

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ІНФОРМАТИКИ І ПРАВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ**

**ГОЛОВНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ЮСТИЦІЇ
У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ**

**МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ НАЦДЕРЖСЛУЖБИ
У ВІННИЦЬКІЙ, ЖИТОМИРСЬКІЙ ТА ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ ОБЛАСТЯХ**

Збірник матеріалів «круглого столу»

**«ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВЕ
ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ РЕГІОНУ»**

24 ТРАВНЯ 2018 Р.

м.Київ- Вінниця 2018

УДК [001.102:30/35] (06)
I-74

Рекомендовано до друку Вченою радою Науково-дослідного інституту інформатики і права Національної академії правових наук України, протокол № 6 від 26 червня 2018 року.

Кафедрою правових наук та філософії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, протокол № 11 від 6 червня 2018 р.

Упорядники: Довгань О.Д., Беланюк М.В., Лапшин С.А., Лебединська О.В., Яременко О.І.

Інформаційно-правове та організаційно- управлінське забезпечення інноваційного розвитку регіону : матеріали круглого столу, 24 травня 2018 р., м. Вінниця / упорядники: О.Д. Довгань, М.В. Беланюк, С.А. Лапшин, О.В.Лебединська, О. І. Яременко ; ВДПУ, НДІП НАПрН України,. – Київ : Видавничий дім «АртЕк», 2018. – 376 с.

У матеріалах круглого столу висвітлено актуальні проблеми інформаційно-правового та організаційно-управлінського забезпечення інноваційного розвитку Вінницького регіону.

Тези виступів учасників круглого столу із числа експертів і вчених, науково-педагогічних працівників, представників державних органів та громадських організацій, студентів ВДПУ надані у авторській редакції.

Технічні редактори: Савюк Ю.О., Спільниченко П.М.

ISBN 978-617-7264-68-1
©НАПрН України, 2018
© ВДПУ, 2018
©Колектив авторів

ЗМІСТ
ВИСТУПИ

Банасько О.О.	
ЕЛЕКТРОННИЙ СУД: НОВЕЛИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ	8
Лашко О.В.	
ВІДКРИТІ ДАНІ ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗИТКУ РЕГІОНУ	16
Богданова А.Ю.	
ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ МАТЕРІАЛІВ, РЕЧОВИН І ВИРОБІВ	29
Корж І.Ф.	
ПРАВОВА ІНФОРМАЦІЯ В УКРАЇНІ: ДЖЕРЕЛА, ВИДИ ТА МЕХАНІЗМИ ПОШИРЕННЯ	33
Моїсеєв В.Б.	
РОБОТА ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ З КОРИСТУВАЧАМИ ТА РЕСПОНДЕНТАМИ	40

НАУКОВІ СТАТТІ

Довгань О.Д.	
«ОСВІТА-НАУКА-ІННОВАЦІЇ» У ФОРМУВАННІ ГЛОБАЛЬНОГО ІННОВАЦІЙНОГО ІНДЕКСУ УКРАЇНИ	47
Яременко О.І.	
ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ	52
Беланюк М.В., Лебединська О.В.	
РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-ПОШУКОВИХ СИСТЕМ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ РЕГІОНУ	59
Остапенко О.Є.	
ПРОЕКТ КОДЕКСУ УКРАЇНИ З ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА. ВАЖЛИВІ НОВОВВЕДЕННЯ ІНСТИТУТУ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ	62
Мельничук М. О.	
ДИФАМАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ У ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ПРОБЛЕМА ЗАХИСТУ ПОРУШЕНИХ ПРАВ	67
Герасимюк К.Х., Саханенко С.Є.	
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	75
Гриб В.І.	
ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА ІННОВАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО І РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ	78

Маньгора В.В.

СТРУКТУРА ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ 83

Кононенко В.В.

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ 88

Пилипенко Т.І

ПРОБЛЕМНІ ФАКТОРИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА 95

Конотопенко О.П.

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ФАКТОР ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА 101

Білоус В.С.,

ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНИЙ СЕРВІС НА ДОПОМОГУ ФОРМУВАННЮ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 107

Мазур І.В. Ніколіна І.І.

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ 112

Лапшин С.А., Лапшина І.М.

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ ЯК СУЧАСНИЙ ТИП НАРОДОВЛАДДЯ 118

Зінько І.Ю.

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ 122

Мельник Е.А.

ЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ТА СВІДОМОСТІ МОЛОДІ 126

Малінін В.В., Слушний О.М.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНО ОРІЄНТОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА НАВЧАННЯ 132

Гуйван Н.В., Левченко Б.О.

РОЛЬ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ СУСПІЛЬСТВА 137

Сачко І.М.

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВИ 142

Черниш В.М.

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПОЛІТИЦІ 148

Бабюк Д.О.

ПОЛІТИКО-ПРАВОВА КУЛЬТУРА ДЕМОКРАТИЧНОГО ТИПУ 153

Гарник В.С.	
ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛІТИЧНИХ ЛІДЕРІВ УКРАЇНИ ХХ СТ.	<i>158</i>
Євдокімова К.А.	
ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ	<i>161</i>
Кульчицька О.П.	
ПАРТІЇ ЯК ЛАНКИ ЗВ'ЯЗКУ МІЖ ГРОМАДЯНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ І ДЕРЖАВОЮ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	<i>165</i>
Мукоїд А.П.	
РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ПОЛІТИЧНІЙ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ	<i>170</i>
Оначенко Т.О.	
ДЕМОКРАТІЯ І НАРОДОВЛАДДЯ	<i>174</i>
Січкарь Ю.Ф.	
ОСОБЛИВОСТІ І ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ЧЕХІЇ	<i>182</i>
Тимчишена І.А.	
РОЛЬ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ІМІДЖУ В ПОЛІТИЦІ	<i>188</i>
Трусюк М.В.	
РОЛЬ ООН У ВІДНОВЛЕННІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ УКРАЇНИ	<i>193</i>
Войтко Л.І.	
ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ НА ПРИКЛАДІ КОПАЙГОРОДСЬКОЇ ЗОШ	<i>198</i>
Копитко А.І.	
ПРАВО НА ЗАБУТТЯ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	<i>205</i>
Булаховська І.С.	
ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ	<i>208</i>
Гладько Т.В.	
ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ	<i>213</i>
Благодир А.М.	
ФОРМИ І МЕТОДИ ПОЛІТИЧНОЇ БОРОТЬБИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	<i>217</i>
Каштельян Ю.О.	
ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ	<i>222</i>
Ляхович І.В.	
ТИПИ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	<i>227</i>
Святецька Н.В.	
РОЛЬ ООН У ВИРІШЕННІ СУЧАСНИХ КОНФЛІКТІВ	<i>231</i>

Смірнова А.В.	
ЦИВІЛІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА СУЧАСНОГО СВІТУ	237
Тарадайко М.Ф.	
КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ ЯК ДУХОВНИЙ ЦЕНТР ВІДРОДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ	243
Кравчук К.І.	
БІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ВИЗНАЧЕННІ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ	248
Коваленко І.І.	
ПОЛІТИЧНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ МОЛОДІ	254
Щебетюк А.В.	
ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА	263
Олішевська Ю.В.	
ПОЛІТИЧНІ КООРДИНАТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	267
Липко Б.С.	
ПРОБЛЕМА СПРИЙНЯТТЯ СУЧАСНИХ ПАРТІЙ У СУСПІЛЬСТВІ	272
Херсун С.В.	
МАНІПУЛЮВАННЯ ГРОМАДСЬКОЮ ДУМКОЮ ЗА ДОПОМОГОЮ ПОЛІТИЧНОЇ РЕКЛАМИ	277
Медведєв Р.П.	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ	283
Саракуз Т.О.	
АНАЛІЗ ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ КІБЕРБЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ	291
Спільніченко П.М.	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ	297
Куліков Г.М.	
РОЛЬ ІНФОРМАЦІЇ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ПІДНЕСЕННІ ПРИБАЛТІЙСЬКИХ КРАЇН	303
Довгалюк Д.М.	
ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА США	307
Бірюк О.О.	
ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ У СФЕРІ ПОЛІТИКИ	313
Білик О.В.	
ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА СУСПІЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	318

Бойко В.В.	
МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ В ПОЛІТИЦІ	322
Зосич І.А.	
НЕОФАШИЗМ: ЙОГО СУТЬ, ЙМОВІРНІСТЬ ПОШИРЕННЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	329
Піскова В.І.	
МОЛОДІЖНА ПРЕСА НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ	332
Бойчук Д.Ю.	
ПРОБЛЕМА БЮРОКРАТІЇ ЯК ПРОЯВ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВИ	336
Райковська О.М.	
ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА. РОЛЬ УКРАЇНИ У ЇХ ВИРШЕННІ	342
Гринь Т.І.	
ХАРАКТЕРИСТИКА КОМУНІСТИЧНОЇ ІДЕОЛОГІЯ	348
Слободянюк М.С.	
УПРАВЛІНСЬКЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ: ПРАВА СПОЖИВАЧІВ	350
<i>Пащенко О.М.</i>	
ВЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА ФОРМУВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В США	355
<i>Пастухова А.П.</i>	
ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ПОНЯТТЯ «ГЕОБЛОКУВАННЯ» В СИСТЕМІ ІНТЕРНЕТ ВІДНОСИН	361
<i>Костюченко Є.А.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	364
<i>Чередніченко І.В.</i>	
ХАРАКТЕРИСТИКА РАДЯНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ШЛЮБНО-СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД	368

ВИСТУПИ

Банасько О.О.
Суддя Господарського суду
Вінницької області

ЕЛЕКТРОННИЙ СУД: НОВЕЛИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

ЕЛЕКТРОННИЙ СУД

ЕЛЕМЕНТИ "ЕЛЕКТРОННОГО СУДУ"

- СПЛАТА СУДОВОГО ЗБОРУ ONLINE
- ОДЕРЖАННЯ СУДОВИХ ПОВІСТОК ЗА ДОПОМОГОЮ SMS ПОВІДОМЛЕНЬ
- ОДЕРЖАННЯ КОПІЙ СУДОВИХ РІШЕНЬ НА EMAIL
- ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЕТАПИ ПРОХОДЖЕННЯ СПРАВИ У СУДІ ЗА ДОПОМОГОЮ ОФІЦІЙНОГО ВЕБ-ПОРТАЛУ "СУДОВА ВЛАДА УКРАЇНИ"
- ONLINE ТРАНЛЯЦІЯ СУДОВИХ ЗАСІДАНЬ
- ДОСТУП ДО ТЕКСТУ СУДОВОГО РІШЕННЯ ЧЕРЕЗ ЄДРСР
- ПРОВЕДЕННЯ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЙ МІЖ СУДАМИ

НОВІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ КОДЕКСИ

ЦПК ГПК КАС

ВВОДИТЬСЯ НОВИЙ ЕЛЕМЕНТ "ЕЛЕКТРОННОГО СУДУ"
ЄДИНА СУДОВА ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНА СИСТЕМА (ЄСІТС)

ЗАБЕЗПЕЧУЄ ОБМІН ДОКУМЕНТАМИ В ЕЛЕКТРОННІЙ ФОРМІ МІЖ:

СУД	СУД
УЧАСНИК СУДОВОГО ПРОЦЕСУ	УЧАСНИК СУДОВОГО ПРОЦЕСУ

ЗАБЕЗПЕЧУЄ ФІКСУВАННЯ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ

ЗАБЕЗПЕЧУЄ УЧАСТЬ УЧАСНИКІВ СПРАВИ У СУДОВОМУ ЗАСІДАННІ В РЕЖИМІ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЙ

ВАЖЛИВО ЄСІТС ПОЧНЕ ПРАЦЮВАТИ ЧЕРЕЗ 90 ДНІВ З ДНЯ ОПУБЛІКУВАННЯ ДЕРЖАВНОЮ СУДОВОЮ АДМІНІСТРАЦІЄЮ УКРАЇНИ У ГАЗЕТІ "ГОЛОС УКРАЇНИ" ТА НА ВЕБ-ПОРТАЛІ СУДОВОЇ ВЛАДИ ОГолошення про створення і функціонування ЄСІТС

ХТО ЗОБОВ'ЯЗАНИЙ ЗАРЕЄСТРУВАТИСЬ У ЄСІТС

- АДВОКАТИ
- НОТАРІУСИ
- ПРИВАТНІ ВИКОНАВЦІ
- АРБИТРАЖНІ КЕРУЮЧІ
- СУДОВІ ЕКСПЕРТИ
- ДЕРЖАВНІ ОРГАНИ
- ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
- СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО ТА КОМУНАЛЬНОГО СЕКТОРІВ ЕКОНОМІКИ
- ІНШІ ОСОБИ - В ДОБРОВІЛЬНОМУ ПОРЯДКУ

ОСОБИ, ЯКІ ЗАРЕЄСТРУВАЛИСЬ У ЄСІТС МОЖУТЬ

- ОТРИМУВАТИ ВІД СУДУ В ЕЛЕКТРОННІЙ ФОРМІ ДОКУМЕНТИ ПО СПРАВІ, УЧАСНИКАМИ ЯКОЇ ВОНИ Є
- ПОДАВАТИ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ, ІНШІ ДОКУМЕНТИ ДО СУДУ, З ВИКОРИСТАННЯМ ВЛАСНОГО ЕСП

ПРИМІТКА

РЕЄСТРАЦІЯ ОСОБИ В ЄСІТС НЕ ПОЗБАВЛЯЄ ОСОБИ ПРАВА НА ПОДАВАННЯ ДОКУМЕНТІВ ДО СУДУ В ПАПЕРОВІЙ ФОРМІ.

ОДНАК, ЯКЩО ПОЗОВ, АПЕЛЯЦІЙНА ЧИ КАСАЦІЙНА СКАРГА ПОДАНА В СУД В ЕЛЕКТРОННІЙ ФОРМІ, ТО ПОЗИВАЧ, ОСОБА, ЯКА ПОДАЛА СКАРГУ, МАЮТЬ ПОДАВАТИ ЗАЯВИ, КЛОПОТАННЯ, ПИСЬМОВІ ДОКАЗИ ВИКЛЮЧНО В ЕЛЕКТРОННІЙ ФОРМІ, ЯКЩО СУД НЕ ДАСТЬ ДОЗВІЛ НА ЇХ ПОДАВАННЯ У ПАПЕРОВІЙ ФОРМІ.

Електронний

суд

Спрощення доступу до правосуддя та його прозорість

Прискорення розгляду справ та обміну інформацією

Економія коштів учасників справи та бюджету

Обмін документами в е-вигляді між судом і сторонами процесу

Вчинення процесуальних дій через засоби е-зв'язку

Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система

Реєстрація позовних заяв, скарг та інших процесуальних документів

Визначення судді або колеги суддів для розгляду справи

Направлення судових повісток та ін. документів учасникам судового процесу

Надсилання та отримання документів в електронній формі між:

Формування та рух справ по судових інстанціях

Зберігання матеріалів справи та доступ до них в електронному вигляді

Автоматичне оформлення виконавчих документів та направлення їх до виконання

Автоматизований арешт коштів, які знаходяться на банківських рахунках

Участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції в т.ч. поза межами приміщення суду

Фіксування судового засідання технічними засобами

Сплата судового збору з використанням платіжних систем через інтернет

Ознайомлення із матеріалами справи у віддаленому доступі

Ведення єдиного державного реєстру судових рішень

Розгляд справи за матеріалами в електронній формі

Електронна справа

Надходження до суду документів і доказів у паперовій формі

Не пізніше наступного дня

Переведення в е-форму

Долучення матеріалів електронної справи

Надходження до суду документів електронної форми

Справа розглядається за матеріалами в е-формі

Якщо розгляд в е-формі з технічних причин неможливий понад 14 днів, то вона розглядається за матеріалами в паперовій формі

Процесуальні та інші документи, докази в паперовій формі зберігаються в додатку до справи в суді першої інстанції

Єдиний державний реєстр виконавчих документів

У примусовому порядку можуть бути виконані лише ті виконавчі документи, які внесено до ЄДР виконавчих документів

Виконавчі документи викладаються судом в е-формі з використанням ЄСІТС, підписуються ЕЦП та не пізніше 5 днів після набрання судовим рішенням законної сили вносяться до реєстру

Для відкриття виконавчого провадження стягувачу достатньо подати органу державної виконавчої службу, приватному виконавцю заяву

Виконавець не пізніше наступного робочого дня з дня надходження заяви отримує в реєстрі е-копію виконавчого документу та виносить постанову про відкриття провадження у справі

Електронні документи

Електронні документи (текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо)

Веб-сайти (сторінки)

Текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші

Участь у режимі відеоконференції

Якщо у суді є технічні можливості (крім випадків, коли явка учасника справи визнана судом обов'язковою) - учасник справи має право брати участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції в тому числі поза межами приміщення суду (житлове приміщення, лікарня, заклад пенітенціарної системи)

Учасники судового процесу використовують власні технічні засоби та ЕЦП, якщо він бере участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду

Відео-та звукозапис відеоконференції зберігається в матеріалах справи

Дані на портативних пристроях, серверах, системах резервного копіювання, інших місцях в т.ч. в Інтернеті

Електронні докази подаються в оригіналі або в е-копії, засвідченій електронним цифровим підписом

Паперова копія електронного доказу не вважається письмовим доказом

Електронна копія письмового доказу не вважається е-доказом

Захист системи

Застосовується комплексна система захисту інформації з підтверженою відповідністю

Несанкціоноване втручання в роботу системи та в автоматизований розподіл справ між суддями тягне за собою кримінальну відповідальність

Як подавати та отримувати документи від суду?

1

Реєстрація у системі

Обов'язково - адвокати, нотаріуси, приватні виконавці, арбітражні керуючі, судові експерти, державні органи, органи місцевого самоврядування та суб'єкти господарювання державного та комунального секторів економіки
Добровільно - інші

Суд

надсилає документи в електронній формі на офіційні електронні адреси осіб. Це не позбавляє їх права отримати копію судового рішення у паперовій формі за окремою заявою

Особи,

які зареєстрували офіційні електронні адреси в системі, можуть подати процесуальні, інші документи, вчинити інші процесуальні дії в електронній формі за допомогою ЄСІТС з використанням власного електронного цифрового підпису

Документи скріплюються електронним цифровим підписом учасника справи

Учасник справи не зобов'язаний надсилати копії доказів іншим учасникам. Вони є в доступі онлайн

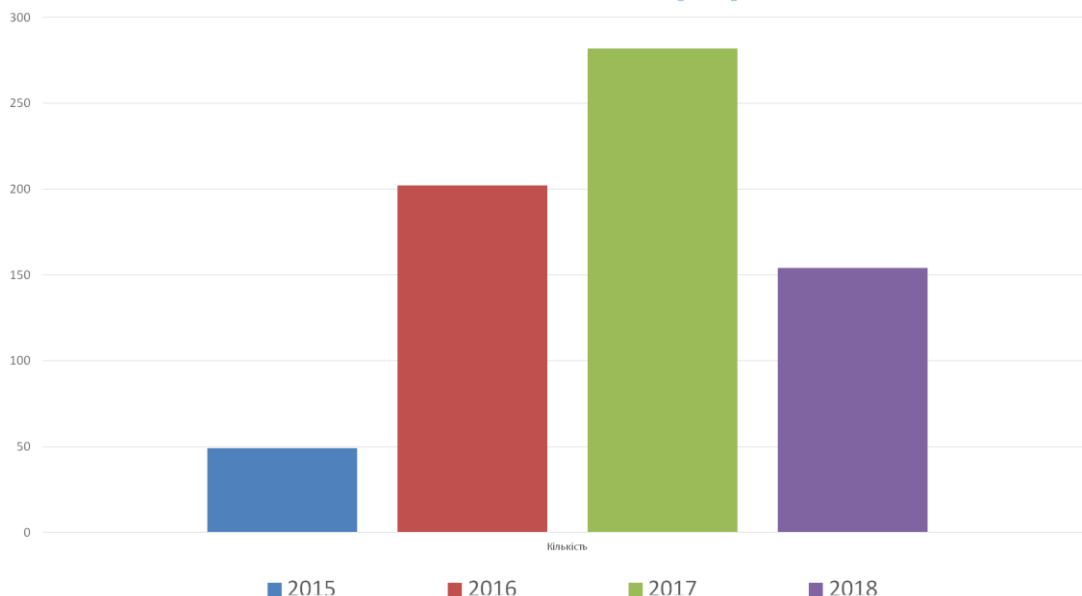

Процесуальні документи подаються шляхом заповнення форм онлайн

Якщо позов, скарга подані в е-формі, позивач (скаржник) в подальшому має право подавати до суду документи виключно в е-формі. З дозволу суду їх може бути подано в паперовій формі

Кількість відеоконференцій

УВАГА!

Згідно з ч.ч.6, 18 ст.8 ГПК України трансляція судового засідання здійснюється з дозволу суду. Якщо всі учасники справи беруть участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції, здійснюється транслявання перебігу судового засідання в мережі Інтернет в обов'язковому порядку.

Якщо судові рішення оголошуються прилюдно, учасники справи, інші особи, присутні у залі судового засідання, представники засобів масової інформації можуть проводити в залі судового засідання фотозйомку, відеозапис, транслявання оголошення рішення по радіо і телебаченню, в мережі Інтернет.

Стаття 197. Участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції

1. **Учасники справи мають право брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду** за умови наявності у суді відповідної технічної можливості, про яку суд зазначає в ухвалі про відкриття провадження у справі, крім випадків, коли явка цього учасника справи в судові засідання визнана судом обов'язковою.
2. **Учасник справи подає заяву про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду не пізніше ніж за п'ять днів до судового засідання.** Копія заяви в той самий строк надсилається іншим учасникам справи.
3. Учасники справи беруть участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів та електронного цифрового підпису згідно з вимогами Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему.
4. Ризики технічної неможливості участі у відеоконференції поза межами приміщення суду, переривання зв'язку тощо несе учасник справи, який подав відповідну заяву.
5. Суд може постановити ухвалу про участь учасника справи у судовому засіданні в режимі відеоконференції у приміщенні суду, визначеному судом.
6. **Свідок, перекладач, спеціаліст, експерт можуть брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції виключно у приміщенні суду.**

ЕЛЕКТРОННІ ДОКАЗИ

Інформація в електронній (цифровій) формі, яка містить дані про обставини, що мають значення для справи

*електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо) * веб-сайти (сторінки) * текстові, мультимедійні та голосові повідомлення
* метадані, бази даних й інші дані в електронній формі

ПОДАЮТЬСЯ

- в оригіналі
- в електронній копії, засвідченій електронним цифровим підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України «Про електронний цифровий підпис»
- в паперових копіях, посвідчених в порядку, передбаченому законом (паперова копія електронного доказу не вважається письмовим доказом).

ЗБЕРІГАЮТЬСЯ

- на портативних пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), серверах, системах резервного копіювання, інших місцях збереження даних в електронній формі (в тому числі в мережі Інтернет).

Якщо оригінал електронного доказу не поданий, а учасник справи або суд ставить під сумнів відповідність поданої копії (паперової копії) оригіналу, такий доказ не береться судом до уваги.

ЕЛЕКТРОННІ ДОКАЗИ: CASE STUDY

(справа №5009/4881/12)

Господарським судом в межах справи про банкрутство розглядається заява про оскарження результатів торгів

05.01.2018 року від кредитора надійшло клопотання, в якому просить суд долучити до матеріалів справи матеріали фото фіксації у цифровій формі – **копії електронних доказів**

11.01.2018 року від кредитора надійшло клопотання про долучення до матеріалів справи технічного засобу - сенсорного смартфона Apple iPhone 4S model A1387, за допомогою якого 18.08.2017 року відбувалась фотофіксація веб-сайту організатора аукціону www.birzha-cba.com.ua та на якому в розділі "Фото" **зберігаються оригінали електронних доказів у вигляді фотографій в цифровій формі:**

- Фотографії сайту організатора аукціону від 18.08.2017 року за наведеними номерами;
- Фотографії заставного майна на території якого розташовані необоротні активи від 07.06.2017 року за наведеними номерами;
- Фотографії сайту банкрута станом на 04.09.2017 року за наведеними номерами;

ЕЛЕКТРОННІ ДОКАЗИ: CASE STUDY

(Справа № 925/175/18)

Господарським судом розглядається справа за позовом про стягнення передоплати за договором на розробку веб сервісу порталу-довідника медичних закладів та лікарів.

26 квітня 2018 року до суду надійшло клопотання відповідача про долучення доказів, в якому він просить долучити до матеріалів справи матеріали електронного листування між сторонами за договором N 002 від 21.06.2017, зразки макетів розробки веб сервісу порталу-довідника медичних закладів та лікарів, оптичний носій - компакт диск із файлом продукту, виготовлення якого є предметом договору N 002 від 21.06.2017.

(Справа № 907/650/16)

Господарським судом розглядається корпоративний спір за позовом учасника до товариства про визнання недейсними рішень загальних зборів учасників; скасування державної реєстрації змін до установчих документів та відомостей про юридичну особу.

Від відповідача через канцелярію суду надійшла заява про спростування доводів позивача, викладених у відповіді на відзив та інших поданих суду документах, додатком до якої представник відповідача надав компакт диск із звуковим записом процесу прийняття рішень на Загальних зборах учасників, що містить файл "Голос".

(Справа № 905/778/18)

Господарським судом розглядається справа за фізичної особи-підприємця до енергопостачальної організації про визнання незаконним акту та скасування оперативно-господарської санкції.

У позовній заяві позивач, з поміж іншого посилається в якості доказу на відеозапис з камери N 5 системи відеоспостереження магазину "Кисет".

ЕЛЕКТРОННІ ДОКАЗИ: CASE STUDY

(Справа № 904/818/18)

Господарським судом розглядається справа за позовом про стягнення збитків та штрафних санкцій.

Відповідач стверджує, що подальші переговори щодо строків, обсягів робіт, порядку і обсягу розрахунків за договором відбувалися між позивачем та фізичною особою-підприємцем за допомогою електронного листування (електронна пошта та мобільний додаток-редактор текстових повідомлень "Viber".

(Справа № 902/238/18)

Господарським судом розглядається справа за позовом про стягнення заборгованості

Позивачем в якості електронних доказів долучено до справи електронну переписку в редакторі текстових повідомлень "Viber".

(Справа № 922/3969/17)

Господарським судом розглядається справа за позовом про стягнення грошових коштів.

У підготовчому засіданні 26.02.2018 представник позивача наполягав на тому, що 23.10.2017 придбав в магазині відповідача саме дитячу настільну гру "Лабораторія. Фіксики", підтвердженням чого він вважає акт закупки N 01/10/17 від 23.10.2017 та додану до позову копію відеозапису, за допомогою якого зафіксовано процес закупки товару, отримання чеку, відповідність придбаного товару артикулу у чеку.

Виконання судових рішень

Україна

Статистичні показники роботи органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів за 2017 рік свідчать, що відсоток стягнутих коштів **протягом 2017 року становив менше 20%**.

У разі якщо в заяві стягувача не зазначено рахунки боржника у банках, інших фінансових установах, виконавець проводить перевірку майнового стану боржника у 10-денний строк з дня відкриття виконавчого провадження.

Інформацію про рахунки боржника виконавець отримує шляхом направлення запиту до Державної фіскальної служби України. Разом з тим, Державною фіскальною службою України надається інформація лише про наявні рахунки у боржників – юридичних осіб та/або фізичних осіб – підприємців. На жаль, отримати інформацію про наявні рахунки у боржників – фізичних осіб можливо лише шляхом направлення запитів до всіх банківських установ країни, оскільки централізований облік таких рахунків на сьогодні відсутній.

Винесену постанову виконавець спрямовує до банківської установи поштою, що на практиці іноді призводить до корупційних чинників, оскільки боржники встигають вивести кошти з рахунків, а деколи і до того, що постанова взагалі губиться і не надходить до банківської установи.

Виконання судових рішень

Хорватія

Електронний арешт коштів боржників, які містяться на рахунках в банківських установах, через Фінансове агентство (FINA) запроваджено з 1 січня 2011 року.

На сьогодні Фінансове агентство (FINA) володіє інформацією про всі рахунки як юридичних, так і фізичних осіб, яка оновлюється щодня, що гарантує реалізацію блокування грошових коштів на банківських рахунках у межах суми стягнення протягом кількох хвилин.

Так, згідно з законодавством Республіки Хорватія банки зобов'язані виконати електронне розпорядження Фінансового агентства (FINA) щодо блокування коштів протягом 60 хвилин, водночас процес відбувається протягом декількох хвилин, у зв'язку з чим у боржника не має можливості вивести кошти з рахунків.

З моменту запровадження електронного арешту грошових коштів до Фінансового агентства (FINA) надійшло 8 140 707 документів про стягнення коштів на загальну суму **39,7 млрд. євро**. Загальна кількість виконаних документів станом на 30.09.2017 склала 6 726 156 документа на суму **23,2 млрд. євро**, тобто майже **60%** коштів було стягнуто.

Завдяки цьому Хорватія всього через кілька років після введення електронного арешту коштів, за оцінками, складеними для доповіді Світового банку «Ведення бізнесу-2017», піднялася з **52 місця на 7 місце**

Виконання судових рішень

Португалія

Процес запровадження електронного арешту коштів у Португалії тривав з 2011 по 2013 рік.

До запровадження нової системи порядок арешту коштів боржника був схожий та той, який наразі існує в Україні, та характеризувався паперовим документообігом, що значно уповільнювало стягнення коштів з боржника та здорожувало процедуру.

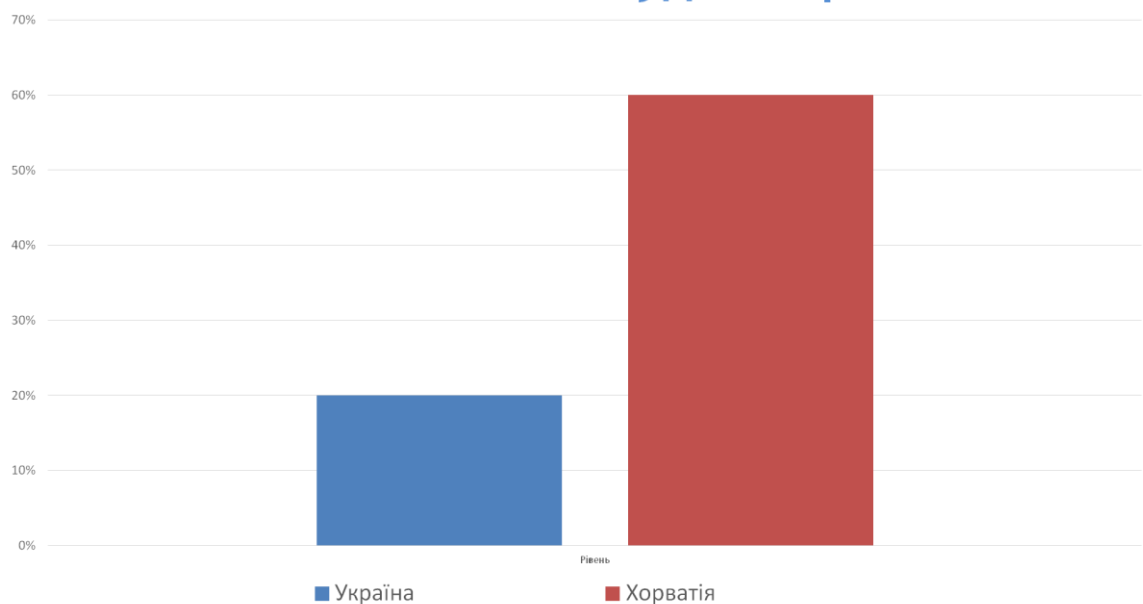
На сьогодні у Португалії діє доволі проста і ефективна система. Увесь процес умовно можна розділити на три стадії:

- 1) періодичне наповнення комерційними банками бази даних усіх рахунків фізичних і юридичних осіб, яка утримується Центральним банком Португалії;
- 2) комунікація виконавців з Центральним банком для отримання інформації про рахунки боржників;
- 3) комунікація виконавців з комерційними банками, у яких відкриті рахунки боржників, для списання коштів з них. При цьому Центральний банк не має повноважень на зміну інформації, яка міститься у базі даних. Він виконує лише функцію утримувача системи та гаранта її функціонування.

До моменту впровадження в Португалії системи автоматизованого арешту коштів на банківських рахунках, виконання судових рішень було вкрай незадовільним.

Так, протягом **2003-13 років**, загальна сума стягнення становила близько **20 млн євро**. Після впровадження автоматизованої системи, протягом **2014-15 років** сума виконання склала **337 млн євро**. І нарешті протягом **лише 2017 року** така сума склала **600 млн євро**. Тобто **ефективність виконання у грошовому вимірі зросла у 30 разів**.

Рівень виконання судових рішень

Лашко О.В.

*Голова ГО «Інформаційно-правовий
центр «Захист права на інформацію»*

ВІДКРИТІ ДАНІ ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗИТКУ РЕГІОНУ

ГО "Інформаційно-правовий центр
"Захист права на інформацію"

ВІДКРИТІ ДАНІ

Це спосіб надання загальнодоступної інформації у такому вигляді, в якому розробники автоматизовано можуть завантажити її у бази даних, проаналізувати та надати громадськості у зрозумілій та зручній формі для "повторного використання" в:

- належному врядуванні (good governance)
- інноваціях
- наукових дослідженнях
- бізнес-проектах
- інших комерційних / не комерційних цілях

2

ГО "Інформаційно-правовий центр
"Захист права на інформацію"

ВІДКРИТІ ДАНІ МІСТ

- населення
- інфраструктура (медичні та заклади харчування, соціальні об'єкти, тощо)
- власність (комунальна, власність в оренді, тощо)
- положення генеральних планів
- дані щодо перевізників, рекламних носіїв, послуг
- тощо

3

ВІДКРИТІ ДАНІ ТА ЗАКОНОТВОРЧІСТЬ

- Linked Open Data and e-Participation (EC)

The screenshot shows the Joinup website interface. At the top, there are navigation links for 'Contact', 'Search', and 'Glossary', along with a 'Login or Sign up' button. The main header features the European Commission logo and the text 'Share and reuse Interoperability solutions for public administration'. Below this, a breadcrumb trail reads 'European Commission > ISA² > Joinup > Projects > E_participation > Description'. A navigation bar includes icons for 'Home', 'Find solutions', 'Share and Collaborate', and 'Keep up-to-date'. A secondary navigation bar lists 'Catalogue', 'Federated repositories', and 'Projects'. The main content area is titled 'Linked Open Data and eParticipation' with a 'Download' button. At the bottom, a menu includes 'Overview', 'Download releases', 'Members list', 'Issues', 'Related', 'Forums', 'Communications', and 'About'.

ВІДКРИТІ ДАНІ ТА ЗАКОНОТВОРЧІСТЬ

The screenshot shows the 'Реєстр відкритих даних' (Open Data Register) website. The title is 'Реєстр відкритих даних (Портал відкритих даних Верховної Ради України)' with a subtitle '— 468 наборів'. There are navigation options for 'Категорії відкритих даних', 'Зробити пошуковик', and 'Сховати панель меню'. A 'Поділитися' (Share) button is also present. Below the navigation, there are filters for 'Зберегти: csv, json, xml'. A section titled 'Ієрархія' (Hierarchy) contains a table with the following data:

Назва	Дата публікації
Інформація про розгляд питань порядку денного Верховної Ради України	06.04.18 23:00:10
Інформація про законопроекти, що зареєстровано у Верховній Раді України	08.04.18 06:05:04
Нормативно-правова база України (База даних "Закондавство України")	11.04.18 18:06:48
Інформація про народних депутатів України (за скликаннями)	11.04.18 05:06:29
Інформація про організаційну структуру розпорядника інформації	12.07.16 16:37:54
Господарсько-фінансова діяльність Верховної Ради України	10.04.18 19:06:24

The screenshot shows a statistics page titled 'Статистика відкритих даних (Категорія) – в елементах'. It includes a 'Статистика' button and a search bar. Below the search bar, there are filters for 'Категорія', 'Тип елемента', 'Формат даних', and 'Ключові слова'. The main content is a pie chart titled 'Портал відкритих даних' with the following data series:

Категорія	Відсоток
Пленарні засідання	40%
Законопроекти	11.8%
Закондавство України	11.3%
Народні депутати України	27.6%
Організаційна структура	6.4%
Фінансова інформація	0%
Територіальний устрій	0%
Інше	0%

СВІТОВИЙ ДОСВІД

Портал відкритих даних США

The home of the U.S. Government's open data
Here you will find data, tools, and resources to conduct research, develop web and mobile applications, design data visualizations, and more.

GET STARTED
SEARCH OVER 107,501 DATASETS

Monthly House Price Indexes

BROWSE TOPICS

- Agriculture
- Climate
- Consumer
- Ecosystems
- Education
- Energy
- Finance

Канади

Home • Open Government • Search Open Government

Open Government Portal

As we launch this enhanced integrated Open Government Portal search, you may notice that there has been a reduction in the number of open information records. Please note that you can still access the publications that no longer appear here by visiting [Government of Canada Publications and Library and Archives Canada](#). If you have any comments or questions [contact us!](#)

Search Records

Search:

118,472 records found

Order by: Relevance

Fuel Consumption Ratings

Великої Британії

DATA.GOV.UK

Home • Data • Apps • Contact

Search for data...

41,986 results

LIDAR Composite DSM - 1m

Planned road works on the HE road network

6

СВІТОВИЙ ДОСВІД

Портал відкритих даних уряду Індії

GOVERNMENT OF INDIA | Digital India Initiative

Skip to navigation | Sk

data.gov.in
Open Government Data (OGD) Platform India

Type search keyword

ANALYTICS

- 113,648 RESOURCES
- 4,219 CATALOGS
- 106 DEPARTMENTS
- 12.25 M TIMES VIEWED
- 4.82 M TIMES DOWNLOADED
- 111 CHIEF DATA OFFICERS
- 1,293 APIs
- 1,189 VISUALIZATIONS

CATALOG

Air Sewa Datasets

7

СВІТОВИЙ ДОСВІД

Портал відкритих даних Європейського союзу

8

СВІТОВИЙ ДОСВІД

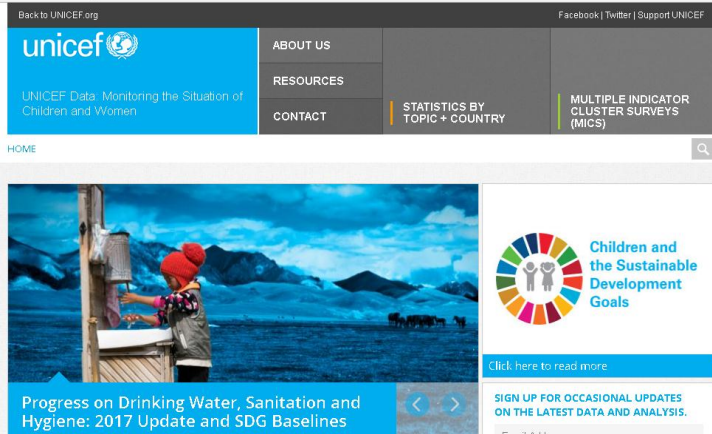
Central Intelligence Agency (CIA)

9

СВІТОВИЙ ДОСВІД

Набори даних, які стосуються становища жінок та дітей в усьому світі, від [UNICEF](#)

10

СВІТОВИЙ ДОСВІД. СЕРВІСИ

Code.gov - центральне сховище державного програмного забезпечення США

Help propel America's next breakthrough in innovation.
Code.gov is a platform designed to improve access to the federal government's custom-developed software.

National Aeronautics and Space Administration

11

СВІТОВИЙ ДОСВІД. СЕРВІСИ

government.github.com

Collaborate on code

Code collaboration and review are built into the development process with GitHub. Share work, discuss changes, and get feedback in one place to write quality code.

Foster innovation at your agency

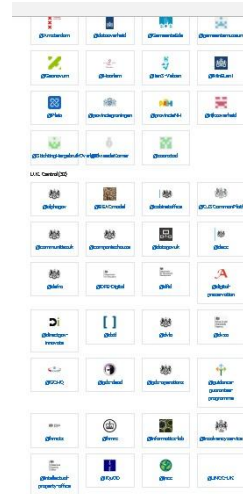
GitHub enables you to easily accept, continuously test, and rapidly deploy new ideas to build better software, faster.

On your servers or in the cloud

Run GitHub Enterprise on your servers as a virtual appliance, on AWS GovCloud or Azure, or let us host the code for you on GitHub.com, whatever your security requires.

Software built your way

Integrate third party tools, from project management to continuous integration, to build software in the way that works best for your agency.

12

СВІТОВИЙ ДОСВІД. СЕРВІСИ

Eurostat - My country in a bubble

13

СВІТОВИЙ ДОСВІД. ВАРТІСТЬ

Оцінка ринку відкритих даних за звітом Європейської комісії

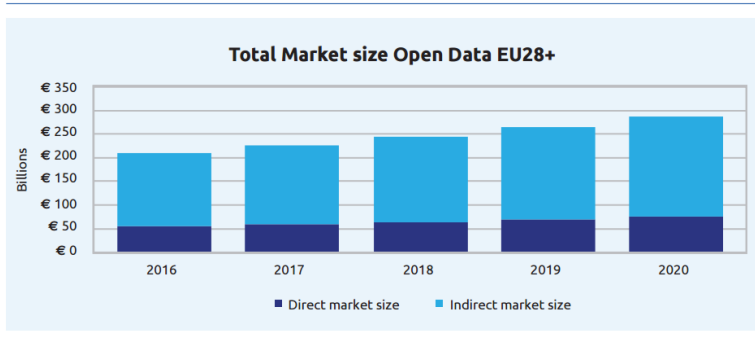

Figure 1 – Total market size (high bound), split in direct and indirect size for EU28+ in billions, 2016-2020
Figure 1 - Marché total (fourchette haute), direct et indirect pour l'UE28+ en milliards, 2016-2020

14

MCKINSEY*

- у сфері освіти може приносити від \$ 890 млрд. до \$ 1,2 трлн/рік
- щодо транспортної галузі становитиме \$ 720 – 920 млрд./рік
- від \$ 520 млрд. до \$ 1,5 трлн у вартісному вираженні можуть принести відкриті дані про споживчі товари
- в генерації, розподілі та споживанні електроенергії допоможе бізнесу отримувати від \$ 340 млрд. до \$ 580 млрд.
- у сфері охорони здоров'я від \$ 300 млрд. до \$ 450 млрд.
- у сфері споживчого кредитування принесе приблизно \$ 210 млрд. до \$ 280 млрд./рік

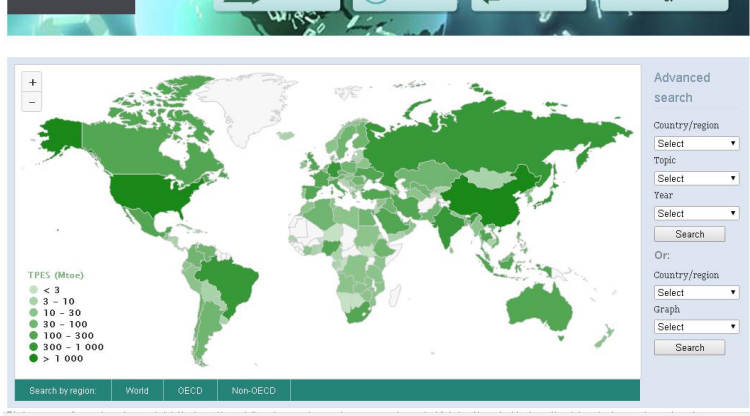
*Open data: Unlocking innovation and performance with liquid information

15

СВІТОВИЙ ДОСВІД. СЕРВІСИ

International Energy Agency (IEA).

16

СВІТОВИЙ ДОСВІД. СЕРВІСИ

Набори даних від Національної служби охорони здоров'я Великобританії

The screenshot displays the NHS Digital website. At the top, there is a search bar and navigation links for 'Website only', 'Website & Catalogue', and 'Search/Help'. Below this is a navigation menu with links for 'Find data', 'Collecting data', 'Systems', 'Services', 'Support and guidance', 'News and events', 'About us', and 'For the public'. A yellow banner below the menu reads: 'We are building you a better website. You might be interested to see the new look here, and let us know what you think.' The main content area is divided into several sections: 'Home', 'Search:' with a search box and 'Find' button, 'Clear all', 'Browse by:' with a 'Topic:' dropdown, and a list of topics including 'Data quality (76)', 'Hospital care (401)', 'Illnesses and conditions (840)', 'Mental health (517)', 'Patient experience (415)', 'Prescribing (198)', and 'Primary care, practice (606)'. To the right, there are sections for 'Find data', 'Statistical publications catalogue' (describing the HSCIC catalogue), 'About publications' (explaining the data sources), 'Feedback' (with a link to provide input), 'Publications calendar' (with a link to see the latest publications), and 'Contact us' (with a phone number and email address).

17

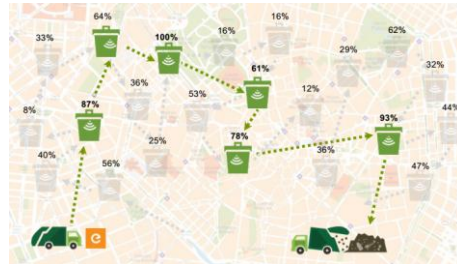
ПРОБЛЕМА - РІШЕННЯ

Вирішення проблеми збору твердих побутових відходів через відкриті дані.

1. Україна

2. Окремі країни ЄС

18

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Проектна робота з відкритими даними "сміття" дасть змогу залучити інвесторів, на кшталт, Європейського союзу, а це:

- **40 млн. €**, лише на дослідження проблем переробки сміття;

- **420 мільярдів €** (до 2020 року) на проекти орієнтовані на сільське господарство, регіональний розвиток, досліджень та інновацій, а також охорони природи.

Кейси (2016 рік):

-Самарканд (Узбекистан) залучив **23,5 млн. €** коштів ЄБРР + грант на **8 млн. €** від ЄС на модернізацію системи управління твердими відходами;

-Бішкек (Киргизстан) залучив **11 млн. €** коштів ЄБРР на модернізацію системи управління твердими відходами

19

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Город окружен четырьмя джамотами (сельскими поселениями - муниципалитетами), образующими Кулябский район (Нохия Куляб). Население этих джамотов - около 94 300 жителей, в том числе:

- Джамот Дахана – 22 тыс. чел.;
- Джамот Зирази – 28 тыс. чел.;
- Джамот Куляб – 24 тыс. чел.;
- Джамот Зарбдор – 20 тыс. чел.

Муниципальные услуги по управлению твердыми бытовыми отходами в г. Куляб предоставляются только ГУП ХМК г. Куляб и включают:

- сбор и размещение твердых бытовых отходов;
- уборку городских территорий (уборка улиц);
- сбор содержимого септических резервуаров («очистка септиков»).

Сбор твердых бытовых отходов осуществляется только в центральной части города Куляб. Примерно 35%-40% населения города довольно хорошо обеспечены услугами по сбору ТБО. Население четырех окружающих джамотов и городских окраин не получает услуги по сбору отходов.

Услуги по обращению с твердыми бытовыми отходами включают:

- 89 площадок (60% из них оборудованы контейнерами) для сбора бытовых отходов, куда жители могут выбросить мусор;
- ежедневный сбор отходов (в ночное время, 6 дней в неделю);

20

ПРОБЛЕМА - РІШЕННЯ

Проблема освіти може бути вирішена через залучення коштів на галузеві проекти, які базуватимуться на відкритих даних.

Партнерами можуть бути:

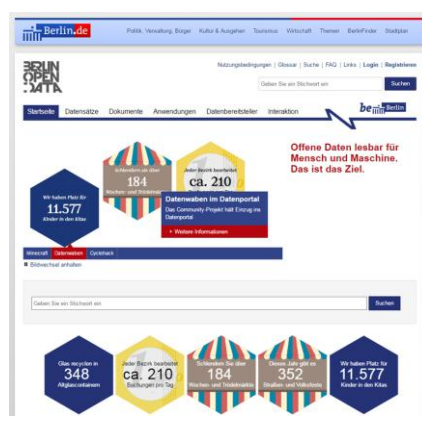
Партнер	Глобальна програма	Напрямки	Примітки
USAID	Розширення доступу до вищої освіти і розвиток трудових ресурсів		Бюджет проектів по освіті - близько \$ 1 млрд
USAID	Виховання дітей та молоді в кризових і конфліктних ситуаціях		
UNESCO	Education 2030 Framework for Action	Навички для роботи і життя	Бюджети освітніх проектів на 2014-2015 роки склав \$ 117,9 млн.
UNESCO		Вчителі	
Європейська комісія	Освіта і професійна підготовка 2020	Забезпечення безперервного навчання і мобільності	Бюджет освітніх проектів за 2015 рік - 11,2 млрд. євро
		Підвищення якості та ефективності освіти і професійної підготовки	

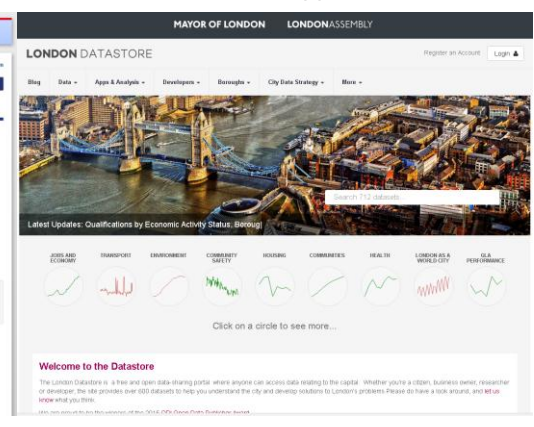
21

СВІТОВИЙ ДОСВІД

місто Берлін

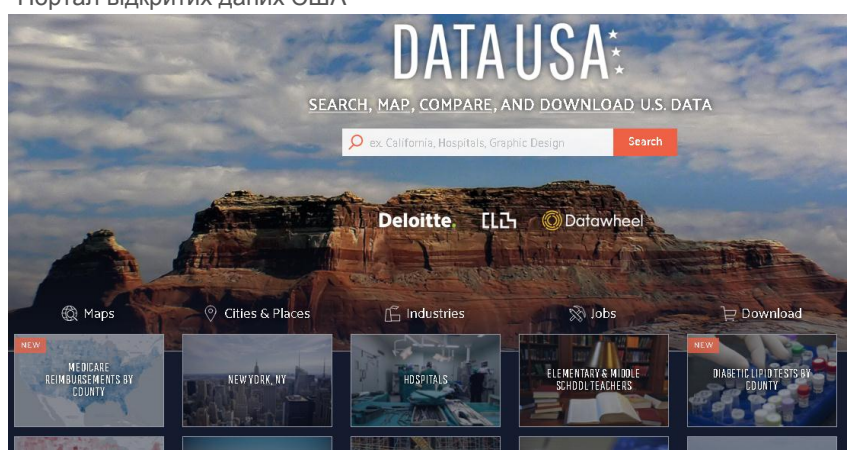

місто Лондон

СВІТОВИЙ ДОСВІД

Портал відкритих даних США

СВІТОВИЙ ДОСВІД

Портал відкритих даних США

24

СВІТОВИЙ ДОСВІД

Відкриті дані Чикаго:

	<p>My Building Doesn't Recycle!</p> <p>No recycling in your building? Tell us about it! Chicago law requires buildings with 5 or more residential units to provide adequate recycling services to occupants. However, the City of Chicago does not enforce this law—and this leads many landlords NOT to provide recycling services to tenants. Add your report to our registry to show that your building does not recycle.</p> <p># GitHub repository</p> <p>Team: Claire Miklin, Ben Wilhelm and Alex Kahn</p>		<p>CAPSure</p> <p>Chicago Alternative Policing Strategy meetings, or CAPS meetings, are recurring events with the Chicago Police Department and Chicago residents that encourage community members and police to work together to reduce crime. CAPSure lets you find out when and where your next meeting is, in an effort to increase the level of citizen participation.</p> <p># GitHub repository</p> <p>Team: Derek Eder, Nick Dolton, Forest Gregg and Aya O'Connor</p>
	<p>Transit Future</p> <p>An interactive map that explains the Transit Future, a campaign to get Cook County to build a dozen new rail lines by creating a dedicated local revenue stream.</p> <p># GitHub repository</p> <p>Team: Edward Oster, Catalina Velez, Nick Dolton, Juan Pablo Velez</p> <p>Collaborators: Cartogrāfika, Center for Neighborhood Technology</p>		<p>2nd City Zoning</p> <p>2nd City Zoning is an interactive map that lets you find out how your building is zoned, learn where to locate your business and explore zoning patterns throughout the city. To make Chicago's zoning code decipherable by humans, we took inspiration from one of our favorite games: <i>Sim City 2000</i>.</p> <p># GitHub repository</p> <p>Team: Derek Eder and Juan Pablo Velez</p> <p>Now maintained by DataMade</p>
	<p>Is there sewage in the Chicago River?</p> <p>Every so often when Chicago gets a lot of rain or there's a significant snowmelt, the Chicago's water management agencies pump excess wastewater into the lake and river in order to prevent flooding. This site notifies Chicagoans when this happens.</p> <p># GitHub repository</p> <p>Team: Derek Eder, Forest Gregg, Eric van Zanten, Scott Beskow and Andrew Clarke</p>		<p>Edifice</p> <p>Edifice is a series of maps that explore Chicago's built environment, from building footprints, to demolitions, and new construction.</p> <p># GitHub repository</p> <p>Team: Cory Miller and Juan Pablo Velez</p>
	<p>Chicago Councilmatic</p> <p>Are you curious about what legislation the Chicago City Council has been passing? Search, browse, subscribe and comment on everything the City Council has done since Jan 1st 2010.</p> <p># GitHub repository</p> <p>Now maintained by DataMade</p>		<p>How's Business?</p> <p>How's Business provides a dashboard of Chicago's local economy. It uses open data from the City of Chicago, the Bureau of Labor Statistics, and the Woodstock Institute to show how several economic indicators have been trending since 2005.</p> <p># GitHub repository</p> <p>Team: Daniel Morton, Derek Eder, Forest Gregg and Matt Gee</p>

25

СВІТОВИЙ ДОСВІД

Массачусетський технологічний інститут (MIT)
відкрив доступ до всіх навчальних матеріалів

26

ВІДКРИТІ ДАНІ. УКРАЇНА

Єдиний державний веб-портал відкритих даних

27

ПРОБЛЕМАТИКА

Проблематика використання широкого потенціалу відкритих даних обумовлена:

1. відсутність/обмеженість ресурсів для підготовки та розміщення відкритих даних
2. відсутність компетенції персоналу в роботі з відкритими даними
3. слабе розуміння необхідності та користі відкритих даних
4. відсутність проектів з повним циклом реалізації
5. відсутність єдиного координаційного центру

28

УДК 54.08:343.98

Богданова А.Ю.

Завідувач сектору фізико-хімічних досліджень Вінницького науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ МАТЕРІАЛІВ, РЕЧОВИН І ВИРОБІВ

Сучасний стан використання методів та технічних засобів експертно – криміналістичного дослідження матеріалів, речовин та виробів є актуальним, оскільки в останній період зросла питома вага таких досліджень в розслідуванні кримінальних проваджень.

У ході розслідування кримінального провадження, проведення кожної слідчої (розшукової) дії розширює можливості зі встановлення фактичних обставин кримінального правопорушення на основі вивчення матеріальної обстановки місця події, інших обставин вчиненого кримінального правопорушення.

Поняття «криміналістична експертиза матеріалів, речовин та виробів» розглядається в трьох значеннях.

По-перше, це галузь наукового знання, що вивчає закономірності виникнення і руху криміналістично значимої інформації, укладеної у властивостях матеріалів, речовин і виробів.

По-друге, це самостійний вид практичних криміналістичних досліджень, так званих нетрадиційних об'єктів криміналістики: ЛФП, полімерних матеріалів і виробів, волокнистих матеріалів і виробів з них, металів і сплавів, наркотичних, сильнодіючих і отруйних речовин, ґрунту, ПММ, спиртовмісних рідин.

По-третє, сам процес роботи слідчого, спеціаліста і експерта з матеріальною обстановкою в цілях отримання криміналістично значимої інформації на основі вивчення властивостей речовин, матеріалів та виробів.

У криміналістичному дослідженні матеріалів, речовин та виробів всі методи умовно діляться на три основні групи:

- аналітична експертна техніка, тобто методи і технічні засоби виявлення фізичних, хімічних та інших властивостей досліджуваних матеріалів, речовин та виробів;

- методи і технічні засоби проведення порівняльного дослідження, переважно для встановлення подібностей і відмінностей між об'єктами які порівнюються;

- методи і технічні засоби оцінки отриманих експертом даних як конкретних підстав для формулювання того чи іншого висновку.

Широко використовуються в криміналістичному дослідженні матеріалів, речовин та виробів методи і технічні засоби вивчення складу речовин і матеріалів. За результатами визначення складу природи об'єкта, визначають його походження або технологію виготовлення, встановлюють належність цілого за його частинами, з'ясовують причину зміни властивостей об'єкта і багато інших фактичних даних, що мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення.

Інноваційним методом в експертній практиці при дослідженні матеріалів, речовин та виробів є метод ІЧ – спектрометрії, який дозволяє отримати цінну інформацію при вивченні таких матеріалів і речовин, як: лакофарбові матеріали та

покриття, полімерних матеріалів і вироби з них, паст кулькових ручок та клеючих речовин. Даний метод є не руйнуючим і дозволяє досліджуваними мікрокількості речовин [2].

Дослідження пластмас і полімерів належить до одного з відносно нових видів експертиз. Предметом цієї експертизи є встановлення фактів і обставин розслідуваної події на основі спеціальних знань у галузі експертології, хімії та технології полімерних матеріалів, пластмас, гуми й методів їх дослідження. Її об'єктами є пакувальні засоби, деталі технічних засобів, радіо- і телеапаратура, продукція електротехнічної і кабельної (ізоляційні прошарки проводів, шнурів, кабелів, ізоляційні стрічки), взуттєвої (гума, штучна шкіра), гумової, галантерейної (біжутерія, гудзики) промисловості, а також її частини, мікрочастки, нашарування [1,4].

До інноваційних методів дослідження можливо віднести спектральний люмінесцентний аналіз, який є високочутливим методом аналізу та дозволяє проводити дослідження спеціальних хімічних речовин, барвників текстильних тканин, речовин мінерального походження та встановити родову належність досліджуваних об'єктів.

Інновації в судовій хроматографії, яка є одним з найбільш ефективних розділів експертної криміналістичної техніки при дослідженні матеріалів, речовин та виробів, дають можливість експертові встановлювати родову та групову належність досліджуваних об'єктів. Численні хроматографічні методи засновані на неоднаковій адсорбції різних речовин різними матеріалами, що дозволяє розділяти їх суміші на окремі компоненти.

Тонкошарова хроматографія – поділ розчиненої суміші речовини в тонкому шарі сорбенту при русі по ньому розчинника.

Газорідинна хроматографія – поділ газоподібної суміші речовин при проходженні колонок, заповнених сорбентом.

Хромато-мас-спектрометрія є гібридним методом аналізу, з цієї причини метод розглядається як поєднання хроматографії і мас-спектрометрії. Процеси розділення і аналізу тут протікають абсолютно незалежно один від одного. Мас-

спектрометричний детектор має більшу чутливість, крім того, він руйнує пробу, дає інформацію про масу і розрізняє швидше гомологи, ніж ізомери. Мас-спектрометричний детектор має більшу чутливість, крім того, він руйнує пробу, дає інформацію про масу і розрізняє швидше гомологи, ніж ізомери. Першим кроком при хромато-мас-спектрометричному аналізі є зазвичай сканування по всьому діапазону мас. Ідентифікацію проводять за допомогою бібліотеки спектрів, найчастіше закладеної в пам'ять комп'ютера, яка одночасно і управляє роботою детектора. Вивчення характеристичних піків і молекулярних іонів грає важливу роль при ідентифікації з'єднання. Наступним кроком, є якісний аналіз, для чого використовують метод реєстрації окремих іонів (SIM). Для цього застосовують фільтр, щоб досліджувати тільки кілька видів іонів і тим самим підвищити чутливість. Нарешті, підсумовують всі осцилограми по окремим іонів і наносять на діаграму з єдиним масштабом часу, щоб отримати хроматограму по всьому іонів в пробі (TIC). Даний метод дає змогу з'ясувати джерела походження досліджуваних речовин, що є дуже важливим для вирішення цілої низки питань: наприклад, визначення походження вибухових речовин допомагає знайти терористів, наркотиків - боротися з їх розповсюдженням і перекривати шляхи їх трафіку [4].

В лабораторії відділу дослідження матеріалів, речовин і виробів Вінницького НДЕКЦ МВС України широко впроваджено спектрофотометричний метод, який заснований на вивченні поглинання світла речовиною в ділянці 200-800 нм. Використовується метод при дослідженні ґрунтів, спеціальних хімічних речовин на факт встановлення родової належності та спиртовмісних рідин на факт встановлення фальсифікату.

Необхідно зазначити, що цінність криміналістичного дослідження матеріалів, речовин та виробів з часом зростає, оскільки сучасні злочинці, добре знайомі з методами проведення розслідування, залишають щораз менше «традиційних» слідів на місці події, а часточки матеріалів та речовин, особливо непомітні та практично неконтрольовані мікрооб'єкти, виступають іноді єдиним джерелом речових доказів при розслідуванні кримінального правопорушення.

Запровадження нових методів та технічних засобів експертно – криміналістичного дослідження матеріалів, речовин та виробів дозволяють кваліфіковано виявити та зберегти для експертного дослідження відповідні об’єкти, одержати оперативно-розшукову інформацію і в результаті надати додаткові можливості слідству при розслідуванні кримінальних проваджень.

Список використаної літератури:

1. Дослідження пластиків на основі полівінілхлориду методом ІЧ-спектроскопії, ВНДІСЕ, 1986.
2. Застосування методу ІЧ-Фур’є-спектроскопії при дослідженні мікрокількостей полімерних матеріалів, ВНДІСЕ, 1988.
3. Инфракрасные спектры поглощения полимеров и вспомогательных веществ. Под редакцией Чулановского В.М. – Ленинград, «ХИМИЯ», 1969, 356с.
4. Вульфсон Н.С., Заикин В.Г., Микая А.И. Масс-спектрометрия органических соединений. – М.: Химия, 1986.- 312с.
5. Лисенко О.М., Ковальчук Т.В., Зайцев В.М. Основи газової хроматографії. Навчальний посібник.– К.:, 2013.-166с.

-----*****-----

УДК 323.3:070

Корж І.Ф.

*зав. наукової лабораторії, д.ю.н.,
ст. науковий співробітник, НДІ
інформатики і права НАПрН України*

ПРАВОВА ІНФОРМАЦІЯ В УКРАЇНІ: ДЖЕРЕЛА, ВИДИ ТА МЕХАНІЗМИ ПОШИРЕННЯ

Насамперед хочу звернути вашу увагу на наступні статті Конституції України, які є відправними при розгляді даного питання:

«Стаття 1. Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава.

Стаття 8. В Україні визнається і діє принцип верховенства права.

Стаття 34. ч.2. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір.

Стаття 50. ч.2. Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена.

Стаття 68. ч.2. Незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності».

На сьогоднішній день існують різні визначення правової інформації. Наведу декілька з них: «Правова інформація – будь-які відомості про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення і боротьбу з ними та їх профілактику тощо (ст.17, Закон України від 02 жовтня 1992 р. Про інформацію). Це - сукупність документальних або публічно оголошених відомостей про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення, боротьбу з ними та їх профілактику».

Джерелами правової інформації є: Конституція України, інші законодавчі і підзаконні нормативно-правові акти, міжнародні договори та угоди, норми і принципи міжнародного права, а також ненормативні правові акти, повідомлення засобів масової інформації, публічні виступи, інші джерела інформації з правових питань.

Правову інформацію можна поділити на: офіційну; інформацію індивідуально-правового характеру, що має юридичне значення; не офіційну.

Офіційною вважається інформація, що міститься в документах трьох видів: нормативних, правозастосовних і статистичних, а її джерелом є державні органи й посадові особи. Ця інформація, у свою чергу, поділяється на нормативно-правову та іншу офіційну правову інформацію.

Інформація індивідуально-правового характеру, що має юридичне значення – яка виходить від різних суб'єктів права, які не мають владних повноважень, і спрямована на створення (зміну, припинення) конкретних правовідносин.

Неофіційна – міститься у матеріалах наукових досліджень, лекціях, доповідях з правової тематики, це матеріали і відомості про законодавство (в широкому розумінні цього слова) і практику його здійснення (застосування), не тягнуть правових наслідків і забезпечують ефективну реалізацію правових норм.

До основних видів правової інформації відноситься її нормативна і ненормативна складові. Нормативно-правова інформація складає основу правової

інформації і являє собою сукупність нормативно-правових актів (далі НПА) в усьому їх різноманітті і динаміці, тобто включає в себе нормативно-правові акти та інформацію про їхню розробку, обговорення та прийняття, про їхню дію, про внесені зміни до них, про колізію норм, прогалини та про недоліки їхньої дії. Зазначені акти можуть бути у вигляді законів, указів, постанов, наказів, розпоряджень, правил, інструкцій, положень. Нормативно-правовий акт – це письмовий офіційний документ, прийнятий (виданий) у певній формі правотворчим органом в межах його компетенції і спрямований на встановлення, зміну та скасування правових норм. Юридична сила нормативно-правового акту – це властивість акту породжувати певні юридичні наслідки. Юридична сила акту свідчить про місце акту в системі правових актів і вказує на орган, який видав той, чи інший нормативно-правовий акт, та на його компетенцію.

До не нормативної можна віднести офіційні юридичні акти, прийняті органами влади та судовими органами в ході здійснення ними правозастосовних функцій і безпосередньо пов'язані з реалізацією норм права. Це, наприклад, постанови і розпорядження органів виконавчої влади, на основі яких реалізуються права та інтереси суб'єктів права, а також акти правосуддя. До неї також відноситься масив неофіційної інформації правового характеру судових органів, які опубліковані постанови пленумів вищих судових органів, що роз'яснюють спірні правові положення (відомості), що містяться в нормах права.

Важливою ознакою демократичності держави є право людини на доступ до правової інформації, яке в нинішніх умовах базується на принципах міжнародного права, основним документом яких є Рекомендації Парламентської Асамблеї Ради Європи для Ради Міністрів (18) 19 від 25 листопада 1982 року. Такими принципами є наступні:

- усі громадяни мають право робити запит на інформацію, яка знаходиться у розпорядженні державних органів;
- для доступу необхідно забезпечувати ефективні та належні засоби;
- забороняється відмовляти у запиті на інформацію на підставі того, що вона не стосується особистих інтересів зацікавленої сторони;

- доступ забезпечується на основі рівності;
- кожен запит має бути розглянутий у визначений термін, а у випадку відмови у її надання, має бути надано чітке пояснення зазначеному;
- доступ до інформації може бути обмежений у випадках, зазначених у законі, які стосуються захисту інтересів національної безпеки, громадського порядку, розслідування кримінальних злочинів, або які можуть порушувати право на приватність;
- обмеження реалізації права на доступ має бути роз'яснено причину відповідно до закону чи практики;
- кожна відмова у наданні інформації може бути оскаржена.

На підставі аналізу національних і міжнародних актів можна скласти перелік чітко визначених обмежень доступу до правової інформації:

- дії, необхідні для захисту безпеки держави, і включають в себе охорону та захист громадського порядку, громадської безпеки, національної безпеки, територіальної цілісності;
- розв'язання таких загальносуспільних завдань як захист здоров'я, моральних засад;
- заходи щодо захисту прав та інтересів третіх фізичних осіб, тобто захисту прав і свобод інших людей, конфіденційності особистого життя, репутації інших людей, інтересів неповнолітніх;
- завдання, що вирішуються в рамках правоохоронної діяльності держави для запобігання заворушенням або злочинам, забезпечення інтересів правосуддя, підтримання авторитету і неупередженості правосуддя, запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно;
- права держави та її компетентних органів вводити певні процедури щодо ліцензування мас-медіа: радіомовлення, телебачення, кіно-підприємств тощо. При цьому необхідно зазначити, що важливим для реалізації права на отримання інформації є те, що обмеженню доступу підлягає інформація, а не документ. Якщо документ містить інформацію з обмеженим доступом, для ознайомлення надається інформація з документу, доступ до якої необмежений.

Шляхами доступу до правової інформації нині є:

1. Систематичне та оперативне оприлюднення інформації:

- в офіційних друкованих виданнях;
- на офіційних веб-сайтах в мережі Інтернет;
- на єдиному державному веб-порталі відкритих даних;
- на інформаційних стендах;
- будь-яким іншим способом;

2. Надання інформації за запитом на інформацію.

На сьогоднішній день до офіційних друкованих видань відносяться: Офіційний вісник України; Урядовий кур'єр; Голос України; Відомості Верховної Ради України; Офіційний вісник Президента України. Водночас акти Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України можуть бути в окремих випадках офіційно оприлюднені через телебачення і радіо.

Важливе місце у механізмі доступу до правової інформації займає Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», положення якого визначають порядок всебічного і об'єктивного висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування засобами масової інформації і захисту їх від монопольного впливу органів тієї чи іншої гілки державної влади або органів місцевого самоврядування. Крім того, його положення регулюють порядок одержання, збирання, створення, поширення, використання і зберігання інформації про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб про роботу цих органів.

На сьогодні питання доведення нормативно-правової інформації до громадян регулюється рядом нормативно-правових актів, включаючи підзаконні. Однак зазначене не відповідає положенням статті 57 Конституції України, згідно з якою закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення у порядку, встановленому законом, а не доведенні у такому порядку акти є нечинними. З огляду на

зазначене існує нагальна необхідність у напрацюванні комплексного закону, положеннями якого б регулювалися зазначені питання.

Поряд з цим, нормативно-правові акти органів місцевого самоврядування, які не підлягають державній реєстрації, і які є джерелом національного права, не забезпечені від наявності в них неконституційних чи незаконних положень (прокуратура функцію загального нагляду втратила, інститут префектів- не запроваджено) – це прогалина у механізмі контролю за конституційністю та законністю прийняття актів органів місцевого самоврядування.

Наступна – це проблема визначення правового статусу інформації, яка розміщується на офіційних веб-сторінках державних органів. Зокрема розміщені на таких веб-сторінках тексти нормативно-правових актів в більшості випадків не мають вказівки на їх офіційне оприлюднення, тому немає простої можливості перевірити їх правильність.

Водночас, певні позитивні зміни у даній сфері відбулися. Так в положенні статті 56 Закону України «Про Національний банк України» зазначено, що офіційним опублікуванням нормативно-правового акта Національного банку вважається перше опублікування його повного тексту в одному з періодичних друкованих видань – «Офіційному віснику України», газетах «Урядовий кур'єр», «Голос України» або перше розміщення на сторінці Офіційного інтернет-представництва Національного банку України. Положення статті 94 Закону України «Про Конституційний Суд України» зазначають, що оприлюднення всіх актів Суду за результатами конституційного провадження здійснюється на офіційному веб-сайті Суду або в окремих випадках за ухвалою Суду – в Залі засідань Суду. Опублікування акта Суду разом з окремою думкою Судді здійснюється у «Віснику Конституційного Суду України» та інших офіційних друкованих виданнях України.

На сьогодні в Україні існують наступні основні системи надання нормативно-правової інформації:

а) Платні: «Ліга-Закон», «Експерт-Юрист » та «Нормативні акти України»;

б) Безоплатні: «Законодавство України», веб-портали органів державної влади та місцевого самоврядування. Нині Веб-портал КМУ має напрацьовану вертикаль органів виконавчої влади. Найбільше наповнення має «Законодавство України», яке знаходиться на веб-порталі ВРУ.

Водночас, дослідники в галузі права часто вже не можуть спиратися у своїх дослідженнях тільки на вітчизняне законодавство, а тому існує необхідність використання міжнародних правових систем. Так створення в 1976 році Міжнародної Правової Бази Даних (LAWL = МПБД) у Правничій Бібліотеці Конгресу США було чітко мотивоване бажанням задовольнити таку потребу. База виправдала себе як простий та ефективний засіб швидкого і точного доступу до складових частин правового середовища різних країн і з часом перетворилася у Світову електронну мережу правових документів (**GLIN**).

Секретаріатом Верховної Ради України зроблено аналітико-синтетичне опрацювання інформаційних бюлетенів «Відомості Верховної Ради України», з використанням тезаурусу **GLIN** готуються англійською мовою реферати законів України та постанов Верховної Ради України, які у вигляді архіву разом зі сканованими повними текстами цих документів надсилаються мережею INTERNET до Бібліотеки Конгресу США

З огляду на зазначене вище, для гарантування державою доступу громадян до нормативно-правової, як різновиду правової інформації пропонується створити для використання громадянами безоплатно консолідованої системи нормативно-правової інформації, яка поєднає в собі інформацію органів державної влади та місцевого самоврядування.

Моїсєєв В.Б.

*Заст.начальника Головного
управління статистики у
Вінницькій області*

РОБОТА ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ З КОРИСТУВАЧАМИ ТА РЕСПОНДЕНТАМИ

НОРМАТИВНО-ПРОВОА БАЗА ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ СТАТИСТИКИ

- Закон України «Про державну статистику»
- Стратегія розвитку державної статистики
- План державних статистичних спостережень
- Положення про Головне управління статистики у Вінницькій області
- Регламент Головного управління статистики у Вінницькій області
- Політика з якості в органах державної статистики
- Методологічні положення щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики

1

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

1. Організація і проведення державних статистичних спостережень за соціально-економічними й демографічними процесами, екологічною ситуацією в регіоні.
2. Зміцнення партнерських взаємовідносин та зворотного зв'язку з респондентами державних статистичних спостережень.
3. Моніторинг інформаційних потреб користувачів, забезпечення їх вільного доступу до статистичних даних, підвищення рівня відкритості та прозорості роботи органів державної статистики.
4. Впровадження сучасних інформаційних технологій збирання, опрацювання, передавання статистичної інформації.

2

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ РОБОТИ ЗА 2017 РІК

Завдання	Результати
1. Організація і проведення державних статистичних спостережень	<p>План Державних статистичних спостережень на 2018 рік, затверджений Розпорядженням Кабінету Міністрів України. Відповідно до плану:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Залучено до державних статистичних спостережень 12 тис. респондентів області. 2. Буде проведено 95 державних статистичних спостережень за 110 формами статистичної, фінансової звітності та анкетами для проведення спеціально організованих статистичних спостережень, зібрано та опрацьовано майже 200 тис. звітів. 3. Здійснено: <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Вибіркові обстеження домогосподарств за трьома напрямками: <ul style="list-style-type: none"> – умов життя домогосподарств - обстежено 440 домогосподарств; – сільськогосподарської діяльності населення – 1500 домогосподарств; – економічної активності населення – 2900 домогосподарств. 3.2. Виконано щомісячні вибіркові обстеження за змінами роздрібних цін (тарифів) на товари (послуги) по 335 товарах (послугах) у містах Вінниця, Могилів-Подільський, Хмільник. 4. Забезпечено ведення Єдиного державного реєстру підприємств та організацій Вінницької області, який станом на 01.01.2018 року містив 32 тис. суб'єктів.

3

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ РОБОТИ ЗА 2017 РІК

Завдання	Результати
2. Зміцнення партнерських стосунків з респондентами державних статистичних спостережень	<ol style="list-style-type: none"> 1. Для забезпечення повноти та достовірності первинної статистичної звітності респондентами вжито наступні заходи: <ul style="list-style-type: none"> ➢ проведено 107 нарад з питань методології та заповнення форм держстатспостережень; ➢ підготовлено 7103 листа-повідомлення про участь респондентів у державних статспостереженнях; ➢ надано 43 відповіді на запити респондентів щодо їх участі в державних статспостереженнях, використання статистичних класифікацій, складання форм державних статспостережень; ➢ проведено 4 анкетних опитування респондентів області за участю 112 респондентів; ➢ направлено 29 інструктивних та методичних листів з питань внесення змін до чинних статспостережень; ➢ більше 2 тис. респондентам надано консультативну допомогу; ➢ проведено анкетне опитування респондентів щодо вимірювання їх звітного навантаження за 16 статистичними формами за участю 200 респондентів; ➢ на веб-сайті управління функціонують розділи: «Інформація для респондентів», «До уваги респондентів», «Календар подання форм державних статспостережень та фінансової звітності», інформація щодо змін методології складання статистичної звітності, «Пошук за кодом ЄДРПОУ», сервіс онлайн-відповіді на запити респондентів. 2. За результатами проведеного анкетного обстеження респондентів, звітне навантаження на респондентів (за загальними витратами часу на заповнення форм державних статистичних спостережень), в 2017р. зменшилося на 20% у порівнянні з 2016р.

4

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ РОБОТИ ЗА 2017 РІК

Завдання	Результати
<p>2. Зміцнення партнерських стосунків з респондентами державних статистичних спостережень</p>	<p>На виконання заходів Плану дій щодо реалізації Стратегії розвитку державної статистики в Головному управлінні статистики створено центр «Єдине вікно». У 2017 році його послугами скористались 23% респондентів.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Мета створення центру «Єдине вікно» – зручність та спрощення процедури подання респондентами звітності, отримання ними звітно-статистичної документації; системний контроль Головного управління статистики за дотриманням респондентами звітної дисципліни. ➤ Принцип роботи центру «Єдине вікно» – прийняття всіх звітів від респондентів на паперових носіях незалежно від галузевого принципу. В центрі, також, можна отримати бланкову продукцію, інформацію про форми державних статистичних спостережень, за якими потрібно звітувати та іншу методологічно-довідкову інформацію. ➤ До «Єдиного вікна», також, надходить звітність в електронному вигляді, засобами мережі Інтернет, факсом, поштою, тобто, вся звітність, яка підлягає збору та опрацюванню.

5

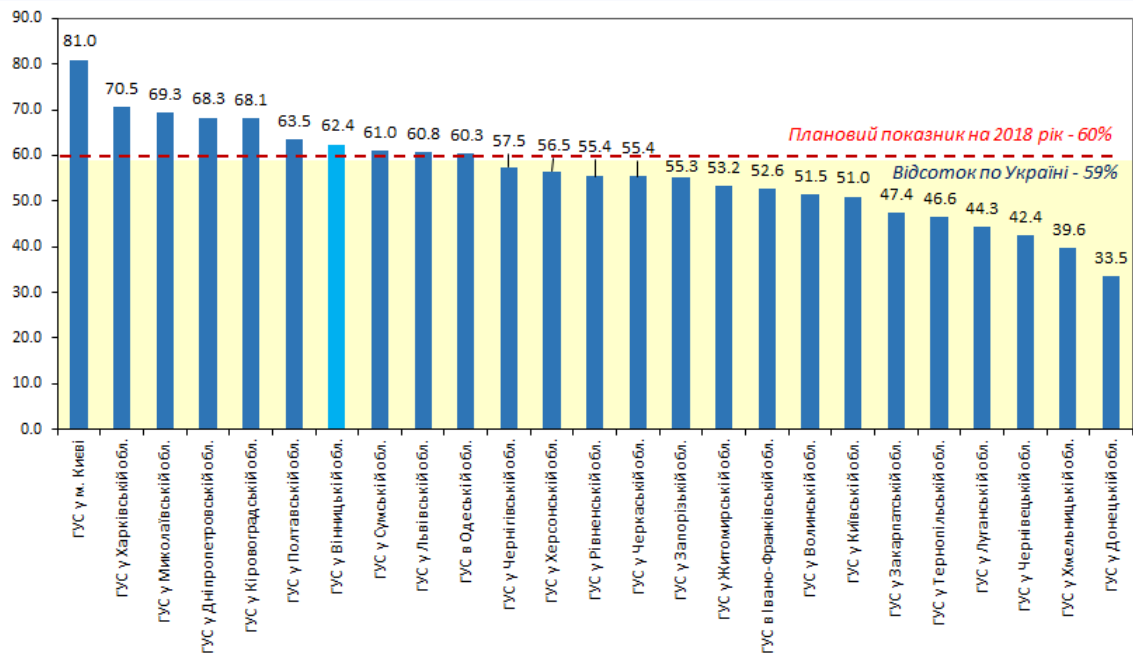
ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ РОБОТИ ЗА 2017 РІК

Завдання	Результати
<p>2. Зміцнення партнерських стосунків з респондентами державних статистичних спостережень</p>	<p>Впровадження системи електронної звітності.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ У минулому році рівень подання респондентами електронних звітів досягнув в Головному управлінні 60,2% від загальної кількості прийнятих звітів. А у I кварталі 2018 року управління посіло 7 місце серед територіальних органів державної статистики України за кількістю отриманих електронних статистичних звітів - 62,4%, залучив до електронного звітування 40% наявних респондентів. ➤ Станом на 01.05.2018 року питома вага респондентів, що подали електронну звітність, склала 41,4%.

6

Ранжирування територіальних підрозділів статистики України за кількістю звітів, які подані в електронному вигляді, у % (за даними I кварталу 2018 року)

7

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ РОБОТИ ЗА 2017 РІК

Завдання	Результати
3. Моніторинг інформаційних потреб користувачів статистичної інформації, забезпечення їх вільного доступу до статистичних даних, підвищення рівня відкритості та прозорості роботи органів державної статистики.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Кількість ключових користувачів статистичної інформації - 246 одиниць, у т.ч.: <ul style="list-style-type: none"> ▪ державні органи виконавчої влади та місцевого самоврядування - 166; ▪ ЗМІ - 30; ▪ наукові установи та навчальні заклади - 8; ▪ громадські організації - 5; ▪ інші категорії - 37. ➤ Проведено 6 анкетних опитувань користувачів статистичної інформації, до яких залучено 119 користувачів. За результатами опитувань на веб-сайті розміщено відповідні повідомлення. ➤ Проведено 5 круглих столів з користувачами статистичної інформації зі статистики цін, торгівлі та енергетики. ➤ Підготовлено щорічний Каталог офіційних статистичних публікацій.

8

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОНІТОРИНГУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ КОРИСТУВАЧІВ СТАТИНФОРМАЦІЇ

9

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ РОБОТИ ЗА 2017 РІК

Завдання	Результати
<p>3. Моніторинг інформаційних потреб користувачів статистичної інформації, забезпечення їх вільного доступу до статистичних даних, підвищення рівня відкритості та прозорості роботи органів державної статистики.</p>	<p>При поширенні статистичної інформації використовувались наступні способи для оперативного її доведення до найбільш широкого загалу користувачів:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ в засобах масової інформації області розміщено 884 матеріалів управління; ➤ надано за 1 квартал 2018р. 87 відповідей на запити згідно Закону України «Про доступ до публічної інформації», у т.ч. на запити юридичних осіб – 36, від громадян – 40, громадських організацій – 10; ЗМІ – 2; ➤ опрацьовано 148 звернень громадян; ➤ за запитами користувачів надано 2066 відомостей з бази даних ЄДРПОУ; ➤ кількість відвідувань офіційного веб-сайту Головного управління щодо отримання статистичної інформації склало понад 100 тисяч; ➤ на веб-сайті було розміщено 1500 інформаційних матеріалів, презентовано 250 збірників та доповідей.

10

ІНФОГРАФІКА

11

КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ СТАТІНФОРМАЦІЇ

1. В своїй роботі при отриманні первинних даних від респондентів під час проведення статистичних спостережень та надання інформації користувачам органи державної статистики керуються ст.14 Закону України «Про державну статистику», яка гарантує забезпечення конфіденційності статінформації.
2. Відповідно до частини другої статті 21 Закону поширення статистичної інформації, на підставі якої можна визначити конфіденційну інформацію щодо конкретного респондента, забороняється.

12

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОБОТИ

1. Організація і проведення державних статистичних спостережень, відповідно до Плану державних статистичних спостережень на 2018 рік.
2. Спрямування своєї роботи на подальше вдосконалення методології збирання та оброблення статистичної інформації з метою зменшення навантаження на респондента.
3. Покращення організації державних статистичних спостережень з врахуванням оцінок та побажань як респондентів, так і користувачів статистичної інформації.
4. Забезпечення збереження та захист статистичної звітності.

НАУКОВІ СТАТТІ

УДК 352:35.071.5

Довгань О.Д.

*доктор юридичних наук, с.н.с.
перший заступник директора з наукової роботи
Науково-дослідного інституту інформатики і права
Національної академії правових наук України*

«ОСВІТА-НАУКА-ІННОВАЦІЇ» У ФОРМУВАННІ ГЛОБАЛЬНОГО ІННОВАЦІЙНОГО ІНДЕКСУ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано вплив освіти-науки-інновації на глобальний інноваційний індекс регіону. Визначено пріоритетні напрями та інструменти інноваційного розвитку регіону.

Ключові слова: інновації, індекс.

Щорічно в доповіді «Глобальний інноваційний індекс» (готується спільно Корнельським університетом, школою бізнесу INSEAD і Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (ВОІВ), публікуються рейтинги інноваційної діяльності майже 130 країн світу. Кожна країна оцінюється за 81 показником, від кількості патентних заявок до обсягу витрат на освіту, в результаті чого директивні органи отримують узагальнене уявлення про динаміку інноваційної активності, яка все більшою мірою стає однією з рушійних сил соціально-економічного зростання. У новому спецрозділі аналізуються «гарячі точки інновацій» в усьому світі, в яких найвища щільність винахідників, котрі фігурують в міжнародних патентних заявках.

Лідерами інновацій загалом серед країн світу є: 1. Швейцарія; 2. Швеція; 3. Нідерланди; 4. США; 5. Об'єднане Королівство. Якщо взяти по регіонам то такими лідерами визнано: Європа (1. Швейцарія; 2. Швеція; 3. Нідерланди); Північна Африка и Західна Азія (1. Ізраїль; 2. Кіпр; 3. ОАЕ); Південно-Східна Азія, Східна Азія і Океанія (1. Сінгапур; 2. Республіка Корея; 3. Японія); Північна Америка (1. США; 2. Канада); Центральна і Південна Азія (1. Індія; 2. Іран; 3. Казахстан); Латинська Америка і Карибський басейн: (1. Чілі; 2. Коста-Ріка; 3. Мексика); Країни Африки до півдня від Сахари: (1. Південна Африка; 2.

Маврикій; 3 Кенія). Групи країн за рівнем доходу поділилися наступним чином: країни з високим рівнем доходу (*Швейцарія; Швеція; Нідерланди*); країни з рівнем доходу вище середнього (*Китай; Болгарія; Малайзія*); країни з рівнем доходу нижче середнього (*В'єтнам; Україна; Монголія*) та країни з низьким рівнем доходу (*Танзанія; Руанда; Сенегал*).

Що стосується України то ми спостерігаємо певне зростання, оскільки наша держава посіла 50-е місце за підсумками 2017 року, у 2014 році була 63-я.

За оцінками експертів зберігається розрив в інноваційних можливостях розвинених і тих що розвиваються країн і повільні темпи підвищення активності в сфері досліджень і розробок (НДДКР) як в державному секторі, так і на рівні корпорацій.

За словами Генерального директора ВОІВ Френсіса Гаррі, у глобальній економіці, фундаментом якої все частіше стають знання, **інновації виступають локомотивом економічного зростання**, однак при цьому потрібні додаткові вкладення, які допоможуть стимулювати реалізацію творчих здібностей людини і збільшувати обсяги виробництва. Інновації можуть стати тим важелем, який допоможе трансформувати економічний підйом в довготривале зростання.

Стосовно регіону. Особливістю інноваційного розвитку регіону є те, що він як ніякий інший розвиток потребує державної та регіональної підтримки. Якщо в інших сферах відповідні зрушення відбуваються часто «всупереч», то **інноваційний шлях розвитку регіону** потребує зацікавленості не тільки господарюючих суб'єктів, а й органів влади, бо це та діяльність, яка відбувається лише за умови створення певних сприятливих умов, серед яких: ефективне регуляторне середовище; якісне інформаційне забезпечення інноваційної діяльності; наявність та активне функціонування об'єктів інноваційної інфраструктури; мотиваційні інструменти щодо активізації інноваційних процесів; належний захист інтелектуальної власності та ін.

Запорукою цього є потужний потенціал освіти і фундаментальної науки, нових сфер економічної діяльності, людський капітал, творчі здібності людей, їх інноваційна якість, інтелектуальний капітал, інноваційна культура. Лише

врахування регіональних особливостей інноваційної діяльності, використання регіональних інноваційних ініціатив дає державі шанс для «прориву» до групи високорозвинених країн світу. Отже, перспективною моделлю національної економіки стає траєкторія інтелектуально-інноваційного типу розвитку. Поняття інтелектуально-інноваційного розвитку відрізняється від існуючих підходів, насамперед, пріоритетністю соціогуманістичних орієнтирів, національних традицій та інноваційної культури, а також наявністю двох груп факторів впливу на особливості, динаміку, результативність інтелектуально-інноваційного розвитку (безпосередні джерела і рушійні сили). Цей напрям досліджень орієнтований на посилення людського чинника науково-технологічних і соціальних перетворень у регіонах.

Очевидно, що ефективні інновації (*соціально-економічні, технічні, інформаційні, культурологічні, політичні, як власні, так і запозичені*) не лише зміцнюватимуть основи знаннєвомісткої економіки, а й впливатимуть на всі соціокультурні зміни країни, регіонів, особистості в процесі євроінтеграції.

Забезпечення вітчизняної, економіки професійними робітничими кадрами – важлива передумова реалізації інтелектуально-інноваційної моделі розвитку. Ефективно вирішити цю проблему на регіональному рівні дозволяє програмно - цільовий підхід, який покладено в основу розробки проекту Програми забезпечення економіки регіону професійними робітничими кадрами.

Для регіону ідеальним є варіант, коли він самостійно визначає інструменти, які можуть забезпечити його інноваційний розвиток. Водночас завжди будуть мати місце ресурсні обмеження і доведеться обирати інструменти, найбільш адекватні щодо регіональної ситуації та визначених пріоритетів. Необхідно відмітити, що певний набір інструментів є у будь-якого регіону, навіть у якого немає бажаного рівня автономії та ресурсного забезпечення, а імпульси до інноваційного розвитку можуть бути надані навіть заходами, які не потребують значних ресурсних вкладень. Одним з найбільш важливих інструментів є планування інноваційного розвитку.

Таким чином, на світовому та європейському рівнях у суспільних трансформаціях важливу роль буде відігравати трикутник «освіта - наука - інновації», який на наше переконання є і буде ще більше визначальним як у формуванні духовно-інтелектуального потенціалу людини, так і в реалізації євроінтеграційної стратегії України. І тому головна ціль – інтегрувати зусилля представників різних відомств, наукових установ, навчальних закладів, практиків на вирішення зазначених проблем, а також проблемних питань пов'язаних з інноваційним розвитком регіону, а саме Вінниччини.

У цьому напрямку з боку держави робляться певні кроки. Зокрема, на початку п.р. Кабінетом міністрів України схвалено Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки (*Розпорядження КМУ від 17.01.2018 №67-р*). В документі закладено основну мету цифровізації, яка полягає у досягненні цифрової трансформації існуючих та створенні нових галузей економіки, а також трансформації сфер життєдіяльності у нові більш ефективні та сучасні. Основними цілями такого цифрового розвитку визначено, насамперед, прискорення економічного зростання та залучення інвестицій; трансформація секторів економіки в конкурентоспроможні та ефективні; технологічна та цифрова модернізація промисловості та створення високотехнологічних виробництв; доступність для громадян переваг та можливостей цифрового світу; реалізація людського ресурсу, розвиток цифрових індустрій та цифрового підприємництва.

При цьому, впровадження такого прискореного сценарію цифрового розвитку передбачає: усунення законодавчих, інституційних, фіскальних та інших перешкод, які заважають розвитку цифрової економіки; впровадження стимулів та мотивацій для заохочення бізнесу та індустрій економіки в цілому до цифровізації; створення попиту та формування потреб серед громадян до цифровізації, насамперед через впровадження державою масштабних проектів цифрових трансформацій, зокрема на базі сучасних моделей державно-приватного партнерства; створення та розвиток цифрових інфраструктур як основи використання переваг цифрового світу у повсякденному житті та платформи для

досягнення ефективності економіки взагалі; розвиток та поглиблення цифрових компетенцій громадян для забезпечення їх готовності до використання цифрових можливостей, а також подолання супутніх ризиків; розвиток цифрового підприємництва, створення відповідних (у тому числі аналогових) інфраструктур для підтримки та розвитку інноваційної діяльності, впровадження механізмів фрондування, стимулювання та підтримки.

Також акцентовано увагу на подолання цифрового розриву шляхом розвитку цифрових інфраструктур, розвиток цифрових компетенцій (*рушійною силою цифрової економіки є людський капітал, тобто знання, таланти, навички, вміння, досвід, інтелект людей*), впровадження концепції цифрових робочих місць, цифровізація реального сектору економіки (*Індустрія 4.0 - наступний етап цифровізації виробництва та промисловості, на якому головну роль відіграють такі технології та концепти, як Інтернет речей, “великі дані” (big data), “предиктивна аналітика”, хмарні та туманні обчислення, “машинне навчання”, машинна взаємодія, штучний інтелект, робототехніка, 3D-друк, доповнена реальність, реалізацію проектів цифрових трансформацій, громадську безпека, освіту (підвищення рівня та якості знань, формування сучасних навичок та компетентностей, навчання здобувати інформацію, спілкування іноземними мовами, індивідуальні програми навчання, впровадження нових предметів, підготовка до професій майбутнього та водночас цікаве і захопливе навчання є головними завданнями реформи освіти конкурентоздатної країни та суспільства), сферу охорони здоров'я, туризм, електронну демократію, екологію та охорону навколишнього середовища, життєдіяльність міст (з посиленням процесу децентралізації в Україні активно впроваджуються концепції смарт-сіті (“розумних” міст). Близько 7-10 міст в Україні вже мають відповідні проекти та ініціативи, безготівкові розрахунки, гармонізацію з європейськими та світовими науковими ініціативами (відкриття доступу до даних та публікацій, здійснених за рахунок державного фінансування, створення технологічних “дорожніх карт” державно-приватного партнерства, комерціалізація наукових розробок для промисловості і соціальних викликів тощо).*

Насамкінець, на наше глибоке переконання зазначимо, що в Україні є всі умови для здійснення так званого цифрового стрибка та переходу на більш високий технологічний рівень розвитку. Насамперед, це наявність професійних кадрів, які здатні виробляти та використовувати інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, свідченням цьому є статистика реальних успіхів українських ІТ-компаній на міжнародних ринках.

O.Dovagan

"EDUCATION-SCIENCE-INNOVATION" IN FORMATION OF THE GLOBAL INNOVATIVE INDEX OF UKRAINE

In the article the influence of education-science-innovation on the global innovation index of the region is analyzed. The priority directions and tools of innovative development of the region are determined.

Key words: innovation, index.

О.Д.Довгань

«ОБРАЗОВАНИЕ-НАУКА-ИННОВАЦИИ» В ФОРМИРОВАНИИ МЕЖДУНАРОДНОГО ИННОВАЦИОННОГО ИНДЕКСА УКРАИНЫ

В статье проанализировано влияние образования-науки-инноваций на глобальный инновационный индекс региона. Определены приоритетные направления и инструменты инновационного развития региона.

Ключевые слова: инновации, индекс.

-----***-----

УДК 316.42:340.12:342

Яременко О.І.

*Канд. наук з державного управління,
доцент, завідувач кафедри правових наук
та філософії ВДПУ
ім.М. Коцюбинського*

ФІЛОСОФСЬКО - ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

У статті на основі аналізу теоретичних розробок, вітчизняного та закордонного законодавства проаналізовано філософсько-правові засади віртуальної реальності. Сформульовано перспективи розвитку інформаційно-комунікаційної сфери в умовах інформаційного суспільства.

Ключові слова: інформація, віртуальна реальність, інформаційно-комунікаційні технології.

Високі темпи розвитку технологічної складової інформаційно-комунікаційної сфери призвели до появи нових типів соціальних відносин та відносин людини з оточуючим навколишнім природним середовищем, а також трансформації переважної більшості видів діяльності людини. Впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій змінює традиційні уявлення про матерію, простір та час, створює нові форми та виміри соціального буття і світосприйняття. Як наслідок, паралельно з об'єктивним фізичним світом та суб'єктивними уявленнями про нього, виникає нова реальність, яка отримала назву «віртуальної», а поряд з традиційним фізичним простором інституалізується простір віртуальний, що актуалізує наукові дослідження в цій царині.

Метою статті є аналіз теоретичних уявлень поняття «віртуальна реальність», а також проблеми їх інституалізації правовими засобами.

Започаткування теоретичних розробок в сфері віртуальної реальності було здійснено в середині 60-х рр. ХХ ст., коли І. Сазерленд, досліджуючи роль нових інформаційних технологій, відзначив, що дисплей, підключений до цифрового комп'ютера, дає можливість сприймати поняття, які неможливо відтворити в фізичному світі. Об'єкти, що відображаються комп'ютером, не відповідають традиційним ознакам, характерним для фізичної реальності і, в майбутньому, за його допомогою можна буде контролювати існування матерії [1, с. 507].

На думку С.Елліса, методологічною основою аналізу сутності віртуальної реальності є виділення в сфері діяльності людини в навколишньому середовищі трьох складових: змісту, геометрії та динаміки. До змістовної частини науковець включає учасників та об'єкт діяльності; під геометрією розуміє середовище, в якому відбуваються дії; динаміку середовища визначає як правила взаємодії між учасниками, їхню поведінку в процесі обміну інформацією [2, с. 41].

Ряд вчених розглядають віртуальну реальність через концепцію телеприсутності, яка була введена в науковий обіг М. Мінським у 1980 році і

тракується як відчуття у людини фізичної присутності у просторово віддаленому від нього місці, шляхом взаємодії з інтерфейсом комп'ютерної системи за участю одного чи кількох користувачів на основі технологій зворотного зв'язку [3, с. 3].

Однією із характерних рис віртуальної реальності є можливість симуляції за допомогою технічних засобів матеріальної картини світу, що обумовило філософсько - теоретичні дискусії щодо руйнування традиційних уявлень про матеріальність та ідеальність. Як зазначає П. Луненфельд, взаємозв'язок реального та ідеального є однією із найдавніших проблем в історії філософії. Реальність завжди розглядалася як така, що існує незалежно від перипетій чуттєвого досвіду, а ідеальність – як те, що існує в свідомості людини в якості ідеальної моделі. Нове середовище, під назвою «віртуальна реальність», що створене в науково-технічних лабораторіях, викликало інтенсивні дебати в гуманітарних науках на предмет того, що ж насправді є реальним [4, с. 6].

А. Кутирьов з цього приводу зазначає, що рішучий перелом у трактуванні буття і зміні відносин ідеалізму та науки настав тоді, коли люди зіткнулися з середовищем, яке є неадекватним матеріальності, в результаті чого пізнання стало невидимим, невідчутним, поза просторово - часовими параметрами, швидкостями і ритмами живого. Застосування електрики і магнітних полів, теорія відносності, розщеплення атома, винахід комп'ютерів зробили оточенням людини те, що в класичну епоху вважалося нематеріальним. Головним рубежем в "зраді" науки матеріальності і переорієнтації на ідеальне, він вважає інформаційну революцію, що призвела до появи безпредметного, знакового, екраномічного штучного середовища [5, с. 21].

В той же час, Д. Люміс не бачить жодних проблем для розвитку людства у зв'язку із процесами віртуалізації. Він приходить до цілком логічного висновку про те, що перцептивний світ, створений нашими почуттями та нервовою системою, є настільки функціональним, що повністю відображає фізичний світ і більшість людей сприймає його в реальному житті, навіть не задумуючись, що такий контакт з фізичним світом є опосередкованим [6, с. 18].

В найбільш загальному вигляді віртуальну реальність можна визначити як інтелектуальне інформаційно – комунікаційне середовище, що штучно створене творчою працею людини за допомогою комп'ютерної техніки та програмного забезпечення, сприйняття якого та взаємодія в якому відбувається незалежно від фізичного місцезнаходження суб'єкта і опосередковується аудіовізуальними технічними засобами з електронно – цифровою природою.

Віртуальну реальність, перш за все, слід розглядати як технологію імітації фізичної реальності. У цьому контексті слід підкреслити, що сам термін "віртуальна реальність" з'явився у 1989 році завдяки Д. Ланьє, засновнику компанії [VPL Research Inc.](#), яка розробила і здійснювала продаж інноваційних продуктів – пристроїв для стереозвуку (Audio Sphere), спеціальних інтерактивних рукавичок (Data Glove), дисплеїв, які використовуються для візуального «занурення» користувача у віртуальне середовище (Eye Phone) тощо [7, с. 309]. З технологічної точки зору віртуальна реальність розглядається як інтерфейс, який дозволяє людині взаємодіяти безпосередньо з віртуальними об'єктами в тривимірному комп'ютерному світі за допомогою головного дисплея, навушників та рукавичок із зворотним зв'язком [8, с. 81].

В сучасному світі технології віртуальної реальності активно використовуються в культурно – мистецькій, освітній та розважальній галузях, які дозволяють людині, за допомогою спеціального обладнання та ефектів, ілюзорно відчувати фізичну присутність в штучно створеному тривимірному середовищі (штучна реальність або розширена реальність). Цей прояв віртуальної реальності характеризується високим рівнем популярності та економічної ефективності. Наприклад, технологія перегляду повнометражних художніх фільмів в форматі 4DX за допомогою спеціальних окулярів та ефектів, що імітують рухи, вплив природних явищ та інші фізичні відчуття, яка була створена південнокорейською компанією CJ 4DPLEX в 2009 році, набула широкого поширення у всіх країнах світу. За інформацією видання «Film Journal International» фірма CJ 4DPLEX закінчила 2017 рік із рекордно високим прибутком, який зріс за останні п'ять років в шість разів, і становить 230 мільйонів доларів [9].

Віртуальну реальність також можна розглядати як соціальне інформаційно - комунікаційне середовище, що є другим її ключовим проявом, який доречно кваліфікувати як віртуальний простір. Це транскордонне інфраструктурно - цифрове середовище, утворене надскладною динамічною системою з'єднаних стаціонарних та мобільних електронних пристроїв, в якому здійснюються інформаційні процеси та комунікації, відбувається виконання робіт та надання послуг в межах технічних можливостей, регулятивних норм та волевиявлення суб'єктів.

Вважаємо, що виходячи з високого рівня абстрактності поняття «віртуальний простір», необхідною методологічною основою є аналіз її складових, серед яких можна виділити забезпечувальні, організаційно - функціональні, інформаційні, комунікаційні та регулятивні.

Забезпечувальна складова віртуальної реальності включає в себе три компоненти: технічний – матеріальні об'єкти, здатні створити відповідне функціональне середовище (електронно – обчислювальні машини, сервери, комунікаційні пристрої, монітори тощо); енергетичний – системи живлення, без яких не може працювати комп'ютерна техніка (електроенергія, електромережі, стаціонарні засоби живлення та альтернативні джерела енергії); інтелектуальний – нематеріальні творчі доробки, які дають можливість використовувати техніку для «проникнення» у віртуальний простір і взаємодіяти в ньому.

Організаційно - функціональну складову віртуального простору становлять глобальні та локальні мережі та потенційні можливості, які надають окремим індивідуумам, суспільству та державі, і які реалізуються за власною волею або в силу нормативних приписів.

Інформаційна складова віртуального простору – це впорядкований та стихійний контент, який міститься на електронних носіях інформації і до якого можливий он-лайн чи оф-лайн доступ (бази даних, реєстри, бібліотеки, музеї, віртуальні установи, штучно створені відображення природних об'єктів і т. д.)

Комунікаційна складова віртуального простору забезпечує інтерактивне спілкування у різноманітних проявах (аудіо та відео зв'язок, електронні

повідомлення, онлайн-анкети та опитування, реєстраційні форми, форми для онлайн-замовлень тощо).

Регулятивна – це система соціальних норм, які регулюють поведінку суб'єктів у віртуальній реальності (моральних, етичних, правових). Досліджуючи регулятивну складову віртуальної реальності слід зазначити, що процес формування правил віртуальної поведінки перебуває в зародковому стані і відзначається високим рівнем стихійності та множинністю видів соціальних норм, які впливають на її розвиток. При цьому, частина моральних, естетичних, культурних норм автоматично переносяться на соціальні віртуальні відносини, то система їх нормативно–правового регулювання потребує принципово нових підходів.

В юридичній науці має місце дискусія щодо взаємозалежності права та віртуальної реальності. Вважаємо, що, перш за все, необхідно адаптувати доктринальне положення теорії юридичної науки, згідно з яким, право регулює суспільні відносини. Правова природа інформаційно-технологічного простору та віртуально-інформаційних правових відносин виділяє їх з існуючої системи інформаційних правовідносин в окрему групу, що вимагає розробки специфічних методів правового регулювання.

На сьогодні значна частина відносин у сфері віртуальної реальності вже безпосередньо чи опосередковано врегульована законодавством. Так, інтереси винахідників нової комп'ютерної техніки охороняються патентним правом, створення і захист програмного забезпечення є предметом регулювання авторського права, домінування на ринку виробників комп'ютерної техніки обмежується антимонопольним законодавством, оборот інформації опосередковується інформаційним правом.

Водночас формуються нові елементи системи законодавства та системи права, пов'язані із функціонуванням віртуальної реальності, які позначаються різними поняттями - законодавство в галузі інформаційних технологій, електронне законодавство, інтернет-законодавство, кібер–законодавство, веб-законодавство, право інформаційних технологій, технологічне право, комп'ютерне

право, IT-право тощо. Таким чином, можна говорити про формування складної системи правових норм, які інституалізують окремі види діяльності, процеси та явища, пов'язані із віртуалізацією соціуму.

Список використаної літератури:

1. Sutherland I. The ultimate display // Information Processing: Proceedings of the IFIP Congress 1965. Washington, DC : Spartan Books. pp. 506–508. – Режим доступу <https://www.wired.com/2009/09/augmented-reality-the-ultimate-display-by-ivan-sutherland-1965>
2. Ellis S. R. Prologue Ellis S // Pictorial Communication in Virtual and Real Environments, (edited by S. R. Ellis, M. K. Kaiser and A. J. Grunwald), Taylor and Francis, London, 1991. pp. 3-11,
3. Minsky M. Telepresence / M. Minsky // OMNI Magazine. – 1980. – № 6. – pp. 44 -51. – Режим доступу: <http://web.media.mit.edu/~minsky/papers/Telepresence>.
4. Lunenfeld P. The Digital Dialectic: New Essays on New Media/ P.Lunenfeld. –London. – MIT Press . –1999. – 284 с.
5. Кутырев В.А. Оправдание бытия (явление нигитологии и его критика) // Вопросы философии. – 2000. – № 5. – С. 17 – 26.
6. Loomis, J.M. Distal attribution and presence / J.M. Loomis // Presence: Teleoperators and Virtual Environments. –1992. –№ 1. – p. 113–118.
7. Poppe E., Gilgen D., Safrudin N. Virtual Reality Goes Mobile in the Digital Age / E.Poppe, D Gilgen, N. Safrudin // Shaping the Digital Enterprise. – Cham. – Springer. – 2016. – 309 – 335 p.
8. D. Chandler, R. Munday. Dictionary of Media and Communication Oxford University Press 2016
9. 4DX format reaches \$230 million in box office // <http://www.filmjournal.com/news/4dx-format-reaches-230-million-box-office/>

Yaremenko O.

PHILOSOPHY - LEGAL FRAMEWORK OF VIRTUAL REALITY

The article analyzes the philosophical and legal principles of virtual reality on the basis of analysis of theoretical developments, domestic and foreign legislation. The prospects of the development of the information and communication sphere in the conditions of the information society are formulated.

Key words: information, virtual reality, information and communication technologies.

Яременко А.И.

ФИЛОСОФСКО - ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ВИРТУАЛЬНОЙ РЕАЛЬНОСТИ

В статье на основе анализа теоретических разработок, отечественного и зарубежного законодательства проанализированы философско-правовые основы виртуальной реальности. Сформулированы перспективы развития информационно-коммуникационной сферы в условиях информационного общества.

Ключевые слова: информация, виртуальная реальность, информационно-коммуникационные технологии.

-----***-----

Беланюк М.В.

*Кандидат юридичних наук,
завідувач наукового сектору
НДПП НАПрН України*

Лебединська О.В.

*науковий співробітник
НДПП НАПрН України*

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-ПОШУКОВИХ СИСТЕМ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ РЕГІОНУ

У статті на основі аналізу законодавчої бази та практики проаналізовано становлення та розвиток інформаційно-пошукових систем нормативно-правової інформації. Сформульовано основні напрями розвитку та можливі недоліки, які варто врахувати.

Ключові слова: інформація, пошукова система, стандарти.

Право на доступ до інформації є конституційним правом людини, яке гарантовано Конституцією України (ст. 34) [1] і базується на міжнародному праві.

У квітні 2018 року Україна підписала конвенцію Ради Європи про доступ до офіційних документів [2], яка передбачає мінімальні стандарти в сфері доступу до публічної інформації та при цьому не забороняє державам-учасницям запроваджувати норми, які дозволяють більший доступ до інформації.

Міжнародні стандарти передбачають основні принципи інформаційних відносин, головним з них є принцип максимального розкриття інформації (державні органи зобов'язані сприяти відкритому уряду, засідання державних органів повинні бути відкритими для громадськості, ключова інформація має бути опублікована).

Чинним законодавством України передбачено, що громадяни мають право одержувати інформацію (отримувати, використовувати, поширювати та зберігати) в будь-якій формі з використанням будь-яких засобів, крім випадків, передбачених законом. Кожен член суспільства має право отримувати достовірну

інформацію, а публічні органи мають оприлюднювати інформацію в доступній для суспільства формі. Це стосується, зокрема й нормативно-правової інформації.

Законом України «Про інформацію» [3] визначено засоби забезпечення доступу до відкритої інформації: шляхом систематичної публікації в офіційних друкованих виданнях, поширення інформації засобами масової комунікації, безпосереднього надання заінтересованим громадянам, державним органам та юридичним особам.

З розвитком інформаційних технологій, які в майбутньому будуть лише розвиватися й удосконалюватись, актуальним є надання доступу до нормативно-правової інформації саме шляхом масової комунікації, однією з яких може стати створення інформаційно-пошукових систем нормативно-правової інформації регіонального рівня, на зразок ІПС «Законодавство» [4], що містить близько **530000** документів (законів, постанов, кодексів, указів, розпоряджень, декретів, постанов, розпоряджень та інших документів ВР України, уряду, міністерств, відомств, органів судової влади України, міжнародні документи тощо). Найвища оперативність і повнота, розвинута система пошуку документів, перегляд текстів попередніх редакцій та виділення змін, ведення власних нотаток і закладок, формування списків користувача, вбудований перекладач, база термінів, зв'язки між документами роблять ІПС "Законодавство" надійним помічником в законотворчій, нормотворчій, правозастосовній та правоосвітній діяльності.

Постає питання, навіщо в регіоні створювати подібну систему пошуку нормативно-правової інформації.

За попереднім оглядом в Інтернеті існуючої в Україні нормативно-правової інформації регіонального рівня, можна говорити, що розташована на сайтах інформація в основному стосується інформації на виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації». Пошук необхідної інформації ускладнюється через її розрізненість, витрачається багато часу на виокремлення із всього комплексу нормативно-правової інформації, що стосується конкретного питання, необхідного споживачу.

За нашими оцінками створення в регіоні інформаційно-пошукових систем нормативно-правової інформації, а в майбутньому об'єднання цих систем в єдину Національну систему нормативно-правової інформації дозволить:

- забезпечити реальне здійснення передбаченого Конституцією України права людини на доступ до інформації, зокрема нормативно-правової;

- забезпечити сталий розвиток економіки області за рахунок сприяння розвитку інновацій, що в кінцевому рахунку забезпечить максимальне залучення мешканців області до цього процесу, незалежно від місця їх проживання та забезпечення їх конституційних прав із застосуванням сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій в рамках виконання програми «Електронна Вінниччина 2016-2018» [5];

- полегшити пошук нормативно-правової інформації для залучення іноземних інвестицій, бізнес-проектів тощо;

- допоможе скоротити кількість запитів щодо надання публічної інформації (в рамках виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації»), оскільки громадськість буде добре поінформована і без потреби подавати інформаційні запити.

На шляху до інноваційного розвитку регіону створення інформаційно-пошукових систем нормативно-правової інформації регіонального рівня стане гарантом забезпечення прав громадян на участь в управлінні державними справами в умовах децентралізації державної влади в Україні.

Список використаної літератури:

1. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр

2. Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/2657-12

3. Рекомендації Ради Європи N R (2002)2 "Про доступ до офіційних документів" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_a33

4. ІПС «Законодавство» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ippi.org.ua/zakonodavstvo>

5. Регіональна програма інформатизації «Електронна Вінниччина» на 2016-2018 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vin.gov.ua/modvinoda.nsf/web_alldocs/Doc%D0%9B%D0%9C%D0%9B%D0%A7A52D4C

Belanuk M., Lebedinskaya O.

**DEVELOPMENT OF INFORMATION SEARCH-SYSTEMS
NORMATIVE AND LEGAL INFORMATION REGION**

The article analyzes the formation and development of information retrieval systems of normative and legal information on the basis of analysis of the legislative framework and practice. The main directions of development and possible disadvantages, which should be considered, are formulated.

Keywords: information, search system, standards.

Беланюк М.В., Лебединская О.В.

**РАЗВИТИЕ ИНФОРМАЦИОННО-ПОИСКОВЫХ СИСТЕМ
НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЙ ИНФОРМАЦИИ РЕГИОНА**

В статье на основе анализа законодательной базы и практики проанализированы становление и развитие информационно-поисковых систем нормативно-правовой информации. Сформулированы основные направления развития и возможные недостатки, которые следует учесть.

Ключевые слова: информация, поисковая система, стандарты.

-----***-----

УДК 346

Остапенко О.Є.

*Кандидат юридичних наук,
Кафедра правових наук та філософії,
ВДПУ ім.М.Коцюбинського,
Начальник відділу з питань банкрутства
Головного територіального управління
юстиції у Вінницькій області*

**ПРОЕКТ КОДЕКСУ УКРАЇНИ З ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА.
ВАЖЛИВІ НОВОВВЕДЕННЯ ІНСТИТУТУ
НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ**

У статті проаналізовано проект Кодексу України з процедур банкрутства. Увагу звернено на нововведення Кодексу – можливість інституту неплатоспроможності фізичних осіб.

Ключові слова: банкрутство, фізична особа.

20 березня 2018 року Верховною Радою України ухвалено в першому читанні законопроект № 8060 від 26 лютого 2018 року, яким прийнято за основу Кодекс України з процедур банкрутства (Далі – Кодекс).

Метою проекту, як зазначено в Пояснювальній записці до нього, є підвищення ефективності процедур банкрутства, рівня захищеності прав кредиторів, вдосконалення процедури продажу майна боржника на аукціоні, підвищення рівня виконання контрактів та судових рішень, врегулювання відносин щодо відновлення платоспроможності фізичних осіб, які опинилися в скрутній фінансовій ситуації та потребують допомоги з боку держави». При цьому поданий проект Кодексу України з процедур банкрутства виходить з того, що процедури банкрутства для боржників - юридичних осіб та боржників - фізичних осіб мають суттєві відмінності, тому перша книга проекту стосується корпоративного банкрутства, тобто процедури банкрутства юридичних осіб, друга - відновлення платоспроможності фізичної особи, зокрема, визнання фізичної особи банкрутом у випадку її нездатності виконувати свої майнові зобов'язання. Крім того, у проекті пропонується ряд змін до інших законодавчих актів України, зокрема, до Цивільного та Господарського кодексів України, Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, законів України «Про виконавче провадження», «Про іпотеку», «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно», «Про банки і банківську діяльність», «Про нотаріат», «Про страхування», «Про фінансову реструктуризацію» [1].

Прийняття Кодексу дозволить, зокрема, покращити бізнес-клімат, сприятиме зменшенню корупції, а також залученню вітчизняних та іноземних інвестицій в економіку України.

Крім того варто зазначити, що прийняття зазначеного Кодексу Верховною Радою України, є практикою регулювання інституту банкрутства, яка вже успішно функціонує у Сполучених Штатах Америки.

У міжнародному рейтингу легкості ведення бізнесу Doing Business 2018, що складається Всесвітнім банком, Україна зайняла 76 місце - між Бутаном і Киргизстаном. У порівнянні з минулим роком наша країна піднялася на чотири рядки з 80 місця. За попереднім аналізом, після схвалення Кодексу Україна має піднятися в рейтингу Doing Business одразу на 9 пунктів. Для порівняння – за три попередні роки Україна всього піднялась на 7 пунктів.

На нашу думку є наступні основні позитивні меседжі, які передбачені Кодексом, зокрема:

1. Скасування норми (абзац четвертий частини другої статті 11 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (у редакції Закону від 22 листопада 2012 року № 4212-VI, чинній після 19 січня 2013 року)) (далі – Закон), яка передбачала подання до заяви про порушення справи про банкрутство доказів того, що сума безспірних вимог кредитора (кредиторів) сукупно становить не менше трьохсот мінімальних розмірів заробітної плати, якщо інше не передбачено цим Законом [2]. Відповідно до проекту Кодексу (частина четверта статті 11 Кодексу) передбачено, що боржник подає заяву до господарського суду за наявності майна, достатнього для покриття витрат, пов'язаних з провадженням у справі про банкрутство, якщо інше не передбачено цим Кодексом. Також (частина третя статті 16 Кодексу) зазначено, що якщо провадження у справі відкривається за заявою кредитора, господарський суд перевіряє обґрунтованість його вимог, їх безспірність, вжиття заходів щодо примусового стягнення за цими вимогами в порядку виконавчого провадження [3].

2. Посилення ролі забезпеченого кредитора в процедурі банкрутства. Можливість подання заява про відкриття провадження у справі про банкрутство, навіть у разі, якщо все майно боржника перебуває у заставі (стаття 11 Кодексу). Також, право забезпеченого кредитора брати участь у роботі комітету кредиторів з правом дорадчого голосу (частина восьма статті 25 Кодексу). Право забезпеченого кредитора у разі, якщо майно боржника, що є предметом забезпечення, не продано на першому повторному аукціоні, кредитор, вимоги

якого воно забезпечує, має право протягом 20 днів з дня закінчення цього аукціону звернутись до арбітражного керуючого з заявою про продаж йому непроданого майна (частина перша статті 63 Кодексу).

3. Продаж майна банкрута передбачається здійснювати на веб-порталі державного органу з питань банкрутства. Відповідно до статті 47 Кодексу зазначено, що продаж майна боржника на аукціоні відбувається на веб-порталі державного органу з питань банкрутства, доступ до якого здійснюється за допомогою мережі Інтернет. Право власності на технічні засоби та програмне забезпечення, що забезпечують функціонування веб-порталу, належить державі. Авторизованим електронним майданчиком є інформаційно-телекомунікаційна система, яка авторизована державним органом з питань банкрутства [3].

4. Крім того, новелою Кодексу є пропозиція, викладена у книзі 2 проекту, щодо визнання фізичної особи банкрутом у випадку її нездатності виконувати свої майнові зобов'язання. Зокрема, Кодекс передбачає, щодо боржника фізичних осіб застосовуються такі процедури:

- 1) реструктуризація боргів боржника;
- 2) погашення боргів боржника;
- 3) мирова угода.

Одночасно передбачено, що участь арбітражного керуючого у справі про банкрутство фізичних осіб є обов'язковою.

Однак, є деякі аспекти з Кодексу, які на нашу думку до другого читання треба доопрацювати, зокрема:

1. Узгодження положень Кодексу між нормами права визначеними Кодексом та іншими кодексами і законами.

2. Відсутність регламентації укладення мирової угоди в процедурі банкрутства юридичної особи.

3. Наявні суперечності в проекті Кодексу, зокрема частиною першою статті 72 Кодексу передбачено, що Господарський суд закриває провадження у справі про банкрутство, якщо: у процедурі розпорядження майном не подано до господарського суду клопотання про перехід до наступної судової процедури.

Однак, в частині четвертій статті 26 Кодексу зазначено, що у разі якщо зборами кредиторів у межах строку дії процедури розпорядження майном не прийнято жодного з передбачених цією статтею рішень, господарський суд протягом п'яти днів після закінчення процедури розпорядження майном боржника приймає постанову про визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури.

Враховуючи викладене, слід наголосити на тому, що проект Кодексу не є ідеальним та потребує доопрацювання та обговорення в юридичному середовищі. Впровадження світового досвіду до конкурсного процесу в Україні є необхідним, враховуючи велику кількість викликів. На нашу думку цей нормативний акт є актуальним та інноваційним.

Список використаної літератури:

1. Висновок Головного науково-експертного управління ВРУ від 12 березня 2018 року // Офіційний портал ВРУ [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63518
2. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» № 2343-ХІІ від 14 травня 1992 року // Офіційний портал ВРУ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>
3. Проект Кодексу України з процедур банкрутства № 8060 від 26 лютого 2018 // Офіційний портал ВРУ [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63518

Ostapenko O.

DRAFT CODE OF UKRAINE ON THE PROCESS OF BANKRUPTCY. IMPORTANT NEWSLETTER INSTITUTE FOR INFRINGEMENTS OF PHYSICAL PERSONS

The article analyzes the project of Code of Ukraine on bankruptcy procedures. Attention is drawn to the innovations of the Code - the possibility of the institution of insolvency of individuals.

Key words: bankruptcy, individual.

Остапенко А.Е.

ПРОЕКТ КОДЕКСА УКРАИНЫ С ПРОЦЕДУРЕ БАНКРОТСТВА. ВАЖНЫМ НОВОВВЕДЕНИЕМ ИНСТИТУТА НЕПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТИ ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ

В статье проанализированы проект Кодекса Украины из процедур банкротства. Внимание обращено на нововведения Кодекса - возможность института неплатежеспособности физических лиц.

Ключевые слова: банкротство, физическое лицо.

-----***-----

Мельничук М.О.

*Кандидат юридичних наук
Старший викладач кафедри права
Вінницького Національного
аграрного університету*

ДИФАМАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ У ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ПРОБЛЕМА ЗАХИСТУ ПОРУШЕНИХ ПРАВ

У статті висвітлюється проблема захисту честі, гідності і репутації суб'єктів владних повноважень стає обмежувачем іншого фундаментального права – права людини на свободу слова, свободу вираження думки і права на поширення інформації. Аналізується практика Європейського суду з цього питання.

Ключові слова: свобода слова, свобода вираження думки, суб'єкт владних повноважень, засоби масової інформації, дифамація, честь, гідність.

Свобода вираження поглядів є однією з важливих засад демократичного суспільства та базовою умовою його прогресу та самореалізації кожного. Право на свободу вираження поглядів закріплено в статті 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) [1] та у ст. 34 Конституції України [2]. Це право передбачає свободу поширювати і дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади. Однак, здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду. Однак, право на свободу вираження поглядів не обмежується «інформацією» чи «ідеєю», які були отримані зі згоди чи

визначаються як необразливі чи як малозначущі. Це може бути інформація, яка ображає, шокує чи порушує спокій. Саме такими є вимоги плюралізму, толерантності та відкритості думок, без чого «демократичне суспільство» не може існувати. Таким чином ця свобода має винятки, які, повинні чітко тлумачитись, а потреба в обмеженнях має бути переконливо встановлена [3].

Разом з тим право людини на свободу слова, свободу поширення і дотримання поглядів і право розповсюджувати інформацію може обмежуватися законодавством для захисту честі, гідності людини. Відповідно до статті 297 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) [4] гідність та честь фізичної особи є недоторканими, фізична особа має право звернутися до суду з позовом про захист її гідності та честі. Особа, право якої порушено, може обрати як загальний, так і спеціальний способи захисту свого права, визначені законом. Так до спеціальних способів захисту відносяться, наприклад, спростування недостовірної інформації та/або право на відповідь (стаття 277 ЦКУ), заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права (стаття 278 ЦКУ) тощо [5]. До загального способу захисту можна віднести відшкодування моральної немайнової шкоди [4, ст. 16]. Таким чином, якщо суб'єктивну думку висловлено в брутальній, принизливій чи непристойній формі, що принижує гідність, честь чи ділову репутацію, на відповідача може бути покладено обов'язок відшкодувати моральну шкоду [5]. Однак, суб'єкти владних повноважень як позивачі у справах про захист честі, гідності та ділової репутації вправі вимагати в судовому порядку лише спростування недостовірної інформації про себе і не мають права вимагати відшкодування моральної (немайнової) шкоди. Це не позбавляє посадових і службових осіб права на захист честі, гідності та ділової репутації в суді [6, ст. 31].

Слід звернути увагу на те, що закон прямо розрізняє сам орган влади та посадових осіб, які працюють у цьому органі влади. Обмеження застосовується лише стосовно органу, тоді як посадові особи та працівники не обмежені у можливостях подавати позови та вимагати компенсацію моральної шкоди. Однак, суди не повинні обтяжувати засоби масової інформації у вигляді значних

штрафних санкцій, відшкодуванні моральної шкоди, оскільки це може звести право на свободу преси до формальності [7]. Таким чином подібні санкції є неявною цензурою. Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) вказав, що така надмірна відповідальність не могла перешкодити йому виразити свою думку, однак вона вважається осудом, який, вірогідно, може відбити в нього бажання займатися такого роду критикою. До того ж така санкція може заважати пресі виконувати своє завдання носія інформації та охоронця інтересів суспільства. В цьому випадку сам розмір відшкодування шкоди (1,5 млн. фунтів стерлінгів) буде порушенням ст. 10 Конвенції. Тому такі санкції можуть поставити газету, чи засобу масової інформації на межу зникнення.

Разом з цим, слід пам'ятати про дві речі. По-перше, для того щоб посадова особа мала можливість подати позов, інформація має стосуватися безпосередньо цієї особи. Тобто, міністр не матиме перспектив судитися, коли поширена інформація стосувалася діяльності міністерства в цілому, а не безпосередньо роботи міністра. Така позиція дає журналістам шлях до більш безпечної роботи: якщо інформація є недостатньо перевіреною, скандальною чи у інший спосіб ризикованою її краще подавати з прив'язкою до органу влади і без вказівки певної особи. По-друге, навіть коли посадова особа органу влади захищатиме власну честь і гідність, її можливості будуть теж обмеженими, оскільки і українське законодавство, і міжнародні стандарти відзначають, що журналісти мають широкі права критикувати роботу політиків та державних службовців.

Також варто звернути увагу, що честь, гідність і ділову репутацію можна порушити лише у випадку, якщо дані подані у вигляді фактів, але не висловлення власної думки. Відповідно до статті 30 Закону України «Про інформацію» ніхто не може бути притягнутий до відповідальності за висловлення оціночних суджень. Оціночними судженнями, за винятком наклепу, є висловлювання, які не містять фактичних даних, критика, оцінка дій, а також висловлювання, що не можуть бути витлумачені як такі, що містять фактичні дані, зокрема з огляду на характер використання мовно-стилістичних засобів (вживання гіпербол, алегорій, сатири). Оціночні судження не підлягають спростуванню та доведенню їх

правдивості. Якщо особа вважає, що оціночні судження або думки принижують її гідність, честь чи ділову репутацію, а також інші особисті немайнові права, вона вправі скористатися наданим їй законодавством правом на відповідь, а також на власне тлумачення справи у тому самому засобі масової інформації з метою обґрунтування безпідставності поширених суджень, надавши їм іншу оцінку. Якщо суб'єктивну думку висловлено в брутальній, принизливій чи непристойній формі, що принижує гідність, честь чи ділову репутацію, на особу, яка таким чином та у такий спосіб висловила думку або оцінку, може бути покладено обов'язок відшкодувати завдану моральну шкоду.

Разом з тим у рішенні ЄСПЛ в справі «Лінгенс проти Австрії» за 1986 р [8]. закладені основи правової позиції і прецеденти цього питання: 1) свобода вираження поглядів становить одну з підвалин демократичного суспільства, причому здійснення цієї свободи можливе у формах і за змістом, які не є нейтральними, а такими, що викликають почуття образи, обурення чи неспокою (такими є вимоги плюралізму); 2) свобода преси є добрим знаряддям для формування громадської думки про поведінку та ідеї керівників. Таким чином межа допустимої критики є значно ширшою, коли йдеться про політичного діяча, аніж коли це стосується пересічної особи. Політичні діячі неминуче відкриваються для прискіпливого висвітлення своїх слів та вчинків і мають усвідомлювати це; 3) необхідно розрізняти факти та оціночні судження. Наявність фактів можна довести, а правдивість оціночних суджень – ні. Більше того, у справі Українська Прес-Група проти України [9] ЄСПЛ відмітив, що публікації містили критику політиків в формі полемічних і саркастичних висловів, однак, політики обтяжені тягарем публічності, які вони приймають на себе в демократичному суспільстві. Навіть, якщо останні глибоко шоковані та ображені. З цього приводу президент США Д. Ейзенгауер сказав: «Політик, котрий скаржиться на грубе звернення (від закидування яйцями до сатиричних карикатур), подібний до пожежника, який не переносить спеку, або психіатра, який скаржиться на «неблагородність» своїх буйних пацієнтів».

Звісно, досить цікава є практика ЄСПЛ щодо розмежування, чи є оціночні судження образливими, чи ні. Так у справі проти Австрії ЄСПЛ подібним чином виявив порушення статті 10. Заявник, журналіст і редактор періодичного видання “Форум” опублікував коментар щодо промови Йорга Хайдера (Jorg Haider), лідера Австрійської партії свободи і добре відомого своїми екстремістськими політичними переконаннями. Хайдер у своїй промові прославляв роль “покоління солдатів”, яке брало участь у Другій світовій війні. Він також критикував письменника, який, на думку Хайдера, принизив всіх тих, кого вбили у цій війні. Хайдер сказав стосовно цього: “свобода думки... досягає своїх меж там, де люди скаржаться, що духовна свобода, яку б вони ніколи не отримали, якби інші не ризикували своїми життями, формує їх так, щоб вони могли тепер жити в демократії і свободі”. Цю промову було повністю відтворено у “Форумі” і прокоментовано заявником, який написав, між іншим, “Я скажу про Йорга Хайдера, по-перше, що він не є нацистом, а по-друге, що він є, однак, ідіотом (Trottel)”. Заявник тоді пояснив на основі аналізу промови Хайдера, чому він вважав його ідіотом. Внаслідок цього Хайдер пред’явив позов про дифамацію і образу, і журналіста було визнано винним. Австрійський суд вважав, що використання слова “ідіот” є образою. Цей термін ніколи не використовується для будь-якої об’єктивної критики. З точки зору ЄСПЛ, однак, стаття заявника і, зокрема, слово Trottel, можуть, звичайно, бути визнані полемічними, але ця оцінка не складає безпричинний особистий напад, оскільки автор забезпечив для нього отримання об’єктивно зрозумілого пояснення з промови Хайдера, яка сама була провокаційною. Як такі, вони були частиною політичної дискусії, спровокованої промовою Хайдера і прирівнюються до оціночного судження, правдивість якого неможливо довести. Таким чином, оціночні судження можуть, однак, бути надмірними, зокрема, за відсутності будь-яких фактичних підстав, але у світлі вищезгаданих міркувань, воно не було таким у цьому випадку. Це правда, що публічне називання політика Trottel може образити його. У цьому випадку, однак, це слово не здається непропорційним до зумисне викликаного Хайдером обурення. Що ж до полемічного тону статті, то його не потрібно підтверджувати,

потрібно нагадати, що стаття 10 захищає не лише сутність виражених ідей і інформації, але також і форму, у якій вони виражені [10].

У справі Кастеллс проти Іспанії, заявника, який був сенатором, обраним за списком політичної партії, що підтримувала незалежність регіону басків, було визнано винним за спробу образи уряду. Його було засуджено до одного року ув'язнення. Це звинувачення базувалося на тому факті, що він опублікував статтю у щотижневому журналі, звинувативши уряд у приховуванні численних фашистських вбивств, скоєних у баскському регіоні. Іспанські суди не взяли до уваги доказ, наданий заявником на підтримку його тверджень. ЄСПЛ відзначив, що заявник у своїй статі: склав довгий список вбивств і нападів, скоєних у баскському регіоні; наголосив, що вони залишилися непокараними; стверджував участь різних екстремістських організацій, які він назвав; приписував уряду відповідальність за цю ситуацію. Ці твердження були, на думку ЄСПЛ, спробою встановити їхню правдивість; точно так, як заявник міг би обґрунтовано намагатись продемонструвати свої добрі наміри. Враховуючи, що національний ЄСПЛ визнав неприйнятним доказ, який заявник намагався представити, ЄСПЛ зробив висновок, що втручання у використання заявником свободи висловлювань не було необхідним в демократичному суспільстві.

У справі Торгейр Торгейрсон проти Ісландії заявник був звинувачений у дифамації поліції, через те, що він надрукував дві газетних статті, в яких засуджував брутальність поліції у Рейк'явіку, базуючись на тому, що нібито повідомили йому жертви. Він, між іншим, використав такі терміни як “звірі у формі”, “жертви поліцейських звірюк”, “дозвіл звірам і садистам задіяти їхні збочення”. ЄСПЛ відзначив, що заявник висвітлював, по суті, те, що говорили інші про брутальність поліції і вважає, що оскільки від нього вимагалось встановити правдивість його твердження, він зіштовхнувся з нерозумним, якщо не неможливим, завданням. Далі ЄСПЛ вирішив, що критика заявника не могла бути сприйнята як напад на одного, зокрема, чи на всіх членів поліцейських сил, і що уважне прочитання його записів виявило його принципову мету спонукати Міністерство юстиції заснувати незалежний і безпристрасний орган для

розслідування скарг про брутальність поліції. ЄСПЛ постановив, що оскаржені звинувачення і вирок були здатними обмежити відкриту дискусію на суспільно важливі теми і порушували статтю 10.

Повідомлення про нібито поліцейську брутальність у місті Берген також було підставою для справи Нільсен і Джонсен проти Норвегії, рішення від 25 листопада 1999, Звіти, 1999-VIII). Заявники, два поліцейські офіцери і провідні члени Бергенської і Норвезької поліцейських асоціацій, відповідно, йдучи за публікацією незалежного дослідника у книзі під назвою “Поліцейська брутальність”, критикували книгу і її автора як “чисту дезінформацію, спрямовану на завдання шкоди поліції”, як “умисну брехню” і “негідну професора права”. Автор книги “Поліцейська брутальність” звернувся до суду з позовом на захист честі і гідності. Національний суд визнав твердження офіцерів поліції дифамаційними і проголосив їх не відповідаючими дійсності. Тоді справу було внесено на розгляд ЄСПЛ, який постановив, що у зрівноваженні конкуруючих інтересів також повинна бути врахована роль, яку відіграла ображена сторона у справі з цього питання. Він відзначив, що сам автор книги висловив різку критику щодо поліції і використав значну кількість принизливих виразів. Саме тому заявники отримали право відбити напад тим же чином. Установивши, що рівень перебільшення повинен бути терпимим у контексті таких палких і тривалих публічних дебатів про справи, які представляють суспільний інтерес, і відзначивши, що існувало фактичне підтвердження для припущення того, що фальшиві твердження про брутальність поліції зроблені інформаторами, Суд виніс рішення, протилежне до рішення національного суду, що оскаржувані твердження на адресу автора книги не перевищують меж припустимої критики [11].

З вищенаведеного випливає, що ЄСПЛ визнає демократію, як цінність, а не особисту честь і гідність публічних осіб. Однак, не зважаючи на рішення ЄСПЛ на користь засобів масової інформації останні повинні дотримуватися міжнародних стандартів журналістської діяльності.

Список використаної літератури:

1. Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 20 березня 1952 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_004
2. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. 1996 р. № 30. Ст. 141.
3. Рішення Європейського Суду з прав людини. Справа Джерсільда від 23.09.1994. Режим доступу: <https://globalfreedomofexpression.columbia.edu/cases/jersild-v-denmark/>;
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40-44. – Ст. 356.
5. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: Постанова Пленуму Верховного суду України від 27.02.2009 № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09.
6. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 48. Ст. 650.
7. Рішення Європейського Суду з прав людини. Справа Толстого Міліславського (18139/91) від 19.07.1995 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://swarb.co.uk/tolstoy-miloslavsky-v-united-kingdom-echr-19-jul-1995/>
8. Рішення Європейського Суду з прав людини. Справа Лінгенса (12/1984/84/131) від 08.07.1986 Ел. ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_066
9. Рішення Європейського Суду з прав людини. Справа «Українська Прес – Група» проти України» (72713/01) від 29.03.2005 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/-doc/?uid=1079.5300.0>
10. Рішення Європейського Суду з прав людини. Справа Де Хаес і Гійсельс проти Бельгії (7/1996/626/809) 24.02.1997. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.hrcr.org/safrica/expression/dehaes_belgium.html
11. Вольфганг Пікерт. Європейські стандарти щодо свободи висловлювань (Стаття 10 Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод) стосовно законодавства про захист честі й гідності і практика їх застосування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://khpq.org/index.php?id=1007459402>

Melnichuk M.

DIFFAMATION OF SUBJECTS OF AUTHENTIC AUTHORITIES IN MASS MEDIA AND PROBLEM OF PROTECTION OF VIOLENT RIGHTS

The article analyzes the problem of protection of the honor, dignity and reputation of the subjects of powers becoming a limiter of another fundamental right - the human right to freedom of speech, freedom of expression and the right to disseminate information. The practice of the European Court on this issue is analyzed.

Key words: freedom of speech, freedom of expression, subject of power, media, defamation, honor, dignity.

Мельничук М.О.

ДИФФАМАЦИИ СУБЪЕКТА ВЛАСТНЫХ ПОЛНОМОЧИЙ В СРЕДСТВАХ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ И ПРОБЛЕМА ЗАЩИТЫ НАРУШЕННЫХ ПРАВ

В статье освещается проблема защиты чести, достоинства и репутации субъектов властных полномочий становится ограничителем другого фундаментального права - права человека на свободу слова, свободу выражения мнения и права на распространение информации. Анализируется практика Европейского суда по этому вопросу.

Ключевые слова: свобода слова, свобода выражения мнения, субъект властных полномочий, средства массовой информации, диффамация, честь, достоинство.

-----***-----

УДК 352:35.071.5

Герасимюк К.Х.

*к. держ. упр., начальник Міжрегіонального управління
Нацдержслужби у Вінницькій, Житомирській та
Хмельницькій областях*

Саханенко С.Є.

*доктор наук з державного управління, професор кафедри
публічного управління та регіоналістики Одеський
регіональний інститут ДУ НАДУ при Президентіві України*

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

У статті проаналізовано основні виклики розвитку регіону у сфері організації державної влади. Визначено особливості та результати децентралізації, сформульовано пропозиції оптимізації даної сфери.

Ключові слова: влада, управління, органи місцевого самоврядування.

Проблема пошуку оптимальної системи публічного управління, що була б спроможною ефективно реалізовувати, як державні, так і місцеві інтереси, відповідати очікуванням різних соціальних суб'єктів, вчасно реагувати на сучасні виклики є особливо актуальною в умовах децентралізації влади. Саме від оптимальної територіальної організації влади, збалансованості відносин поміж центральними, регіональними та місцевими органами управління залежить успіх реформ в усіх галузях. Протягом періоду незалежності України пошук оптимальної моделі публічного управління, тобто такої, яка, з одного боку, враховувала б більшість інтересів на територіальному рівні, а з іншого – була б ефективною, не призвів до якогось чіткого результату. Спроби реформ в цій сфері шляхом впровадження кальки зарубіжного досвіду, або ж намаганнями продовжувати працювати по-старому, вносячи лише косметичні правки (зміна назв структурних підрозділів, скорочення, реорганізація тощо) не призвели до значних системних перетворень.

Оптимальна територіальна організація влади до цього часу значною мірою перебуває у залежності від рівня розвитку адміністративних районів, від статусу адміністративного центру та його розташування. Так, понад половина районних центрів є селищами у таких областях, як Вінницька, Волинська, Одеська, Житомирська, Херсонська, Миколаївська, і лише в одній Львівській області всі районні центри – міста. Очевидним є те, що міста, в інфраструктурному аспекті, краще пристосовані до виконання адміністративних функцій.

Також певним недоліком при формуванні органів публічного управління на місцях є неврахування історичних та етнокультурних чинників, що існують об'єктивно [1].

Крім того, до недоліків адміністративного устрою України можна віднести:

- дуалізм публічної влади на обласному, районному рівнях та у містах (зі спеціальним статусом та обласного значення) внаслідок співіснування системи органів державної виконавчої влади поряд з органами місцевого самоврядування. Це призводить до численних відкритих та латентних конфліктів між кількома інституціями, що розбалансує управлінську систему, зменшуючи ефективність управлінських рішень;

- відсутність чіткої системи формування виконавчих органів об'єднаних територіальних громад, що гальмує ефективну реалізацію управлінських рішень на цьому рівні;

- дуалізм державної виконавчої влади в областях та районах внаслідок співіснування органів державної виконавчої влади загальної компетенції (місцевих державних адміністрацій) та територіальних органів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. Зазначений дуалізм призводить до ерозії виконавчого механізму державної влади;

- нерозвиненість горизонтальних зв'язків між територіальними одиницями, об'єднаними територіальними громадами, що призводить до послаблення організаційних можливостей реалізації спільних інтересів;

- наявність контрольно-наглядових повноважень як у органів загальної компетенції (місцевих державних адміністрацій), так і в органів спеціальної

компетенції (служби), що має наслідком послаблення державного контролю за законністю та ефективністю реалізації державної політики;

- обмеженість делегування повноважень публічних органів громадським організаціям, що призводить до нерозвиненості інститутів громадянського суспільства;

- відмінності у правовому статусі територіальних одиниць одного територіального рівня тощо.

Така ситуація склалася значною мірою і через брак кадрів, готових і спроможних діяти в сучасних умовах з їх вимогами та викликами.

Одночасне, паралельне проведення медичної, освітньої, судової та інших реформ в умовах децентралізації також висвітлили цілу низку проблем в регіонах:

- суперечливі норми чинних нормативно-правових актів та пропонованих проектів призводять до маніпулювання при їх впровадженні, нерозуміння на місцях суті впроваджуваних реформ, викликають соціальну напругу тощо;

- формальна передача значних повноважень з реформування медичної та освітньої галузей на місця призводить до організаційного колапсу впровадження реформи, адже фактично місцева влада не має чіткої картини плану реформи (матеріально-технічне та кадрове забезпечення закладів, формування мережі цих закладів, недосконалість системи моніторингу, неналежні комунікації; невизначеність з рівнями госпітальних округів, опорних шкіл тощо). Ухвалення вірного управлінського рішення на місцях вимагає розуміння стратегії на загальнодержавному рівні;

- недостатня поінформованість громадськості як про кінцевий результат реформи, так і про кожен її етап на кожному територіальному рівні;

- невизначеність щодо фінансування медичних та освітніх закладів різних рівнів, що може призвести до невмотивованого їх скорочення тощо.

На нашу думку, шляхами вирішення зазначених проблем можуть бути наступні: приведення нормативно-правової бази та проектів нормативних актів щодо реформ різних галузей у відповідність до Конституції України; залучити до процесу розробки нормативно-правових актів регіональні наукові та освітні

центри; визначити кінцеву мету реформ з чіткими критеріями їх досягнення; визначити функції, повноваження, рівень компетентності та відповідальності кожної ланки влади, їх взаємозв'язків в процесі впроваджуваних змін; приділити особливу увагу підготовці висококваліфікованих кадрів для органів публічного управління з врахуванням регіональних особливостей.

Список використаної літератури:

1. Надолішній П. І. Етнонаціональний фактор адміністративної реформи в Україні: проблеми теорії, методології, практики / П. І. Надолішній. К. : Вид-во УАДУ, 1998. 262 с.

Gerasimyuk K.

MODERN CHALLENGES OF REGIONAL DEVELOPMENT

The article analyzes the main challenges of the development of the region in the sphere of organization of the state power. The features and results of decentralization are determined, proposals of optimization of this sphere are formulated.

Key words: power, management, bodies of local self-government.

Герасимюк К.Х.

СОВРЕМЕННЫЕ ВЫЗОВЫ РАЗВИТИЯ РЕГИОНА

В статье проанализированы основные вызовы развития региона в сфере организации государственной власти. Определены особенности и результаты децентрализации, сформулированы предложения оптимизации данной сферы.

Ключевые слова: власть, управление, органы местного самоуправления.

-----***-----

УДК 316.42:340.12:342

Гриб В.І.

Канд. філос. наук, доцент кафедри правових наук та філософії ВДПУ ім.М. Коцюбинського

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА ІННОВАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО І РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

У статті розглянуті правові та організаційні засади розвитку інноваційного та інформаційного забезпечення державної служби, вказується на проблеми і на шляхи розвитку інформаційних технологій в системі службових відносин, на різноманітні суспільні відносини, які складаються в зв'язку з інформаційним забезпеченням службової діяльності державних службовців різних органів державної влади. Зазначено, що є ключовим із зовнішніх викликів розвитку службової діяльності управлінських кадрів.

Ключові слова: служба, інновація, кадри, система, інформація, забезпечення, діяльність

Феномен інформаційного суспільства завдячує своєю появою не лише історичному поступальному рухові цивілізації, але й модернізації саморегулювання громадських відносин. Модернізація правових начал, разом з вдосконаленням різних служб, а також адміністративно-правових начал службової діяльності правоохоронних кадрів та інших органів, сприяє прогресу в відносинах права, держави та її службовців. Міжнародний досвід показує, що забезпечення гарантованого вільного доступу громадян до державної служби, у тому числі до службово-правової інформації, є одне із найважливіших завдань сучасних держав [5; 6].

Ключовими із зовнішніх викликів розвитку службової діяльності управлінських кадрів є: посилення у світовому масштабі конкурентної боротьби за висококваліфіковану робочу силу та інвестиції, що привносять в проекти нові знання, технології і компетенції, тобто за чинники, які визначають конкурентну спроможність інноваційних систем управління. В умовах низької ефективності інноваційної системи в Україні це означає збільшення відтоку конкурентоздатних кадрів, технологій, ідей і капіталу, а також інших викликів, з якими стикається не лише наша країна, але і людство в цілому [3; 5].

Вказані виклики диктують необхідність випереджаючого розвитку окремих специфічних напрямів наукових досліджень та інформаційно-технологічних розробок, правову модернізацію службової діяльності управлінських кадрів. Головною проблемою на сьогоднішньому етапі є низький попит на інновації у сфері державного управління, а також неефективна діяльність його органів та службовців. Ні регіональний, ані державний сектор наукових досліджень не виявляють достатньої зацікавленості щодо впровадження інновацій, необхідних для поліпшення якості службової діяльності управлінських кадрів. Рівень інноваційної активності на жаль поступається країнам-лідерам в цій сфері.

Усі ці тенденції потребують коригування політики у сфері інновацій, зміщення акцентів, що проводилися до теперішнього часу, з нарощування

загальних об'ємів підтримки по всіх складових національної інноваційної системи на вирішення критичних проблем для інноваційного розвитку державної і муніципальної служби.

Цілеспрямована робота з розвитку компетенцій у сфері досліджень і розробок, а також мотивацій до інновацій у вітчизняних освітніх установах розпочата лише останніми роками. Проте домінування найменш передових типів інноваційної поведінки, разом із запозиченням готових технологій, характеризує нашу інноваційну систему як орієнтовану на імітаційний характер, а не на створення радикальних нововведень і нових технологій [7].

Як відомо у громадянському суспільстві є лише формальна рівність, яка в свою чергу, знаходить себе в номінальній, фактичній нерівності людей. Йдеться не про природну нерівність людей, а про нерівність закладену в рівності формального права, що фіксує формалізм стосунків, який є по суті насильством над вільною суб'єктивністю. Людина змушена обмежувати свою вільну суб'єктивність формальним, а не дійсним, інформаційно та інноваційно насиченим відношенням до іншої людини. І вже одне те, що свобода суб'єктивності в громадянському суспільстві має бути освячена і захищена державою та її законодавством говорить про те, що ця свобода в інформаційно-правовому розумінні стосовно службових стосунків ще не досягла своєї справжньої тотальності. Тому моральність, інформованість, інноваційність в суспільстві виявляють себе світові в правовій формі, хоча і в усвідомлюваній, але переважно вимушеній необхідності, з якою потрібно примиритись, бо інакше особливість особи не досягне своєї мети. Іншими словами, на інноваційному та інформаційному етапі розвитку громадянського суспільства моральність і право необхідно виступають ще у формі «держави нужди і розсудку. Звичка до морального, як друга природа явно лежить за межами справжнього суспільства» [1, с.205]. Якщо в громадянському суспільстві інформація про свободу суб'єкта (особи) за своєю формою і досягає загальності, то за змістом вона є дійсна формальність. Акцент зроблено на слові «дійсна» тому, що необхідно визнати не лише те, що в суспільстві право формальне, але й те, що у цієї формальності є

своє право на модернізацію, своє історичне бачення і виправдання об'новлюваної дійсності. В громадянському суспільстві в принципі розвитку особистості як особи взагалі і як посадовця, службовця закладено її власний розвиток в якості особи як особистості. Цей чинник розвитку часом виявлявся недійсним, і влада нерідко приймала необачні, навіть рокові рішення, що не мають нічого спільного з позитивною інформацією про чиновництво, про його службову діяльність. Утиск права на об'єктивну інформацію, її розвиток і оновлення аж до заборони офіційного використання національних особливостей в службовій діяльності чиновників, не сприяв урегулюванню службово-правових стосунків на основі публічного і приватного права.

В публічному праві панує принцип єдності прав і обов'язків, що не допускає їх різкої поляризації, особливо в умовах модернізації. Бо громадянський обов'язок людини перед державою вартує вище за публічні права і обов'язки, оскільки багато публічних прав можуть одночасно виступати і як обов'язки. У деяких публічно-правових сферах права зливаються з обов'язками. Наприклад, право державного (муніципального) службовця здійснювати які-небудь дії є в той же час і його обов'язком. Повноваження державного (муніципального) органу, посадовця, службовця, депутата, судді є не що інше як їх право, яке співпадає з обов'язком. Щодо публічних прав громадян, то багато з них відкрито інтерпретуються як обов'язок. Служба в армії в одних країнах розглядається як право, а в інших як обов'язок тощо.

Коло суб'єктів публічного права ширше, аніж в приватному праві. Індивідуальний суб'єкт може виступати тут як громадянин (іноземець, або без громадянства), а колективні суб'єкти взагалі дуже різноманітні: державні органи, громадські об'єднання, муніципальні органи, службовці і посадові особи, депутати, громадські діячі і так далі. Можна говорити про публічно-правову суб'єктивність держави в цілому і народу в цілому. Захист публічних прав службовців може бути здійснений не лише за ініціативою тих з них, чії права порушені, але й за ініціативою держави та її органів, особливо на етапі

модернізації. Окрім судового захисту, активно діє механізм адміністративно-правового захисту прав і свобод службовців [2; 4].

Адміністративно-правове регулювання службових стосунків покликане сприяти їх інтеграції в гуманітарний світовий простір, розвитку в нашій країні інформаційного суспільства через забезпечення комунікаційної сфери, доступу до культури, науки, залучення до політики, скорочення дистанції між країнами і континентами, вирішуючи проблеми правового і духовного розвитку. В цьому контексті адміністративно-правова феноменологія інноваційно-службових стосунків повинна протистояти пропаганді насильства, ксенофобії, сили взагалі як засобів розв'язання світових проблем. Мінімізація цих ризиків – мета діалогу між службами, службовцями держави і громадянами.

Список використаної літератури:

1. Гегель Г.В.Ф. Философия права / Г.В.Ф.Гегель. М.: Мысль, 1990. 524 с.
2. Енциклопедія державного управління: у 8 т. Т. 1 : Теорія державного управління. К. : НАДУ, 2011. 748 с
3. Іжа М. М. Трансформація публічного управління в умовах соціально-політичної модернізації України / М. М. Іжа, А. С. Крупник // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. Вип. 4 (52). Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2012. С. 3-7.
4. Загорский В. С. Эволюция подходов к исследованию современных концепций государственного управления / В. С. Загорский, А. В. Липенцев // Вестник государственного и муниципального управления. 2013. № 2. С.13-22.
5. Куйбіда В. С. Досвід впровадження стандартів доброго врядування на місцевому рівні в Україні та інших європейських країнах: зб. / В. С. Куйбіда, В. В. Толкованов. — К. : ТОВ “Полігр. Центр “Крамар”, 2010. 258 с.
6. Шугуров М.В. Инновационное развитие в современном мире: природа и контуры диспропорций // Политика и Общество. 2012. №8. С.37-52
7. Чернова А.В. Инновации в системе управления. // Философия и культура. 2012. № 5. С. 91-95.

Gryb V.

INFORMATIONAL AND INNOVATIVE SOCIETY AND DEVELOPMENT OF THE STATE SERVICE

The article analyzes the legal and organizational bases of the development of innovative and information support for the civil service, points out problems on the way of the development of information technologies in the system of service relations, and in various social relations that are formed in connection with the information support of official civil servants of various government bodies. It is indicated that it is the key of the external challenges in the development of the service activities of management personnel.

Keywords: service, innovation, personnel, system, information, support, activity

Гриб В.И.

ИНФОРМАЦИОННОЕ И ИННОВАЦИОННОЕ ОБЩЕСТВО И РАЗВИТИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ

В статье рассмотрены правовые и организационные основы развития инновационного и информационного обеспечения государственной службы, указывается на проблемы и на пути развития информационных технологий в системе служебных отношений, на разнообразные общественные отношения складывающиеся в связи с информационным обеспечением служебной деятельности государственных служащих различных органов государственной власти. Указано, что является ключевым из внешних вызовов развития служебной деятельности управленческих кадров.

Ключевые слова: служба, инновация, кадры, система, информация, обеспечение, деятельность.

-----***-----

УДК 378.091.313:34

Маньгора В.В.

*к.пед.н., доцент, професор кафедри права
ПрАТ «Вищий навчальний заклад «МАУП»
Вінницького інституту*

СТРУКТУРА ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

У статті проаналізовано структуру інформаційної компетентності майбутніх юристів.

Ключові слова: інформаційне суспільство, компетенції, юридична сфера.

Професійна діяльність юриста в умовах інформаційного суспільства залежить від його здатності адаптуватися до сучасних умов. Підготовка конкурентоздатних фахівців в галузі права вимагає освоєння і використання ними інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Загальні вимоги до властивостей і якостей випускників вищого юридичного навчального закладу як соціальних особистостей подаються у вигляді компетенцій щодо вирішення певних проблем і завдань соціальної дійсності. Використання ІКТ сприяє формуванню у майбутніх юристів інформаційної компетентності.

Інформаційна компетенція включена до списку ключових компетенцій, затверджених в 2006 р. ЄС («Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning»).

Проект Стандарта вищої освіти України, бакалаврський рівень, галузь знань - 08 Право, спеціальність - 081 Право визначає перелік компетентностей випускника, до загальних компетентностей відносить навички збору і аналізу інформації з національних і міжнародних джерел, оцінка її достовірності, використання сучасних інформаційних технологій і баз даних [1].

Н.Х. Баловсяк визначає інформаційну компетентність як інтегративне утворення особистості, яке віддзеркалює її здатність до визначення інформаційної потреби, пошуку відомостей та ефективної роботи з ними у всіх їх формах та представленнях – як в традиційній, друкованій формі, так і в електронній формі; здатності щодо роботи з комп'ютерною технікою та телекомунікаційними технологіями, та здатності щодо застосування їх у професійній діяльності та повсякденному житті [2, с. 2].

М.С. Головань на основі проведеного аналізу понять компетентності та інформаційної компетентності робить висновки: по-перше, інформаційна компетентність може розглядатися як якість особистості, що включає сукупність знань, умінь і навичок виконання різних видів інформаційної діяльності і ціннісне ставлення до цієї діяльності, при цьому під інформаційною діяльністю розуміють сукупність процесів збору, аналізу, перетворення, зберігання, пошуку і розповсюдження інформації; по-друге, інформаційна компетентність спеціаліста безпосередньо пов'язана із сферою його професійної діяльності; по-третє, інформаційна компетентність може розглядатися в трьох аспектах: у складі ключових компетенцій; як складова професійної компетентності фахівця; як етап у становленні його професійної або інформаційної культури [3].

О.С. Федорчук та Н.Г. Русіна присвятили дисертаційні дослідження методиці формування інформаційних компетенцій майбутніх правознавців. О.С. Федорчук дає визначення поняття «фахово-інформативна компетентність майбутнього правознавця – складне індивідуально-психологічне утворення, засноване на інтеграції теоретичних знань і практичних умінь працювати з інформацією різних видів, використовуючи ІКТ для пошуку, переробки, трансформації, засвоєння і узагальнення інформації з метою формування

предметно-специфічних знань, які є основою для прогнозування, вироблення, прийняття і реалізації оптимальних рішень у правовій сфері діяльності, бажання займатися цією справою [4, с. 11].

Н.Г. Русіна розглядає інформатичні компетентності майбутнього правознавця як здатність застосовувати набуті знання, вміння та навички у галузі інформатики та інформаційних технологій, що пов'язані з умінням надавати можливість людині розв'язувати професійні задачі та вміти використовувати ІКТ у повсякденному житті та для професійного розвитку [5, с. 8].

М.С. Головань розглядає інформатичну компетентність, яку слід розуміти як предметну та відділяти її від інформаційної, яка може характеризуватись як ключова. Вчений дає визначення поняття інформатична компетентність студента – це інтегративна якість особистості, що характеризує ступінь освоєння компетенцій у галузі інформатики, необхідних для діяльності в інформаційному просторі. На його думку, структура інформатичної компетентності включає п'ять компонентів: мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, ціннісно-рефлексивного, емоційно-вольового. Інформатична компетентність динамічна; вона передбачає функціонування, тобто постійну зміну та розвиток; саме у властивостях, зв'язках, функціях та їх взаємодії полягають витoki розвитку інформатичної компетентності як цілісної системи [3].

На думку С.А. Ракова до складу ІКТ-компетентності включає такі складові: методологічну; дослідницьку; модельну; алгоритмічну; технологічну [6].

Н.В. Баловсяк вважає, що структуру інформаційної компетентності можна представити у вигляді трьох компонентів: 1. інформаційна компонента (здатність ефективної роботи з повідомленнями у всіх формах їх представлення); 2. комп'ютерна або комп'ютерно-технологічна компонента (що визначає уміння та навички щодо роботи з сучасними комп'ютерними засобами та програмним забезпеченням); 3. процесуально-діяльнісна компонента (яка визначає здатність застосовувати сучасні засоби інформаційних та комп'ютерних технологій до роботи з інформаційними ресурсами та розв'язування різноманітних задач). [2, с. 2].

На нашу думку, інформаційна компетентність майбутніх юристів включає такі компоненти:

- інформаційний (способи прийому, зберігання і оформлення інформації);
- комп'ютерний (вміння та навички роботи з комп'ютером);
- мотиваційний (мотиви, мета, бажання використовувати ІКТ);
- оцінний (порівняння результатів з метою, прогнозування);
- комунікативний (застосування ресурсів інших людей для досягнення своїх завдань);
- емоційно-вольовий (здатність розуміти власний емоційний стан в результаті пошуку та обробки, передачі інформації);
- етичний (знання правил етики використання інформації).

В процесі навчання у вищій школі у студентів-юристів мають сформуватися такі інформаційні компетенції: базові знання в галузі інформатики й сучасних інформаційних технологій; навички використання програмних засобів і навички роботи в комп'ютерних мережах, уміння створювати бази даних і використовувати інтернет-ресурси; навички роботи з комп'ютером; навички управління інформацією.

Формуванню і розвитку інформаційної компетентності майбутніх юристів має сприяти ефективна організація навчального процесу в вузі, застосування сучасних методів навчання, використання міжпредметних зв'язків, активізація пізнавальної діяльності студентів, мотивація навчальної діяльності, а також врахування постійного вдосконалення ІКТ та змін законодавства. Інформаційна компетентність майбутніх юристів має сприяти ефективному пошуку, оцінці, відбору інформації з метою виконання професійних обов'язків під час юридичної практики.

Таким чином, інформаційна компетентність майбутніх юристів – інтегративна характеристика юриста, як професіонала пов'язана з виконанням дій пошуку, оцінки, відбору інформації за допомогою ІКТ в юридичній практиці. Структура інформаційна компетентність майбутніх юристів включає такі

компоненти: інформаційний; комп'ютерний; мотиваційний; оцінний; комунікативний; емоційно-вольовий; етичний.

Список використаної літератури:

1. Проект Стандарта вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань – 08 «Право», спеціальність – 081 «Право», розроблений членами підкомісії зі спеціальності 081 «Право» Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 06.04.2016 р. № 375). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/>

2. Баловсяк Н.Х. Структура та зміст інформаційної компетентності майбутнього спеціаліста / Н.Х. Баловсяк // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова Серія № 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Зб. наук. праць / Редкол. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова. – № 4 (11). – 2006. – С. 3-6.

3. Головань М. С. Інформатична компетентність: сутність, структура та становлення [Електронний ресурс] / М.С. Головань // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2007. – № 4. – С. 62 – 69. [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://uabs.edu.ua/images/stories/docs/K_VM/Holovan_05.pdf

4. Федорчук О.С. Формування у майбутніх правознавців навичок професійного застосування інформаційно-комунікаційних технологій: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Ольга Степанівна Федорчук. – Київ, 2009. - 20 с.

5. Русіна Н.Г. Методика формування інформативних компетентностей у майбутніх правознавців: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання» / Русіна Наталя Геннадіївна. – Київ, 2016. – 20 с.

6. Раков С.А. Сучасний учитель інформатики: кваліфікація і вимоги // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2005. – №3. – с. 35-38.

Mangora V.

STRUCTURE OF INFORMATIONAL COMPETENCE OF FUTURE LAWYERS

The article analyzes the structure of informational competence of future lawyers.

Key words: information society, competences, legal sphere.

Маньгора В.В.

СТРУКТУРА ИНФОРМАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ЮРИСТОВ

В статье проанализирована структура информационной компетентности будущих юристов.

Ключевые слова: информационное общество, компетенции, юридическая сфера.

-----***-----

Кононенко В.В.

*доктор історичних наук,
доцент кафедри правових наук та філософії
ВДПУ ім. М.Коцюбинського*

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

У статті на основі аналізу законодавства, теоретичних розробок проаналізовано роль інформаційного забезпечення в публічному управлінні. Сформульовано перспективи розвитку даної сфери та необхідні заходи для успішного функціонування.

Ключові слова: інформація, законодавство, управління, адміністрування.

У сучасних умовах розвиток демократичної держави передбачає постійне залучення громадянського суспільства до управління державними процесами. Норма статті 5 Конституції України, що «єдиним джерелом влади в Україні є народ», є однією з основних гарантій перетворення України в демократичну, правову державу. В умовах інформаційного суспільства інформація стає необхідним елементом забезпечення функціонування стабільного зв'язку «суспільство – влада», що через взаємовплив та взаємодію може забезпечити ефективний розвиток як регіону, так і держави загалом, а роль інститутів громадянського суспільства у виконанні завдань та функцій, які стоять перед державою та органами місцевого самоврядування постійно зростає. Доступ до інформації з одного боку забезпечує дотримання таких необхідних елементів демократичного суспільства як гласність та публічність, з іншого – стає необхідним механізмом у прийнятті владою ефективних рушень та залученню громадянського суспільства до публічного управління.

У статті розглядається роль інформаційного забезпечення в публічному управлінні. Мета статті передбачає виконання наступних завдань: дослідження поняття інформації та інформаційного забезпечення, визначення етапів

становлення інформатизації публічного управління в Україні, аналіз форм та характеристика ролі інформаційного забезпечення публічного управління.

Питання інформаційного забезпечення публічного управління знайшло своє відображення у працях таких авторів як М. Стадника, І. Петрової, О. Половцева, С. Луценко, Р. Ковалю, О. Кондратенка та інших. При виконанні завдань статті автором була досліджена нормативно-правова база інформаційного забезпечення в процесі публічного управління. Серед них Закони України «Про інформацію», «Про телекомунікації», «Про Національну програму інформатизації», Постанову Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади», Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» та інші нормативно-правові акти.

Варто зауважити, що інформація не є сталим поняттям і його тлумачення тісно пов'язане із розвитком суспільства на науково-технічному процесом. Так, «Словник української мови: в 11 т.» (Т. 4 вийшов у 1973 р.) визначає інформацію, як відомості про які-небудь події, чиюсь діяльність, повідомлення про щось [1, с. 42]. «Великий тлумачний словник сучасної української мови» окрім поданого визначення доповнив дане визначення твердженням, що інформація – це «коротка стаття, допис у газеті, що містить фактичні дані» а також «відомості в будь-якій формі та вигляді, на будь-яких носіях (у тому числі листування, книги, помітки, ілюстрації (карти, діаграми, малюнки, схеми тощо), фотографії, голограми, кіно-, відеофільми, мікрофільми, звукові записи, бази даних комп'ютерних систем або повне чи часткове відтворення їх елементів), пояснення осіб та будь-які інші публічно оголошені чи документовані відомості [1, с. 504].

Також немає єдиного тлумачення поняття інформації в законодавстві держави. Так, Закон України «Про інформацію» (1992 р.) тлумачить інформацію як «будь-які відомості та / або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді» [3]. Дотримується такого визначення дефініції й законодавець у ст. 200 Цивільного кодексу України (2003 р.) [4]. А от Закон України «Про телекомунікації» розглядає інформацію «як

відомості, подані у вигляді сигналів, знаків, звуків, рухомих або нерухомих зображень чи в інший спосіб» [5].

Таким чином і інформація, і публічне управління перебувають у постійному процесі вдосконалення, що у першу чергу пов'язаний із швидким розвитком інформаційного суспільства. Як інформація відбиває закономірні риси цього розвитку, так і публічне управління використовує нові способи та методи впливу на суспільні процеси, де інформація займає одне із головних місць. Тут варто погодитись із М. Стадником, що «інформація як джерело знання є одним з основних елементів визначення можливостей суб'єкта політичного процесу щодо об'єктивного аналізу технічних, соціальних, економічних та політичних тенденцій, що є основою для успішного проведення політики на всіх рівнях» [6]. Доступ до публічної інформації – це не тільки необхідна умова реалізації права людини на інформацію, а й необхідний крок в сучасному публічному управлінні по формуванню позитивного іміджу органів державної влади та органів місцевого управління. Таким чином в умовах інформаційного суспільства фактично змінюються форми та зміст публічного управління.

Необхідним елементом сучасного управління є його інформатизація. Закон України «Про Національну програму інформатизації» (1998 р.) визначив, що «інформатизація – сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки» [7]. Завдання інформатизації були спрямовані на розширення застосування та розвиток сучасних інформаційних технологій у відповідних сферах суспільного життя України; формування системи національних інформаційних ресурсів; створення загальнодержавної мережі інформаційного забезпечення науки, освіти, культури, охорони здоров'я тощо; створення загальнодержавних систем інформаційно-аналітичної підтримки діяльності

державних органів та органів місцевого самоврядування. А неодмінною функцією державних органів у реалізації Національної програми інформатизації мало стати забезпечення доступу громадян та їх об'єднань до інформації державних органів та органів місцевого самоврядування, а також до інших джерел інформації [7].

Постановою Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади» (2002 р.) в Україні утворювався не тільки Єдиний веб-портал Кабінету Міністрів України (Єдиний веб-портал органів виконавчої влади) як центральна частина електронної інформаційної системи «Електронний Уряд», а й вимагалось забезпечити Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям функціонування власних веб-сайтів, де б обов'язково розміщувалися суспільно важливі нормативно-правових акти, інформація про перелік та умови отримання громадянами послуг, які надаються відповідними органами, форми і зразки документів, стан виконання програм і планів, архівної та іншої інформації тощо [8].

Відповідно до «Аналітичної довідки за результатами проведеного Держкомтелерадіо моніторингу інформаційного наповнення офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади у другому півріччі 2017 року» в Україні діють офіційні веб-сайти 18 міністерств та 44 інших центральних органів виконавчої влади (загалом – 62 веб-сайти, окрім Державного бюро розслідувань та Державного агентства інфраструктурних проєктів України) із середнім значенням показника інформаційної прозорості 78,69 % та 25 офіційних веб-сайтів місцевих органів виконавчої влади, а саме 24 обласних та Київської міської державних адміністрацій (окрім офіційних веб-сайтів Ради міністрів Автономної Республіки Крим та Севастопольської міської державної адміністрації) із середнім значенням показника інформаційної прозорості 86,28 %. Найкращим серед центральних органів виконавчої влади визначено офіційний веб-сайт Адміністрації Державної прикордонної служби України, а серед місцевих органів виконавчої влади – офіційний веб-сайт Рівненської обласної держадміністрації [9].

Інформатизація охопила переважну більшість органів місцевого самоврядування. На сучасному етапі функціонують веб-сайти навіть багатьох сільських рад. Можливість створення офіційних сайтів найнижчої ланки органів місцевого самоврядування надають, наприклад, портали окремих веб-сайтів сільських рад України Rada.org.ua, silrada.org, vlada.online. Так, в рамках чинного порталу Rada.org.ua у Київській області функціонують 119 веб-сайтів сільських рад, у Полтавській області – 101, у Вінницькій області – 70, у Запорізькій області – 66 тощо [11]. Проте, актуальними стають питання вдосконалення та уніфікації процесів одержання, прийняття, використання, передачі, зберігання інформації, яка є базою інформаційних відносин органів місцевого самоврядування з населенням адміністративно-територіальної одиниці [10, с. 45].

На нашу думку, інформаційне забезпечення публічного управління виконує низку важливих завдань: надає інформацію про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, що сприяє зменшенню корупційних викликів; забезпечує доступ до публічної інформації, як додаткового механізму реалізації права громадян на доступ до інформації; забезпечує комунікацію між органами публічного управління та громадянським суспільством, сприяє модернізації публічних послуг та розвитку взаємодії влади, громадян і бізнесу за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій; допомагає органам публічного управління адекватно оцінити стан функціонування різних сфер суспільного буття та прийняти необхідні рішення для ефективного управління суспільними процесами; сприяє модернізації публічного управління за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій; реалізує концепцію електронного урядування в Україні.

Одним із останніх нормативно-правових актів спрямованих на модернізацію інформаційного забезпечення органів публічного управління стало Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» від 20 вересня 2017 р. Відповідно до розпорядження електронне урядування – це форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості

діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян. Саме інструменти е-урядування, відповідно до розпорядження здатні забезпечити значне покращення якості обслуговування фізичних і юридичних осіб та підвищення відкритості, прозорості та ефективності діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, що є одним з основних факторів забезпечення успішності реформування та підвищення конкурентоспроможності країни [12].

Відповідно до Концепції реалізація цих завдань дасть змогу: підвищити ефективність роботи органів влади і досягти якісно нового рівня управління державою, що базується на принципах результативності, ефективності, прозорості, відкритості, доступності, довіри та підзвітності; покращити якість надання публічних послуг фізичним та юридичним особам відповідно до європейських вимог, а також забезпечити необхідну мобільність і конкурентоспроможність громадян та суб'єктів господарювання в сучасних економічних умовах; мінімізувати корупційні ризики під час виконання владних повноважень; покращити інвестиційну привабливість, діловий клімат та конкурентоспроможність країни; стимулювати соціально-економічний розвиток в Україні [12].

На нашу думку, вже на сучасному етапі склалися можливості для запровадження різноманітних форм інформатизації публічного управління. Очевидно, що ключовими серед них мають стати такі як створення мережі офіційних веб-сайтів органів державної влади, органів місцевого самоврядування та установ, організацій, що виконують функції держави; запровадження системи електронного урядування, використання елементів е-демократії; надання електронних адміністративних послуг тощо.

Таким чином, модернізація інформаційного забезпечення публічного управління є необхідною запорукою становлення сучасної демократичної держави в умовах інформаційного суспільства, становлення нових форм та рівнів

управління державою та є необхідною умовою реалізації завдань та функцій, що стоять перед нею. Проте, саме це породжує одночасно й цілий ряд викликів, що ведуть у кінцевому результаті до загрози інформаційній безпеці держави, а тому мають бути врегульованими паралельно з інформатизацією управління.

Список використаної літератури:

1. Словник української мови: в 11 т. / [ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін.]. – К.: Наукова думка, 1970 – 1980. – Т. 4: І – М / [ред. А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, П. П. Доценко]. – К.: Наукова думка, 1973. – 840 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
3. Закон України «Про інформацію» від 02 жовтня 1992 р. // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>. – Назва з екрана.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Назва з екрана.
5. Закон України «Про телекомунікації» від 18 листопада 2003 р. // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1280-15>. – Назва з екрана.
6. Стадник М. Інформаційне забезпечення в публічному управлінні / М. Стадник // Інформаційне суспільство в Україні: стан, проблеми, перспективи: Матеріали щорічної науково-практичної конференції за міжнародною участю «Дні інформаційного суспільства-2015», Київ, 19-20 травня 2015 р. / Упоряд.: М. Малюга; За заг. ред. д. держ. упр., проф. Н. В. Грицяк. – «Видавництво «Тезис», 2015 – С. 20-21.
7. Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 4 лютого 1998 р. // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрана.
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади» від 29 серпня 2002 р. № 1302 // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1302-2002-%D0%BF>. – Назва з екрана.
9. Аналітична довідка за результатами проведеного Держкомтелерадіо моніторингу інформаційного наповнення офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади у другому півріччі 2017 року // Державний комітет телебачення та радіомовлення України. – Режим доступу: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=140294&cat_id=112507. – Назва з екрана.
10. Петрова І. О. Інформаційне забезпечення органів місцевого самоврядування в сучасній Україні / І. О. Петрова // Наукові праці. Історія. – Том 147, № 134 (2011). – С.45-48.
11. Мапа для перегляду існуючих веб-сайтів сільських рад в рамках чинного порталу: Rada.org.ua // Rada.org.ua. Веб-сайти місцевого самоврядування України. – Режим доступу: <https://rada.org.ua>. – Назва з екрана.
12. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» від 20 вересня 2017 р. // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80>. – Назва з екрана.

Kononenko V.

ROLE OF INFORMATION SUPPLY IN PUBLIC MANAGEMENT

The article analyzes the role of informational support in public administration on the basis of law and the analysis of theoretical developments. The prospects of development of this sphere and necessary measures for successful functioning are formulated.

Key words: information, legislation, management, administration.

**РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ В ПУБЛИЧНОМ
УПРАВЛЕНИИ**

В статье на основе анализа законодательства, теоретических разработок проанализирована роль информационного обеспечения в публичном управлении. Сформулированы перспективы развития данной сферы и необходимые меры для успешного функционирования.

Ключевые слова: информация, законодательство, управление, администрирование.

-----***-----

УДК [316.324.8:004]:32

Пилипенко Т.І

*старший викладач кафедри правових
наук та філософії ВДПУ
ім.М.Коцюбинського*

**ПРОБЛЕМНІ ФАКТОРИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ В
УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА**

У статті досліджено різні аспекти інноваційного розвитку регіонів. Розглянуто конкретні можливості стимулювання інноваційного розвитку регіонів в таких напрямках, як розвиток людського капіталу, стимулювання розвитку технологій, розширення мережі взаємодії бізнесу і влади в області інновацій, а також формування регіональних інноваційних систем.

Ключові слова: інформаційна система, інноваційна система, інноваційне середовище, інноваційний розвиток, інформаційне суспільство, глобалізація, регіональна економіка, регіональна політика, децентралізація.

Дослідження проблем регіональної специфіки інноваційного розвитку показує, що сьогодні у відкритій і динамічною економічній системі не існує географічних кордонів для новітніх науково-технічних ідей і розробок. Означені тенденції свідчать про необхідність формування нової генерації професіоналів у публічній сфері, в тому числі в органах виконавчої влади і місцевого самоврядування, які спроможні готувати і приймати управлінські рішення на

основі сучасних концепцій менеджменту, в тому числі з урахуванням сучасних підходів до модернізації управління.

Ефективний інноваційний процес в регіоні можливий тільки за умов наявності розвиненої інноваційної інфраструктури, на формування і розвиток якої впливають численні фактори. Головним фактором у розвитку інноваційної інфраструктури призначені виступати органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які повинні застосовувати чіткі і гнучкі форми управління інноваційним процесом. [1].

Так, регіони України володіють науковою сферою, освітніми установами, розвиненою промисловістю, інформаційною інфраструктурою. У той же час при оцінці інноваційного розвитку областей виявлені і негативні тенденції. Так, негативні темпи зростання спостерігаються за такими елементами, як людський потенціал і освітні ресурси, а також нормативно-правове забезпечення. Дані фактори значно гальмують інноваційний розвиток регіонів та економіки в цілому. На сьогоднішній момент в розвитку людського потенціалу регіонів можна виділити два основних недоліки професійної освіти: 1) незатребуваність та надлишок фахівців з вищою освітою при гострій нестачі «робітничих рук» з середньотехнічною освітою; 2) нездатність регіональних навчальних закладів готувати затребуваних фахівців, попит на яких визначається кількістю випускників вузів, які після його закінчення працюють за спеціальністю [2].

Проблеми розвитку людського потенціалу, як складового елемента інноваційного розвитку регіону мають різко негативні наслідки для розвитку регіонального інноваційного потенціалу. Так, в регіонах має місце низький рівень інноваційної активності людей, скорочення інженерно-технічних, підприємницьких і інших можливостей розвитку регіональної економіки, відірваність науки і освіти від інтересів промисловості та ринків.

Іншою проблемою, виявленої в ході оцінки інноваційного розвитку регіонів, стала недостатня ступінь розвитку нормативно-правового забезпечення інноваційної діяльності регіональної влади. Так, докладний аналіз законодавчої бази, яка регулює інноваційну діяльність, призводить до висновку, що в нашій

країні ще не до кінця сформована єдина система правового регулювання інноваційної діяльності, не вироблено єдиного понятійного апарату інноваційної діяльності, немає чіткості в формулюванні цілей і завдань інноваційної політики, не дороблені правові механізми взаємодії держави з інноваційним підприємницьким сектором. Розрізнені нормативні правові акти не вирішують основної проблеми ефективного правового забезпечення інноваційної підприємницької діяльності шляхом стимулювання інноваційної діяльності за допомогою таких загальноекономічних інструментів, як фінансова політика, податкові пільги, кредитування, страхування інноваційних ризиків, натуральні преференції. В сучасних умовах необхідний чітко відпрацьований пакет нормативних правових актів, що визначає механізм реалізації закладених в них норм, що вкрай необхідно для ефективного інноваційного розвитку. Започаткована реформа системи місцевого самоврядування є довгоочікуваною відповіддю на суспільний запит щодо руйнування жорсткої неорядянської політичної системи в Україні[3]. Зобов'язання щодо децентралізації влади містяться у ключових програмних положеннях Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», у Плані дій уряду «Відновлення України» від 3.09.2014р., у Коаліційній угоді депутатів Верховної Ради, у Програмі діяльності КМУ від 11.12.2014р.

Стратегія-2020 дає лише визначення мети децентралізації влади та встановлює індикатор оцінки результатів відповідної реформи. [4]. Впродовж 2014-2015 рр. було ухвалено низку законів, що мали створити належне нормативно-правове поле для ефективної децентралізації влади згідно принципу субсидіарності, а також для підвищення спроможності органів місцевого самоврядування представляти інтереси територіальних громад. Кроком у напрямку створення умов для динамічного розвитку регіонів України та забезпечення соціально-економічної єдності країни стало ухвалення Закону «Про засади державної регіональної політики». Відповідно до нового закону, державна регіональна політика має сповідувати принцип субсидіарності – передачі владних повноважень на найнижчий рівень управління для найбільш

ефективної реалізації. [5]. Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад» покликаний сприяти формуванню дієздатних територіальних громад, які б володіли відповідними ресурсами, територією та об'єктами соціальної інфраструктури, необхідними для ефективного виконання покладених на їхні органи місцевого самоврядування завдань та функцій. [6]. Закони «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» та «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» покликані створити правове та фінансове підґрунтя для бюджетної автономії та фінансової самостійності місцевих бюджетів шляхом розширення дохідної бази місцевих бюджетів, введення нових видів трансфертів і впровадження нового механізму бюджетного вирівнювання [7].

Для розвитку інноваційної діяльності велике значення має фінансовий фактор а органи регіональної влади не роблять такої підтримки в необхідних обсягах. Зрозуміло, що державне фінансування не може надаватися всім але при вибіркового фінансуванні занадто висока ймовірність пропустити перспективний інноваційний проект або ідею. Виходом з цієї ситуації міг би стати пошук інших джерел фінансування інноваційних розробок і спрощення умов фінансування інноваційної діяльності в регіоні. Очевидно, що в умовах децентралізації зростають фінансові можливості регіону. Це бюджетне та позабюджетне фінансування, а також організаційно-правові механізми ресурсного забезпечення всіх стадій інноваційного циклу, що сприятиме реалізації інноваційного ланцюга, розвитку інноваційного бізнесу на основі взаємозв'язків всередині фінансової підсистеми і з елементами інших підсистем регіональної інноваційної системи. Фінансування займає ключове місце в підтримці розширеного відтворення мотивації до проведення досліджень і розробок, комерціалізації їх результатів, розвитку інноваційного підприємництва з метою поповнення відсутніх або недостатніх компетенцій для отримання конкурентних переваг на регіональному ринку. [8].

Серед можливостей інноваційного розвитку регіону на перше місце виходить вибір напрямку формування інноваційного середовища. В економічно розвинених регіонах напрямком формування інноваційного середовища виступає пріоритет держави у визначенні напрямків інноваційного розвитку. Так, при даній конструкції держава на першому етапі визначає напрямки, інфраструктуру, економічний і правовий механізм інноваційного розвитку економіки, в подальшому поступається верховенством в управлінні інноваціями бізнесу. Така схема допомагає вирішувати відразу кілька проблем інноваційного розвитку на рівні регіонів - подолати інерцію бізнесу у фінансуванні фундаментальних наукових розробок та допомагає формуванню попиту на високотехнологічний продукт, який в подальшому стане основним двигуном інноваційної активності регіонів. Дані заходи підвищують інтерес, а також адаптують підприємництво до інновацій в різних сферах економіки, що, безумовно, підвищить інтерес інвесторів і підніме з колін економіку міста та регіону. Розвиток людського потенціалу в регіонах можливо через подальший розвиток регіональної мережі бізнес-інкубаторів та науково-технічних парків. Необхідність активізації процесів розповсюдження і обміну знань визначає об'єктивну потребу в розвитку системи аутсорсингу знань. Освіта, наукові дослідження та інновації складають єдиний комплекс знань, який формує інноваційну економіку. Створення продуктивного альянсу науки і бізнесу є найбільш перспективним напрямком розвитку людських ресурсів в інноваційній сфері. Суспільство виграє від інвестицій в освіту і науку тоді, коли науково-дослідницька діяльність веде до створення нових продуктів і послуг, а, отже - появи нових підприємств і робочих місць.

Система державного управління в Україні, існуюча сьогодні в умовах динамічного й, часом, малопередбачуваного впливу сучасних факторів геополітичної конкуренції й найбільш гострих форм інформаційного протиборства, вимагає зміни концепції державного управління з метою її адаптації до сучасних умов глобалізації, у яких відбувається формування і розвиток інформаційного суспільства. Процеси глобалізації висувають нові вимоги до системи функціонування національних систем державного управління,

які мають стати дієвим та ефективним засобом у вирішенні складних міжкультурних суперечностей, особливо тих, які виникають у процесі гармонізації механізмів спільного функціонування національних держав у світовому просторі [9].

Зміни, які відбуваються в публічному секторі, відбуваються як реакція на кілька взаємозалежних факторів, а саме: на деякі загальносвітові, глобальні зміни, що впливають на управлінську практику взагалі, критику публічного сектору, зміни в економічній теорії, зміни у приватному секторі, тенденції до глобалізації, зміни в технологіях. Існування помітних труднощів у реалізації державного управління в умовах інтенсивного впливу зазначених факторів дозволяє говорити про особливості його реалізації в умовах розвитку інформаційного суспільства й необхідності вироблення спеціальних методів і механізмів управлінського впливу, в тому числі і на регіональному рівні.

Список використаної літератури:

1. Георгієвський Ю. В. Концепція децентралізації як шлях до реформування організації публічної влади в Україні [Електронний ресурс] / Ю. В. Георгієвський // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2016. Вип. 39(1). С. 124-129. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2016_39\(1\)__31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2016_39(1)__31)
2. Тертишна О. А. Науково-методичне і освітнє забезпечення реформ на регіональному рівні (на прикладі впровадження курсу дистанційного навчання "Реформування місцевого самоврядування та децентралізація влади") / О.А. Тертишна // Аспекти публічного управління. 2015. № 4. С. 22-27. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aplup_2015_4_
3. Барановська Т. М. Децентралізація влади як основний напрям вдосконалення державної політики розвитку територіальної громади [Електронний ресурс] / Т. М. Барановська // Актуальні проблеми державного управління. 2015. № 2. С.145-153.
4. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
5. Закон «Про засади державної регіональної політики» <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
6. Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад» <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
7. Закон «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/79-19>
8. Дем'янчук, О., Кобетяк, В. Зміни у формуванні доходів місцевих бюджетів України під впливом децентралізації. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. – 2017. – №4(32). – С. 145-149.
9. Пилипенко Т.І. Інформаційна складова глобалізації як виклик сучасній Українській державі /Т.І.Пилипенко //Збірник матеріалів «круглого столу» інформаційні ресурси та інтелектуальна власність в освітньо – науковому просторі: правові та філософські виміри. / Упорядники : Довгань О.Д., Беланюк М.В., Лапшин С.А., Радзівєвська О.Г., Яременко О.І. – ВДПУ, НДІП НАПрН України, К., Видавничий дім «АртЕк» 2017. С.130-136.

Pilipenko T.

PROBLEM FACTORS OF INNOVATIONAL DEVELOPMENT IN THE REGION IN THE CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF INFORMATION SOCIETY

In the article various aspects of innovative development of regions are investigated. Specific possibilities of stimulating the innovative development of regions in such areas as the development of human capital, stimulating the development of technologies, expanding the network of interaction between business and government in the field of innovation, as well as the formation of regional innovation systems are considered.

Key words: information system, innovation system, innovation environment, innovative development, information society, globalization, regional economy, regional policy, decentralization.

Пилипенко Т.И

ПРОБЛЕМНЫЕ ФАКТОРЫ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНА В УСЛОВИЯХ СТАНОВЛЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА

В статье исследованы различные аспекты инновационного развития регионов. Рассмотрены конкретные возможности стимулирования инновационного развития регионов в таких направлениях, как развитие человеческого капитала, стимулирования развития технологий, расширение сети взаимодействия бизнеса и власти в области инноваций, а также формирования региональных инновационных систем.

Ключевые слова: информационная система, инновационная система, инновационная среда, инновационное развитие, информационное общество, глобализация, региональная экономика, региональная политика, децентрализация.

-----***-----

УДК 351: [316.324.8:004]

Конотопенко О.П.

*кандидат філософських наук, доцент кафедри
правових наук та філософії
ВДПУ ім.М. Коцюбинського*

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ФАКТОР ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті розглянуто інноваційний розвиток регіону в сучасних глобалізаційних процесах через призму основ публічного управління. Визначено пріоритетні напрямки ефективного регіонального управління та необхідність підготовки фахівців регіонального управління.

Ключові слова: публічне управління, регіональне управління, інноваційний розвиток, інноваційний потенціал.

В умовах глобального світового розвитку людство увійшло в період епохальних змін у соціально-економічних та політичних взаємовідносин, які формують нову парадигму ринкових і глобальних відносин, міру втручання держави в управління соціально-економічними процесами, новий революційний процес розвитку та функціонування суспільства, який зумовлює нову філософію взаємодії людини суспільства та держави. Ці процеси необхідно розглядати як етап формування нової цивілізації. Протягом усієї історії людства в період рушійних суспільних змін надзвичайно актуальною поставала проблема раціонального та ефективного управління соціальними процесами[1].

Сучасний світ постає свідком появи нової тенденції до глобального громадянства та початку формування мережевої держави, де мереживо та демократичні механізми постають сильнішими і впливовішими ніж традиційні державні механізми та впливи. Принциповим є перетягування, залучення населення до інформаційно-комунікаційних і мережевих каналів[2].

Перед Україною стоїть питання швидкого обрання векторів свого розвитку, які детерміновані глобальною економічною кризою, що чітко ілюструє неконкурентоспроможність українського суспільства та держави в економіко-технологічній, освітньо-науковій, соціально-політичній сферах життя, що загрожує існуванню цілісного українського суспільного організму. Розв'язання цієї проблеми та низки підпорядкованих їй проблем можливе лише шляхом утворення ефективної системи публічного управління.

Стратегія розвитку України є трансформація існуючої системи публічної влади та регіонального управління, з метою її наближення до стандартів європейських країн. Дані перетворення потребують обґрунтування напрямів та відповідного інструментарію забезпечення сталого розвитку регіонів як основної цілі сучасного регіонального управління. Особливості регіональних процесів в Україні характеризуються становленням системи регіонального управління як інституційної бази визначення шляхів підвищення ефективності регіонального

управління, методів і меж втручання органів публічної влади у життєдіяльність регіону.

Необхідність удосконалення управління соціально-політичними процесами в регіонах зумовлена, загостренням світової конкуренції територій щодо залучення і збереження різноманітних ресурсів – з одного боку, підвищення ролі територій щодо свого соціально-економічного становища – з іншого. Створення сприятливого середовища для бізнесу на місцевому рівні, партнерство влади і бізнесу, цільові програми та проекти місцевого і регіонального розвитку, територіальний маркетинг тощо. Для суб'єкта господарювання впровадження інновацій пов'язано насамперед з економічними ризиками, для системи регіонального управління інноваційні рішення матимуть економічні, соціальні та адміністративно-правові наслідки. Це стримує інноваційні рішення в регіонах та зумовлює необхідність ґрунтовного аналізу застосування.

Інноваційний потенціал системи публічного управління в регіонах – це здатність органів регіонального управління та його посадових осіб до вироблення нових нестандартних ідей щодо вирішення завдань регіонального розвитку. Інноваційний потенціал становлять технології та ресурси, найважливіший серед яких є людський, оскільки інновація є результатом діяльності людей.

Головними внутрішніми проблемами сучасної України є диспропорції у перерозподілі матеріальних благ, монополізація політичного та економічного життя вузькими групами беззмінних еліт. Остання призвела до злиття політики та економіки в єдине ціле. Наслідок – корупція та неефективність забюрократизованої системи саме державного управління. Україна в силу геоекономічних і геополітичних причин знаходиться в зоні впливу глобальних економічних блоків: Європейський Союз, «СНД», Північноамериканський Союз. Політичні та економічні події в Україні пов'язані не тільки з конкурентною боротьбою між світовими економічними блоками. За таких умов Україна може стати і певним об'єднуючою ці економічні блоки ланкою, вдало використовуючи своє геоекономічне і геополітичне розташування. Формування Міжнародної особливої економічної зони в Україні зміцнить безпеку самої країни, безпеку

Європи та світу. Сьогоднішні та попередні наукові пошуки управління суспільством, в основу яких покладено забезпечення інтересів людини, обумовлюють об'єктивну необхідність запровадження перевірених у світі та часом основ управління суспільством, а саме розширення публічного управління.

Модернізація та розвиток інститутів, механізмів і моделей публічного управління є актуальною науковою та практичною проблемою для країн світу, для країн перехідного періоду, зокрема для України, яка спрямовується до змішаної формації та солідаристичної цивілізації.

Становлення України як повноцінного конкурентоспроможного партнера у світовому цивілізаційному та формаційному просторі потребує наукового обґрунтування засад публічного управління: Публічне управління – це управління, що здійснюється на основі волевиявлення громади та реалізується суб'єктами, визначеними громадою, для задоволення потреб і досягнення цілей громади як об'єкту управління [3].

Суб'єктом і одночасно об'єктом управління є колектив людей – громада: це громада села, селища, району, міста, країни, світове товариство, а також суб'єкти громадянського суспільства, у тому числі недержавні організації, професійні, конфесійні, корпоративні та інші об'єднання. У сучасних умовах України, коли громадянське суспільство, публічна сфера, багато складових політичної системи ще не повною мірою сформувалися, саме публічна політика має стати єдиним виразником загальних інтересів усіх верств суспільства. Через формування публічної політики та її впровадженням інституціональним середовищем публічного управління має формуватися солідарність між суспільством країни та державою як системою відносин, спрямованих на реалізацію цінностей суспільства та досягнення цілей політики [4].

При цьому сильна публічна політика можлива лише на базі інтенсивного розвитку соціально орієнтованої ринкової економіки, громадянського суспільства, громадянської культури та солідарності, що має велике значення в приватному житті членів суспільства і при політичному волевиявленні громадян. Для

демократичного впливу визначальним є метод дискурсивного формування суспільної думки та дискурсивного волевиявлення [5].

У сучасних умовах регіональна політика розвитку територій має базуватись на внутрішньому потенціалі і тенденціях територіального розвитку, формуванні місцевих конкурентних переваг, реалізації соціального капіталу та інтелектуальних можливостей території, що зумовлює нові підходи до вирішення місцевих соціальних та економічних питань. Це передбачає розвиток різноманітних об'єктів соціальної та економічної інфраструктури, а також співробітництво територіальних суб'єктів на основі спільних цілей. Зарубіжний досвід доводить, що успіх публічних реформ та реалізації будь-яких програм і проектів залежить від рівня залучення до цих процесів громадян і від місцевої соціальної та економічної консолідації. Чим вищий рівень цієї консолідації, тим демократичнішими є рішення місцевих та регіональних органів влади, і тим вони результативніші. Нині в Україні, як і в інших країнах світу, активно розвиваються і запроваджуються нові підходи до планування територіального розвитку. При цьому видозмінюються функції, що реалізуються під час планувального процесу, зазнає змін сама роль планування в системі управління. Воно все більше стає інструментом підвищення конкурентоспроможності територій і регіонів, засобом згуртування різних суб'єктів регіонального розвитку навколо нових цінностей і довгострокових пріоритетів.

Результати моніторингу ринку праці свідчать про необхідність підготовки фахівців регіонального управління, оскільки реалізація ефективної державної регіональної політики пов'язується з прискоренням динамізму регіонального соціально економічного розвитку шляхом більш повного та ефективного залучення ресурсного потенціалу регіонів, використання переваг територіального поділу та кооперації праці на основі розширення повноважень і підвищення відповідальності регіональних та місцевих органів влади за розв'язання поточних проблем і формування перспективних завдань територій. Це вимагатиме від державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування

фундаментальних знань з питань регіонального та місцевого розвитку, застосування на практиці нових форм та методів управління територіями.

Список використаної літератури:

1. Гальчинський А. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи. Методологічні аспекти / А.Гальчинський. К.: Либідь. 2006. 312 с.
2. Гэлбрэйт Дж. К. Новое индустриальное общество / Дж. К. Гэлбрэйт. М.: Прогресс, 1969. 478 с.
3. Оболенський О.Ю. Публічне управління: цивілізаційний тренд, наукова теорія і напрям освіти// Публічне управління: шляхи розвитку: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 26 листоп. 2014 р.) : у 2 т. / [за наук. ред. Ю. В. Ковбасюка, С. А. Романюка, О. Ю. Оболенського]. К. : НАДУ, 2014. Т. 1. 150 с.
4. Парсонс В. Публічна політика: Вступ до теорії і практики аналізу політики: Пер. з англ. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 549 с.
5. Хабермас Ю. Политические работы / Ю. Хабермас. М. : Праксис, 2005. 289 с.

Konotopenko O.

PUBLIC ADMINISTRATION AS A FACTOR OF INNOVATIVE DEVELOPMENT IN THE REGION IN THE CONDITIONS OF INFORMATIONAL SOCIETY

The article deals with the innovative development of the region in modern globalization processes through the prism of the foundations of public administration. The priority directions of effective regional management and the necessity of training specialists of regional management are determined.

Key words: public administration, regional management, innovation development, innovative potential.

Конотопенко А.П.

ПУБЛИЧНОЕ УПРАВЛЕНИЕ КАК ФАКТОР ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНА В УСЛОВИЯХ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА

В статье рассмотрены инновационное развитие в современных глобализационных процессах через призму основ публичного управления. Определены приоритетные направления эффективного регионального управления и необходимость подготовки специалистов регионального управления.

Ключевые слова: публичное управление, региональное управление, инновационное развитие, инновационный потенциал.

-----***-----

*Білоус В.С.,
директор бібліотеки ВДПУ
ім. М. Коцюбинського*

ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНИЙ СЕРВІС НА ДОПОМОГУ ФОРМУВАННЮ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті підкреслено важливість інформаційно-бібліотечного сервісу у сталому розвитку демократичного громадянського суспільства, дотриманні прав людини, реалізації державної інформаційної політики. Відображено роль бібліотеки закладу вищої освіти у формуванні правової культури студентської молоді.

Ключові слова: інформаційно-бібліотечний сервіс, інформаційні ресурси, правова культура, правове виховання, бібліотека Вінницького педуніверситету.

Розбудова в Україні соціальної, демократичної, правової системи висуває на перший план вирішення загальнонаціонального завдання – суттєвого підвищення правової культури громадян, подолання явищ правового нігілізму [1, с.35]. Необхідну інформацію про право, його систему, правовідносини та правопорядок тощо громадяни отримують у процесі правового інформування. Його вагомою ланкою все помітніше стають бібліотеки, основним завданням яких є забезпечення конституційного права громадян на інформацію [2, с.4]. Дотримання прав і свобод людини, примноження людського, соціального, інтелектуального, технологічного, природного та фінансового капіталів країни, реалізація державної політики неможливі без сучасних бібліотек [3 с.2]. В умовах швидкої зміни інформації вагомою ланкою в забезпеченні конституційних прав громадян на отримання цієї інформації є бібліотеки. Одним із головних напрямів сучасної бібліотеки поряд із сім'єю, навчальним закладом та іншими соціальними інститутами суспільства є правове виховання населення.

Питання, пов'язані з проблемою ролі і місця бібліотек у правовому інформуванні, з формуванням правової культури населення, наданням доступу до електронних інформаційних сервісів розглядали науковці та практики

бібліотечної сфери А.Блажкевич, Т.Вилегжаніна, І.Гах, В.Горовий, Г.Кириченко, В.Попик, Л.Чуприна та інші.

Метою даної статті є спроба показати значення інформаційно-бібліотечного сервісу, висвітлення електронних ресурсів освітянської книгозбірні юридичної проблематики, які використовуються як інструмент у процесі формування правової свідомості та правової культури студентської молоді.

Бібліотека Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського забезпечує довідково-бібліографічну, інформаційну, соціокультурну роботу. Найважливішим завданням бібліотеки є максимальне використання фонду книгозбірні з метою виховання у студентської молоді високої громадянськості, формування гуманістичного світогляду, свідомого ставлення до своїх прав і обов'язків, глибокої поваги до законів і правил людського співжиття, високої правосвідомості і правової культури, формування готовності дотримуватися і виконувати закони і вимоги, закріплені Конституцією України. Правознавча література, якою укомплектовані фонди бібліотеки, забезпечує правовий всеобуч користувачів університетської бібліотеки, до послуг яких наукові, довідкові, енциклопедичні, науково-популярні видання. Важлива правова інформація міститься в офіційних документах, у виданнях органів місцевого самоврядування. Серед книг правової тематики, які активно використовуються у навчальному процесі – підручники та навчальні посібники. Вагому частину правознавчого фонду становлять періодичні видання: «Право України», «Історія та правознавство», «Офіційний вісник України».

Працівники бібліотеки систематично працюють над доукомплектуванням фондів правознавчими документами, як на традиційних так і на електронних носіях, формуючи дієву базу для правового інформування користувачів бібліотеки. Зважаючи на фінансові обмеження, одним із важливих джерел формування фонду є подарунки приватних осіб, установ, благодійних фондів.

З метою надання довідок студентам найбільше використовуються такі підрозділи із розділу «Державо і право України»: Вивчення і викладання правознавства; Історія держави і права в Україні; Історія держави і права в

окремих країнах; Міжнародне право; Галузі права. Для задоволення інформаційних потреб в систематичній картотеці у підрозділі «Кримінальне право» виділено тематичні рубрики: Боротьба з корупцією; Торгівля людьми. Література про права людини згрупована у підрозділі «Держава і особа».

У сучасному українському суспільстві зростає роль електронних юридичних ресурсів у формуванні правової культури громадян, яка є різновидом і невід'ємною частиною загального розвитку особистості [4, с.22]. Якісні зміни, які на часі відбуваються у бібліотечно-інформаційному середовищі, характеризуються загальними тенденціями, пов'язаними з: широким розповсюдженням електронних ресурсів; впровадженням та розвитком нових інформаційних технологій, які забезпечують процеси створення електронних ресурсів. У бібліотеці поряд з традиційними паперовими ресурсами активно формується потужна електронна бібліотека, у якій належне місце займають правознавчі матеріали. Акценти університетської бібліотеки спрямовуються на формування контент-стратегії бібліотеки, популяризацію ідей відкритого доступу, побудову загальнодоступних архівів наукової інформації, підвищення вебметричного рейтингу університету [5, с. 50-52].

Правознавчі ресурси в електронному каталозі бібліотеки представлені такими БД: Аналітичні описи (статті з періодики, збірників (2705)); Книги (482); Мультимедійні видання (90); Повнотекстові видання (204); Праці викладачів (30); Інституційний репозитарій (20) та ін. Також правознавчі інформаційні ресурси відображені на сайті бібліотеки. Серед електронних ресурсів сайту: Базові навчальні дисципліни (бібліографічні списки). Навчально-методичні та наукові видання, статті з періодики 2016 р. видання. Представлено 129 джерел. Режим доступу: <http://library.vspu.edu.ua/inform/derjav.htm> Представлено 26 посилань на правознавчі Інтернет-ресурси. Режим доступу: http://library.vspu.edu.ua/html/posilan_disciplini.html#pravo.

В Інституційному репозитарії відображено ресурси правознавчої тематики за рубриками: «право», «правознавство», «правоохоронна діяльність», «держава». Режим доступу: <http://library.vspu.net/browse?type=subject>

З метою формування правової свідомості у майбутніх педагогів у бібліотеці регулярно організовуються заходи з популяризації правознавчої літератури. Головною метою культурно-просвітницької роботи університетської бібліотеки є сприяння справі виховання у студентської молоді кращих людських і громадянських якостей, формування правової культури. Серед найпоширеніших видів культурно-просвітницької роботи: книжкові виставки; віртуальні виставки; інформаційно-тематичні огляди; тематично-коментовані та інформаційні перегляди; бесіди, творчі зустрічі, презентації; календарі знаменних та пам'ятних дат; усні журнали; «Дні кафедр»; «Дні інформації» тощо. Бібліотека бере участь у загально університетських заходах, конференціях, круглих столах. Колектив книгозбірні перебуває у постійному творчому пошуку, видозмінює існуючі, стандартні форми і методи роботи для того, щоб зацікавити користувача.

Популяризації правових знань сприяють виставки з нагоди Дня Конституції, Незалежності, Соборності, Державного Прапора України, річниць прийняття Конвенції ООН про права дитини, Загальної декларації прав людини та інших юридичних документів. До послуг відвідувачів постійнодіючі виставки з метою правового всеобучу, які презентують корисні матеріали про права людини в Україні і світі, з правороз'яснювальної роботи напередодні виборів, дитячої та молодіжної політики. У бібліотеці організовуються тематичні виставки: «Україна – правова держава», «Ти на землі Людина», «У лабіринтах права», «Світ закону, права і моралі», «Народне благо – вищий Закон», «Я і мої права» (до Дня захисту прав людини) та інші. Так, у рамках циклу заходів «Мої права – моя фортеця» організовано тематичну виставку «Ти і закон» (до Дня захисту прав людини), проведено огляди біля виставки на тему «Знання законів – знання прав».

Бібліотеки закладів вищої освіти є стратегічними суб'єктами, що якісно та оперативно різними формами і методами бібліотечної роботи забезпечують інформаційні потреби користувачів, сприяють формуванню інформаційної культури, всебічному розвитку особистості. Саме бібліотеки, які володіють інформаційними ресурсами з питань держави і права, відіграють важливу роль у формуванні правової культури. Використовуючи широкий спектр форм і методів,

бібліотека закладу вищої освіти здійснює просвітницьку роботу в галузі правознавства за допомогою інформаційних ресурсів, сприяє вихованню правової культури і правової самосвідомості. Соціокультурні заходи, за умови їх інформативного і цікавого проведення, здатні бути хорошим інструментом для поширення юридичних знань серед студентської аудиторії [6, с.12].

Список використаної літератури:

1. Коваленко І. Система комунікаційних засобів формування правової культури бібліотечних фахівців / І. Коваленко // Вісник Книжкової палати. 2011. № 3. С.35-37.
2. Вилегжаніна Т.І. Бібліотеки і право / Т.І. Вилегжаніна // Бібліотечна планета. 2011. № 2. С.4-5.
3. Матеріали до стратегії розвитку бібліотечної справи України до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» / О.Бруй та ін. К/: УБА, 2015. 57 с.
4. Блажкевич А. Роль електронних юридичних бібліотек та правових порталів у формуванні правої культури громадськості / А. Блажкевич, І. Гах // Вісник Книжкової палати. 2015. № 9. С.22-25.
5. Білоус В.С. Впровадження інноваційно-комунікаційних сервісів у бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського / В.С. Білоус, Н.І. Лазаренко // Інформаційні ресурси, інтелектуальна власність, комунікації в освітньо-науковій та інноваційній сферах: філософсько-правові та прикладні аспекти: матеріали круглого столу. 12 травня 2017 р., м. Вінниця-Київ: Видавничий дім «АртЕк», 2017. С. 49-60.
6. Костенко Л. Соціокультурні заходи правової тематики як чинник набуття користувачами юридичних знань / Л. Костенко // Бібліотечна планета. 2016. № 3. С.9-12.

Bilous V.

INFORMATION AND LIBRARY SERVICE IN SUPPORT OF THE FORMATION OF THE LEGAL CULTURE OF STUDENTS

The article emphasizes the importance of information and library services in the sustainable development of a democratic civil society, respect for human rights, and the implementation of state information policy. The role of the institution of higher education in the formation of the legal culture of student youth is shown.

Key words: information and library service, information resources, legal culture, legal education, library of Vinnytsia Pedagogical University.

Белоус В.С.

ИНФОРМАЦИОННО-БИБЛИОТЕЧНЫЙ СЕРВИС В ПОМОЩЬ ФОРМИРОВАНИЮ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНТОВ

В статье подчеркнута важность информационно-библиотечного сервиса в устойчивом развитии демократического гражданского общества, соблюдении прав человека, реализации государственной информационной политики. Отражено роль библиотеки учреждения высшего образования в формировании правовой культуры студенческой молодежи.

Ключевые слова: информационно-библиотечный сервис, информационные ресурсы, правовая культура, правовое воспитание, библиотека Винницкого педуниверситета.

-----***-----

*Мазур І.В., доцент
кафедри всесвітньої історії
ВДПУ ім. М. Коцюбинського,
кандидат історичних наук
Ніколіна І.І., доцент
кафедри всесвітньої історії
ВДПУ ім. М. Коцюбинського,
кандидат історичних наук*

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

У статті аналізуються методи та наслідки впливу ЗМІ на політичну свідомість громадян України. Визначено канали та особливості формування громадської думки.

Ключові слова: політична свідомість, ЗМІ, громадська думка, канали інформації, маніпулювання.

Щодня ми читаємо газети і журнали, дивимось телебачення та користуємося інтернетом. Засоби масової інформації виступають “четвертою владою” у суспільстві. Залежно від отриманої інформації формується наша позиція, сприйняття подій. [1, С.74]. Основне політичне призначення ЗМІ полягає у виконанні ролі певного буфера, між політикою та громадянами [6. С.125]. Саме ЗМІ надають суспільству можливість знайомитися з позиціями політичних та громадських діячів, оцінювати та аналізувати їх, а політикам – висловлювати своє ставлення до суспільних проблем і брати участь у політичних дискусія [5].

Соціологічні дослідження свідчать, що абсолютна більшість населення України пріоритетними джерелами політичної інформації називають телебачення і пресу. Інформація, яку безперервно транслюють ЗМІ, впливає не тільки на інтереси та потреби особистості, але й формує мотивацію до конкретної політичної поведінки, яка сприймається громадянами як власна. Тому на ЗМІ покладається велика відповідальність щодо їх впливу на зміни ціннісних орієнтацій, зразків поведінки, соціокультурних ідентичностей, політичної свідомості, яка виступає важливим чинником формування демократичної держави, адже політична свідомість

є важливою складовою процесу функціонування соціально-політичної системи та виступає активним фактором політики, передусім через те, що вона здатна випереджувати практику та прогнозувати політичні процеси.

Слід відзначити, що ЗМІ здійснюють як позитивний, так і негативний вплив на політичну свідомість громадян. Позитивний вплив відображається у вихованні патріотизму суспільства, підтриманні культурних цінностей, донесенні правдивої та значимої інформації, формуванні політичної орієнтації тощо [2]. До негативних наслідків впливу ЗМІ можна віднести: 1) подання брехливої та провокаційної інформації, що налаштовує суспільство на безпідставну агресію; 2) пропаганда, маніпуляція громадською свідомістю, що обмежує свободу вибору, навіювання певних ідеологій; 3) денаціоналізація, деморалізація суспільства.

Сутність впливу ЗМІ на формування політичної свідомості громадян України полягає у здійсненні безпосередньої та опосередкованої інформаційної дії на свідомість та діяльність громадян. Такий вплив реалізується ЗМІ з використанням сукупності методів: переконання; координації, прикладу; заохочення, підтримки, стимулювання; методу осуду [3, С.190].

Метод переконання впливає на свідомість громадян з метою спонукання їх до певної політичної діяльності, не припускаючи небажаних наслідків. Переконання – це процес послідовно здійснюваних дій, які спрямовані на оволодіння увагою, вплив на свідомість, емоції, появу інтересу. Переконання у системі ЗМІ спрямовано на формування та зміну поглядів, думок, настанов головним чином на основі раціонального пояснення причинно-наслідкових зв'язків між явищами дійсності, їх співвідношення з цінностями, нормами.

У практиці ЗМІ переконання доповнюється навіюванням, яке від переконання відрізняється не стільки змістом інформації, скільки її зовнішньою формою, емоційним фоном її подання, престижністю ЗМІ. Головною умовою успішного використання методу переконання є авторитет суб'єкта впливу – тобто безпосередній авторитет ЗМІ серед споживачів інформації. Основними способами впливу методу переконання є наведення аргументів, заперечення, повідомлення нової інформації, інформування про можливі негативні наслідки поведінки.

Метод координації – метод максимального визначення місця та ролі кожного структурного елемента масово-інформаційної системи, встановлення необхідних співвідношень та підтримання певних пропорцій, конфігурацій між методами, формами, засобами впливу на особистість. Отже, координація є певною узгодженістю, взаємодією компонентів цілого, такий особливий характер їх взаємозалежності, що забезпечує динамічну рівновагу системи ЗМІ.

Метод прикладу передбачає вплив на політичну свідомість через використання публікацій та передач, які відображають важливість, складність, суперечливість політичної діяльності, висвітлення діяльності політичних діячів тощо. Систематичні публікації, які зображують факти політичного протистояння, знижують рівень довіри населення до представників влади [4. С.167].

Сутність методу заохочення, підтримки, стимулювання полягає у використанні впливу, що стимулює політичну активність громадян.

В цілому, обрання способу впливу ЗМІ залежить від форми подання інформації та засобів, якими вона здійснюється. Сукупність способів, методів та форм прямої та опосередкованої інформаційної дії ЗМІ, спрямованої на задоволення інформаційних потреб та формування стереотипів поведінки, складає механізм впливу ЗМІ на формування політичної свідомості громадян.

Підсумовуючи викладене, можемо стверджувати, що ЗМІ стали «гарантом демократичної правової країни, де поважають права людей, зокрема доступ до своєчасної та об'єктивної інформації». Впливи ЗМІ на аудиторію можуть як суб'єктивно, так і об'єктивно оцінюватися позитивно чи негативно. Їх існування є предметом діяльності маркетингових технологій в усіх сферах, починаючи від соціальної реклами і закінчуючи політичною агітацією [7, С.57].

Однак, попри всі докази можливих негативних впливів ЗМІ на аудиторію, в Україні відсутні механізми правового забезпечення суспільної свідомості від таких впливів. В країні взагалі відсутнє правове регулювання убезпечення свідомості населення від негативних медіа-впливів: жодної стратегії, жодного нормативного акту, який би прямо гарантував захист свідомості населення від впливу медіа в країні немає.

Не зважаючи на те, що вітчизняне законодавство орієнтоване на забезпечення діяльності ЗМІ, влада нехтує забезпеченням безпеки свідомості населення від негативних медіа-впливів. Законодавство України не передбачає критеріїв недопустимості негативних впливів на свідомість глядацької та слухацької аудиторій, навіть не висуває критеріїв таких впливів, не оцінює їх як негативні чи позитивні.

Забезпечення ефективної моделі впливу ЗМІ на політичну свідомість громадян України можливе за умов: рівноправного обміну інформацією між політичною системою та громадянським суспільством; повнотою і достовірністю інформації; відповідністю інформації до основних цінностей суспільства; орієнтацією інформації на забезпечення основних прав і громадянських свобод людини; наявністю повноцінного обміну інформацією між управлінською елітою й основною масою населення.

Важливою умовою формування в Україні цілісного національного інформаційно-культурного простору має стати реалізація виваженої державної інформаційної політики, яка б створювала необхідні умови для повноцінного функціонування у суспільстві вітчизняних ЗМІ як важливого чинника формування і зміцнення національної свідомості громадян України, утвердження незалежної держави. Основними напрямками державної інформаційної політики мають бути законодавчий і адміністративний захист національних ресурсів і національного інформаційного простору, організаційне поліпшення управління інформаційними ресурсами держави.

Першочерговим завданням державної інформаційної політики у контексті підвищення впливу ЗМІ на формування національної свідомості, на нашу думку, мають бути вдосконалення законодавчої та нормативно-правової бази, що регулює відносини в інформаційній сфері, розробка і прийняття Інформаційного Кодексу України. Держава через систему відповідних нормативно-правових важелів зможе забезпечити протидію зовнішнім інформаційним впливам, мінімізувати процеси зросійщення, американізації українського інформаційного простору; захистити заради національних інтересів духовно-культурне, морально-психологічне здоров'я українського суспільства. Розробка дієвої системи

контролю за дотриманням іноземними ЗМІ мовного та інформаційного законодавства України сприятиме забезпеченню інформаційної безпеки держави [8, С.69-70].

Доцільно провести перереєстрацію усіх ЗМІ, що функціонують у суспільстві, заборонити ті, що ведуть антиукраїнську політику, підривають духовність української нації та безпеку Української держави, розпалюють міжнаціональну ворожнечу. Органи державної влади мають посилити контроль за дотриманням положень чинного законодавства щодо мовного режиму ЗМІ та квоти національного продукту на телебаченні.

Важливим є завдання забезпечення й національно-державницької змістовності теле- та радіопростору на всій території України і, в першу чергу, запровадження системи суспільного мовлення, вдосконалення правової бази, що регулює його діяльність, і програм, які були б спрямовані на формування у громадян України державницького мислення, національної свідомості, почуття патріотизму, сприяли утвердженню громадянського порозуміння і злагоди, утвердженню української мови і культури. Держава має надати фінансову підтримку загальноукраїнським освітнім, виховним, культурним, науковим та іншим програмам у ЗМІ, спрямованим на зміцнення української національної свідомості [9, С.89].

Прискорення процесу роздержавлення державних та комунальних ЗМІ, які складають велику частку на ринку мас-медіа, сприятиме зменшенню їх залежності від управлінських структур і представлених в них певних політичних сил. Розробка і впровадження ефективних протекціоністських механізмів, спрямованих на стимулювання виробництва вітчизняного медіа-продукту сприятимуть підвищенню його конкурентоспроможності, збільшенню присутності України у європейському та світовому інформаційному просторі.

Список використаної літератури:

1. Гриценко, О.М. Преса і політика: динаміка і кореляція / О.М. Гриценко, В.І. Шкляр // Преса і політика: проблеми, концепції, досвід. К.: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2000.
2. Карлова В. Вплив засобів масової інформації на формування української національної свідомості. Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej6/txts/07kvvunc.htm>

3. Костенко Н. Флуктуації довіри до українських медіа / Н.Костенко //Українське суспільство 1992–2006. Соціологічний моніторинг. К.: ІС НАН України, 2006. 391 с.

4. Матвієнків С. Мас-медіа і демократизація сучасного суспільства / С. Матвієнків //Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія, Соціологія, Філософія. Ужгород: СМП «Вісник Карпат», 2005. Вип. 2. 257 с.

5. Ткачук В. Інформаційний вплив на політичну свідомість в умовах глобалізації / В. Ткачук // Socialscience: Український науковий журнал: Університет «Україна», Всеукраїнська асоціація політичних наук (ВАПН) [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://www. social-science.com.ua/jornal_content/411/political_psychology](http://www.social-science.com.ua/jornal_content/411/political_psychology)

6. Кремень В. Політологія: підручник / В. Г. Кремень, М. І. Горлача. Х.: Друкарський центр «Єдіно-рог», 2001. 640 с.

7. Яременко О. Правові проблеми регулювання інформаційної діяльності у сфері державного управління /О.Яременко // Інформація і право. 2011. №3. С.56-64.

8. Лапшин С. Вплив засобів масової інформації на формування сучасного інформаційного суспільства в Україні /С.Лапшин //Збірник матеріалів «круглого столу» інформаційні ресурси та інтелектуальна власність в освітньо – науковому просторі: правові та філософські виміри. / Упорядники : Довгань О.Д., Беланюк М.В., Лапшин С.А., Радзівєвська О.Г., Яременко О.І. – ВДПУ, НДІП НАПрН України, К., Видавничий дім «АртЕк» – 2017. – С.68-76.

9. Кононенко В. Правове регулювання використання об'єктів інтелектуальної власності в освітньо науковій діяльності /В.Кононенко //Збірник матеріалів «круглого столу» інформаційні ресурси та інтелектуальна власність в освітньо – науковому просторі: правові та філософські виміри. / Упорядники : Довгань О. Д., Беланюк М.В., Лапшин С.А., Радзівєвська О.Г., Яременко О. І. – ВДПУ, НДІП НАПрН України, К., Видавничий дім «АртЕк» – 2017. – С.88-96.

Nikolina I., Mazur I.

THE EFFECT OF MASS MEDIA ON FORMATION OF PUBLIC OPINION

The article analyzes the methods and consequences of media influence on the political consciousness of Ukrainian citizens. The channels and peculiarities of forming public opinion are determined.

Key words: political consciousness, mass media, public opinion, information channels, manipulation.

Николина И., Мазур И.

ВЛИЯНИЕ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ НА ФОРМИРОВАНИЕ ОБЩЕСТВЕННОГО МНЕНИЯ

В статье анализируются методы и последствия воздействия СМИ на политическое сознание граждан Украины. Определены каналы и особенности формирования общественного мнения.

Ключевые слова: политическое сознание, СМИ, общественное мнение, каналы информации, манипулирования.

-----***-----

*Лапшин С.А., доцент кафедри
правових наук та філософії
ВДПУ ім. М. Коцюбинського,
кандидат історичних наук
Лапина І.М., доцент
кафедри дошкільної
та початкової освіти
ВДПУ ім. М. Коцюбинського,
кандидат педагогічних наук*

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ ЯК СУЧАСНИЙ ТИП НАРОДОВЛАДДЯ

Стаття присвячена проблемі становлення та розвитку різних форм демократичного устрою в контексті нових інформаційних викликів. Розкривається розуміння електронної демократії, як найбільш ефективного способу розв'язання проблем, які стосуються безлічі людей.

Ключові слова: політична демократія, електронна демократія, інформаційні технології, інструменти демократії, народовладдя.

В умовах сучасних глобальних процесів становлення громадянського суспільства демократія визнана кращою формою правління переважною кількістю країн світу, хоча традиційні форми її здійснення мають значні вади. Саме тому в умовах сьогодення надзвичайної ваги набуває саме електронна демократія, що вперше була застосована в США. Через е-демократію громадяни і бізнес визначають, які саме послуги надаватиме їм держава, установлюють взаємну відповідальність у межах взаємодії, формують образ держави і суспільства та електронного урядування.

Традиційне розуміння демократії стає непридатним до суспільств, які існують і функціонують у світі глобальних постіндустріальних комунікацій на базі інформаційних технологій, які сьогодні стрімко розвиваються. Мова йде про появу такого феномена, як «електронна демократія», під якою розуміється відкритість державної влади, підвищення ефективності політичного керування й активне залучення громадян у прийняття політичних рішень на основі інформаційно-комунікативних технологій. У такий спосіб «електронна

демократія» виступає як перспективна форма інтерактивної взаємодії населення й влади в політичних процесах сучасного світу. Проблемам розвитку демократичних засад функціонування державної влади у сучасній державі та її ціннісній характеристиці присвячені роботи дослідників: С.С. Алексєєва, Г.В. Атаманчука, М.О. Баймуратова, Н.М.Оніщенко, Ю.М.Оборотова, П.М.Рабіновича.

Поняття «електронна демократія» розглядають у двох аспектах. Говорячи про Е-демократію у вузькому розумінні, мають на увазі застосування ІКТ для забезпечення (електронного супроводу) прав громадян. У цьому разі змінюється лише технологічний бік подання заяв, звернень, запитів органам влади від імені громадян. Тобто, використовуючи своє законне право на отримання певної довідки, громадянин може звернутися до інстанції письмово, а може, наприклад, користуючись електронною поштою. Е-демократія у широкому розумінні передбачає залучення громади за допомогою сучасних інформаційних технологій до вирішення різноманітних суспільно-політичних завдань. Саме в цьому розрізі ми й розглядатимемо електронну демократію. Прикладом може бути інтерактивна участь жителів у засіданні місцевої ради. Під час транслявання засідання в Інтернеті кожен зацікавлений може висловити своє ставлення до рішень ради, виступів депутатів, і відтак – вплинути на позицію органу влади [1, С.75].

Електронну демократію (e-democracy) визначають як інструмент зміцнення демократії, інститутів та процесів за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, вона не є різновидом політичного режиму, але є однією зі стратегій підтримки демократії. Складовими е-демократії є: електронний парламент; електронне законодавство; електронний суд; електронне посередництво; електронні вибори; електронний референдум; електронне голосування; електронні петиції; електронні кампанії; електронні опитування тощо [2].

Передбачається такий набір благ, які настануть унаслідок е-демократії:

— *автономія і самоврядування малих груп*. Люди можуть ситуативно об'єднуватися за загальними інтересами, поглядами або за географічною, національною, релігійною чи культурною ознаками. Прийняті рішення не вимагають фінансування з державного бюджету, адже люди можуть сформувати і

наповнити мікро-бюджет і витратити його для виконання прийнятого ними ж рішення. Здійснення самоврядування перетвориться на локальні громадські проекти [3, С.44].

— *великі справи*. Очевидно, що нинішнім державам, на відміну від вчорашніх імперій, усе складніше виконувати «великі справи», оскільки це вимагає колосальних витрат на мотивацію і приведення волі великої кількості людей у згоду з єдиним вектором. Але в електронному середовищі знову з'являється можливість «великих справ», причому за своєю природою вони не відрізняються від суспільних проектів для малих груп. Підхід масштабується і є гнучкий.

— *пряме інформування*. Пропадає монополія на ЗМІ, кожна людина, затративши мінімальні ресурси, може писати і публікувати, надсилати відео-та аудіозаписи, сама стає репортером з місця свого перебування, каналом новин про себе і про те, що відбувається навколо [4, С.175].

— *персональні компетенції*. Нерівність – це природа людини. Тому питання компетенцій вирішується введенням коефіцієнта визнання авторитетності думки, тобто кожна людина стає публічним експертом і набирає «вагу» в прийнятті рішень, що вимагають кваліфікації [5, С.114].

— *відсутність державного бюджету*. Скасування цього атрибута державності передбачає також і повне скасування державного апарату, скасування податків. Місце податків займе фінансову участь громадян у проектах і ця участь буде визначати «вплив» людини в суспільстві, вагу її голосу, ступінь довіри і поваги до її думки. Зникнення державних структур приведе, так само, до розподілу їх функцій між громадянами [6, С.56].

— *законотворчість, виконавча влада, судові органи*. Усі три гілки влади у разі Е-демократії будуть зосереджені в кожного громадянина. Якщо із законодавством та виконавчою владою все якось інтуїтивно зрозуміло, то судові функції можуть стати деяким сервісом, який замовляють громадяни у людини або групи експертів з високою кваліфікацією в розглянутому питанні [7, С.70].

Таким чином, Е-демократія відкриває принципово нові можливості комунікації й взаємодії: робить доступною політичну інформацію, спрощує

отримання зворотного зв'язку, створює інноваційні форми участі населення в політичному процесі, стає джерелом прозорості дій політичних інститутів і конкретних політиків.

Список використаної літератури:

1. Гужва В. «Електронна демократія та умови її ефективного запровадження в Україні», Модернізація управління національною економікою: зб. матер. IV Міжнар. / В. Гужва // Наук.-практ. конф., 25–26 лист. 2016 р., МОН України. К.: КНЕУ, 2016.
2. Голубь В.В. Політична модернізація як напрям раціоналізації сучасних політичних систем / В.В. Голубь // Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Golub.pdf>
3. Грицяк Н.В. Електронна демократія як механізм політичної взаємодії: навч.-метод. рек. / Н.В. Грицяк, С.Г. Соловійов. К.: НАДУ, 2013. 44 с.
4. Дубас О.П. Електронна демократія: сутність і перспективи розвитку в Україні / О.П. Дубас // Вісн. держ. акад. керів. Кадрів культури і мистецтв: щокварт. наук. журн. / М-во культури і туризму України, Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. К.: Міленіум. 2011.
5. Evolution of the Use of New Technologies in Order to Facilitate Democracy in Europe. E-democratizing the Parliaments and Parties of Europe, Geneva & Florence, October 2003.
6. Яременко О.І. Правові проблеми регулювання інформаційної діяльності у сфері державного управління / О.І. Яременко // Інформація і право. 2011. №3. С.56-64.
7. Лапшин С.А. Вплив засобів масової інформації на формування сучасного інформаційного суспільства в Україні / С.А. Лапшин // Збірник матеріалів «круглого столу» інформаційні ресурси та інтелектуальна власність в освітньо – науковому просторі: правові та філософські виміри. / Упорядники : Довгань О.Д., Беланюк М.В., Лапшин С.А., Радзівєвська О.Г., Яременко О.І. ВДПУ, НДІП НАПрН України, К., Видавничий дім «АртЕк» 2017. С.68-76.

Lapshin S., Lapshina I.

ELECTRONIC DEMOCRACY AS THE MODERN TYPE OF FOLKLINES

The article is devoted to the problem of the formation and development of various forms of democratic system in the context of new information challenges. It is shown that the models of the democratic system of each country are unique and do not reduce to a certain unified set of institutions and rules. An understanding of e-democracy as the most effective way to solve problems affecting many people is revealed. It is determined that democracy complements the traditional instruments of democracy and is closely interrelated with them.

Key words: political democracy, e-democracy, information technologies, tools of democracy, democracy.

Лапшин С.А., Лапшина И.Н.

ЭЛЕКТРОННАЯ ДЕМОКРАТИЯ КАК СОВРЕМЕННЫЙ ТИП НАРОДОВЛАСТИЯ

Статья посвящена проблеме становления и развития различных форм демократического устройства в контексте новых информационных вызовов. Показано, что модели демократического устройства каждой страны своеобразные и не сводятся к какому-то унифицированному набору институтов и правил.

Ключевые слова: политическая демократия, электронная демократия, информационные технологии, инструменты демократии, народовластия.

-----***-----

*Зінько І.Ю., доцент
кафедри правових наук та філософії
ВДПУ ім. М. Коцюбинського,
кандидат історичних наук*

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

У статті аналізуються етапи та проблеми впровадження електронного уряду у Великій Британії. Окреслено нормативні акти, які регулюють даний напрямок.

Ключові слова: електронний уряд, e-government, політична влада, нормативна база.

Побудувати демократичну правову державу можливо лише у відкритому суспільстві. Право на інформацію – найбільш важливе право людини. Реалізація права людини на інформацію, можливість вільного доступу до інформації, що має суспільне значення, інформаційна відкритість органів влади є важливими умовами та критеріями існування правової, демократичної держави. Реалізація цього права забезпечує реальну, а не тільки формальну участь громадян у житті держави. Слід підкреслити особливе значення цього права: воно виступає елементом, який зв'язує усю систему основних прав і свобод. Тільки за умови його дотримання можна говорити про фактичну реалізацію особистих, політичних, соціальних, економічних і культурних прав і свобод [2, с. 52].

З появою та розвитком новітніх технологій змінилися стратегії державного управління. З'явилися нові поняття: e-government та e-governance. Ці поняття характеризують державне управління і розвиток громадянського суспільства. В основі змін є три принципи: уряд повинен концентруватися на громадянах, а не на бюрократії; уряд повинен працювати на результат; уряд повинен активно просувати інноваційні системи. E-government має на меті поширення урядової інформації серед громадян держави. Головним завданням цієї служби є підвищення рівня участі громадян у питаннях державного управління та покращення роботи органів державної влади.

Термін e-government можна інтерпретувати як “електронна держава”, “електронне управління”, “електронний державний апарат”. Отже, e-government – це спосіб організації державної влади за допомогою Інтернет-мереж, що забезпечують роботу служб в режимі реального часу і спрощують спілкування громадян з офіційними установами.

У системі e-government виокремлюються наступні компоненти: технічне забезпечення (інтернет, супутниковий зв'язок, стільниковий зв'язок, географічні інформаційні системи); внутрішня урядова інфраструктура; зовнішня інформаційна структура яка працює з юридичними особами та громадянами; запровадження електронного уряду здійснюється за допомогою певних принципів; орієнтація на громадян (громадяни формують державну владу та визначають напрям розвитку суспільства); ефективність (ефективність роботи e-government полягає в якісному та швидкому обслуговуванні найбільшої кількості громадян); прозорість та підзвітність (громадяни мають право отримувати інформацію про роботу державних органів та контролювати діяльність влади); зручність і простота використання (електронні програми мають полегшити та пришвидшити користування громадян системою); безпека (електронні системи повинні відповідати вимогам безпеки).

Великобританія використовує власні кошти. Демократія в цій країні існує протягом тривалого часу, а отже громадяни мають змогу впливати на діяльність уряду. У країні досить високий рівень життя. Це і ставить її на одну з найвищих сходинок у розвитку електронного уряду [3, С.69]. Розвиток електронного уряду у Великобританії відбувався наступними етапами: у жовтні 1994 р. був створений перший урядовий портал open.gov.uk; у листопаді 1996 р. уряд публікує the 'Government Direct' Green Paper - зелену книгу, що розкриває можливості використання новітніх технологій для управління країною та співпраці з громадянами та бізнесом; у жовтні 1997 р. прем'єр-міністр встановлює ставку 25 % відносно 2002 р. стосовно роботи уряду шляхом впровадження новітніх технологій; у лютому 1998 р. департамент новітніх технологій при прем'єр-міністрові опублікував 'Electronic Government: Information Technologies and the

Citizen' (електронний уряд: інформаційні технології та громадяни), що вказує на можливості вдосконалення урядом надання публічних сервісів; у 1999 р. опубліковано Modernising Government Action Plan (нормативний акт щодо модернізації урядового плану), що включає 62 настанови стосовно подальшої діяльності новосформованого електронного уряду; у вересні 2000 р. Британська громада виступає з ініціативою щодо впровадження новітніх технологій, вдосконалення електронного врядування, сприяння розвитку Інтернет-технологій у країні та інших дій уряду до 2005 р. Тим часом у грудні 2000 р. UKonline.gov.uk citizen портал був заснований як єдине вікно послуг для громадян та бізнесу; у грудні 2001 р. опубліковані основні принципи електронної політики E-Policy Principles; у листопаді 2002 р. оприлюднюється National Strategy for Local e-Government; у листопаді 2003 р. відкривається портал для бізнесу та бізнес-сервісів BusinessLink.gov.uk; у березні 2004 р. відкривається портал Directgov; у квітні 2004 р. опублікований нормативний акт щодо основних пріоритетів розвитку електронного врядування на місцевому рівні Priority Outcomes for Local e-Government; у квітні 2005 р. опублікована нова стратегія Digital Strategy; у листопаді 2005 р. новий електронний уряд працює за стратегією 'Transformational Government - Enabled by Technology. [1, с.8-10]

Як свідчить досвід, громадяни при взаємодії з урядом мають передусім власні інтереси і при цьому хочуть, щоб сервіс наданих послуг був високоякісним, доступними і зручними. Населення, здебільшого, не цікавить організаційна структура уряду, які функції має певна державна установа, як ці функції розподілені між ними та між центральними і місцевими органами влади. Тому потрібно сформулювати стратегічний план партнерства державних структур різних рівнів щодо надання адміністративних послуг найбільш розумними і раціональними способами для споживачів, ґрунтуючись на реаліях інформаційного суспільства [4, С.27-28].

Урядова стратегія передбачає розвиток і використання всіх електронних видів надання послуг. Це означає, що послуги можуть надаватись через Інтернет, мобільний зв'язок, цифрове телебачення, спеціальні центри. Водночас,

електронний сервіс не виключає можливості особистого контакту. Певну стурбованість викликає проблема задоволення специфічних та індивідуальних потреб людей, а тому і передбачається створення бізнес-порталів для підприємств та особистих домашніх веб-сторінок.

Основні положення стратегії уряду Великобританії спрямовані на сприяння інноваціям у сфері надання послуг громадянам. Однак, єдина модель розвитку електронної комерції в органах влади поки що не створена.

Можливість прямого доступу громадян до урядових документів прописана в офіційному документі "Модернізація уряду", в якому йдеться про "забезпечення надання послуг населенню 24 години на добу, 7 днів у тиждень". У країні вже розроблено програма "Прямий доступ" (Direct Access), що дозволить усім офіційним установам надавати громадянам у зручний для них час електронний доступ до усіх документів. Кількість таких форм перевищує 100 тисяч [5, С.57].

На першому етапі проекту громадяни роздруковуватимуть форми, заповнюватимуть і надсилатимуть у державні органи звичайною поштою. На другому етапі, коли буде належним чином відпрацьована технологія електронних підписів, форми будуть заповнюватися на комп'ютерах і надсилатися електронними каналами зв'язку. Проект Direct Access допомагає скоротити потоки паперових документів і знизити витрати. Переваги Direct Access активно використовуються центральними і місцевими органами влади.

Сьогодні немає законодавчих актів, які регулюють електронне врядування, проте це не стоїть на заваді розвитку електронної демократії в Великобританії. Великобританія виявила потребу в електронній демократії раніше ніж в електронному врядуванні. Працює проект під назвою "E-democracy National Project". Проект допомагає громадянам активно співпрацювати з офіційними установами та вносити пропозиції.

Список використаної літератури:

1. Камінська Т. Зарубіжний досвід упровадження електронного урядування / Т. Камінська. К.: Кафедра інформаційної політики, 2008. 200 с.
2. Первалова Л.В. Конституційне право на інформацію та його реалізація в Україні / Л.В. Первалова // Громадянське суспільство і права людини. 2010. С. 51–54.

3. Лапшин С.А. Вплив засобів масової інформації на формування сучасного інформаційного суспільства в Україні /С.А. Лапшин //Збірник матеріалів «круглого столу» інформаційні ресурси та інтелектуальна власність в освітньо – науковому просторі: правові та філософські виміри. / Упорядники : Довгань О.Д., Беланюк М.В., Лапшин С.А., Радзівська О.Г., Яременко О.І. ВДПУ, НДІП НАПрН України, К., Видавничий дім «АртЕк» 2017. С.68-76.

4. Погребняк І.Є. Електронний уряд та електронне урядування: поняття та принципи функціонування /І.Є. Погребняк //Право та інновації. 2014. №3(7). С.26-32.

5. Яременко О.І. Правові проблеми регулювання інформаційної діяльності у сфері державного управління /О.І.Яременко // Інформація і право. 2011. №3. С.56-64.

Zinko I.

IMPLEMENTATION OF THE UK ELECTRONIC GOVERNMENT

The article analyzes the stages and problems of implementing e-government in the UK. The normative acts regulating this direction are outlined.

Key words: e-government, political power, normative base.

Зинько І.Ю.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОПЫТА ВНЕДРЕНИЯ ЭЛЕКТРОННОГО УПРАВЛЕНИЯ ВЕЛИКОБРИТАНИИ

В статье анализируются этапы и проблемы внедрения электронного правительства в Великобритании. Определены нормативные акты, регулирующие данное направление.

Ключевые слова: электронное правительство, e-government, политическая власть, нормативная база.

-----***-----

УДК 378.015.31:34

Мельник Е.А.

к.філос.,н., доцент кафедри правових наук та філософії ВДПУ ім.М. Коцюбинського

ЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ТА СВІДОМОСТІ МОЛОДІ

У статті розглянуто та проаналізовано шляхи формування правової освіти у сучасному українському суспільстві. Зокрема, вказано на значущість безперервності формування правової культури та правової свідомості, починаючи з раннього дитячого віку та до навчання у вищих навчальних закладах. Наголошується особливе значення правових дисциплін, які є необхідною складовою розбудови стандартів демократії та реформування українського суспільства.

Ключові слова: правова освіта, правова культура, громадянська правосвідомість, молодь.

Сьогодні Україна, яка здійснює реформування усіх сфер діяльності – освітньої, медичної, державного управління, судової, податкової та ін. орієнтована на подолання викликів транзитивного інформаційного суспільства. Потреби незалежної, демократичної, суверенної та правової держави спонукають до формування нового, вищого рівня правової культури та правосвідомості громадян, подолання явищ професійної деформації та правового нігілізму, що виявляє себе у скептичному ставленні до права та правових форм організації суспільних відносин, у запереченні соціальної цінності права та свідомого ігнорування вимог закону. Подолання стану аномії постає можливим лише за умов нового осмислення значення правової освіти і правового виховання. Сучасна молоде покоління у системі вищої освіти зобов'язане сформувати правову культуру, адже без глибоких знань чинного законодавства еволюційний розвиток жодного суспільства не відбувається.

До питання правових аспектів звертались ще у часи Стародавньої Греції. Так, зокрема Сократ, розмірковуючи над проблемою евдемонізму, висловлював думку про те, що людина від незнання припускається хибних вчинків та дій, оскільки моральне зло йде від незнання, а знання – джерело моральної досконалості.

Сучасні українські дослідження, звертаючись до аналізу розвитку суспільства відзначають особливу значущість формування правової культури громадян. Так, зокрема, А.П. Заяць, В.В. Копейчиков, Є.В. Назаренко, В.А. Котюк, В.Д. Бабкін, С.А. Тихонова, М.І. Коцюба, П.Ф. Мартиненко, А.Р. Мащок, В.М. Селіванов та ін. звертають увагу на формування правової культури, яка не обмежується виключно правосвідомістю громадян суспільства. Дослідники вказують на вищу соціальну цінність – захист прав і свобод людини, її честі і гідності, правових принципів справедливості й гуманізму. що є сукупністю досягнень суспільства, його соціальних груп та громадян у галузі регулювання суспільних відносин.

Формування правової культури передбачає не лише знання та розуміння юридичних норм, а й дотримання їх вимог, тобто правової свідомості. Важливе

місце у формуванні правосвідомості посідає правова освіта, безперервність якої необхідно забезпечити, починаючи з сім'ї, дошкільного закладу, поглибити у школі та удосконалити у вищому навчальному закладі тощо. З метою реалізації цих завдань доцільним є створення серії підручників з правового виховання дітей дошкільного віку. Така спеціалізована дитяча література може містити наочні картинки, комікси, повчальні історії. Таким чином, починаючи з раннього дитячого віку необхідно формувати повагу до людини, дбайливе ставлення до чужого майна, довіря, любов до Батьківщини.

Важливого значення набуває правова освіта і правове виховання дітей у школі. Вивчення правознавства потрібно впроваджувати ще у молодших школярів і поглиблювати його у старших класах.

Особливої уваги потребує правова освіта і правове виховання підлітків. Підлітковий період – один із найважливіших періодів розвитку людини, коли вона хоче звільнення з-під опіки та контролю дорослих, прагне до самостійності і утвердження себе як особистості, коли протестує проти встановлених правил і порядків. У цьому віці у 7 разів збільшується кількість негативних вчинків. Особливу увагу слід звернути на вік від 16 до 17 років. Це найкриміногенніший період. Саме на цей вік припадає 62% злочинів від загальної кількості. Як правило, 53% засуджених неповнолітніх – за крадіжки; 28% – за грабїж і розбїй; 4% – за умисне вбивство. Саме в цьому віці більшу увагу варто приділити вивченню такої галузі, як кримінальне право. Учні повинні розуміти що таке злочин і яка відповідальність передбачена за вчинені протиправні дії. Проте більшість учнів, які вивчають «Основи правознавства» лише один рік, не можуть орієнтуватись у цьому предметі або знають лише окремі, досить загальні положення з правознавства.

Але найголовнішим інструментом забезпечення правової освіти і правового виховання молоді є вищі навчальні заклади. Не можна вважати фахівця професіоналом високого рівня, якщо він, добре працюючи, порушує закони і вимоги Конституції України. Здатність фахівців розуміти закони, вміти їх тлумачити і відповідним чином впроваджувати це в своїй практичній діяльності є

подоланням професійної деформації, вимогою сучасного демократичного європейського суспільства. Знання, отримані студентами, допоможуть майбутнім педагогам, держслужбовцям, менеджерам, економістам, бізнесменам вирішувати нагальні економічні проблеми, орієнтуватись в управлінській, банківській, договірній, фінансовій діяльності тощо.

Правове виховання студентів у вищих навчальних закладах має бути організоване на високому рівні й бути продовженням виховання, розпочатого в сім'ях, дошкільних закладах і школах. Відповідно до Закону України «Про освіту», педагогічна діяльність у сфері правової просвіти це – викладання правових дисциплін і правове виховання; підготовка і популяризація юридичної літератури; розуміння чинного законодавства; поширення правової інформації.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського завжди приділялась належна увага викладанню правових дисциплін і правовому вихованню. Усі студенти мали можливість знайомитись з основоположними поняттями теорії держави і права, вивчати основи таких галузей права, як конституційне, адміністративне, кримінальне, цивільне, трудове, сімейне та ін. з урахуванням специфіки вузу і факультетів. Розуміння основ вказаних галузей права – необхідна умова життєдіяльності кожного громадянина України.

Курс на євроінтеграцію, яким сьогодні розвивається Україна, є одночасно рухом до стандартів демократії та реформування суспільства. Одним із проявів реформування національної освіти став наказ МОН України «Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента» від 9 липня 2009 року, № 642. На підставі цього наказу встановлений перелік нормативних дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки, до якого увійшли п'ять обов'язкових дисциплін: українська мова, історія України, історія української культури, іноземна мова та філософія. Решта гуманітарних дисциплін, перелік яких пропонує вищий навчальний заклад, внесені до вибіркового, тобто обираються за вибором студентів («вільна траєкторія» студента). У списку таких дисциплін є і правознавство.

Вважаємо, що модернізацію системи вищої освіти необхідно проводити більш виважено, щоб не допустити її руйнації. Варто проаналізувати кращі сторони попередньої системи освіти, тому пропонуємо внести зміни в наказ МОН України № 624 та ввести дисципліну «Правознавство» в перелік нормативних дисциплін, адже побудова соціальної, демократичної, правової держави і громадянського суспільства неможлива без підвищення рівня правосвідомості і правової культури усього населення України.

Формування правової культури молоді в Україні стикається з низкою проблем, які супроводжують кризові явища, що спостерігаються сьогодні в економіці, політиці, соціальному житті. Невідповідність теорії реаліям життя оприлюднює неподолану проблему корупції, наркоманії, злочинності, відсутності системи реальних гарантій прав і свобод людини та громадянина.

Спираючись на досвід найбільш розвинених демократій можна прослідкувати, що забезпечення прав і свобод людини і громадянина досягається в умовах масової активізації політичної і правової свідомості. Саме тому і постає питання виховання правової культури та свідомості. Адже сподівання, що бездуховність, зневажливе ставлення до права зникнуть тоді, коли в країні стабілізується соціально-економічне становище, є даремними й неможливими. Без правової обізнаності і цілеспрямованого правового виховання молоді обійтись не можна.

Сьогодні студенти ВДПУ активно займаються науковою діяльністю, беруть участь в міжнародних, всеукраїнських та міських наукових студентських конференціях, круглих столах, виборюють призові місця, публікують тези своїх доповідей в збірниках наукових робіт викладачів і студентів вишів. Також працюють студентські гуртки з правових питань «Правознавство» та «Політологія».

Сучасна Україна потребує єдиної Державної програми підвищення правової культури громадян шляхом розвитку правової освіти і правового виховання населення. Гостра необхідність всебічного розвитку громадянської правосвідомості, задоволення потреби у правовій інформації, заохочення

громадськості до участі в будівництві демократичної, соціальної держави потребує цілеспрямованої та активної діяльності. Кожна посадова особа, державний службовець, професійний юрист, на яких припадає головна робота у законотворчості та застосуванні права, а також кожен громадянин повинен відчувати потребу в удосконаленні та досягненні високого рівня правової культури. Саме за таких умов здійсниться усвідомлення власної значущості як громадянина країни, де право стане регулятором життя індивіда, а не перешкодою на шляху вирішення його особистих завдань.

Список використаної літератури:

1. Наказ МОН № 642 від 09.07.09 року «Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента» http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/4283/

Melnik E.

THE SIGNIFICANCE OF LEGAL EDUCATION IN FORMATION LEGAL CULTURE AND YOUTH AWARENESS

The article examines and analyzes the ways of formation of legal education in modern Ukrainian society. In particular, the importance of the continuity of the formation of legal culture and legal consciousness, from early childhood to studying at higher educational institutions, is indicated. It emphasizes the special importance of legal disciplines, which are the necessary component of developing standards of democracy and reforming Ukrainian society.

Key words: legal education, legal culture, civic awareness, youth.

Мельник Э.А.

ЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ТА СВІДОМОСТІ МОЛОДІ

У статті розглянуто та проаналізовано шляхи формуванн правової освіти у сучасному українському суспільстві. Зокрема, в указано на значащість без перервності формування правової культури и правової свідомості, починаючи з раннього дитячого віку та довчання у вищих навчальних закладах. Наголошується особливе значня правових дисциплін, які є необхідною складовою розбудови стандартів демократії и реформування українського суспільства.

Ключові слова: правова освіта, правова культура, громадянська правосвідомість, молодь.

-----***-----

Малінін В.В.

*кандидат наук з державного управління,
директор КЗ «ЗШ I-III ст. №20 ВМР»*

Слушній О.М.

*аспірант кафедри педагогіки та професійної
освіти ВДПУ ім. М. Коцюбинського, заступник
директора з навчально-виховної роботи КЗ
«ЗШ I-III ст. №20 ВМР»*

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНО ОРІЄНТОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА НАВЧАННЯ

У статті проаналізовано особливості модернізації освітнього процесу у навчальних закладах шляхом використання комп'ютерно орієнтованого середовища.

Ключові слова: освіта, освітнє середовище, навчальний заклад.

Формування єдиного освітнього простору загальноосвітніх навчальних закладів ХХІ століття направлено на поліпшення якості освіти в умовах розвитку інформаційного суспільства та конкурентоспроможної економіки. Досягти цієї мети можна за умови створення освітніх інформаційних електронних ресурсів, оволодіння педагогами інформаційно-комунікаційними технологіями на рівні європейських стандартів, підготовки учнів до використання інформаційно-комунікаційних технологій у вирішенні життєвих практичних завдань, формування цифрової компетентності учасників освітнього процесу, забезпечення доступу до якісної освіти через впровадження дистанційного навчання, розвиток освітніх порталів, забезпечення комп'ютерним та комунікаційним обладнанням загальноосвітніх навчальних закладів.

Педагогічно виважене поєднання традиційного навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє модернізувати освітній процес завдяки наданню учням можливостей самостійно обирати рівень занурення в навчальний матеріал за наявності зручної навігації між різними блоками

(модулями) навчального матеріалу; асинхронної роботи з навчальним матеріалом, в тому числі у вигляді гіпертексту; перехід від читання текстів з екрану комп'ютера до інтерактивної діяльності з використанням інтерактивних методів навчання та візуалізації навчального матеріалу з метою зниження ризиків та збереження здоров'я учнів [1].

З використанням комп'ютерно орієнтованого середовища навчання забезпечується можливість концентрації навчальних ресурсів; багатогранність траєкторій та результатів формування необхідних компетентностей; доступність та рівність можливостей учнів в навчанні; поліфункціональність взаємодії суб'єктів освітнього процесу (вчителів, учнів, батьків, адміністрації навчального закладу); орієнтацію змісту, форм та технологій підготовки учнів на інтеграцію освітню, наукову, дослідницьку, виробничу в умовах освітнього процесу.

У процесі навчання з використанням комп'ютерно орієнтованих систем теоретичний матеріал рекомендується пропонувати учням із врахуванням психофізіологічних вимог учнів, забезпечуючи ефективність наявної індивідуальної траєкторії школярів в процесі навчання теоретичного матеріалу із багатократним повторення (за необхідності). Додатковий матеріал доцільно запропонувати учневі для вивчення у вигляді глосарію, приміток, або гіперпосилань. Суб'єктна позиція учнів активізується в процесі проектування за умови педагогічної, інформаційної та організаційної підтримки на основних етапах навчання та самовизначенням особистості учня, в тому числі професійного. У процесі конструювання комп'ютерно орієнтованого навчального середовища суб'єкти виконують наступні функції: формування відповідних компетентностей, оцінювання факторів впливу, визначення стратегії діяльності навчального закладу, оцінка ризиків та освітніх ресурсів, добір освітнього маршруту, добір варіативного змісту освітнього процесу; розроблення технологій та методик засвоєння необхідних компетентностей, експертиза навчальних програм та оцінювання компетентнісного результату [2].

У комунальному закладі «Загальноосвітня школа I-III ступенів №20 Вінницької міської ради» комп'ютерно орієнтоване середовище навчання

реалізується за допомогою платформи Google Suite for Education. Функціонує даний пакет на основі хмарних обчислень і включає в себе пошту, диск, документи, листи, слайди, сайти, календар та можливість індивідуальної підтримки. Впровадження G Suite в освітній процес дозволяє організувати ефективну взаємодію між усіма його учасниками.

З 2014-2015 н.р. у закладі впроваджується змішане навчання – технологія «перевернутого» навчання. Дана технологія є інноваційним засобом модернізації освітнього процесу, який дозволяє по іншому організувати навчальні заняття – змінити напрямок роботи: учні вивчають певний матеріал самостійно вдома за допомогою перегляду презентацій, відео чи онлайн-лекцій, навчальні ж заняття повністю присвячуються застосування отриманих знань через виконання різнопланових завдань.

Мета технології «перевернутого» навчання — забезпечення комфортних освітніх умов, що сприяють продуктивній навчально-пізнавальній та практичній діяльності учасників освітнього процесу та сприяють саморозвитку особистості й формуванню їх життєвої компетентності.

Ідея «перевернутого» навчання з'явилася у США. Засновниками цієї технології вважаються Джонатан Бергман та Аарон Семс – саме вони запровадили термін та випробували цю технологію у 2007 році. У 2012 році була видана книга «Flip your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day», в якій американські педагоги виклали історію виникнення та основні принципи роботи даної технології [3].

Учні під час використання технології «перевернутого» навчання: самостійно з інтересом здобувають знання; вчать використовувати одержані знання для розв'язання пізнавальних та практичних завдань; розвивають дослідницькі вміння (вміння виявляти проблеми, збирати інформацію, спостерігати, проводити експерименти, аналізувати, будувати гіпотези, узагальнення); розвивають системне та критичне мислення.

Технологія «перевернутого» навчання сприяє вирішенню таких завдань:

- забезпечення виходу кожного учня на свій рівень розвитку через індивідуальний темп роботи;
- сприяння збалансованому розвитку основних фізіологічних та психічних функцій школяра шляхом комплексного підходу до навчання;
- формування інтелектуально-пізнавальні здібності в учнів;
- розвиток творчої активності кожного суб'єкта навчання;
- розвиток практичних і дослідницьких навички учнів;
- забезпечення, стимулювання саморозвитку і самоактуалізації особистості;
- підвищення рівня навчальних досягнень школярів;
- забезпечення свідомого засвоєння базових знань за рахунок універсального їх використання в різних ситуаціях.

Застосування даної педагогічної технології сприяє більш усвідомленому засвоєнню матеріалу, оскільки кожен учень самостійно обирає кількість переглядів відеофрагменту. Ті учні, що мають певні прогалини у знаннях, можуть скористатися або допомогою вчителя, або порадами однокласників (через блоги, соціальні мережі, електронну пошту тощо). Крім того, в процесі вивчення матеріалу учні записують питання, які потім опрацьовують з педагогом індивідуально. Таким чином у більшості класу не виникатимуть проблеми із засвоєнням матеріалу. Такий урок можна проводити в інтерактивній формі, виконуючи більшу кількість практичних завдань. Крім того, усі учні можуть брати активну участь у навчальній діяльності, а не залишатись пасивними на уроці через страх помилитись [3].

Ще одним із шляхів і способів вирішення проблеми модернізації шкільної освіти визначається формування нового переліку засобів і обладнання для предметних кабінетів, а також оснащення їх сучасним навчальним обладнанням. У комунальному закладі «Загальноосвітня школа I-III ступенів №20 Вінницької міської ради» функціонують три сучасні комп'ютерні класи, комп'ютеризовано кабінети хімії та фізики (по 11 одиниць техніки у кожному), усі 36 навчальних кабінетів обладнані комп'ютерною технікою, плазмовим телевізором або проектором. Також наявні п'ять інтерактивних дошок (три кабінети інформатики,

кабінети англійської мови та біології). За грантові кошти створено лінгафонний кабінет, придбано оптико-цифрові мікроскопи для кабінету біології, для кабінету географії – бездротову метеостанцію.

На підставі викладеного можна стверджувати, що організація навчально-виховного процесу за допомогою комп'ютерно орієнтованого середовища навчання є перспективним напрямком щодо поліпшення якості та модернізації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Список використаної літератури:

1. Гриб'юк О.О. Педагогічне проектування комп'ютерно орієнтованого середовища навчання дисциплін природничо-математичного циклу /Гриб'юк О.О.// Наукові записки. Випуск 7. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 3. Кіровоград.: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. С. 38–50.
2. Гриб'юк О.О., Малінін В.В., Слушний О.М. Модернізація системи природничої освіти з використанням комп'ютерно орієнтованого середовища навчання у загальноосвітньому навчальному закладі. Навчально-методичний посібник. Вінниця: ВАНО, 2017. – 156 с.
3. Друзь Л.В. Створення та впровадження інноваційних авторських технологій у закладах освіти Вінницької області. Методичний посібник / Л.Друзь. Вінниця: ВОПОПП, 2015. С.51-66.

Malinin V., Slushnij A.

MODERNIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN A GENERAL BASIC EDUCATION UNDER THE USE OF COMPUTERLY ORIENTED ENVIRONMENTAL EDUCATION

The article analyzes the peculiarities of the modernization of the educational process in educational institutions through the use of a computer-based environment.

Key words: education, educational environment, educational institution.

Малинин В.В., Благоприятный А.Н.

МОДЕРНИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В УЧРЕЖДЕНИЯХ ОБЩЕГО СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ ПУТЕМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КОМПЬЮТЕРНОЙ ОРИЕНТИРОВАННОЙ СРЕДЫ ОБУЧЕНИЯ

В статье проанализированы особенности модернизации образовательного процесса в учебных заведениях путем использования компьютерно ориентированной среды.

Ключевые слова: образование, образовательная среда, учебное заведение.

-----***-----

Гуйван Н.В., Левченко Б.О.
студенти ФІЕП,
ВДПУ ім. М. Коцюбинського

РОЛЬ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ СУСПІЛЬСТВА

У статті проаналізовано роль ЗМІ у політичному житті суспільства. Визначено функції ЗМІ, особливості формування громадської думки як інструменту державного управління.

Ключові слова: ЗМІ, політична діяльність, інформація.

Кожен новий етап розвитку суспільства має свою обумовленість і породжує певні виклики людству. Процеси політичної, економічної, культурологічної трансформації визначають зміст політичного процесу. Ці зміни відбуваються в умовах інформаційної революції: розширюється і перетворюється інформаційний простір, а інформація стає визначальним фактором прогресу.

Медійний і політичний процеси мають єдину природу - інформаційну, і саме ця обставина визначає стан всієї політичної системи на сучасному етапі. Це явище виявляється в числі тих, які не вкладаються у звичні уявлення, що існують в рамках політології, де засобам масової інформації (ЗМІ) традиційно відводиться роль посередника в процесі передачі інформації від пануючого суб'єкта підвладному об'єкту. В умовах перенесення політичних відносин в інформаційне поле ЗМІ все частіше виступають в іншій ролі: вони змінюють функції, стають вирішальним фактором розвитку політичного процесу [1, С.13]. Крім того, специфіка участі ЗМІ у сучасному політичному процесі може бути визначена, виходячи з типологічних особливостей державних і недержавних ЗМІ. Сукупність функціональних особливостей інформації, що існує в політичному просторі, а також облік типологічних особливостей зазначених вище типів ЗМІ і визначають специфіку їх участі в політичному процесі [2, С.35].

Сучасну ситуацію ускладнює зміна традиційного типу соціально-політичних, відносин. Традиційно суб'єктом влади були політичні інститути,

об'єктом - суспільство, а засобом передачі інформації - ЗМІ. Цю точку зору академічна політологія відстоює досі, вважаючи, що ЗМІ формують масову свідомість і таким чином впливають на політичний процес.

Функціонування нових учасників політичних взаємодій є важко класифікованих, бо ніколи раніше суспільство не допускало, щоб формування політичних цінностей залежало від отримання прибутку або особистого своєкористя багатих здобувачів політичної влади. Особливу небезпеку ця ситуація набуває в умовах безперервного розширення глядацької аудиторії, коли телебачення стає всепроникною силою [3, С.30].

Важливий фактор, що зробив значний вплив на політичний процес, - модернізація економічної сфери загалом, і в області ЗМІ, зокрема. В останнє десятиліття спостерігалися процеси переділу власності стосовно багатьох ЗМІ, які в силу глибокого ступеня аналітичності справляли значний вплив на розстановку політичних сил в країні. Роль ЗМІ в житті сучасного суспільства важко переоцінити. Сьогодні неможливо уявити собі якусь сферу нашого життя без інформаційних відносин. Останні можуть складатися безпосередньо в спілкуванні громадян або ж реалізовуватися через інтернет, телебачення, радіо.

Без комунікації суспільство являло б собою скупчення індивідів: у відсутності соціальної взаємодії індивіди не можуть являти собою суспільство, так як теоретичний аналіз суспільства передбачає розгляд його в якості цілісного організму, частини якого не тільки впливають один на одного, але і знаходяться в супідрядності, чого досягти неможливо, якщо індивіди не знаходитимуться в стані комунікації [4, С.56]. Сьогодні вчені виділяють ряд аспектів розгляду категорії комунікація: від інформаційного обміну в технологічно організованих системах до екзистенційне комунікації. Нас воно буде цікавити в широкому сенсі - як одна з основ людської життєдіяльності, як тип взаємодії між людьми, що передбачає інформаційний обмін.

Комунікація - спілкування, передача інформації від людини до людини; тип взаємодії між людьми, що передбачає інформаційний обмін. Основна функція комунікації - досягнення соціальної спільності при збереженні індивідуальності

кожного її елемента. Дії, свідомо орієнтовані на їх смислове сприйняття, називають комунікативними [5, С.11]. Таким чином, комунікація - це процес поширення інформації. Не існує одного загального визначення поняття інформації. Первісне її розуміння зводилося до відомостей, повідомленнями про що-небудь. Однак з прогресом технічних засобів масових та інших комунікацій, із зростанням обсягу переданих повідомлень і появою необхідності вимірювання кількості інформації, її цінності та змісту, з'явилися різні підходи до розуміння інформації [6, С.243].

Саме виникнення терміна політика, зазвичай пов'язують з ім'ям Аристотеля, має безпосереднє відношення до спілкування, бо саме Аристотель визначав політику як вид спілкування, а людину розглядав як політичне або суспільна тварина. Тому, згідно з його доводам, природна соціальність людини неминуче приводить його до політичному суспільству. Аристотель відзначав, що спілкування має на увазі якесь благо, а спілкування державне, або політичне, має на увазі вище благо [7, С.321]. Говорячи сучасною мовою, природа політики полягає в колективній цілеспрямованій діяльності в інтересах суспільства, здійснюваної через спеціалізовані форми спілкування людей. Таким чином, соціально-інформаційним плацдармом політики є політична комунікація, яку можна визначити як безперервний процес передачі інформації, що циркулює всередині та між політичними і соціальними системами на всіх рівнях. Американський політолог Л. Пай зазначав, що політична комунікація має на увазі не односторонню спрямованість сигналів від еліт до маси, а весь діапазон неформальних комунікаційних процесів у суспільстві, які надають саме різний вплив на політику. Політичне життя в будь-якому суспільстві неможлива без усталених методів політичної комунікації [8, С.57]. Таким чином, сучасні політичні комунікації - це основа функціонування будь-політичної системи. Політичні комунікації являють собою механізм включення суб'єктів політичної діяльності в суспільно-політичне середовище.

Колективний характер реалізуються в політиці цілей передбачає використання спеціальних засобів передачі інформації, здатних забезпечити

єдину спрямованість дій великої кількості людей. Одним з основних таких засобів є засоби масової інформації та комунікації.

Доводи Аристотеля підтверджуються доводами сучасних ідеологів демократії та соціальної комунікації. Згідно теорії Ж. Д'Арсі ЗМІ привчили людей до вертикальному потоку інформації, але це не комунікація. Комунікація - це горизонтальний, взаємовигідний обмін інформацією в рамках такої соціальної структури, яка забезпечує всебічне громадське участь [2, С.37].

Таким чином, у вигляді засобів масової комунікації громадяни отримували інструмент впливу на процеси суспільного управління. Однією з форм суспільної свідомості, в марксистському розумінні, є політична свідомість, яке в загальносвітовій традиції розглядається в більш широкому контексті - як сукупність психічного відображення політики, як її суб'єктивний компонент, що виявляється на різних рівнях і в різних ситуаціях. Політична свідомість, з одного боку, можна визначити в якості масової свідомості суспільства з питань, які мають актуальне політичний зміст і чреваті певними політичними наслідками. З цієї точки зору політична свідомість можна розглядати як особливий політизований сегмент масової свідомості. Масову політичну свідомість підрозділяється на статичні (цінності, загальні орієнтації) і динамічні (масові настрої) компоненти і визначає тип і рівень політичної культури суспільства, а також обумовлює найбільш типові, масові варіанти поведінки [2, С.51].

З іншого боку, політична свідомість пропонується розглядати як узагальнене свідомість більш визначених і організованих, ніж маса, великих і малих груп (соціальні верстви населення, національно-етнічні утворення; політична еліта, лобістські групи, керівництво правлячої партії і т.д.), пов'язаних з політикою. Однак політична свідомість трактується як і властивості і якості особистості, так чи інакше сприймає політику, більш-менш об'єктивно оцінює її і відносно цілеспрямовано діючої в політичному просторі.

Так ЗМІ і СМК висувуються разом з владою в центр уваги всього суспільства. І саме на етапі розвитку відносин, коли народ доростає до розуміння необхідності вимагати від влади виконання зобов'язань перед собою і у нього з'являється

потреба спочатку в інструменті впливу на владу, а потім і в інструменті контролю над нею, засоби масової інформації та комунікації стають одним з найбільш доступних, простих, всеосяжних і нерідко маловитратних для суспільства засобів контролю над владою. І зважаючи на те, що ЗМІ протягом всієї своєї історії привертають до себе увагу в першу чергу повідомленнями щодо діяльності влади, вони й тепер охоче приймають на себе контрольну функцію з ряду причин: вони вважають себе совістю нації; вони хочуть утримати увагу своїх споживачів, щоб вижити; їм подобається самим мати владу, а суспільство дає засобам масової інформації повноваження від свого імені втручатися в усі, в тому числі і владні процеси, як необраним представникам народу; вони вже стоять над усіма соціальними інститутами [8, С.57].

Таким чином, ЗМІ свідомо приймають на себе відповідальність четвертої влади;. З іншого боку, громадськість, націлена на вимогу від влади задоволення своїх власних потреб, з задоволенням у силу ще занадто глибоких утриманських позицій погоджується на це. В умовах перетворення інформації в один з основних видів ресурсів, джерел розвитку суспільно-політичних відносин, постійного зростання масштабів масових інформаційних процесів, створення і повсюдного впровадження новітніх інформаційних технологій ЗМІ стають важливим інструментом реалізації політичних процесів, відносно самостійним суб'єктом політичного життя суспільства. Мас-медіа прагнуть виконувати різноманітні функції, зокрема інформування громадян про найбільш актуальні події, що відбуваються в державі та світі, підвищення освітнього рівня людей, політична соціалізація і мобілізація населення країни, критика і контроль за діяльністю владних органів.

Список використаної літератури:

1. Музальов В. ЗМІ як знаряддя політики / В.Музальов // *Влада*. 2007. № 12. С.12-20.
2. Пугачов В.П. СМІ в сучасному політичному процесі / В.П. Пугачов // *Вісник МДУ*. Серія 12. Політичні науки. 2005. №5. С.34-54.
3. Силантьєва А.В. Четверта влада ЗМІ /А.В. Силантьєва // *Законодавство та ЗМІ*. 2007. №5. С.23-43.
4. Струбл У. Засоби масової інформації: вплив на зовнішню політику в інформаційний вік / У. Струбл // *США*. 2001. №1. С.54-63.
5. Чічановській А.А. Засоби масової інформації та влада / А.А.Чічановській // *Діалог*. 2005. №56. С.10-23.

6. Воробйов А.М. Засоби масової інформації як фактор формування громадянського суспільства: процес, тенденції, протиріччя /А.М. Воробйов. Єкатеринбург, 2008. 265 с.

7. Лапшин С.А. Особливості використання мультимедійних засобів у вивченні курсу «Політологія» у вищій школі /С.А.Лапшин //Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми //Збірник наукових праць. Вип.34. Київ-Вінниця: ТОВ фірма „Планер”, 2013. С.370-375.

8. Яременко О.І. Правові проблеми регулювання інформаційної діяльності у сфері державного управління /О.І.Яременко // Інформація і право. 2011. №3. С.56-64.

Guivan N., Levchenko B.

THE ROLE OF MASS MEDIA IN POLITICAL LIFE OF SOCIETY

The article analyzes the role of mass media in the political life of society. The functions of mass media, peculiarities of formation of public opinion as a tool of public administration are determined.

Key words: mass media, political activity, information.

Гуйван Н.В., Левченко Б.А.

РОЛЬ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ В ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЖИЗНИ ОБЩЕСТВА

В статье проанализирована роль СМИ в политической жизни общества. Определены функции СМИ, особенности формирования общественного мнения как инструмента государственного управления.

Ключевые слова: СМИ, политическая деятельность, информация.

-----***-----

УДК 351.746:007

Сачко І.М.

студентка ФФВС

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВИ

У статті проаналізовано особливості інформаційного середовища України. Визначено особливості його функціонування та перспективи розвитку.

Ключові слова: інформація, інформаційне суспільство, держава, національна безпека.

Актуальність статті обґрунтована тим, що впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в усі сфери громадського життя істотно підвищило залежність суспільства від надійності функціонування інформаційної інфраструктури, достовірності використовуваної інформації, її захищеності від несанкціонованої модифікації, а також протиправного доступу до неї. Сучасна людина, її повсякденне життя стали усе більш залежними від масової комунікації.

Інформаційні технології як реальний соціальний ресурс адаптації людини до життя стали активно використовувати для маніпулювання свідомістю. Набули поширення методи інформаційного управління людьми.

Тому стрімкий розвиток ІКТ має не тільки нові можливості, але й цілий ряд загроз, здатних дестабілізувати життя людей. Однією з таких загроз є інформаційна війна. Закономірно, що тема інформаційної війни останнім часом стає усе більш популярною серед експертів і вчених. Серед них найбільш відомими є А. Крутських, А. Федоров, О. Калиновський, С. Гриняєв, М. Павлютенкова, І. Шаравов, В. Петров, І. Рабінович, Д. Фельдман та ін.

Метою даної статті є розгляд інформаційної війни як технології, що відкриває нові можливості для політичного протиборства. Досягнення даної мети передбачає рішення таких наукових завдань: проаналізувати підходи до дослідження поняття "інформаційна війна"; виявити сфери життєдіяльності суспільства, що особливо піддаються впливу інформаційних війн; з'ясувати можливості інформаційної війни в політичному протиборстві.

Поняття "інформаційна війна" ("information warfare") з'явилося вперше в документах Міністерства оборони США в 1990 р. Саме з цього моменту було розпочате дослідження даного феномена. Дослідників поняття "інформаційна війна" можна умовно поділити на три головні групи [1, С.231].

Перша група дослідників, яка віддає перевагу соціально-комунікативному підходу, розуміє інформаційну війну як окремі інформаційні заходи, інформаційні способи й засоби конкуренції, ведення міждержавного протиборства, збройної боротьби, комунікаційні технології впливу на масову свідомість.

Друга група вчених, до якої входять, в основному, представники військових відомств, відносить інформаційну війну до сфери військового протиборства й розглядає її як комплексне спільне застосування сил і засобів інформаційної та збройної боротьби (військово-прикладний підхід). Цей підхід викликає заперечення у деяких вчених, які вважають, що термін "інформаційна війна" у відношенні сучасних інформаційних способів ведення війни не зовсім адекватний

і було б більш вірно йменувати цей вид воєнних дій інформаційною боротьбою, розглядаючи його як інформаційну складову бойових дій.

На думку третьої групи дослідників, інформаційна війна - це явище мирного періоду міждержавного протиборства, яке дозволяє вирішувати зовнішньополітичні завдання несиловим у традиційному розумінні методом.

Одним з перших теоретиків інформаційної війни визнаний М.Лібікі. У його роботі "Що таке інформаційна війна?" проаналізовано форми інформаційної війни, серед яких сім основних і двадцять додаткових. Вся система "Information Warfare" описується схемою, з якої й випливає поняття "інформаційна війна".

У тексті "Об'єднаної доктрини інформаційних операцій", що Міністерство оборони США ввело в дію в жовтні 1998 р. було дане роз'яснення відносини понять інформаційних операцій і інформаційної війни.

Американський військовий аналітик Р.Шафраньски розглядає інформаційну війну в контексті збройного зіткнення ("warfare") як збройні дії, спрямовані проти будь-якої частини системи знань або припущень ворога. "Супротивник" - це будь-хто, чиї дії суперечать цілям лідера. Поза державою це може бути "образ ворога" або "не ми". Всередині держави ворогом може бути зрадник або мандрівник, кожний, хто протистоїть або недостатньо підтримує лідера, який керує засобами інформаційної війни. Якщо члени групи не підтримують цілі лідера в ході бойових дій, внутрішня інформаційна війна (включаючи такі речі, як пропаганда, неправда, терористичні акти й слухи) може використовуватись у спробі змусити їх бути більш лояльними до цілей лідерів [2, С.250].

Основа інформаційної війни - маніпулятивний вплив на аудиторію. Технології подібного впливу різноманітні, але головний засіб універсальний - це інформаційне повідомлення, передане по каналах комунікації. І від того, наскільки ефективно сконструйоване повідомлення залежить його маніпулятивний потенціал, ступінь впливу на аудиторію. Тому, одним з найважливіших завдань для суб'єкта інформаційної війни є вміння кодувати повідомлення, розповсюджені в період інформаційної війни.

У політичній сфері це явище пов'язане з прагненням дискредитації реального стану в якій-небудь країні, для того, щоб показати світовій громадськості обмеженість історичної можливості перебороти існуючу небезпеку для політичної структури країни. В економічній галузі робиться все, щоб послабити економіку в маніпульованій країні, викликати різного роду труднощі - за допомогою дискримінаційних заходів у сфері торгівлі, економічних зв'язків, блокування вивчених обмінів і контактів. У галузі духовного світу використовується неправда, наклеп, агітація людей, спрямована на зміну політичного ладу, вплив на сферу теоретичної свідомості (ідеологію, політичні концепції, певні соціальні принципи) і на сферу повсякденної свідомості [3, С.183-184].

В умовах інформаційних війн об'єктами руйнування стають ціннісні орієнтири суспільства, національний менталітет, суспільний ідеал. Одним з основних інструментів деструктивного інформаційного впливу стають мас-медіа. Останнім часом з'явилися приклади, коли засоби масової інформації застосовувалися навіть замість збройних сил для досягнення політичних цілей, у результаті чого без єдиного пострілу зникають цілі держави та радикально змінюється політична картина світу [4, С.58-59].

В.Вахромєєв відзначає наступні реальні вигоди від заміни збройних сил сучасними ЗМІ. Інформаційна війна йде потай, без масових людських жертв, що в підсумку не викликає великої соціальної напруженості у суспільстві. Так, наприклад, людські жертви США у війні з В'єтнамом і потужні антиурядові виступи, що виникли внаслідок цього, змусили політичне керівництво відкликати війська. А у "холодній війні" США проти СРСР не знадобилося ні застосовувати, ні нести людські втрати. Ефективність інформаційної війни, при правильній її організації, полягає в тому, що вона здатна істотно підірвати довіру до політичної влади в суспільстві. Вартість проведення інформаційних війн у багато разів нижча за наземні, повітряні, морські та космічні війни [5, С.138-140].

Читаючи газету, слухаючи радіо або дивлячись телевізор, людина керується своїми переконаннями та схемами установок. Інститутам, що займаються комунікацією, приписуються авторитетність або здатність вселяти довіру;

наприклад, аудиторія може повірити в те, що теленовини більш надійні та менш упереджені, ніж газетні повідомлення. "Новини - це зброя війни, вони використовуються, щоб вести війну, а не надавати інформацію", - говорив в 1942 році *Г. Геббельс*, головний ідеолог Третього рейха [6, С.37-39].

Розвиток технологій, що підвищують інформаційну й ідеологічну вразливість політичної системи, викликає відповідну реакцію держав і транснаціональних структур, які всіма доступними методами - і юридичними, й апаратно-програмними - намагаються підсилити контроль за цими технологіями. У результаті цього вибудовується своєрідна система "загальної піднаглядності", управління свідомістю й поведінкою як конкретного індивіда, так і соціальних груп і цілих націй, що готує фундамент для активізації в найближчі десятиліття неототалітарних політичних процесів. Комп'ютерні технології відкривають нові можливості для контролю над суспільством.

Інформаційна зброя здатна ефективно впливати і на психіку, свідомість людей, і на інформаційно-технічну інфраструктуру суспільства й армії. На даний час створено багато нових засобів впливу на психіку людей, управління їхньою поведінкою. Правда, за даними зарубіжних джерел, стійких і прогнозованих способів управління колективною поведінкою людей поки не знайдено, але такі дослідження ведуться. У пресі періодично з'являється інформація про американську програму "Мк-ультра", а також про аналогічні програми у Франції, Японії й інших країнах. Досягнення в цій галузі такі, що вже зараз можна говорити про ефективність зомбування (програмування поведінки, діяльності) окремих людей. З цією метою створені та використовуються не тільки фармакологічні засоби, але й психотронні генератори [7, С.69].

Можливості засобів радіоелектронної протидії досить відомі. В останні роки в їхньому розвитку відбуваються революційні зміни. Головний напрям прогресу в електроніці - комп'ютеризація. Тому особливо швидко й успішно розробляються методи впливу на комп'ютерні системи. Наприкінці 1990 р. за замовленням ДАРПА (управління НИОКР Пентагона) було підготовлено доповідь "Комп'ютери в небезпеці" та зроблено висновок, що США стоять на порозі катастрофи в

комп'ютерних мережах, а також рекомендовано посилити заходи інформаційної безпеки. І ЦРУ, й АНБ досліджують можливості зараження інформаційно-технічних систем інших країн комп'ютерними вірусами, пастками, логічними бомбами й т.д. Для боротьби з подібними діями з боку інших держав у США створена служба "Комп'ютерно-вірусні контрзаходи" [8, С.56].

Отже, аналіз основних теоретико-методологічних підходів до дослідження поняття інформаційної війни, дозволяє виділити два підходи, що затвердилися в сучасній науковій літературі. Перший з них виходить із опису явища інформаційної війни через її вплив на масову свідомість, маніпулятивний потенціал і психологічний вплив інформаційних повідомлень. Другий підхід розглядає явище інформаційної війни як автономну систему в сучасному суспільстві за допомогою технічного, математичного апарата [9, С.92].

Інформаційна війна припускає порушення, ушкодження, модифікацію інформаційних ресурсів і знань людей про самих себе та навколишній світ і впливає на суспільну думку та думку еліт, міри дипломатичного характеру, пропагандистські та психологічні кампанії, підривні акції в галузі культури й політики, дезінформацію та впровадження в місцеві медіа-канали, проникнення в комп'ютерні мережі й бази даних, технічне сприяння дисидентським і опозиційним рухам і надання їм інформаційної підтримки.

З розвитком технічних засобів збільшується число прийомів ведення інформаційної війни: від "інформаційної боротьби першого покоління", що розглядалася її авторами як розширення класичної радіоелектронної боротьби, до "інформаційної боротьби третього покоління", у якості якої обговорюються операції на основі ефектів. Саме операції на основі ефектів сьогодні є основою реалізації зовнішньої політики розвинених держав в інформаційну епоху.

Список використаної літератури:

1. Богуш В.М. Інформаційна безпека держави [Текст] /В.М. Богуш, О.К. Юдін. К.: МК-Прес, 2005. 432 с.
2. Гуз А.М. Історія захисту інформації в Україні та провідних країнах світу: Навчальний посібник [Текст] / А.М. Гуз. К.: КНТ, 2007. 260 с.
3. Карпенко В. Інформаційний простір як чинник національної безпеки України / В. Карпенко // Українознавство [Текст]: науковий громадсько-політичний культурно-мистецький релігійно-філософський педагогічний журнал. 2005. № 3. С.182-192.

4. Костюк І.А. Інформаційні війни в контексті революційних подій в Україні [Текст] / І.А.Костюк // Актуальні проблеми соціальних комунікацій: матеріали студентської наукової конференції, 22 травня 2014 р. Київ, 2014. С.57-60.

5. Магда Є. Виклики гібридної війни: інформаційний вимір [Текст] / Є.Магда // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2014. № 5. С.138-142.

6. Радковець Ю.І. Ознаки технологій «гібридної війни» в агресивних діях Росії проти України [Текст] / Ю.І. Радковець // Наука і оборона. 2014. № 3. С.36-42.

7. Лапшин С.А. Вплив засобів масової інформації на формування сучасного інформаційного суспільства в Україні /С.А. Лапшин //Збірник матеріалів «круглого столу» інформаційні ресурси та інтелектуальна власність в освітньо – науковому просторі: правові та філософські виміри. / Упорядники : Довгань О.Д., Беланюк М.В., Лапшин С.А., Радзівська О.Г., Яременко О.І. ВДПУ, НДІП НАПрН України, К., Видавничий дім «АртЕк»,2017. С.68-76.

8. Яременко О.І. Правові проблеми регулювання інформаційної діяльності у сфері державного управління /О.І.Яременко // Інформація і право. 2011. №3. С.56-64.

9. Кононенко В.В. Правове регулювання використання об'єктів інтелектуальної власності в освітньо науковій діяльності /В.В.Кононенко //Збірник матеріалів «круглого столу» інформаційні ресурси та інтелектуальна власність в освітньо–науковому просторі: правові та філософські виміри. / Упорядники : Довгань О. Д., Беланюк М.В., Лапшин С.А., Радзівська О.Г., Яременко О. І. ВДПУ, НДІП НАПрН України, К.,Видавничий дім «АртЕк» 2017. С.88-96.

Sachko I.

INFORMATION SECURITY AS A COMPOSITION OF THE STATE OF FUNCTIONING

The article analyzes the peculiarities of the informational environment of Ukraine. The features of its functioning and prospects of development are determined.

Key words: information, information society, state, national security.

Сачко І.М.

ИНФОРМАЦИОННАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ГОСУДАРСТВА

В статье проанализированы особенности информационной среды Украины. Определены особенности его функционирования и перспективы развития.

Ключевые слова: информация, информационное общество, государство, национальная безопасность.

-----***-----

УДК 004.9:32

Черниш В.М.

студентка ФМФТ,

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПОЛІТИЦІ

У статті розглядається функціональна роль та значення інформаційних технологій у політиці на сучасному етапі розвитку України, їх вплив на розвиток не лише політичної, а й громадської активності.

Ключові слова: інформаційні технології, політична система, інформаційний вплив, комунікація, маніпуляція, інформація, експансія, інформаційне суспільство.

Інформаційні технології проникають в усі сфери суспільного життя, але найбільш помітно їх вплив у політиці. В останні роки суспільно-політичний лексикон збагатився поняттями «електронний уряд», «кіберполітика», «кібердемократія», «цифрова (дигітальна) демократія», «комунікаційна демократія», «електронне громадянство» та ін. Активно проникаючи в сферу політики, нові інформаційні технології не тільки якісно видозмінили старі уявлення, установки, стереотипи, але й створили нові форми поведінки та моделі взаємовідносин між політичними інститутами та індивідами.

Сучасні політтехнологи відмовилися від прийомів жорсткої політичної пропаганди, яка передбачає виражену агресивну тональність коментарів; хльосткі зауваження на адресу опонентів; відверті технології спрощення інформації; "вдовблює" повторення. Всі ці грубі "геббельсівські" прийоми в умовах демократії недостатньо ефективні. Як зазначає відомий французький іміджмейкер Жак Сегеда, "політична реклама, замаскована під об'єктивну новину стріляє краще, ніж ціла серія замовних публікацій" [1, с. 8].

Інформаційні технології є невід'ємною складовою політологічного знання. Застосування комп'ютерних технологій у сфері прикладної політології є прогресивним кроком. Слід зазначити, що інформаційні технології позбавляють одноманітності в роботі політолога і суттєво полегшують процес. За допомогою ІТ з'являється можливість зменшити витрати на організацію наукових досліджень, обробку та аналіз отриманих даних. Мережа Інтернет є джерелом і сховищем інформації, якою може скористатися учений в політичних дослідженнях. Разом із цим, можлива публікація результатів роботи політолога. Інформаційні технології є каталізатором в отриманні даних прикладних досліджень [2, с.45-46].

Нові технічні засоби і прийоми в політичному процесі можуть бути використані для проведення опитувань громадської думки з «ментальним» підбиттям їх результатів. Такі опитування мають більш високу результативність, оскільки характеризуються мобільністю і безконтактністю між дослідником та респондентом, що позбавляє суб'єктивних факторів та ангажованості. У динамічних умовах сучасного суспільства зростає потреба в ефективному

інструменті аналізу та прогнозування в соціально-політичній сфері. Розвинуті інформаційно-комунікаційні технології істотно розширюють можливості контролю масової свідомості, сприяють підвищенню ефективності використання маніпулятивних технологій з метою впливу на політичну поведінку окремих груп населення, або навіть великих соціальних верств. У ґрунтовному дослідженні М.Кононова широко використовується поняття «інформаційно-політичні технології» і підкреслюється, що вони «за своїм впливом на виборців або політичних опонентів завжди спрямовані на побудову у свідомості програмованих циклів відповідного сприйняття відповідним чином сформованої інформації і відповідної діяльності як реакції на отримані установки» [12, с. 76].

Таким чином, ефективне управління інформаційно-комунікативними потоками і технологіями стає дієвим інструментом і вирішальним ресурсом політичної влади, яка за рахунок цілеспрямованого управління політичною інформацією досягає максимально можливих результатів з відносно малими затратами. Разом з тим стрімкий розвиток інформаційних технологій, що привів до виникнення феномену інформаційного суспільства, не лише змінив методологію політичної влади, а й створив умови для формування нової якості громадянської участі у політичному процесі. Поряд з істотним спрощенням організації горизонтальної комунікації між учасниками традиційних форм соціальних рухів виникають нові мережеві структури, що забезпечують швидке залучення громадян у процес координації спільних дій, вироблення і прийняття рішень як на локальному, так і на національному й навіть на глобальному рівнях.

Технологічні досягнення інформаційного суспільства значною мірою звузили можливості державного контролю інформаційних потоків і зумовили виникнення нових викликів. Всесвітнє павутиння Інтернету вкупі з сучасними засобами комунікації створили умови для виникнення нової форми громадянського суспільства – «міжнародного», яке здатне об'єднувати людей за інтересами і уподобаннями, майже не звертаючи уваги на державні кордони. Звичайно, це не стосується крайніх випадків цілеспрямованого і тотального обмеження, до яких вдаються окремі загальновідомі недемократичні країни [10, с.69].

Зазначена риса сучасної комунікації становить неабияку небезпеку, оскільки, за висновком дослідників, інструментарій протиборства країн істотно розширився саме за рахунок інформації. Як вказує М. Пілат, відтепер інформацію використовують як сучасну зброю для ведення воєн. Ефективність інформаційних впливів визначається передусім вмінням використовувати саму інформацію. Складна когнітивно-аксіологічна природа інформації штовхає до пошуку новітніх тактичних і стратегічних прийомів для здійснення інформаційних впливів, які допоможуть досягти бажаних завдань та мети [2, с. 187]. І не останню роль у здійсненні таких впливів уже відіграють різноманітні соціальні мережі, через які потрібна інформація розповсюджується зі значною швидкістю.

Як бачимо, виникнення інформаційного суспільства складне і навіть неоднозначне за своїм впливом на розвиток глобального людства явище. Безумовно, стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій сприяв істотному технічному полегшенню процесів створення інформаційного продукту, збереження, обміну і поширення інформації, до яких отримали можливість долучатися широкі маси населення: і окремі громадяни, і різноманітні об'єднання. За таких умов знімаються організаційні і технічні обмеження, що заважали практичній реалізації принципів безпосередньої демократії, на кшталт електронних петицій [5, с. 99].

Разом з тим ті самі новітні технології сприяють виникненню феномену так званого «нового» тоталітаризму, за якого людина за допомогою сучасних комунікативних технологій не лише підпадає під постійний нагляд, а й може опинитися під контролем через глобальні інформаційні системи маніпуляції свідомістю. Сучасні технології, з раніше недосяжною ефективністю, дають змогу збирати і обробляти величезні обсяги інформації, що, у свою чергу, дає можливість максимально персоналізувати зміст політичних звернень, чітко визначити, який із сегментів електорального масиву на який меседж видасть максимально позитивний відгук. Звісно, що суто політичними інтересами використання новітніх технологій не обмежується, але інші сфери їх

застосування, з огляду на масштабність і специфічність явища, природно, виходять за межі цього дослідження.

Як ми вже зазначали вище, інформаційно-комунікаційні технології дедалі активніше використовуються для просування геополітичних інтересів. Зокрема, виникнення явища «ненасильницької» зміни політичного режиму безпосередньо пов'язане з активним використанням саме інформаційних впливів, у тому числі і за допомогою соціальних мереж, які разом з іншими технологічними досягненнями інформаційного суспільства і новітніми засобами комунікації здатні стати міцним засобом культурно-ідеологічної експансії, що створить передумови для соціальної і політичної дестабілізації не лише локального чи регіонального, а й національного масштабу.

З огляду на це, беззаперечно, справедливим є висновок Е.Тоффлера, який писав: «Сучасне суспільство вступає в еру метаморфоз влади. Знання перестало бути додатком до влади грошей і влади сили, знання стало їх сутністю. Воно, по суті, їх граничний підсилювач. Це ключ до розуміння прийдешніх метаморфоз влади, і це пояснює, чому битва за контроль над знаннями і засобами комунікації розгорається на всьому світовому просторі».

Список використаної літератури:

1. Ожеван М.А. Основні напрями зовнішніх інформаційно-маніпулятивних впливів на суспільні трансформації в Україні: засоби протидії / М. А. Ожеван // Стратегічні пріоритети. 2011. № 3. С. 118–126.

2. Пілат М.Є. Інформаційні впливи та інформаційні війни: сутність понять та їхній взаємозв'язок в інформаційну епоху / М.Є. Пілат // Вісник Львів. ун-ту. Серія: «Міжнародні відносини». 2013. Вип. 32. С. 185–190.

3. Стадник А.Г. Інформаційна війна як комунікативна технологія впливу на масову свідомість та громадську думку / А.Г. Стадник // Грані. Соціологія. 2016. № 1. С.111–115.

4. Гаврилюк С.И. Информационно-манипулятивные технологии как составляющая процесса легитимации политической власти в Украине: попытка анализа [Электронный ресурс] / С. И. Гаврилюк // Studia Humanitatis : Международный электронный научный журнал. 2016. Режим доступа: <http://st-hum.ru/content/gavrilyuk-si-informacionno-manipulyativnye-tehnologii-kak-sostavlyayushchaya-processa>. Загл. с экрана.

5. Вершинин М.С. Политическая коммуникация в информационном обществе: перспективные направления исследований / М.С. Вершинин // Актуальные проблемы теории коммуникации : сб. науч. тр. Санкт-Петербург : СПбГПУ, 2004. С. 98–107.

6. Казанок А.М. Применение Интернета как составной части информационных технологий в политическом процессе [Электронный ресурс] / А.М. Казанок // Наука и образование: хозяйство и экономика; предпринимательство; право и управление. 2016. Режим доступа: http://www.journalnio.com/index.php?option=com_content&view=article&id=4508%3A2016-04-01-14-32-05&catid=114%3Aamart&Itemid=157. Загл. с экрана.

7. Кабанов Ю.А. Информационное пространство как новое (гео)политическое пространство: роль и место государств / Ю.А. Кабанов // Сравнительная политика. 2014. № 4. С.54–59.

8. Рибак І.В. Медіатизація політики як ключовий вектор трансформації легітимісційних та делегітимісційних практик в Україні / І.В. Рибак // Гілея: наук. вісн. : зб. наук. пр. / голов. ред. В. М. Вашкевич. – Київ : ВІР УАН, 2011. Вип. 49. С.620–628.

9. Рибак І.В. Інформаційно-комунікативні виміри сучасного політичного маніпулювання / І.В. Рибак // Держава і право : зб. наук. пр. Юридичні і політичні науки. Вип. 57. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2012. С.565–572.

10. Лапшин С.А. Вплив засобів масової інформації на формування сучасного інформаційного суспільства в Україні /С.А. Лапшин //Збірник матеріалів «круглого столу» інформаційні ресурси та інтелектуальна власність в освітньо – науковому просторі: правові та філософські виміри. / Упорядники : Довгань О.Д., Беланюк М.В., Лапшин С.А., Радзівська О.Г., Яременко О.І. ВДПУ, НДІП НАПрН України, К., Видавничий дім «АртЕк» 2017. С.68-76.

Chernysh V.

MODERN INFORMATIONAL TECHNOLOGIES IN POLITICS

The article tells about functional role of information technologies in politics at the present stage of Ukraine's development, and influence of their influence at development of political and civil activity of population.

Key words: information technologies, political system, information influence, communication, manipulation, information, information society.

Черныш В.М.

СОВРЕМЕННЫЕ ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПОЛИТИКЕ

В статье рассматривается функциональная роль и значение информационных технологий в политике на современном этапе развития Украины, их влияние на развитие не только политической, но и общественной активности населения.

Ключевые слова: информационные технологии, политическая система, информационное воздействие, коммуникация, манипуляция, информация, экспансия, информационное общество.

-----***-----

УДК 321.7:008

Бабюк Д.О.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ПОЛІТИКО-ПРАВОВА КУЛЬТУРА ДЕМОКРАТИЧНОГО ТИПУ

У статті розкрито актуальні проблеми формування політико-правової культури демократичного типу у сучасному українському суспільстві, визначено її основні риси.

Ключові слова: політико-правова культура, право, політика, концепція.

В сучасних умовах становлення незалежної Української держави назріла необхідність оновлення політико-правової культури населення, її трансформації з

перехідної у демократичну. Актуальною є необхідність визначення основних рис та умов ефективного формування демократичної політико-правової культури в сучасній Україні, як однієї з основних передумов подальшої демократизації політичної системи, консолідації українського суспільства та реалізації політичних інтересів усіх верств населення.

Серед науковців, які займалися вивченням політико-правової культури відзначимо В.Д. Бабкіна, В.Ф. Дубровський, О.С. Дьоміна та ін

У політології існують різні підходи до розуміння сутності політичної культури та її визначення. Ці відмінності пов'язані передусім з неоднозначністю самого поняття «культура», її можна розуміти як феномен матеріального й духовного життя суспільства і як вияв лише його духовного життя. Ця відмінність дається взнаки і в розумінні політичної культури. В одних випадках її трактують лише як феномен свідомості, духовного життя суспільства, соціальних спільностей, індивідів, в інших — розуміють ширше.

Політична культура являє собою систему історично сформованих, відносно усталених настанов, переконань, уявлень, ціннісних орієнтацій, моделей поведінки суб'єктів політичного процесу. Вона містить у собі культуру політичної свідомості, культуру політичної поведінки і культуру функціонування політичних інститутів [1, С. 200].

О.Ф.Скакун відзначає, що «правова культура тісно пов'язана з загальною культурою народу, ґрунтується на її засадах, служить відображенням рівня її розвитку. Формування правової культури не є відокремленим процесом від розвитку інших видів культури – політичної, моральної, естетичної» [2].

Правова культура є складовою частиною і найважливішою засадою демократії. Залежно від носія правової культури розрізняють три її види: 1) правову культуру суспільства; 2) правову культуру особи; 3) правову культуру професійної групи [3, С. 13].

Серед різноманітних підходів до визначення політико-правової культури особливо треба відзначити прихильників якісного підходу до визначення цієї категорії. На їхню думку, правова культура – це не тільки розвиток нормативних

та індивідуальних нормативних актів, це ще й рівень розвитку всієї правової діяльності, всього права, правової свідомості, це правопсихологічний клімат, правові цінності, ідеали, традиції а головне – це реальне правове становище особи в державно організованому суспільстві, рівень її прав і свободи поведінки, гарантованих державою. У співвідношенні «політика - право» політика визначає історичну форму права [4, с. 7].

Концепція «демократичної політико-правової культури» ґрунтується на демократичних цінностях, процедурах і відповідності національним інтересам, та являє собою рівень політичних і правових знань, процедур виборчих кампаній, інформованості щодо діяльності, програм політичних діячів і політичних сил, рівень інтересу до політики і права, усвідомлення результатів участі у політичному житті суспільства, вміння здійснювати компетентну оцінку політиків, ступінь раціональності електорального вибору, стійкості до політичного маніпулювання, дотримання законодавства, а також норми і зразки цивілізованої, правомірної політичної поведінки. Концепція демократичної політико-правової культури виходить із визнання людини вищою соціальною цінністю, відповідальності держави перед особою.

Демократична політична культура – це відкрита, групова та особистісна політична культура, основними рисами якої є: спрямування своїх дій до загальнонаціональної згоди у стратегічних політичних проблемах; динамізм, визнання необхідності періодичної змінності особистостей у владних структурах; плюралізм політичних поглядів; толерантність відносно дій і намірів опонентів; розуміння пріоритетної ролі громадянського суспільства; консенсус між основними соціальними групами і партіями; забезпечення юридичної, політичної і фактичної суверенності особи; розуміння нерозривного зв'язку особи із соціумом, бо політика не може бути приватною справою; наявний вільний вибір своєї політичної позиції та її захист засобами легального політичного дійства [5].

Однією з актуальних проблем формування демократичної політико-правової культури в Україні є становлення культури спілкування, діалогу, компромісу, толерантності як у суспільстві, так і між суб'єктами політичного

життя. Саме ці принципи повинні відігравати важливу роль в регулюванні суспільних відносин.

Серед актуальних проблем, пов'язаних з формуванням політико-правової культури демократичного типу, виділяють деякі конкретні питання, які пов'язані з розумінням сутності політики, її впливу на право, водночас зворотного впливу права, правової духовності на політику. Нерідко і в науці, і в політиці, і в освітній діяльності, політика розглядається передусім як боротьба за владу. Таким чином особливого значення набуває проблема подальшого міждисциплінарного дослідження взаємодії політики і права в Україні, оскільки вони нероздільно пов'язані між собою. Незважаючи на те, що центральною ідеєю права є справедливість (воно не допускає переваги однієї сторони над іншою), а сутнісним моментом влади є привласнення чужої волі і субординація, право є концентрованим виразом політики домінуючої частини суспільства. Так само пов'язані між собою політична та правова культури. Право як центральний елемент правової культури виступає засобом реалізації політичних ідеалів, цінностей, тобто складників політичної культури. Політичні і правові реалії тісно переплетені між собою, і у свідомості людей формують певний тип політико-правової культури. Зміна, формування інших переконань в сфері права суттєво змінюють переконання людини щодо політики, політичних процесів і рішень. Політична культура суспільства великою мірою визначається рівнем правосвідомості основних суб'єктів політичного життя, який відображає їх ставлення до чинного права. Сьогодні зростає роль досягнення в суспільстві стану толерантності в якості сегменту політико-правової культури, юридичної та політичної діяльності, як результату тривалого розвитку громадянського суспільства. Вирішальним чинником формування такої культури є зближення, взаєморозуміння, взаємозбагачення, в решті решт, конвергенція та інтеграція світоглядних установок і поведінкових пріоритетів людей. Це може бути досягнуто на базі вірної політичної, правильної соціальної оцінки і тлумачення правових норм в системі інших норм даної соціальної системи. Необхідно виховувати в суспільстві відмову від зведення багатоманітності до

одноманітності, чи переваги однієї точки зору від домінування насильних дій проти іншого шляхом визнання в кожній людині рівноцінної істоти, а також визнання різних людських культур та норм поведінки [6, с. 8].

До основних умов набуття політико-правовою культурою ознак демократичної в Україні відноситься практичне втілення в життя поглядів її носіїв, а також: підвищення життєвого рівня населення, подолання корупції, реальне вирішення інших актуальних суспільних проблем, що дозволить зміцнити довіру громадян до державної влади; розробка та реалізація державної програми з формування демократичної політичної культури населення, в тому числі, демократичної культури молоді як її невід'ємної частини; масове поширення наукових політологічних та правових знань; активне державне стимулювання розвитку вітчизняних засобів масової інформації, регламентація діяльності іноземних ЗМІ в українському інформаційному просторі; активне залучення навчальних закладів, органів державної влади і місцевого самоврядування, політичних партій та громадських організацій до процесу об'єктивного інформування населення.

Список використаної літератури:

1. Штанько В.І., Чорна Н.В., Авксентьева Т.Г., Тихонова Л.А. П 11 Політологія: Навчальний посібник. Видання 2-е, перероблене та доповнене. К.: Видавництво "Фірма "ІНКОС", Центр учбової літератури, 2007. 288 с.
2. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник /О.Ф. Скакун ; пер. з рос. Х.: Консум, 2009. 656 с.
3. Годун Н.Ю. Правова культура /Н.Ю.Годун // Наше право. 2015. №1. С.1–14.
4. Шемшученко Ю. Політика, право, Конституція /Ю.Шемшученко //Право України. 2007. №8. С.6-8.
5. Цюрюпа М. В. Основи сучасної політології / М.В. Цюрюпа К.: Кондор,2009. 394 с.
6. Бабкіна О.В. Політико-правова культура політичного типу: проблеми формування / О.В.Бабкіна. // Актуальні проблеми політичної культури. 2011. №5. С.5–10.

Babiuk D.

POLITICAL-LEGAL CULTURE OF A DEMOCRATIC TYPE

The article deals with the actual problems of the formation of a democratic political-legal culture in the modern Ukrainian society, the main features of political culture are defined.

Key words: democratic political and legal culture, law, politics, concept.

Бабюк Д.А.

ПОЛИТИКО-ПРАВОВАЯ КУЛЬТУРА ДЕМОКРАТИЧЕСКОГО ТИПА

В статье раскрыты актуальные проблемы формирования политико-правовой культуры демократического типа в современном украинском обществе, определены основные черты политической культуры.

Ключевые слова: демократическая политико-правовая культура, право, политика, концепция.

-----***-----

УДК 32-057(477) «19»

Гарник В.С.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛІТИЧНИХ ЛІДЕРІВ УКРАЇНИ ХХ СТ.

У статті розглядається поняття політичний лідер та подана характеристика політичних лідерів України ХХ ст.

Ключові слова: лідерство, політична еліта, політичний лідер.

В умовах трансформаційних процесів сучасної України актуальним є врахування історичного досвіду. Зокрема, аналіз політичних лідерів ХХ ст. Політичне лідерство – одна з центральних проблем політології, безпосередньо пов'язаних із характером і якістю політичної влади. Демократичне лідеротворення, яке для більшості країн Європи є нормою, в нашій державі лише утверджується та визначає подальшу перспективу організації політичної влади. На механізм лідеротворення покладаються важливі функції, такі як стабілізація політичної системи, активізація впливу громадськості на прийняття політичних рішень, підтримка демократичних цінностей та інститутів. Тому від ефективності його діяльності залежить не лише якість політичної влади, а і в цілому суспільний прогрес.

Політичний лідер - це особа, яка займає перші позиції у політичних структурах: державній владі, органах місцевого самоврядування, політичних партіях, групах тиску тощо. Феномен політичного лідерства завжди привертав увагу представників світової політичної думки. Н.Макіавеллі розглядав політичного лідера як володаря, здатного використати всі доступні засоби для збереження влади, наведення порядку. Т.Карлейль і Р.Бмерсон вважали лідера творцем історії, наділеним особливим талантом. Ідею політичного лідера як надлюдини сформулював Ф.Ніцше. На його думку, політичний лідер - це завжди

сильна особистість, наділена всіма можливими достоїнствами, яка здатна нав'язати свою волю широким верствам. Г.Тард розглядав феномен лідерства, виходячи з теорії наслідування - люди схильні діяти, наслідуючи поведінку яскравої особистості, якою є лідер [2, с. 219].

Цілісне уявлення про політичне лідерство в Україні формується шляхом дослідження політичних теорій та практик, і вивченням сукупності цивілізаційних та культурних чинників. Свого роду етапом у цьому став вихід друком у 2002–2003 роках колективної шеститомної фундаментальної праці «Політична історія України. XX ст.» [1, с. 67].

В Україні завжди існувала проблема національної політичної еліти, здатної розв'язувати складні державотворчі завдання у конкретній історичній ситуації. До визначних постатей української політичної думки можна віднести: В.Міхновського, В.Липинського, В.Кучабського, Д. Донцова.

Микола Міхновський (1873-1924) - український політичний і громадський діяч, адвокат, публіцист, перший ідеолог українського націоналізму та організатор війська. Член Братства тарасівців, засновник Української народної партії (1902), один з лідерів Української демократично-хліборобської партії, член Братства самостійників [4].

В'ячеслав Липинський (1882-1931) - український політичний діяч, історик, соціолог, публіцист, теоретик українського консерватизму. Один із організаторів Української демократично-хліборобської партії та «Українського союзу хліборобів-державників» [5].

Дмитро Донцов (1883-1973) - український літературний критик, публіцист, філософ, політичний діяч, один з перших керівників Союзу Визволення України, ідеолог українського інтегрального націоналізму [6].

Василь Кучабський (1895-1971) - український історик, публіцист, політик, громадський і військовий діяч; учасник Першої світової війни у складі Українських січових стрільців, автор перших українських підручників з військової справи [7].

Політичне лідерство можна розглядати і крізь призму правлячої еліти.

Керівну еліту України в останні десятиліття до розпаду СРСР описано і проаналізовано В. Литвином [1, с. 51]. За сім десятиріч була створена керівна верства, правляча еліта. На зміну їй після серпня 1991 року в Україні, як і в інших державах СНД, приходить нова правляча еліта, яка називає себе демократичною. Наприкінці 80-х – початку 90-х років в Україні почався новий етап демократизації й розмежування політичних сил. Почалось створення політичних партій, суспільних рухів і масових організацій.

Потрібно підкреслити, що справжні політичні лідери формуються безпосередньо в політичній боротьбі. В недавньому минулому не було справжньої політичної боротьби і не було попиту на політичних лідерів.

Наше сьогодні підтверджує, що в Україні не лише не зникають, а, навпаки, поглиблюються політичні проблеми, пов'язані з представництвом різних політичних партій, рухів, організацій, соціальних груп і різних класів у політичній владі. Різко зріс попит на політичних лідерів. Україна перебуває лише на початку процесу формування нового типу реального політичного лідерства. Він частково ускладнений несприятливими умовами розвитку демократії та основ державності.

Політичне лідерство, не дивлячись на деякі недоліки, є позитивним чинником українського суспільства, що розвивається. Загалом процес формування національної еліти й лідерів сучасного парламентського тилу тільки розпочинається. Він вимагає передусім створення рівних правових умов для політичної конкуренції, вияву різних групових інтересів на державному рівні. Ця проблема може бути успішно розв'язана завдяки створенню збалансованої моделі державної влади з ефективними механізмами стримувань і противаг; скасуванню широких привілеїв і пільг для політиків і чиновників; відокремленню бізнесу і політики; розмежуванню політики й адміністративної діяльності; запровадженню інституту громадського телебачення і радіомовлення; узаконенню пропорційної преференційної виборчої системи з використанням регіональних списків.

Список використаної літератури:

1. Курас Ф. І. Політична історія України. XX століття: У 6 т. / Редкол.: Курас Ф. І. (голова) та ін. К.: Генеза, 2002. 2003. С. 42–72.

2. Лапшин С.А. Політологія: навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей (доповнено) /Ред. Струкевич О.К., Конотопенко О.П., Лапшин С.А. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016 р. 403 с.

3. Політологічний енциклопедичний словник. Київ, 1997. С. 243–276.

4. Міхновський Микола Іванович [Електронний ресурс]. 2018. Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Міхновський_Микола_Іванович.

5. Липинський В'ячеслав Казимирович [Електронний ресурс]. 2018. Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Липинський_В%27ячеслав_Казимирович.

6. Донцов Дмитро Іванович [Електронний ресурс]. 2018. Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Донцов_Дмитро_Іванович.

7. Кучабський Василь [Електронний ресурс]. 2018. Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Кучабський_Василь.

Harnyk V.

CHARACTERISTICITY OF POLITICAL LEADERS OF UKRAINE IN THE 20TH CENTURY

The article deals with the concept of a political leader and the characteristic of political leaders of Ukraine in the twentieth century.

Key words: leadership, political elite, political leader.

Гарник В.С.

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛИТИЧЕСКИХ ЛИДЕРОВ УКРАИНЫ В XX ВЕКЕ

В статье рассматривается понятие политический лидер и представлена характеристика политических лидеров Украины в XX веке.

Ключевые слова: лидерство, политическая элита, политический лидер.

-----***-----

УДК 323.3:070

Євдокімова К.А.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

У статті аналізується вплив засобів масової інформації на громадську думку. Розглянуто основні засоби і прийоми ЗМІ, які допомагають маніпулювати громадською думкою.

Ключові слова: ЗМІ, маніпуляція, громадська думка, пропаганда.

Проблема впливу засобів масової інформації на громадську думку є надзвичайно актуальною, оскільки з початку ХХ ст., коли остаточно було сформовано масові засоби передачі інформації, стала можливою і ідея маніпулювання суспільством.

Інформація стала не тільки привілеєм меншини, а побутовим і необхідним вмістом широкої аудиторії. Масова комунікація - ЗМІ стала транслятором всього інформаційного середовища суспільства, а засоби масової інформації - найважливішим і одним з головних політичних інструментів держави [2, с.991].

Громадська думка існує практично у всіх сферах і галузях життєдіяльності суспільства, але висловлюється і розголошується далеко не з будь-якого приводу і питання. В поле зору громадської думки потрапляють, як правило, лише ті проблеми, факти, події, які актуальні, і в свою чергу викликають суспільний інтерес і допускають багатозначне тлумачення, а також можливість проводити дискусії на якісь поставлені теми.

Отже, в сучасному суспільстві людина піддається одночасному впливу ЗМІ з різних сторін, таких як: телебачення, газети, журнали, радіо. Орієнтуватися і розбиратися у величезній кількості інформації вкрай важко, тому що людина не завжди має можливість і бажання перевірити достовірність отриманих ним відомостей. Найчастіше після отримання інформації, людина приймає її на віру, тобто вважає її достовірною, що сприяє формуванню помилкових уявлень, які не мають нічого спільного з істинною.

Найбільшу загрозу для нашого суспільства представляють ЗМІ, які постають перед нами в ролі політичного маніпулятора. Маніпулювання - приховане правління політичною свідомістю і поведінкою людей з метою примусити діяти всупереч власним інтересам[3, с. 996].

Громадська думка - це форма масової свідомості, яка відображає інтереси, настрої, почуття різних груп людей до фактів і явищ суспільного життя. [1, с.3]. Об'єктом громадської думки є подія, явище, процес, соціальний факт, те, з приводу чого складається суспільна думка.

Можна виділити наступні етапи формування громадської думки [1]: I. Отримання і оцінка інформації; II. Формування громадської думки шляхом обміну індивідуально-груповими точками зору; III. Вираження у вербальній формі; IV. Вираження в поведінковій формі.

Основні функції громадської думки - інформаційна та регулятивна. Поряд з ними реалізуються додаткові функції - контрольна, консультативна, директивна, оцінна. Основними напрямками досліджень з вивчення громадської думки є: політика (виборчі кампанії, прийнятність політичних рішень); соціальна сфера; бізнес (споживчий та рекламний ринок) [3, с.996].

Основними аспектами впливу ЗМІ на суспільну свідомість є вплив на всі статево-вікові групи населення, зміна свідомості, через повторення певної інформації, зменшення особистого простору людини, в якому вона могла би перебувати без впливу реклами або іншої інформації цільового призначення.

Існують наступні механізми і прийоми психологічного впливу, щоб донести інформацію до аудиторії. Це навіювання, переконання, психічне зараження, прийоми переконання, завоювання аудиторії, аргументації. Багато прийомів ЗМІ вкрай не етичні і не коректні, так само варто пам'ятати, що незалежних ЗМІ не існують, всі вони мають власників і спонсорів переслідують свої цілі і інтереси.

За останні кілька століть роль ЗМІ колосально зросла, дізнатися новини можна через смартфон, в будь-якій точці світу. Вплив ЗМІ може бути як позитивним, так і негативним. Та все ж засоби передачі інформації повинні функціонувати незалежно від держави, і висвітлювати ситуацію з різних сторін, адже це є основою для функціонування громадянського суспільства.

При висвітленні певної події: демонстрацій, масових заворушень і т.д. інформація в різних джерелах колосально відрізняється в кількості учасників. Також, для введення публіки в оману можуть використовуватися такі прийоми: демонстрація матеріалів з інших заходів, ракурси [7, С.68].

Щоб відвернути увагу від значущих проблем, ЗМІ насичує інформаційний простір малозначними повідомленнями. Прийом використовується для того, щоб не дати громадянам можливості отримувати реальну інформацію про конкретну подію. Також ЗМІ нав'язують громадянам як треба жити, у що одягатися і т.д. Можна зробити висновок, що ЗМІ накладають відбиток на ціннісну орієнтацію суспільства і знають, які новини необхідні людині, часто краще, ніж вона сама. Мас-медіа володіють значним впливом і керують суспільною свідомістю.

На завершення можна підкреслити, що ЗМІ дійсно четверта влада, яка відіграє важливу роль в житті людства. Щоб отримати більш-менш достовірну інформацію, треба розглянути її з різних сторін, і в інтерпретації різних джерел, все ставити під сумнів і уникати журналістських прийомів, яких існує чимало, адже ЗМІ відкладають вагомий відбиток на наш образ життя, ідеологію і ціннісно-культурні установки.

Список використаної літератури:

1. Абцешко Н.В. Влияние СМИ на общественное мнение /Н.В.Абцешко, Е.В.Тимошевич. // Белорусский государственный экономический университет. 2015. №2 С.23-28.
2. Гуржий Д. А. Влияние СМИ на формирование общественного мнения / Д.А. Гуржий. // Молодой ученый. 2015. №12. С. 991–993.
3. Каратеева А.Г. Технологии психологических манипуляций и управленческих воздействий в журналистике / А.Г. Каратеева. // Молодой ученый. 2015. №12. С. 995–1001.
4. Карлова В. В. Вплив засобів масової інформації на формування української національної свідомості / В.В. Карлова – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej6/txts/07kvvunc.htm>.
5. Матвієнко І.В. Вплив засобів масової інформації на становлення громадського суспільства /І.В.Матвієнко //Українські наукові записки. 2010. №2. С.283-290.
6. Плющ А. Н. Об информационном влиянии политических субъектов на электорат /А. Н. Плющ// Социологические исследования. 2010. № 1. С. 77-86.
7. Лапшин С.А. Вплив засобів масової інформації на формування сучасного інформаційного суспільства в Україні /С.А. Лапшин //Збірник матеріалів «круглого столу» інформаційні ресурси та інтелектуальна власність в освітньо – науковому просторі: правові та філософські виміри. / Упорядники : Довгань О.Д., Беланюк М.В., Лапшин С.А., Радзівська О.Г., Яременко О.І. ВДПУ, НДІП НАПрН України, К., Видавничий дім «АртЕк» 2017. С.68-76.

Yevdokimova K.

MODERN INFORMATIONAL TECHNOLOGIES IN POLITICS

This article deals with the influence of media on public opinion. The main types of manipulation and media techniques that help manipulate public opinion are determined.

Key words: media, public opinion manipulation, propaganda.

Евдокимова К.А.

ВЛИЯНИЕ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ НА ФОРМИРОВАНИЕ ОБЩЕСТВЕННОГО МНЕНИЯ

В статье идет речь о влиянии средств массовой информации на общественное мнение. Рассмотрены основные виды манипуляции и приемы СМИ, которые помогают манипулировать общественным мнением.

Ключевые слова: средства массовой информации, манипуляция, общественное мнение, пропаганда.

-----***-----

Кульчицька О.П.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ПАРТІЇ ЯК ЛАНКИ ЗВ'ЯЗКУ МІЖ ГРОМАДЯНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ І ДЕРЖАВОЮ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Визначено місце політичних партій в історичному розвитку суспільства. Проаналізовано функції, що виконуються політичними партіями в сучасних процесах державотворення. Досліджується вплив політичних партій на діяльність органів державного управління. Висвітлюється питання взаємодії органів державної влади та політичних партій, визначається взаємозв'язок між політичними партіями та органами державної влади.

Ключові слова: політичні партії, політична система, громадянське суспільство, функції, державотворення.

У житті сучасного суспільства значну роль відіграють політичні партії. Вони виступають елементом громадянського суспільства, дозволяючи йому ефективно впливати на політику держави. Партії є виразниками інтересів і цілей певних соціальних груп, беруть активну участь у функціонуванні політичної влади. Вони є містком, який з'єднує різні елементи суспільства та окремого громадянина з владними структурами [2, с. 165].

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що політичні партії є одним з найважливіших факторів, на основі якого можна сформулювати уявлення про суспільство, його розвиток, демократичні процеси, що відбуваються в ньому. Політичні партії забезпечують необхідний зв'язок між народом і представницьким механізмом правління. Саме через партії уряд може практично звернутися до мас за підтримкою, а маси через партії можуть критикувати керівництво і висувати вимоги до нього. Партії виступають динамічною силою розвитку політичної системи.

Дослідженням цієї проблеми займалися такі видатні науковці як А. Білоус, А. Гальчинський, В. Ткаченко, В. Бебик, Л. Гонюкова.

Відповідно ст. 2 Закону України «Про політичні партії в Україні», політична партія – це зареєстроване згідно з законом добровільне об'єднання громадян – прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, що має своєю метою сприяння формуванню і вираженню політичної волі громадян, бере участь у виборах та ін. політичних заходах [3].

У більшості країн сучасного світу політичні партії посідають головне місце у політичній системі і водночас є суттєвим ініціюючим чинником громадянського суспільства, зв'язуючою ланкою між ним і державними інститутами. Поле політики виступає як система об'єктивних зв'язків, обумовлена соціальним, культурним, економічним полями. На політичному полі проявляються соціальні позиції, діють опозиції, відбуваються соціальні та політичні розколи, в результаті яких утворюються нові соціальні групи, що змагаються за представництво своїх інтересів. Внаслідок цього політичне і соціальне тісно переплітаються. Політичні розколи призводять до встановлення відносно усталеної системи політичних відносин і моделей поведінки, до формування зразків політичної поляризації. Політичні партії, виступаючи інститутами громадянського суспільства мали б відродити функцію консолідації суспільства шляхом вирішення конфліктів.

Французький мислитель А. де Токвіль зазначив, що «в демократичних країнах вміння створювати об'єднання - першооснова суспільного життя: прогрес усіх інших її сторін залежить від прогресу в цій галузі». Він наголошував на актуальності створення розгалуженого універсального механізму взаємозв'язку держави і громадянського суспільства. Відомий діяч соціалдемократичної партії Німеччини Г.І.Фогель свідчить: «Держава базується на громадських силах. Ключову роль у ній відіграють партії. Вони сприймають сигнали суспільства, опрацьовують їх у світлі своїх ціннісних уявлень і перетворюють в політику. Таким чином вони здійснюють зворотний зв'язок з суспільством». Цими словами фіксується загальна закономірність політичного життя в суспільстві. Одне з важливих завдань політичних партій полягає в тому, щоб перетворити багатоманітність інтересів окремих індивідів і соціальних спільностей у їх сукупний політичний інтерес шляхом зведення цих інтересів до єдиного

знаменника. В ідеалі мета кожної партії - у представництві в політичній системі тих верств населення, інтереси яких вона відображає [1].

Сьогодні форма, у якій здійснюється влада в тій чи іншій країні, значно залежить від партій, які, взаємодіючи між собою, утворюють політичну систему суспільства. Значною мірою саме партії як суб'єкти владних відносин визначають характер і напрям політичного та державноуправлінського процесу в конкретній країні. Політичні партії, здійснюючи свої функції, забезпечують стабільність держави, створюють умови для послідовної зміни уряду [7].

Нині в політичній науці остаточно утвердилася думка, що без наявності сильних політичних партій, альтернативних політичних рухів демократична природа влади неможлива. Причинами виникнення партій є необхідність захисту соціально класових, національних, релігійних, регіональних інтересів, потреба ведення виборчої боротьби [6, с. 204].

Місце політичних партій в структурі громадянського суспільства неможливо переоцінити, саме на них покладаються найбільші надії людей при обранні представників на найвищі посади в державі. Партії представляють собою групу односторонців, які за допомогою виборів намагаються донести до широкого загалу свої ідеї та досягти влади. Політичні партії самі по собі вже здатні відобразити реальне становище демократії, яке існує в будь-якій державі світу. Вони виступають представниками суспільства в цілому або певних класів [5, с. 95].

Оцінити роль та місце партій у системі державної влади України можемо через аналіз соціальних функцій, які вони виконують. На підставі узагальнення результатів наукових досліджень [2, 7, 10] можна визначити такі основні функції політичної партії в сучасному суспільстві:

1. Політичне представництво соціальних інтересів.

Політичні партії є важливими виразниками інтересів соціальних класів, прошарків і груп, трансформуючи велику кількість цих різноманітних і специфічних потреб і вимог у більш системні, зручні для оперування пропозиції. Проте в той час, коли групи тиску лише виражають певні інтереси, політичні партії відбирають, раціоналізують і впорядковують інтереси, зазвичай, різних

груп, об'єднуючи їх в єдину систему. Фактично партія виступає важливим фактором у визначенні, відборі, систематизації та вираженні суспільних інтересів.

2. Соціальна інтеграція – узгодження соціальних інтересів.

3. Розробка ідеології, політичних доктрин і програм. Політичні партії, концентруючи в собі певну систему ідейних цінностей щодо здійснення політичної влади в суспільстві, виступають об'єктами емоційної прихильності або протидії.

4. Боротьба за державну владу та участь в її здійсненні.

5. Участь у формуванні й діяльності всіх ланок державного апарату.

6. Участь у розробленні, формуванні та здійсненні політичного курсу держави. У правлячій партії її лідери, що здійснюють політичне керівництво країною, вирішують подвійне завдання щодо встановлення, впорядкування та забезпечення виконання спільних для всього суспільства цілей, національних інтересів держави.

7. Політична соціалізація – сприяння засвоєнню індивідом певної системи політичних знань, норм і цінностей, залученню його до політичної системи. За допомогою партій відбувається політична соціалізація їх прихильників, виховання та ідентифікація їх у певному політико-ідеологічному напрямі.

8. Формування громадської думки, політичне рекрутування, тобто залучення на бік партії широких верств населення.

9. Підготовка та висунення кадрів для державного апарату.

Партії історично сформувалися як інститут, здатний координувати і контролювати процес прийняття рішень на рівні держави. Вони спонукають представників конфронтаційних інтересів і поглядів до укладення угод, приведення у відповідність до різних вимог, узгодження дій. Партії, з'єднуючи громадянське суспільство з державою, сприяють подоланню чи пом'якшенню конфліктів, властивих відносинам між ними. Тому партії є необхідним елементом демократичної політичної системи. Саме завдяки партіям забезпечується функціонування законодавчих органів і виконавчої влади. Розвиток демократичних політичних систем переконує нас у тому що політичні партії є

найефективнішим інструментом реалізації групових інтересів у сфері політики. Вони мають особливе значення для збереження статусу відкритості суспільства та налагодження взаємних зв'язків між різними рівнями політичної системи [9, с. 8].

Отже, розуміти демократичну політику без участі політичних партій неможливо. Їхня діяльність глибоко проникає в політичне життя суспільства. Роль партій в структурі громадянського суспільства в тому, що вони є своєрідним механізмом врегулювання політичних конфліктів, визначають характер і напрямок політичного процесу, забезпечують зв'язок суспільства і держави.

Список використаної літератури:

1. Бевз Т.А. Партія соціальних перспектив і національних інтересів (Політична історія УПСР) / Монографія. К.: ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України, 2008. — 587 с.
2. Гонюкова Л. Політичні партії як інститут державної політики та управління: теоретико-методологічний аналіз : монографія / Л.Гонюкова. К. : НАДУ, 2009. 392 с.
3. Закон України «Про політичні партії в Україні» у редакції від 11 серпня 2013 р. [Електронний ресурс]. Адреса доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>
4. Ісаєв К. Роль політичних партій в сучасній демократичній системі управління/ К. Ісаєв // Суспільна політика. 2012. № 5. С.121-123.
5. Кормич Л. І., Шелест Д. С. Громадські об'єднання та політичні партії сучасної України. / Л.І.Кормич, Д.С.Шелест. К.: АВРІО, 2004. 262с.
6. Навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей (доповнено) Ред. Струкевич О. К., Конотопенко О.П., Лапшин С.А. Вінниця: Нілан - ЛТД, 2016 р. 403 с.
7. Політологія / Кирилюк Ф.М., Обушний М.І., Хилько М.І. [та ін.] за ред. Ф. М. Кирилюк. К., 2004. 776 с.
8. Мак'явеллі Н. Флорентійські хроніки. Державець / Н.Мак'явеллі. К. : Основи, 1998. 492 с. Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/878551/> .
9. Черноіваненко А.В. Політичні партії: їх роль та функції у сучасних процесах державного будівництва в Україні //Теорія та практика державного управління. 2015. Вип. 3. С.91-99.
10. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки): навч. посіб. / П.П. Шляхтун. К.: Либідь, 2005. 576 с.

Kulchitska O.

THE PARTIES AS A LINK BETWEEN CIVIL SOCIETY AND THE STATE

The article determines the place and the role of political parties in the historical development of the society. The functions of political parties in modern state formation processes have been analyzed. Investigated the influence of political parties on the system of public administration bodies in Ukraine. The issues interaction between public authorities and political parties are examined. The interrelation between political parties and public authorities is determined.

Key words: political parties, political system, civil society, functions, state formation.

Кульчицкая О. П.

**ПАРТИИ КАК ЗВЕНА СВЯЗИ МЕЖДУ ГРАЖДАНСКИМ
ОБЩЕСТВОМ И ГОСУДАРСТВОМ В УСЛОВИЯХ
ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА**

Определено место политических партий в историческом развитии общества. Проанализированы функции, выполняемые политическими партиями в современных процессах государства. Исследуется влияние политических партий на деятельность органов государственного правления в стране. Освещается вопрос взаимодействия органов государственной власти и политических партий, определяется взаимосвязь между политическими партиями и органами государственной власти.

Ключевые слова: политические партии, политическая система, гражданское общество, функции, государство.

-----***-----

УДК 004.773: [316.614-053.6:32]

Мукоїд А.П.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ПОЛІТИЧНІЙ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ

У статті описується роль соціальних мереж як інструмент реалізації політичної соціалізації молоді. Соціальні мережі як комунікативне середовище.

Ключові слова: соціальні мережі, громадських об'єднань, громадянської активності, громадських ініціатив.

На сьогоднішній день все популярнішим стає світ мережі Інтернет, який становить собою абсолютно комунікативне середовище зі своїми специфічними особливостями. Актуальність теми зумовлена активізацією в Україні суспільних процесів, що ведуть до формування засад громадянського суспільства, і зростанням ролі соціальних мереж як інструменту структуризації суспільних відносин та реалізації громадських ініціатив.

Науковцями було започатковано формування та конвергенції мережевого і громадянського суспільства, які знайшли відображення у працях М.Кастельса. Автор вважає, що становлення і трансформація глобального громадянського суспільства немислимі без розвитку мережевих ресурсів в технічному, організаційному і правовому полі. «Онлайн мережі, – зазначає М.Кастельс, –

стають формами «спеціалізованих спільнот», тобто формами комунікабельності, побудованим навколо інтересів...» [3, с. 132].

Якщо узагальнити широкий спектр можливостей і завдань громадянського суспільства, то серед основних завдань цієї системи недержавних відносин – самоорганізація і взаємодія громадян з метою: - запобігання узурпації державної влади будь-якими її суб'єктами; - пошуку консенсусу в системі реалізації базових соціальних цінностей при усвідомленні особою інтересу суспільства, держави як свого власного інтересу; - практичного вирішення суспільних проблем.

На даний час соціальні мережі є унікальною платформою для консолідації різних груп суб'єктів на основі спільності їх інтересів, при цьому в результаті комунікативної взаємодії виникає масштабний синергетичний ефект. Соціальні мережі сприяють структуризації комунікативного простору, створенню віртуальних співтовариств, які часто на практиці перетворюються на громадські об'єднання. А громадським інституціям дають можливість поширювати свої ідеї, залучати до своїх лав нових членів та координувати їх дії. Спостерігається взаємопроникнення повсякденної соціальної реальності і віртуальної. Як зазначає Г. Кардозо, «...ми бачимо нове поняття простору, де фізичне і віртуальне впливає одне на одне, закладаючи підґрунтя для виникнення нових форм соціалізації, нових форм життя і нових форм соціальної організації» [1].

Функціонування соціальних мереж сприяє горизонтальній структуризації суспільних відносин, що є однією з передумов формування й розвитку громадянського суспільства [2].

Водночас донедавна, характеризуючи стан громадянського суспільства в Україні, фахівці констатували, що зростання його формальних структур (громадських організацій) не призводить до збільшення громадської активності населення у межах таких структур. Як наголошує Ю. Середя, значна частина партій не стільки відображає соціальний запит на них як на інструмент просування інтересів суспільства, скільки є засобом у боротьбі інтересів окремих груп та осіб. Профспілкові організації, хоча й залишаються найбільш структурованими та масовими за показниками членства, у більшості випадків не

розглядаються працюючими як інструмент захисту соціально-трудоових прав та інтересів [5, с.58]. Упродовж 1996–2011 рр. кількість зареєстрованих громадських об'єднань і політичних партій зросла більш як у 5 разів, хоча показники членства в таких організаціях і рівень довіри до них залишаються доволі стабільними. За даними моніторингу ІС НАН України, протягом усіх років спостережень менше третини населення (28%) вважають важливим брати участь у діяльності політичних партій і громадських організацій, а кількість членів громадських організацій незалежності становить 12–17% [6].

Зростання громадянської активності, пов'язаний і з Євромайданом, і з війною на Сході продемонстрував високий рівень самоорганізації і взаємодії громадян, координації дій через соціальні мережі і водночас вторинність ролі офіційно зареєстрованих політичних партій та громадських організацій.

Соціальні мережі дедалі більше стають певною мірою інформаційним відбитком громадянської активності, оскільки саме цей канал комунікації використовується для поширення ідей, об'єднання однодумців у спільноти (як віртуальні, так і реальні), організації заходів, координації зусиль. Практично всі суспільно значущі процеси, події, явища залишають певний інформаційний відбиток у соціальних мережах [7].

У контексті нашої теми становить інтерес відображення в соціальних мережах процесу реалізації ініціатив громадян та спільнот, що сприяють розвитку інституцій громадянського суспільства в Україні. Не вдаючись до розгляду питання політичної комунікації в соцмережах, водночас не можна не зазначити, що найяскравішим прикладом реалізації громадських ініціатив за допомогою соціальних медіа став Євромайдан, який розпочався з закликів активістів в Інтернеті. Як показують дослідження, саме роль лідерів думок у соцмережах, а не партійних функціонерів виявилась визначальною в активізації спротиву [4].

На початку грудня 2014 р. в соцмережах були створені вже сотні сторінок, присвячених Євромайдану, кількість передплатників деяких обчислювалася десятками тисяч. («ВКонтакте» – 251 група, в «Однокласниках» – 71 і у «Facebook» – 26). Інформація загальнонаціонального значення поширювалася

групами «Євромайдан», «Єврореволюція», наданням правової допомоги та пошуком зниклих опікувалася спільнота «Євромайдан SOS», організаційними питаннями – «Громадський сектор Євромайдану». Дії автомобілістів координувалися «Автомайданом», питання зовнішньої політики роз'яснювалися на «Майдані закордонних справ», самооборона Майдану також мала свої спільноти. Соціальна активність, що охопила всі сфери суспільного життя, засвідчила високий рівень самоорганізації активної частини населення, яка згуртувалася не навколо політиків, а навколо ідей [7].

Отже, на тлі поєднання і взаємопроникнення інформаційних і нових соціальних технологій, соціальні мережі дають змогу громадянам та громадським рухам, громадянському суспільству, що формується, досягати ефективнішої і швидшої комунікації. Завдяки цьому зростають ресурси контролю за владними структурами та окремими функціонерами, підвищуються шанси реалізації громадських ініціатив. Можемо констатувати, що мережева комунікація веде до зростання активності громадськості та підвищення її ролі у прийнятті рішень, а здатність до підтримання комунікації з боку влади стає одним з важливих показників ефективності державного управління.

Практика реалізації громадських ініціатив через соціальні мережі продемонструвала, що віртуальний комунікативний простір є сприятливим середовищем формування громадянської ідентичності і має потужний потенціал суспільної самоорганізації, який може бути успішно використаний для зміцнення громадянського суспільства.

Список використаної літератури:

1. Cardoso G.Paquete de Oliveira Manuel J. Parauna Sociologia do Ciberspaco: comunidades virtuais em portuques. Oeiras, Portugal: Celta Edito.ra, 1998.
2. Даниленко С.І. Громадянський вимір комунікаційної революції: модернізація суспільних комунікацій від друкарського верстата до соціальних мереж / С.І. Даниленко. К., 2010. 312 с.
3. Кастельс М. Інтернет-галактика / М. Кастельс. К.: Ваклер. 2007. 304 с.
4. Саваневський М. євромайдан: українська цифрова революція та останній шанс аналоговим політикам стати цифровими. Режим доступу: <http://g.ua/kKLn>.
5. Серета Ю.В. Роль соціального капіталу в модернізації українського суспільства /Ю.В. Серета //Український соціум. 2014. №2(49). Режим доступу: ukr-socium.org.ua/Arhiv/Stati/us2_2014/54-70.pdf. Назва з екрана.
6. Українське суспільство 1992–2012. Стан та динаміка змін. Соціологічний моніторинг /ред. В.Ворони, М.Шульги. К.: ІС НАНУ, Азбука, 2012. 660 с.

7. Чуприна Л. Соціальні мережі як інструмент реалізації громадських ініціатив /Л.Чуприна
Режим доступу: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1085:sotsialni-merezhi-yak-instrument-realizatsiji-gromadskikh-initsiativ&catid=127&Itemid=460.

Mukoyid A.

THE ROLE OF SOCIAL NETWORKS IN POLITICAL SOCIALIZATION OF YOUTH

This article describes the role of social networks as an instrument for implementing the political socialization of youth. Social networks as a communicative environment.

Key words: social networks, public associations, civic activism, public initiatives

Мукоид А.П.

РОЛЬ СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ В ПОЛИТИЧЕСКОЙ СОЦИАЛИЗАЦИИ МОЛОДЕЖИ

В данной статье описывается роль социальных сетей как инструмент реализации политической социализации молодежи. Социальные сети как коммуникативная среда.

Ключевые слова: социальные сети, общественных объединений, гражданской активности, общественных инициатив.

-----***-----

УДК 321.001.5

Оначенко Т.О.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ДЕМОКРАТІЯ І НАРОДОВЛАДДЯ

У статті аналізується природа та сутність демократії як народовладдя через систему виборів, аналізується історичний розвиток концепцій демократії. Також окреслюється значення демократії для сучасного суспільства.

Ключові стаття: людина, політика, демократія, вибори, культура, виховання.

Демократія як форма держави і політичний (державно-правовий) режим, світогляд та певна система цінностей постійно перебувають у центрі уваги політології та правознавства. Особливої значущості такі дослідження набувають у нинішні часи розвитку демократичних режимів у багатьох країнах світу та відносно нового політичного феномену демократичних трансформацій у цілій низці країн на різних континентах, що звільнилися від авторитарного минулого.

Чітке визначення Конституцією України стратегії руху до формування демократичної, соціальної, правової держави, основоположних демократичних принципів політичного життя, організації та діяльності органів державної влади значно актуалізувало аналіз проблематики народовладдя й у вітчизняній політичній та правовій науці[1]. Широкий спектр досліджень різних аспектів народовладдя, значна кількість визначень основоположних понять теорії демократії, різноманітність та варіативність численних переліків ознак та принципів демократії спонукає до короткого огляду найбільш істотних та дискусійних моментів концепції народовладдя як основи сучасної демократичної, правової, соціальної держави.

Як відомо, демократія як спосіб політичної життєдіяльності поліса (міста-держави) та й сам термін «демократія» були започатковані у Стародавній Греції. Для греків демократія означала правління більшості, причому відповідно до тогочасних умов та реалій — більшості, яка складалася з бідних і неосвічених людей. Останнє сприяло вкрай негативній її оцінці видатними мислителями Античності — Платоном та Арістотелем, а також до певної міри європейською політико- правовою думкою до кінця XVIII ст. Для більш повного розуміння проблематики функціонування демократії на той час не слід забувати і про те, що «правлячий клас» у старогрецькій демократії не міг бути більшістю в точному сенсі ще й тому, що не включав рабів, чужинців, жінок, які загалом фактично і становили переважну більшість мешканців Афін. До того ж афінська демократія стала відомою ще й переслідуванням своїх громадян та стратою Сократа.

Спираючись на таке бачення, на заміну демократії як «неправильної форми» правління Арістотель запропонував змішане правління (політію). У Стародавньому Римі змішане правління набуло розвитку у вигляді специфічного устрою, названого республікою, де вся влада за основним своїм принципом не повинна належати ані одному, ані кільком, ані багатьом. Саме такий підхід до проблематики здійснення влади в державі мав за мету забезпечення можливості тим, хто управляє, піднятися над особистими та класовими інтересами і поставити над усе добро всієї спільноти. У подальшому ідея народовладдя була

збагачена християнськими моральними цінностями, практикою врядування міст-держав Італії, республіканськими ідеалами Макіавеллі, концепціями державного (Жан Боден) та народного (Жан-Жак Руссо) суверенітету, механізмом поділу влади Шарля Монтеск'є.

Остаточна зміна відношення до демократії пов'язується з Новим часом — добою буржуазних революцій в Англії та на Європейському континенті, становленням Сполучених Штатів у формі демократичної республіки як «влади законів, а не людей». Дослідники американської демократії зосередили свою увагу на конкретному аналізі таких інститутів демократії, як вибори, поділ влади та механізм «стримувань і противаг», пріоритетність законодавчої влади, відповідальний уряд, гарантії прав меншості, регламентація законодавчого процесу, забезпечення прав і свобод людини, місцеве самоврядування, незалежність та ефективність судової влади [2]. Проте з огляду на античне уявлення про сутність народовладдя та дискусії з приводу основних положень Конституції в контексті пріоритету республіканських засад державного устрою в її тексті так і не з'явився термін «демократія».

Відомий фахівець із питань сучасної демократії Дж. Сарторі перед-усім ставить два найбільш фундаментальних для даної концепції питання: що таке народ (*demos*)? і що таке влада (*kratos*)? Щодо першого він наводить не менше шести можливих інтерпретацій поняття «народу»: 1) народ означає буквально кожного; 2) народ означає невизначену велику частину, дуже багато; 3) народ означає нижчий клас; 4) народ — неподільна єдність, певна органічна цілість; 5) народ — це більша частина, виражена принципом абсолютної більшості; 6) народ — це більша частина, виражена принципом обмеженої більшості [3, 26-27].

Оскільки «народ» за своїм визначенням не може буквально охоплювати кожного і якщо відкинути владу бідних (антична демократія) та неподільну загальну волю, джерелом якої є народний суверенітет у трактуванні Руссо («всі як один»), постає наступне питання — до якої міри має бути повним народ, яка кількість, частка людей може вважатися більшістю, щоб називатися народом? Звідси відповідь - або більшість, яка не будучи за кількістю людей усім народом,

присвоює собі повноваження народу, або більшість, яка допускає існування меншості, яка теж за таких умов розглядається як невід'ємна частина народу.

Звичайно, обмежена більшість є складнішою конструкцією, але вона має істотну перевагу для забезпечення стабільного розвитку суспільства, визнаючи меншість та надаючи їй змогу для участі у владі, від чого правляча більшість, так би мовити, кількісно збільшується, наближаючись до всього народу. Важливим є й те, що, допускаючи функціонування й розвиток демократії шляхом зміни більшості на меншість та навпаки, обмежена більшість ставить істотні перепони на шляху можливого переродження демократії в авторитаризм.

Слід врахувати і те, що формування загальної волі у сучасному суспільстві здійснюється за особливих умов втрати ним основних соціальних пропорцій, що загострює проблему його спроможності взагалі мати «загальну волю» чи загальний інтерес, визначення співвідношення між основними формами народовладдя — прямою і представницькою. Адже, за Руссо, найбільш відповідними для демократії є невеличкі республіки, які здатні формувати та реалізовувати загальну волю без будь-яких відмінностей та мали б обходитися взагалі без представництва.

Натомість, інститут представництва породжує ключову для сучасної концепції демократії проблему - між номінальними держателями влади і реальними володарями, адже влада, зрештою, не може бути не чим іншим, окрім здійснення влади [4, с.33]. Відповідно й проведення вільних виборів самих по собі не може бути надійним критерієм справжньої демократії, позаяк на шляху її практичної реалізації постає наступна не менш важлива та складна проблема - якими способами і засобами потрібно збільшувати вплив народу на здійснення влади, сформованої від імені народу та здійснюваної щодо народу. Саме на подібному баченні засноване визначення демократії, яке дав А.Лінкольн.

Тому правління народу лише розпочинається з визнання його як джерела влади, надалі така влада має здійснюватися народом відносно цього ж народу. Ця обставина розглядається одним із фундаторів теорії демократичної держави в українському правознавстві М.В.Цвіком вихідним пунктом юридичного

дослідження демократії як форми держави, принципу організації державної влади чи політичного (державно-правового) режиму [5, с.99]. Натомість влада народу в сучасному суспільстві поза межами державності як певної форми організації здатна перетворитися на небезпечну владу натовпу чи повне беззладдя (анархію), що несе загрозу не лише самій демократії, а й у цілому державі та суспільству.

У такому контексті демократія може бути представлена двома основоположними концепціями: 1) класичною, яка спирається на збіг тих, хто здійснює владу, і тих, ким управляють, та 2) конкурентною, основним принципом якої є повсякденне ефективне здійснення «влади, схваленої народом». На процедурах наполягає австрійський економіст та політичний мислитель Йозеф А. Шумпетер, зводячи демократію до політичного методу, певної системи інституцій та процедур для прийняття відповідних рішень, у якій окремі громадяни здобувають право вирішувати, змагаючись за голоси виборців [6, с.467-468] .

У науці вітчизняного конституційного та виборчого права існує традиційний підхід до градації форм демократії залежно від форми волевиявлення народу. Цей самий підхід закріплюється й у конституційному законодавстві України. Чинна Конституція України (ст. 5) визначає, що носієм суверенітету й єдиним джерелом влади в Україні є народ, що здійснює її як безпосередньо, так і опосередковано через органи державної влади й органи місцевого самоврядування. Таким чином, Конституція України не тільки проголошує всеосяжне й повне народовладдя [9, с.300], але й форми демократії – безпосередню й опосередковану.

Окрім провідних форм реалізації безпосередньої демократії - виборів і референдумів, історії відомо багато форм безпосередньої демократії: народні обговорення, народні ініціативи, збори, мітинги, демонстрації, плебісцити, виявлення громадської думки, референдні ініціативи, звернення, а також такі виняткові, немирні форми, як революції, повстання, громадянські війни, національно-визвольні рухи, політичні страйки, протести, акції громадянської непокори, голодування, пікетування тощо. Згідно зі ст. 69 Конституції України передбачено й інші форми безпосередньої демократії. Так, до форм безпосереднього волевиявлення територіальних громад, які одержали своє

законодавче закріплення, належать місцеві референдуми, місцеві вибори, загальні збори громадян за місцем їхнього проживання, місцеві ініціативи, громадські слухання. Якщо вибори як найдавніша форма прямої демократії, що передбачалась в Європі вже у перших конституціях як спосіб обрання структур парламентського типу, застосовуються і зараз у більшості країн світу, то інші форми безпосередньої демократії використовуються вибірково і не всюди. Зокрема, референдуми застосовуються не так часто, як вибори. Наприклад, у Великобританії, де референдуми застосовують в умовах парламентської демократії, у США референдум застосовується тільки на місцевому рівні. Варто зазначити, що до початку XIX ст. референдуми переважно практикувались на локальному рівні, зокрема перший достовірно відомий референдум було проведено в 1439 році у швейцарському кантоні Берн [7, с.36]. Найбільший вплив на виникнення і створення інституту референдуму зробила правова доктрина народного суверенітету, сформована Ж.-Ж. Руссо і виражена ним у формулі: "Народ, який підкорюється законам, має бути їх творцем" [8, с.178].

Народ є субстанцією держави, адже він є самостійно існуючою, стабільною і постійною основою різних можливих модифікацій демократичної держави (і не лише демократичної) і головним чинником її змін та розвитку [10, с.17]. Проте тут слід уточнити терміни — саме той народ, який політично самовизначається у формі нації і виступає субстанціональним елементом держави [11, с.9]. Таким чином, народ, реалізуючи невід'ємне право на власну державу, є її творцем та несе відповідальність за розбудову і розвиток держави.

Адже влада за своєю «соціальною природою» завжди спирається на об'єктивний чинник, який полягає в її колективному характері, формується лише у відносинах серед людей, коли вони діють разом задля досягнення спільного результату. Тому державна влада як організація публічно-владних відносин у масштабах усього суспільства має своїм «природним» джерелом таку рівновелику стосовно себе спільноту, якою може бути лише народ. Відповідно й демократична держава, сформована на засадах визнання народу єдиним джерелом влади, виступає в повному сенсі «дійсною», найбільш легітимною, а тому й автентичною

державою на відміну від інших, які не визнають народний суверенітет. До речі, в одній зі своїх ранніх праць К. Маркс досить чітко сформулював, що демократія виступає критерієм істинності форми держави, позаяк саме в демократії «формальний принцип є водночас і матеріальним принципом» [12, с.252] . У цьому контексті держава може розглядатись як така організація влади, що покликана служити народу та суспільству.

Для найбільш адекватного розуміння демократії важливим є уточнення, що народ складається з громадян, які є його (народу) живою основою, оскільки доля громадян безпосередньо пов'язана з долею держави, яку вони створюють і на яких вона спирається. Тому народний суверенітет у сучасному суспільстві найповніше виявляє себе в умовах дискурсу — процесу творення думок і прагнень, а демократичний ідеал насамперед передбачає прагнення до досягнення компромісу чи консенсусу [13, с.34]. Саме таким чином «загальна воля» формується з «волі усіх» (якомога більшої кількості громадян) шляхом дискусії і голосування, оскільки завжди необхідно прийняти найбільш відповідне до ситуації рішення. Як результат «загальна воля» в такому суспільстві набуває все більш диференційованого вигляду аж до констатації її як певної сукупності прагнень та інтересів соціальних груп і громадян. Звідси — й одна з найактуальніших проблем розвинутої демократії полягає у збереженні вертикальної структури управління і політичного лідерства (Дж. Сарторі), якої не вдалося уникнути і молодій українській демократії на сучасному етапі.

Демократичний лад не тільки не суперечить організованості та порядку в суспільних відносинах, а й передбачає як необхідну умову дотримання правових норм в усіх сферах життєдіяльності суспільства, ефективне функціонування системи управління державними та суспільними справами. Демократична держава є неможливою без належного рівня соціальної організованості та відповідальності, чинниками якої виступають як ефективна діяльність державно-владних інститутів, так і висока політична та правова культура суспільства. Такий підхід до розуміння сутності демократії має виключити будь-які підстави для протиставлення раціональності й ефективності у функціонуванні державної влади

та відповідних конкретних державно-владних інститутів - з одного боку, а з другого - у розвитку демократичних засад в її формуванні та реалізації.

Список використаної літератури:

1. Шипілов Л.М. Народовладдя як основа демократичної держави / Л.М. Шипілов. Х., 2009.
2. Скрипнюк О.В. Демократія: Україна і світовий вимір / О.В. Скрипнюк. К., 2006. С.13-122.
3. Сарторі Дж. Основи теорії демократії: народ і врядування / Дж. Сарторі // Демократія: Антологія / упоряд. О. Проценко. К., 2005. С.26-27.
4. Лапшин С.А. Вплив засобів масової інформації на формування сучасного інформаційного суспільства в Україні /С.А. Лапшин //Збірник матеріалів «круглого столу» інформаційні ресурси та інтелектуальна власність в освітньо – науковому просторі: правові та філософські виміри. / Упорядники : Довгань О.Д., Беланюк М.В., Лапшин С.А., Радзівська О.Г., Яременко О.І. – ВДПУ, НДІП НАПрН України, К., Видавничий дім «АртЕк» 2017. С.68-76.
5. Загальна теорія держави і права / за ред. М.В. Цвіка, В.Д. Ткаченка, О.В. Петришина. Х., 2002. С.99.
6. Шумпетер Йозеф А. Елітарна демократія і теорія конкурентного лідерства / Йозеф А. Шумпетер // Демократія: Антологія / упоряд. О. Проценко. К., 2005. С.467-468.
7. Погорілко В.Ф. Референдуми в Україні: історія та сучасність ; [монограф.] / В.Ф. Погорілко, В.П. Федоренко. К.: Ін-т держави та права НАН України, 2000. 248 с.
8. Руссо Ж. Ж. Об общественном договоре. Трактаты М.: КАНОН-пресс, 1998. 416 с.
9. Ставнійчук М.І. Форми безпосередньої демократії / Погорілко В.Ф., Ставнійчук М.І., Руда Н.І., Кривенко Л.Т., Батанов О.В. // Конституційно-правові форми безпосередньої демократії в Україні: проблеми теорії і практики. До 10-ї річниці незалежності України. К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 536 с.
10. Мамут Л.С. Народ в правовом государстве / Л.С. Мамут. М., 1999.
11. Четвернин В. А. Демократическое конституционное государство: введение в теорию / В. А. Четвернин. М., 1993. С.9.
12. Маркс К. Сочинения / К.Маркс, Ф. Энгельс. Т. 1. С. 252.
13. Хабермас Ю. Демократия. Разум. Нравственность / Ю.Хабермас. М., 1992. С. 34.

Onachenko T.

DEMOCRACY AND THE RULE OF THE PEOPLE

The article analyzes the nature and the essence of democracy as a people's power through the system of elections, analyzes the historical development of the concepts of democracy. It also outlines the importance of democracy for modern society.

Key articles: man, politics, democracy, elections, culture, upbringing.

Onachenko T.O.

ДЕМОКРАТИЯ И НАРОДОВЛАСТИЕ

В статье анализируется природа и сущность демократии как народовластия через систему выборов, анализируется историческое развитие концепций демократии. Также определяется значение демократии для современного общества.

Ключевые статья: человек, политика, демократия, выборы, культура, воспитание.

-----***-----

Січкарь Ю.Ф.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ОСОБЛИВОСТІ І ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ЧЕХІЇ

У статті розглядаються особливості та характерні риси політичної системи Чехії. Проаналізовано політику, політичні партії, важливість органів управління у правлінні державою.

Ключові слова: політична система, владні повноваження, політична влада, політична партія, республіка, багатопартійна система.

Формування демократичного політичного режиму в колишніх країнах «соціалістичного табору» пов'язано з поваленням комуністичних режимів наприкінці 1980-х – поч. 1990-х рр. Майже 30 держав Центральної, Східної Європи та Азії у цей період часу стали на шлях демократичного розвитку. Більш ніж за двадцять років суспільних перетворень посткомуністичні країни досягли різних результатів: від «ефективної та успішної демократизації» (Литва, Латвія, Естонія, Чехія, Словаччина, Польща, Угорщина), «сегментарної демократії» (Грузія, Молдова, Україна) до «консолідованої автократії» (Білорусь, Росія, Туркменистан, Таджикистан, Узбекистан). Слід зазначити, що майже всі держави, які досягли найбільших успіхів на шляху демократизації політичних систем, лібералізації національних економік, формувались в межах локальної європейської (як частини Західної) цивілізації. Саме цивілізаційний фактор необхідно визначити як первинну та базову умову успішної демократизації політичної системи. Проблематика політичних трансформацій та формування громадянського суспільства на постсоціалістичному просторі розглядалися, зокрема, у працях Зб. Бжезинського, С.Ліпсета, С.Хантингтона, а також у роботах М.Ільїна, І.Кресіної, І.Кудряшової, А.Мельвіля, М.Миронюка, Т.Орлової.

Політичну систему можна визначити як сукупність політичних інститутів, громадських структур, норм і цінностей, а також їх взаємодію, в якій реалізується політична влада і здійснюється політичний вплив. Тому в політичну систему

включають не тільки політичні інститути, які безпосередньо й активно беруть участь у політиці, а й економічні, соціальні, культурні інститути, традиції, цінності, норми, які мають політичне значення і впливають на політичний процес. Призначення всіх цих політичних і громадсько-політичних інститутів полягає в тому, щоб розподіляти ресурси (економічні, валютні, матеріальні) і спонукати населення до прийняття цього розподілу як обов'язкового для всіх [4, с. 146].

Чехія – суверенна, єдина і демократична правова держава, заснована на повазі основних прав і свобод людини і громадянина. Конституція Чехії прийнята 1 січня 1993. Адміністративно Чехія розділена на 14 країв. Краї розділені на територіально-адміністративні утворення. Що проходить реформа місцевого самоврядування спрямована на укрупнення територіальних муніципальних утворень з розширенням їх прав. Найбільш великі міста (тис. чол.): Прага, Брно (389), Острава (324), Пльзень (171).

Вищий орган законодавчої влади – парламент, що складається з двох палат: палати депутатів, до якої входить 200 депутатів, що обираються на 4 роки, і Сенату, в який входить 81 сенатор, який обирається на 6 років, при цьому кожні 2 роки відбувається ротація 1/3 депутатського корпусу.

Вищий орган виконавчої влади – уряд, який підзвітний палаті депутатів парламенту. Як правило, уряд утворюють представники політичних партій, що отримали найбільшу підтримку громадян на виборах. Президент республіки призначає голову уряду, а за його пропозицією – інших членів урядового кабінету. Глава держави – президент Чеської Республіки. Обирається обома палатами парламенту строком на 5 років, максимально на два терміни. Для обрання президента встановлено віковий ценз – старше 40 років.

Основні принципи виборчої системи визначаються Конституцією 1993. Вибори до парламенту відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права таємним голосуванням. Вибори в палату депутатів парламенту проводяться за системою пропорційного представництва, в Сенат – за мажоритарною системою. У парламентських виборах можуть брати участь лише громадяни Чехії, які досягли, принаймні, на другий день виборів 18-річного віку.

У палату депутатів парламенту може бути обраний громадянин Чеської Республіки, який має право брати участь у виборах і досяг, принаймні, на другий день виборів віку 21 роки, в Сенат – 40 років.

Вибори в палату депутатів проводяться за виборчими списками політичних партій, рухів або коаліцій у встановлених законом 14 територіально-адміністративних округах-краях, в Сенат – в 81 виборчому окрузі. Залежно від щільності населення закон встановлює максимальну кількість мандатів у виборчих списках, що припадають на кожен виборчий округ. Встановлено виборчий поріг для проходження в палату депутатів: для політичної партії або руху – 5%, для коаліції двох партій – 10%, для коаліції трьох партій – 15%, для коаліції чотирьох партій і більше – 20%.

Багатопартійна система це – цілісне утворення, що формується всередині політичної системи суспільства на основі усталених зв'язків між політичними партіями, які різняться між собою програмними настановами, тактикою, внутрішньою структурою. Вона, як один з критеріїв і атрибутів розвиненої політичної системи, існує лише в країнах демократії з правовим регулюванням соціального, політичного життя та наявністю громадянського суспільства. Разом з державою і громадськими організаціями вона забезпечує легітимну змінюваність лідерів, розвиток та стабільність, нормальне функціонування суспільства [5].

Більшість партій (ліберальні, консервативні, християнсько-демократичні), намагалися зайняти нішу між центром і правою частиною політичного спектра. Тож, первісне самовизначення партій носило, швидше ідеологічний характер. Але всі вони підтримували розвиток країни на шляху економічної і політичної демократії. Взнявши за основу генезу партій, в Чехії можна виділити ті з них, які вийшли з політичної системи реального соціалізму й адаптувалися до нових політичних умов; які сформувалися з антикомуністичної опозиції; називали їх – історичні партії, що існували ще в досоціалістичний період і відновились у 90-х; партії, що виникли в ході системних змін. Але найбільше партій виникло з антикомуністичної опозиції. Об'єктивно, в основі багатопартійності лежать: соціальна диференціація і стратифікація суспільства; наявність у ньому соціально-

політичних інтересів, спільних для різних соціальних груп; існування конкуруючих груп, що борються за вплив у верхніх ешелонах влади і місцевих органах. Серед історичних партій, що знову вийшли на політичну арену – Чеська соціал-демократична партія. Переважали ж тут малі партії правої орієнтації, які вважали, що періодично будуть змінювати одна одну при владі, а ліві (соціал-демократи) партії не матимуть жодних перспектив. Проте реалії показали, що це був політичний прорахунок [5].

Виборче законодавство Чехії передбачає виділення партіям державних коштів для проведення виборчої кампанії, зокрема партії одержують дотації з державного бюджету, виходячи з результатів парламентських виборів. Партія, що здобула понад 2% голосів, одержує від держави 70 крон (2 дол.) за кожний голос. Оцінюючи організаційний стан партій, вкажемо, що в Чехії відсутні масові партії. Членством у них охоплено не більше 3-5 % чехів. Тож, партії ще не стали виразниками інтересів широких верств, як це необхідно для трансформаційних суспільств. Вони обслуговують інтереси еліт і частини середнього класу, й лише починають представляти інтереси нових соціальних груп [7]. Більшість партій опирається у своїй діяльності на вузьке коло активістів. Тому провідні партії прагнуть збільшити свою політичну вагу за допомогою встановлення контролю над ЗМІ, економічного і політичного клієнтелізму. Більшість партій будуються на основі відданості лідеру і жорсткої субординації, а лідери здійснюють диктат, одноосібно визначаючи кадрову політику, програму, політичний курс тощо.

Праві партії (з досвіду 90-х), більш радикальні, ідеологізовані, авторитарні, але менш компетентні при здійсненні влади, ніж ліві. Потужна правоцентристська (ліберальна) Громадянська демократична партія (лідер – В.Клаус), чітко структурована, її керівне й активістське ядро представлене новою елітою, а не комуністами-реформаторами. Велику роль відіграє і традиційна Чеська соціал-демократична партія. Вона автентична, діє самостійно, не вступає в коаліцію з комуністами, залучає на свій бік ту частину суспільства, що не ототожнює себе з минулою системою, виступає за серйозне коректування соціальних реформ.

Хоч ЧСДП дещо змістилася вправо, але має стійкий електорат і розширює соціальну базу. За час демократичних змін у Чехії склалася поміркована плюралістична і консолідована партійна система з декількох партій. Чехія йде вслід за Угорщиною, яка має найрозвиненішу партійну систему серед країн ЄС.

Муніципальні територіальні утворення за Конституцією мають право на самоврядування. Органи управління – представництва обираються прямим голосуванням на 4 роки. Право брати участь і бути обраними мають громадяни Чеської Республіки, які досягли 18-річного віку і постійно проживають на території даного муніципального освіти. Число членів муніципальних представництв встановлюється залежно від чисельності населення. В даний час в Чехії проводиться реформа органів місцевого самоврядування, відповідно до якої число нижчих територіально-адміністративних утворень скоротиться, а їх функції розширяться.

Чехія є парламентською республікою. Її верховним законом є Конституція Чеської Республіки разом із Декларацією основних прав та свобод. Конституція у своєму сучасному вигляді діє від 1 січня 1993 року, тобто від виникнення самостійної чеської держави, яка утворилася в результаті розділення Чехословаччини. Влада поділяється на законодавчу (Парламент ЧР), виконавчу (Уряд ЧР та Президент республіки) та судову.

За такої форми правління на чолі держави стоїть виборна посадова особа. Уряд формується і діє за умови, що має підтримку, тобто довіру нижньої палати парламенту (або обох його палат). Уперше подібна форма правління з'явилася у Франції у 70-х роках ХІХ ст. Розбіжності у Національних зборах, відсутність єдності в питаннях державного будівництва у той період призвели до появи «тимчасової» республіки, побудованої на зразок конституційної монархії. «Тимчасова» парламентарна республіка, що встановилася у Франції, виявилася досить довговічною. У подальшому схожа форма правління була встановлена у багатьох зарубіжних державах. На даний час така форма правління існує в Італії, Німеччині, Греції, Угорщині, Словачії, Чехії, Індії, Ізраїлі, Лівані, Туреччині, Гайані, Тринідаді і Тобаго та деяких інших державах [1, с. 128].

Політичні партії Чехії є важливим фактором політики, сформували свій електорат. Реальна багатопартійність Чехії – неодмінна умова демократичності її політичної системи, в якій існує зв'язок політичних партій із представницькими соціальними силами, і які прагнуть адекватно відобразити інтереси цих сил.

Список використаної літератури:

1. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політологія./Гелей С.Д. Навч.пос. К., 2004 С.645-648.
2. Конституційне право зарубіжних країн: Навчальний посібник/ За заг. ред. В.О. Ріяки; М-во освіти і науки України. 2-ге вид., перероб. і доп.. К.: Юрінком Інтер, 2006. 543 с.
3. Лісничий В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних країн: Навчальний посібник/ В.Лісничий, К.: Професіонал, 2004. - 335 с.4
4. Лапшин С.А. Навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей (доповнено) /Ред. Струкевич О.К., Конотопенко О.П., Лапшин С.А. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016 р. 403 с.
5. Обзор состояния экономики и основных направлений внешнеэкономической деятельности Чехии в 2016 году Режим доступа: http://91.206.121.217/ТрАпи/Upload/4f517d18-fada-4e3e-8621-004c3af573bc/obzor_economy_Czech%20 2017.pdf .
6. Федорчак Т.І. Багатопартійність Чехії періоду демократії [Електронний ресурс] /Т.І. Федорчак Режим доступу: http://www.rusnauka.com/7_NND_2009/Politologia/43154.doc.htm.
7. Митева Л.Д. Развитие партийных систем в переходный период (в странах Центральной и Восточной Европы) // Проблемы общественного согласия: Парадигмы толерантности и диалога. М., 2000. Ч. 2. С.163.

Sichkar Yu.

CHARACTERISTICS AND CHARACTERISTICS OF THE POLITICAL SYSTEM OF CZECH REPUBLIC

The article deals with the features and characteristics of the political system of the Czech Republic. The analysis of politics, political parties, the importance of government bodies in the government of the state is presented.

Key words: political system, authorities, political power, political party, republic, multiparty system.

Сичкар Ю.Ф.

ОСОБЕННОСТИ И ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛИТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ ЧЕХИИ

В статье рассматриваются особенности и характерные черты политической системы Чехии. Проанализированы политику, политические партии, важность органов управления в правлении государством.

Ключевые слова: политическая система, властные полномочия, политическая власть, политическая партия, республика, многопартийная система.

-----***-----

Тимчишена І.А.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

РОЛЬ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ІМІДЖУ В ПОЛІТИЦІ

У статті розкрито сутність і природу політичного іміджу та визначено основні його функції у суспільстві. Аналізуються основні підходи до дослідження політичного іміджу.

Ключові слова: імідж, політичний імідж, влада, індивідуальний імідж політичного лідера.

Проблема дослідження іміджу в політиці на сьогодні є досить актуальною. Усталення інституту влади потребувало розвитку певних механізмів впливу на людей і формування образу високопоставлених лідерів, який би відрізнявся від звичайного їх образу. У зв'язку з цим виникає питання про роль індивідуального іміджу в політиці. Імідж – це безпосередньо або навмисно створене візуальне уявлення, враження про особистість чи соціальну структуру. Саме враження, а не оцінка як раціональний факт діяльності свідомості [9]. Окремо вирізняють поняття «політичного іміджу», як образу, що цілеспрямовано формується й покликаний справити емоційно-психологічний вплив на певних осіб з метою популяризації, політичної реклами та ін. Населення формує своє уявлення про політика не на підставі безпосередніх контактів, як при звичайному знайомстві, а на основі його символічних уявлень у межах суспільних комунікацій. Імідж політика включає різноманітні якості: особисті (рішучість, певна агресивність, привабливий зовнішній вигляд); організаторські, управлінські здібності (компетентність, участь у процесах прийняття рішень); характеристики, що зближують лідера з електоратом (виходець з низів, невибагливий у побуті) та ін. Політичний імідж виникає тільки тоді, коли він стає «публічним» і починає стосуватися різних сторін політичної практики. Для створення іміджу, наприклад, депутата необхідна наявність хоча б одного виборця, а для створення корпоративного іміджу – політична група чи організація як носій індивідуальної, групової, масової свідомості. Політичний імідж хоча і є універсальним, але

відзначається, певною мірою, абстрактністю, схематичністю, спрощенням та динамічністю у порівнянні з його носієм. Наприклад, динамічність політичного іміджу полягає в тому, що він оперативно змінюється згідно з новою політичною, соціальною, економічною чи іншою ситуацією, яка справляє вплив на «несвідомі» вимоги суб'єктів сприйняття. В цілому імідж завжди становить щось на кшталт «напівправди». У його формуванні важливу роль відіграють стереотипи й асоціації, за допомогою яких люди ототожнюють об'єкт сприйняття з якостями, які не відповідають реальності [5].

Будь-який політичний імідж – це особливий вид іміджу. Він включає в себе політичні і психологічні характеристики, притаманні іміджу взагалі, а також ознаки, притаманні лише його конкретному різновиду. Фахівці часто визначають політичний імідж як цілеспрямовано сформований і пропагований образ кандидата, партії, громадського чи політичного руху, забуваючи, що імідж у політичній сфері існує як феномен масової свідомості незалежно від реалізації передвиборчих технологій, а іноді й всупереч їм.

В сучасних дослідженнях політичного іміджу можна виокремити три основні напрями: перший розкриває психологічні проблеми індивідуального іміджу політичного лідера, громадського діяча; другий – імідж політичних рухів, організацій, політичної системи і держави в цілому; третій виявляє взаємозв'язок між ними. Політичний імідж в сучасних умовах стає настільки важливим чинником, що з ним обов'язково змушені рахуватися політики, які прагнуть здобути владу чи утримати її. Нова політична практика висунула відповідні вимоги перед теорією, у відповідності з якими в практичній політології виник цілий новий напрямок, що одержав назву іміджелогії. Це комплексна дисципліна, що використовує, крім політології, результати й інших наук – соціології, психології, антропології, соціальної психології, дані конкретних соціологічних досліджень, етнографії, історії та інших. Тому знання та досвід фахівців з формування політичного іміджу користуються великим попитом серед політичних партій та їх лідерів, інших акторів політичного ринку.

Так, серед шляхів формування позитивного іміджу, що формуються на основі стереотипів, можна означити наступні: мовні (вербальні) фактори – особливості промови та доповіді, ефект паузи, темп мовлення, простий і зрозумілий стиль, факти, ключові слова-символи і т. д.; позамовні (невербальні) – зовнішній вигляд, перше враження, міміка, жести, потискання руки, динаміка, одяг, зоровий контакт зі слухачами, дистанція; колективний фактор іміджу – оточення; іміджмейкінг – фактор допомоги професіоналів зі створення відповідного іміджу; допоміжні робочі інструменти ПР-роботи – прес-анонс, прес-реліз, радіо- та телевізійне інтерв'ю, інтерв'ю для ЗМІ, фотографії тощо [7].

Відтак існують дуже різні підходи щодо класифікації політичного іміджу. Найбільш поширені з них: 1) за суб'єктом (імідж політичного діяча, партії, руху); 2) за етапністю і стадійністю політичного процесу (вихідний, поточний, кінцевий); 3) за категоріями (реальний, ідеальний); 4) за модальністю (позитивний, негативний); 5) за порівняльною ознакою (імідж кандидата, імідж конкурента).

В залежності від критерію, покладеного в основу класифікації політичних іміджів, їх можна розрізнити: 1) за об'єктом (персональний, корпоративний); 2) за співвідношенням з іншими об'єктами (одиничний, збірний); 3) за змістом (простий, складний); 4) за оригінальністю характеристик (оригінальний, типовий); 5) за контекстом іміджування (особистий, політичний, професійний); 6) за статтю (чоловічий, жіночий); 7) за віком (молодіжний, зрілий); 8) за соціальною категорією (імідж політика, бізнесмена, зірки); 9) за продовженням існування (постійний, ситуаційний); 10) за параметрами прояву (емоційно-чуттєвий, когнітивний тощо) [8].

На основі вчинків, участі в певних політичних подіях формується імідж політика. Створюється він у масовій свідомості цілеспрямовано або стихійно. Як правило, створення іміджу політичного лідера відбувається цілком свідомо і цілеспрямовано. У політичній практиці утвердилися такі типи іміджів політичних лідерів: 1) лідери-вожді, які визначають для своїх прихильників цілі, напрями діяльності, ведуть за собою. Їх характеризують цілісне, персоніфіковане власне

бачення дійсності, яскраві, привабливі особистісні якості; 2) лідери-комівояжери (служителі), які уважно ставляться до людей, прагнуть допомогти їм, переконують, що саме вони можуть розв'язати їхні проблеми; 3) лідери-маріонетки («гендлярі»), які переконують людей, різноманітними способами, «купаючи» їхні симпатії та відповідні дії; 4) лідери-«пожежники», дії яких зазвичай залежать від вимог ситуації [4].

Створення іміджу політика відбувається з використанням певних прийомів:

1. Спирання на авторитети (групи впливу) – використання авторитетних для цільової аудиторії осіб (учених, митців, спортсменів) або груп.
2. Стверджувальні заяви – поширення різноманітних тверджень, які можуть бути як достовірними, так і фальшивими. За таким принципом найчастіше вибудовується пропаганда.
3. «Станьте на бік переможців» – експлуатація намагання людей бути на боці переможця, бути «як усі». Для цього активно поширюється із залученням значущих осіб така інформація: «Кандидат *N* – кандидат номер один»; «Кандидат *N* – кандидат-переможець»; «Все одно переможе *N*».
4. Спрощення проблеми – зведення соціальних, політичних, економічних проблем до простих інтерпретацій. Наприклад, під час президентської кампанії кандидати можуть звинувачувати в усіх проблемах чинного президента.
5. Вибірковий добір інформації – спеціальний добір найвигідніших для певних політичних суб'єктів фактів.
6. Використання протиправних повідомлень і тем – ефективність цього залежить від поєднання таких компонентів, як загроза, рекомендації щодо її уникнення, впевненість аудиторії в спроможності політика захистити суспільство від загрози.
7. Використання ціннісних висловлювань – емоційно інтенсивних, переконливих висловлювань, що стосуються важливих для людей основних цінностей.
8. «Такий, як ми» – ідентифікація політика з цільовою аудиторією. Для цього під час виборчої кампанії використовують телевізійні ролики із сюжетами дитинства, студентства, початку трудової діяльності кандидатів тощо.
9. Загострення уваги – зведення складних для опонента ідей, подій або дій до вразливого аспекту.
10. Невизначені висловлювання і натяки – зауваження, що мають негативне забарвлення, пропозиції самостійно знаходити власні інтерпретації.

Використовуючи їх, експлуатують суспільні стереотипи і приховані підозри: «Ну, ви розумієте, на що живуть такі чиновники, як *N*». 11. Відволікання уваги – перенесення уваги на інші теми. 12. Перенесення несхвалення і негативного іміджу – створення і неприйняття виборцями осіб, дій або ідей через демонстрацію проявів поведінки, діяльності груп, що схвалюють ці ідеї або дії, підтримують особу, але мають низьку довіру (їх бояться, ними нехтують). 13. «Присвоювання ярликів» – експлуатація забобонів і стереотипів населення через приписування об'єкту контрпропаганди того, чого аудиторія боїться. 14. Псевдологічні висновки – використання неправильних логічних висновків. Наприклад, на основі факту підтримки кандидатом ідеї про активне втручання держави в економіку і того, що комуністи виступають за втручання в економіку, робиться висновок, що кандидат – комуніст. Цей метод може бути поєднаний із методом «вибіркового добору інформації», коли висновки роблять на основі обмеженого її масиву [4].

Отже, індивідуальний політичний імідж – це складний, багатофакторний феномен, специфіка конструювання якого пов'язана з особливостями політики як виду діяльності, її місця в житті людей і характером діяльності політичного лідера чи організації. Роль ефективного політичного іміджу проявляється як у високому рейтингу популярності його носія, так і в можливостях впливу на громадську думку, в можливостях активного формування політичної діяльності держави і суспільства в цілому.

Список використаної літератури:

1. Акайомова А. Політичний імідж та основні його характеристики / А.Акайомова // Політичний менеджмент № 5, 2009. С. 29 – 35.
2. Бебик В.М. Політологія для політика і громадянина /В.М. Бебик. К.:МАУП,2003.424 с.
3. Волкова В.В. Имиджелогия: Учебно-методическое пособие / В.В.Волкова. Ставрополь: СевКавГТУ, 2005. 168 с.
4. Корнієнко В.О. Політичний імідж як чинник позиціонування суб'єкта політики / В.О. Корнієнко // Прикладна політологія: навчальний посібник – Київ: Видавничий центр «Академія», 2008. С. 270–295.

5. Кривошеїн В.В. Політичний імідж в аксеологічній структурі політичної ментальності українського народу / В.В Кривошеїн // Національна ідея у формуванні громадянського суспільства та правової держави в Україні. К.: АТ «Реклама», 1999.

6. Лавренко О. Проблеми формування іміджу кандидата в депутати / О. Лавренко // Проблеми політичної психології. Київ, 1997. С. 331–332.

7. Матяшук Л.А., Ярош О.Б. Формування позитивного іміджу державного службовця / Л.А. Матяшук, О.Б. Ярош // Теорія та практика державного управління в умовах євроінтеграції: Матеріали наук.-практ. конф. Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2006. 260 с.

8. Почепцов Г.Г. Имиджология: теория и практика / Г.Г. Почепцов. К., 2002. 574 с.

9. Шепель В.М. Имиджология. Как нравиться людям. /В.М. Шепель. М.:Народное образование, 2002. 576 с.

Тымчышена І.

THE ROLE OF AN INDIVIDUAL IMAGE IN POLITICS

The article reveals the essence and nature of the political image and defines its main functions in society. The main approaches to the study of political image are analyzed.

Key words: image, political image, power, individual image of the political leader.

Тымчишена И. А.

РОЛЬ ИНДИВИДУАЛЬНОГО ИМИДЖА В ПОЛИТИКЕ

В статье раскрыта сущность и природу политического имиджа и определены основные его функции в обществе. Анализируются основные подходы к исследованию политического имиджа.

Ключевые слова: имидж, политический имидж, власть, индивидуальный имидж политического лидера.

-----***-----

УДК 061.100Н:321.013(477)

Трусюк М.В.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

РОЛЬ ООН У ВІДНОВЛЕННІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ УКРАЇНИ

У статті розглядається функціональна роль та значення ООН у відновленні територіальної цілісності в Україні та визнання ООН непорушності територіальних кордонів держави.

Ключові слова: територіальна цілісність, визнання непорушності, миротворча місія ООН, відновлення територіальних границь, експансія, анексія.

Україна у 1945 р. стала однією з держав-співзасновниць ООН. Делегація України взяла активну участь у Конференції в Сан-Франциско, зробивши вагомий внесок у розробку Статуту ООН, зокрема скоординувавши процес розробки Преамбули та Цілей і Принципів Статуту ООН. До 1991 р., перебуваючи у складі

Радянського Союзу, Україна мала в ООН власне представництво на рівні де-юре незалежної країни. Про високий авторитет нашої держави в ООН як у вказаний, так і в новітній періоди її розвитку, свідчить її неодноразове обрання до Ради Безпеки ООН – органу, на який країнами-членами ООН покладено головну відповідальність за підтримання міжнародного миру та безпеки.

На даний момент в Україні проводяться незаконна анексія та протиправні бойові дії на сході. Україна перебуває в складному політичному стані. Рада безпеки ООН завжди чинила миротворчі місії, які підтримувалися світовим товариством держав. Статут ООН є фундаментом сучасного міжнародного права, свого роду загально визнаним кодексом поведінки держав і їхніх взаємин; по ньому звіряють інші міжнародні договори.

ООН сама стала важливим механізмом міжнародного нормотворчості і займає особливе місце серед інших організацій - джерел міжнародного права. З ініціативи та в рамках ООН укладені сотні міжнародних конвенцій і договорів, регулюють положення справ в найрізноманітніших сферах суспільного життя. В принципах побудови ООН (перш за все в наданні особливого статусу постійним членам Ради Безпеки) знайшли своє відображення об'єктивні реалії міжнародно-політичної системи, а їх зміна стало головним стимулом для її реформування.

Під егідою ООН існує велика кількість міжурядових організацій, що здійснюють регулювання міжнародного життя в рамках свого функціонального призначення. ООН наділена виключно важливою компетенцією вирішувати питання війни і миру, у тому числі й шляхом використання збройної сили.

Україна була однією з перших 51 держав, що підписали Статут Організації Об'єднаних Націй і з тих пір країна послідовно дотримується цілей та принципів Статуту, вносить суттєвий внесок у підтримання міжнародного миру, безпеки, роззброєння, економічного та соціального розвитку, захисту прав людини, а також зміцнення міжнародного права. Сьогодні Україна переживає серйозні трансформації, з часу здобуття незалежності у 1991 році. Втрата контролю над частинами своєї території і виникнення збройного конфлікту на сході України призвели до загибелі тисяч людей, примусового переміщення майже 2 мільйонів

осіб, руйнування інфраструктури, а також до втрати значного обсягу промислового виробництва. Поєднання триваючого конфлікту і складної економічної ситуації призвело до ускладнення життєвого становища народу України. Але з труднощами приходять і можливості. Нові лідери вжили термінові і важливі кроки, щоб відповісти на ряд проблем, а хвиля волонтерства охопила всю країну. Міжнародне співтовариство відіграє важливу роль в підтримці національних зусиль зі створення мирної, процвітаючої, міцної України.

ООН відреагувала на ситуацію в Україні. Спираючись на посилену допомогу та розширену присутність в країні, ООН готова надалі підтримувати зусилля України в трьох найбільш важливих напрямках: гуманітарній допомозі, в тому числі в зоні конфлікту і для внутрішньо переміщених осіб; відновленні, стабілізації та встановленні миру; а також у проведенні довгострокових реформ і розвитку всієї країни, включно із забезпеченням верховенства права і зміцненням соціальної стабільності та демократичного управління. [1]

Варто сказати, що як непостійний член Ради Безпеки ООН впродовж 2016-2017 рр. Україна під час роботи в Раді зосередить свою увагу на таких питаннях: протидія російській агресії проти територіальної цілісності та політичної незалежності України. Україна використовуватиме всі існуючі механізми непостійного членства в Раді Безпеки з метою припинення триваючої агресії Російської Федерації проти нашої держави, включно з незаконною окупацією Автономної Республіки Крим. Забезпечення універсального дотримання Цілей та Принципів Статуту ООН

Останні події свідчать про появу нової вкрай тривожної тенденції, коли окремі країни-члени ООН дозволяють собі тлумачити в довільний спосіб Цілі та Принципи Статуту ООН та навіть грубо ігнорувати і порушувати їх. Така поведінка становить серйозну загрозу для системи норм і принципів, які регулюють відносини між державами. Посилення миротворчого потенціалу ООН. Посилення спроможностей ООН із запобігання конфліктам та посередництва. Боротьба з тероризмом [2].000

Варто сказати про те, що Генасамблея ООН підтримала резолюцію, у тексті якої визнається непорушність територіальної цілісності України. За відповідну резолюцію проголосували 100 країн-членів ООН.

Проти проголосували 11 країн: разом з Росією проголосували лише Вірменія, Білорусь, Болівія, Куба, КНДР, Нікарагуа, Судан, Сирія, Зімбабве, Венесуела. Велика частина країн утримались під час голосування - це 58 країн на чолі з Китаєм. Авторами цієї постанови виступили Німеччина, Канада, Коста-Ріка, Литва, Польща та Україна. Згодом співавторства попросили ще велика кількість країн, серед яких Австралія, Австрія, Бельгія, Хорватія, Чехія, Данія, Естонія, Франція, Грузія, Швеція, Туреччина, Великобританія, США, Ісландія, Італія, Японія, Норвегія тощо. [3]

Зокрема, наглядна роль ООН у збереженні територіальної цілісності в Україні спостерігається в введенні миротворчої місії ООН на сході України, що захистить громадян від збройного насильства і посприє відновленню суверенітету і територіальної цілісності держави, як заявила речник Державного департаменту США Хізер Нойерт під час брифінгу в Міжнародному прес-центрі Вашингтона. "Такі сили повинні мати широкий мандат для забезпечення миру і безпеки на всій окупованій території України, аж до кордону з Росією, щоб уникнути поглиблення або узаконення розколу всередині України", - заявила речник Держдепартаменту США.

Крім того, Нойерт "вкотре закликала Росію ввести реальний і стабільний режим припинення вогню". Вона також наголосила на необхідності відведення важкого озброєння і надання доступу спостерігачам на всій території, аж до міжнародного кордону з РФ.

"Необхідно забезпечити можливість спостерігачам, які надають повну та достовірну інформацію з місця подій, діяти безпечно в загрозовій середовищі", - зазначила представник Державного департаменту США. [3]

У висновку можна підсумувати, що статут ООН є фундаментом сучасного міжнародного права, свого роду загально визнаним кодексом поведінки держав і їхніх взаємин; по ньому звіряють інші міжнародні договори та угоди.

ООН сама стала важливим механізмом міжнародного нормотворчості і займає особливе місце серед інших організацій - джерел міжнародного права. А саме, роль ООН у відновленні територіальної цілісності в Україні вагома та суттєва. Завдяки миротворчим місіям на сході України здійснюється допомога з боку ООН, підтримка з боку інших держав-членів Ради Безпеки надає допомогу, підтримку та визнання суверенітету та територіальної цілісності України.

Список використаної літератури:

1. Україна – представництво ООН в Україні. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/oon-v-ukraini/ukraina>. загол. з екрану.
2. Офіційний сайт постійного представництва України при ООН – Діяльність України в Раді Безпеки ООН. Режим доступу: <https://ukraineun.org/ukraine-and-unscl/>. загол. з екрану.
3. С. Сідоренко Генасамблея ООН підтримала територіальну цілісність України / С.Сідоренко // Газета «Українська правда».-2014.
4. Устав Организации Объединенных Наций (Принят в г. Сан-Франциско 26.06.1945) // Действующее международное право. Т.1. М.: Московский независимый институт международного права, 1996. С.7 - 33.
5. Декларация о принципах международного права, касающихся дружественных отношений и сотрудничества между государствами в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций (Принята резолюцией 2625 (XXV) Генеральной Ассамблеи ООН от 24 октября 1970 года) //официальный сайт ООН - <http://www.un.org>.

Trusyuk M.

UN'S ROLE IN RENEWAL OF TERRITORIAL INTEGRITY IN UKRAINE

The article considers the functional role and the importance of the United Nations in restoring territorial integrity in Ukraine and the recognition of the UN of the inviolability of the territorial boundaries of the state.

Key words: territorial integrity, recognition of inviolability, UN peacekeeping mission, restoration of territorial boundaries, expansion, annexation.

Трусюк М.В.

РОЛЬ ООН В ВОССТАНОВЛЕНИЮ ТЕРРИТОРИАЛЬНОЙ ЦЕЛОСТНОСТИ В УКРАИНЕ

В статье рассматривается функциональная роль и значение ООН в восстановлении территориальной целостности в Украине и признание ООН незыблемости территориальных границ государства.

Ключевые слова: территориальная целостность, признание незыблемости, миротворческая миссия ООН, восстановление территориальных границ, экспансия, аннексия.

-----***-----

Войтко Л.І.
Студентка ФІЕП
ВДПУ ім. М. Коцюбинського

**ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ НА ПРИКЛАДІ
КОПАЙГОРОДСЬКОЇ ЗОШ**

У статті проаналізовано державно-громадське управління освітою в Україні, подано характеристику та принципи державно-громадського управління освітою, визначено напрямки її реалізації на прикладі Копайгородської ЗОШ.

Ключові слова: державно-громадське управління, принципи державно-громадського управління, освітня політика, освітні інновації.

Модернізація освіти, зокрема її управлінської діяльності, неможлива без розвитку державно-громадського управління. Нова модель управління має бути відкритою і демократичною: у ній повинні поєднуватися засоби державного управління з громадським впливом. Пряме втручання центрального управління має поступитися місцем гнучкості, науково-методичним, прогностичним та іншим функціям. Метою встановлення такого партнерства є об'єднання зусиль і можливостей місцевої громади й школи в розв'язанні важливих соціокультурних і освітніх питань щодо забезпечення оптимальних умов становлення розвиненої особистості, набуття нею соціально-важливих якостей.

Стратегічні цілі, завдання, пріоритетні напрями й основні шляхи перетворень в управлінні системою освіти визначені Конституцією України, законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту» [6] «Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті» [12] та ін. правовими документами.

Державно-громадське управління школою передбачає участь громади у процесах управління школою; надання шкільних ресурсів (включаючи людські) для забезпечення потреб спільноти, допомогу та безпосередню участь у визначенні потреб громади, та реалізації програм, спрямованих на вирішення цих

проблем, тісний взаємозв'язок, співпрацю, постійний діалог і взаємодію двох суб'єктів управління: державного і громадського [2, с. 142].

Вищим органом державно-громадського управління є загальношкільні збори (конференція), які розв'язують стратегічні завдання розвитку школи, обирають раду школи [11, с.97]. На загальношкільній конференції, яка проводиться наприкінці навчального року, директор школи звітує про проведену протягом року роботу. Таємним голосуванням дається оцінка роботи директора школи [3, с.119]. Серед громадських утворень, які діють у нашому навчальному закладі, – рада школи, батьківський комітет, рада профілактики, шкільна президентська служба, наркопост, учнівське наукове товариство «Ерудит» та інші. Соціальне партнерство в освіті — це механізм для створення розвинутого, здорового суспільного організму, який успішно «працює» в умовах злагодженого суспільства. Такі нагальні освітні проблеми початок реформування освіти не викликають у багатьох людей сумніви щодо адекватності соціального партнерства як способу вирішення цих проблем. Однак ця обставина не зменшує, а, навпаки, збільшує значення соціального партнерства для школи [1, с.186].

Партнерство - це система взаємозв'язків між педагогічними колективами, професійними спілками - з одного боку, учнями та їх батьками - з другого, і державою та органами місцевого самоврядування — з третього, їхніми представниками та громадськими організаціями з четвертого [4].

Педагогічний колектив Копайгородської ЗШ розуміє, що суть соціального партнерства полягає в тому, що це специфічний вид громадських відносин між різними соціальними групами, які мають відмінні соціально-освітні інтереси, які не можуть стати однаковими, проте можливе їх поєднання, забезпечення певного балансу їхньої реалізації. Соціальне партнерство педагогів громадських організацій та директорів одночасно є і результатом, і активним чинником формування молодого громадянського суспільства, в якому різні соціальні групи, прошарки і класи зі своїми специфічними інтересами створюють свої організації, через які формують стійку соціальну спільноту, що забезпечує соціальну, економічну та політичну стабільність в суспільстві [12, с.12]. Соціальне

партнерство уособлює собою відмову від будь-яких насильницьких, революційних методів вирішення соціальних протиріч і орієнтацію на еволюційний шлях розвитку суспільства. Соціальне партнерство у роботі освітнього закладу заперечує диктатуру будь-якої особи, групи, класу і утверджує суспільний договір, угоду між членами суспільства як основу оптимальної реалізації прав і інтересів різних соціальних груп.

Суспільне значення даного партнерства у роботі Копайгородської ЗШ: співпраця різних організацій з метою надання якісних освітніх послуг; упровадження в життя гуманістичних ідей і принципів навчально-виховного процесу; розробка, прийняття і реалізація конкретних взаємовигідних рішень.

Суспільне призначення соціального партнерства у роботі школи полягає також і у практичному втіленні узгодженої соціально орієнтованої освітньої політики, у сприянні врегулюванню соціальних конфліктів, подоланню кризових явищ у окремих соціальних прошарках, в кінцевому підсумку — зростанні якості освіти майбутніх громадян країни в найширшому розумінні [13, с.32].

У своїй роботі ми прийшли до висновку, що становлення і розвиток соціального партнерства забезпечується створенням системи соціального партнерства, що являє собою складне і динамічне утворення структурно-організаційних елементів (суб'єктів, предмета, нормативно-правового забезпечення), форм, ідеології, культури, принципів, методів, засобів, тактики, технологій взаємовідносин, об'єднаних певним механізмом. Ця система постійно знаходиться під дією, з одного боку, регулюючого впливу соціальної системи, а, з іншого боку — впливу стихійних чинників соціального життя. Об'єктом (предметом) громадського партнерства в Копайгородській ЗШ є узгоджена соціально-освітня політика, що на різних рівнях має своє конкретне наповнення. Реалізується соціальне партнерство через систему взаємних консультацій, переговорів, угод на різних рівнях.

Для успішного виконання своїх суспільних функцій система соціального освітнього партнерства має включати в себе такі елементи: сукупність державних та громадських організацій, а також виконавчої влади і здійснення взаємодії між

ними на різних рівнях регулювання соціально-освітніх стосунків; сукупність різних спільних документів (колективних договорів, угод, рішень, ухвал тощо), які схвалюються цими органами на основі взаємних консультацій, переговорів між сторонами; відповідна культура, традиції, форми взаємодії, співвідношення вказаних органів і порядок, послідовність розробки й виконання, пріоритетність документів, які ними приймаються.

Соціальне партнерство у сільській школі ґрунтується на визнанні неминучості й необхідності мирного співіснування та співпраці в суспільстві різних соціальних груп з їх специфічними, часто протилежними інтересами; об'єктивності прояву і конфлікту інтересів, боротьби між соціальними групами; можливості вести співпрацю в цивілізованих формах і досягати її конструктивного завершення у вигляді взаємоприйняттого компромісу, що відповідає завданням освітнього суспільного прогресу [17, с.271].

Роль соціального партнерства у функціонуванні громадянського суспільства і надання освітніх послуг багатогранна. Соціальне партнерство в Копайгородській ЗШ виконує не лише названі вище традиційні функції, а й специфічні завдання. Серед них як найактуальніші слід виділити такі: залучення всіх суб'єктів соціального партнерства до співпраці; посилення мотивації до навчальної діяльності та досягнення високих результатів роботи, ефективності навчання та виховання як необхідної умови підвищення якості життя і економічного розвитку суспільства; усунення непорозумінь і суперечностей щодо намірів, які відображають інтереси кожної зі сторін; досягнення взаємного прагнення до виконання намічених завдань.

У Копайгородській школі активно працює й учнівське самоврядування (учнівський парламент). Учніське самоврядування є одним з найважливіших факторів формування в учнів умінь і навичок керівництва демократичними процесами, що відбуваються в державі. Метою учнівського самоврядування є розвиток соціальної та організаційної активності учнівській молоді шляхом залучення її до участі в демократичному управлінні; захист прав і інтересів своїх

членів; інтеграція зусиль для добрих та корисних справ; розробка та упровадження проектів, спрямованих на покращення учбово-виховного процесу.

Однією з форм залучення учнів до громадського життя є участь учнів у шкільному самоврядуванні. Мета педагогів - виховати дітей дбайливими господарями школи, класу, які вміють співпрацювати на принципах рівності, гласності, демократизму, приймати під власну відповідальність [12, с.344].

Слід зауважити, що крім шкільного парламенту в учнівське самоврядування входять загальношкільні звітно-виборчі збори, класні збори, шкільна лінійка. Це дає послідовно проводити рішення шкільного парламенту у життя класів, а також встановити відповідальність за доручену справу. Діти є учасниками діяльності школи, а не сторонніми спостерігачами. Вони завжди радіють роботі і виявляють винахідливість у праці, бажаючи взяти на свої плечі важку справу. Вони наповнені вірою у життя. Педагогічний колектив школи організовує роботу так, щоб вихованці вчилися поважати один одного та дорослих, щоб панувала атмосфера доброзичливості та взаємодопомоги. Без почуття впевненості в собі, власне не має особистості.

Кожна людина повинна знати свої можливості, здібності, чого вона може досягти. І коли є впевненість у своїх силах, легше подолати будь-які перешкоди і труднощі на своєму шляху, дитина не розгубиться у складній ситуації [14, с.54]. Ефективна взаємодія адміністрації школи, батьків та учнів залежить від усвідомлення, планування, координації вказаних дій кожним директором закладу освіти. Основними формами співробітництва з батьками, які впроваджуються у практику роботи загальноосвітніх навчальних закладів, є батьківські збори груп. Такі збори проводяться, зазвичай, у діалогічній формі; засідання батьківського комітету або спільне засідання адміністрації школи та батьківського комітету. Також варто відзначити участь батьків у педагогічних, методичних та виховних заходах (написання науково-дослідницьких праць, організація екскурсій, зустрічей, випускних вечорів); проведення щорічного дня відкритих навчальних та позанавчальних занять для батьків; анкетування батьків з питань навчання та виховання [19].

Враховуючи загальні тенденції модернізації освіти, однією з суттєвих складових проведення цих реформ у кожному навчальному закладі вважаємо формування соціального партнерства учасників шкільної освіти: вчителів, учнів, їхніх батьків у рамках освітніх округів, керівництво яким здійснює рада округу [17, с.239]. До її складу входять керівники навчальних закладів суб'єктів округу, представники місцевого самоврядування, представники місцевих органів державної виконавчої влади, представники громадськості [19, с.371].

Можна підвести підсумки, що педагогічний колектив Копайгородської ЗОШ розуміє, що у XXI ст. саме права і свободи людини, в тому числі її освітні права і свободи, посідають пріоритетне місце в системі ціннісних орієнтацій громадянського суспільства. Це обумовлено пріоритетністю завдань формування людського фактору, який стає визначальним чинником розвитку й найціннішим економічним ресурсом нинішнього суспільства. Умови його формування, нагромадження й ефективного використання прямо залежать як від освітнього, економічного, так і не меншою мірою - від соціального добробуту жителів сіл, діти з яких навчаються в Копайгородській ЗОШ, тому соціальне партнерство в найширшому розумінні узгодженої взаємодії соціальних інституцій стає необхідною умовою соціально-освітнього прогресу.

Список використаної літератури:

1. Аксиологічний потенціал державного управління освітою. Навч. посібник / Крижко В.В., Мамаєва І.О. К.: Освіта України, 2015. 224 с.
2. Бегей В.М. Демократизація управління загальноосвітньою школою. /В.М.Бегей Тернопіль: ЛДУ, 2014. 195 с.
3. Бутирська Т.О. Взаємодія влади та громадянського суспільства: еволюція і сучасний стан /Т.О. Бутирська // Інституційні перетворення як передумова ефективного використання ресурсного потенціалу регіону : матеріали щоріч. загальноінститут. наук.-практ. конф. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2018. С. 118–122.
4. Вакарчук І.О. Матеріали із офіційного сайту Міністерства освіти і науки України. Режим доступу : [www//mon.gov.ua](http://mon.gov.ua)
5. Єльнікова Г. Теоретичні підходи до моделювання державно-громадського управління // Директор школи. 2017. №40-41.
6. Збірник законодавчих та нормативних актів про освіту.- К., 2017. - 463 с.
7. Згага П. Освітня політика і питання якості // Програма підтримки вироблення стратегії реформування освіти. - 2018. - № 1 (березень-квітень). – 154 с.
8. Концепції громадянської освіти в школах України // Шлях освіти, № 1. 2018.
9. Кремень В. Державно-громадська модель управління освітніми змінами /В.Кремень // Директор школи. 2017. №9.

10. Лист Міністерства освіти і науки України № 1/9-189 від 20.09.2017 р. «Щодо подальшого утвердження відкритої і демократичної державно-громадської системи управління освітою».

11. Модернізація освіти в Україні. Аналітичний огляд результатів всеукраїнського опитування керівників загальноосвітніх навчальних закладів у 2017 р. К.: 2017. 340 с.

12. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Освіта. 2017. № 56 (8934). Від 24 вересня 2017 р.

13. Панійко Ю. Теоретичні основи самоврядування. Проект Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку Української державності /Ю.Панійко // Педагогічна газета. - 2016 р. - № 6 (72) (червень).

14. Положення про загальноосвітній навчальний заклад. – 2017.

15. Семигіна Т.В. Робота в громаді: практика й політика /Т.В.Семигіна Вид. дім «КМ Академія», 2018. 180 с.

16. Серджіованні Т. Керування освітою і шкільне врядування / Пер. з англ. О. Щур. Львів: Вид. «Літопис», 2017. 440 с.

17. Стратегія реформування освіти в Україні (рекомендації з освітньої політики). К.: «К.І.С.», 2018. 296 с.

18. Учнівське самоврядування: досвід, тенденції, пропозиції. Тернопіль: Вид. «Астон», 2018. 96 с.

19. Фуллан М. Сили змін: Вимірювання глибини освітніх реформ / Пер. з англ. Г. Шиян, Р. Шиян. Львів: Вид. «Літопис», 2018. 362 с.

Voytko L.

PUBLIC-PUBLIC EDUCATION MANAGEMENT AT AN EXAMPLE OF KOPAIGOROD SOCIETY

The article analyzes common-public education management in Ukraine, describes the principles of common-public educational management, defines the directions of its implementation on the example of the Kopyagorod secondary school.

Key words: state and public administration, principles of state and public administration, educational policy, educational innovations.

Войтко Л.И.

ГОСУДАРСТВЕННО-ОБЩЕСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ ОБРАЗОВАНИЕМ НА ПРИМЕРЕ КОПАЙГОРОДСКИЙ ООШ

В статье проанализированы государственно-общественное управление образованием в Украине, дана характеристика и принципы государственно-общественного управления образованием, определены направления ее реализации на примере Копайгородского ООШ.

Ключевые слова: государственно-общественное управление, принципы государственно-общественного управления, образовательная политика, образовательные инновации.

-----***-----

Копитко А.І.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ПРАВО НА ЗАБУТТЯ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті розглядаються можливості використання права на забуття, що сприяє усуненню проблеми накопичення та видалення інформації, яка згодом може стати не потрібною та лише засмічуватиме простори мережі Інтернет або ж, навіть наноситиме шкоду людям.

Ключові слова: право на забуття, право бути забутим, видалення інформації, персональні дані, інформація, Google.

У сучасному світі майже усі дані містяться у електронному варіанті, тому дуже легко знайти інформацію про будь яку людину. Але ж чи всі люди хочуть, щоб їхнє життя було «як на долоні»? Саме тому виникла необхідність впровадження права на забуття. Право на забуття або право бути забутим – право людини видалити на вимогу свої персональні дані із загального доступу через пошукові системи, тобто дані, які недостовірні, неактуальні або порушують законні інтереси заявника. Ці дані видаляються саме з пошукової системи і, таким чином, стають недоступними для сторонніх [1].

Окремі питання цієї проблематики досліджували: В.Брижко, М.Різак, В.Панченко, А.Марущак, О.Радкевич, І.Вельдер, А.Міллер.

Право бути забутим тісно пов'язане з так званим «правом на ідентичність», можливістю формувати власний образ, представляти і розвивати його у спілкуванні з іншими людьми. Спосіб, за допомогою якого ми розглядаємо минуле та вкладаємо його у проектування майбутнього, є важливою складовою людської індивідуальності, яка опиняється під загрозою в умовах агресивного інформаційного середовища та «абсолютної пам'яті» комп'ютерних систем.

Обговорюючи дане право, мається на увазі стирання даних, які обробляють і які знаходяться у вільному доступі без порушення законодавства. Подібно, до цього, у Законі України «Про захист персональних даних» зазначено, що суб'єкт

персональних даних має право «пред'явити вмотивовану вимогу щодо зміни або знищення своїх персональних даних будь-яким володільцем та розпорядником персональних даних, якщо ці дані обробляються незаконно чи є недостовірними».

Передусім право бути забутим може бути розділено на: право на видалення даних; право на забуття, яке стосується видалення будь якої інформації (лише за прийняття судового рішення) [2]:

1. Персональні дані видаляються або знищуються в порядку, встановленому відповідно до вимог закону.

2. Персональні дані підлягають видаленню або знищенню у разі: закінчення строку зберігання даних, визначеного згодою суб'єкта персональних даних на обробку цих даних або законом; припинення правовідносин між суб'єктом персональних даних та володільцем чи розпорядником, якщо інше не передбачено законом; видання відповідного припису уповноваженого або визначених ним посадових осіб секретаріату уповноваженого; набрання законної сили рішенням суду щодо видалення або знищення персональних даних.

3. Персональні дані, зібрані з порушенням вимог цього закону, підлягають видаленню або знищенню у встановленому законодавством порядку.

4. Персональні дані, зібрані під час виконання завдань оперативно-розшукової чи контррозвідувальної діяльності, боротьби з тероризмом, видаляються або знищуються відповідно до вимог закону[3].

Уся сукупність вимог щодо обробки та захисту персональних даних представляється у рамках восьми базових принципів. Так, відповідно до цих принципів, персональні дані повинні: оброблятися сумлінно і законно (за наявності підстав та з дотриманням вимог до їх обробки та захисту); отримуватися із конкретною законною метою та не оброблятися у способи, несумісні з цією метою; бути адекватними, не надлишковими відповідно до визначеної мети їх обробки; бути точними та своєчасно оновлюватися; не зберігатися довше, ніж це необхідно; оброблятися з дотриманням прав фізичної особи, включаючи право на доступ до власних даних; оброблятися з дотриманням законодавчих вимог захисту конфіденційної інформації; не передаватися за межі

країни без відповідного захисту, а якщо і передаватись, то з дотриманням міжнародних стандартів стосовно поширення персональних даних [4].

Люди, які добивалися права на забуття стали відомими назавжди, ось деякі із них: Маріо Костеха Гонсалеса; Вольфганг Верле та Манфред Маубер; Крістос Катсурас; Роберт Пестон [5].

За офіційною статистикою Facebook за 2014 рік 11,4% акаунтів в соцмережі зареєстровано під вигаданими іменами, таким чином, люди намагаються залишитися інкогніто і не бути ідентифікованими [1].

«Право на забуття» часто критикують за розпливчастість трактувань щодо того, яка інформація є особистою і яку можна видаляти. Виникає небезпека цензури пошукової видачі, оскільки можна переписати історію людини.

Критики побоюються, що «забуття» може зашкодити інтересам громадськості, журналістам, бізнесу. Видаленою може бути інформація про нечесність підприємницької діяльності, в такому випадку горе-бізнесмен приховає від своїх клієнтів і партнерів те, як він вів свої справи раніше. Або, наприклад, політики будуть видаляти наклепницьку інформацію з Інтернету про себе і будуть представлені в мережі однобоко. Але, швидше за все, побоюватися цензури немає причин. Google в своїх звітах [6] наводить приклади запитів на видалення персональних даних і того, які були задоволені, а які ні. Наприклад, у Франції священник, засуджений за зберігання дитячої порнографії, попросив видалити статті про вирок суду і його відсторонення від церкви. Google не видалив цих даних. У іншому випадку італійський високопосадовець попросив видалити статті, в яких йшлося про покарання за скоєний злочин кілька десятиків років тому. Google ці дані теж не видалив. В іншому випадку жертва давно минулого злочину попросила видалити посилання, за якими висвітлювався цей злочин. В даному випадку пошуковик видалив ці сторінки з пошукової видачі [1].

Отже, «Право на забуття» – нова прогресивна норма в праві, яка відповідає сучасним потребам людини. Дане право дозволяє контролювати та управляти інформацією, яка оточує людину.

Список використаної літератури:

1. Право на забуття. Захист персональних даних [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://brona.com.ua/uk/pravo-na-zabuttja-zahist-personalnih-danih/>.
2. Сухорольський П. Право бути забутим у правовій системі Європейського Союзу: реалії, проблеми та перспективи / П.Сухорольський. // Наука міжнародного права на рубежі століть. Тенденції розвитку та трансформації. 2016. С.90–101.
3. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>
4. Мельник К.С. Обробка та захист персональних даних в соціальних мережах / К.С. Мельник. // Інформація і право. 2014. №3. С.64–69.
5. «Право на забуття» — що це таке й чому про нього варто знати? Режим доступу: http://ms.detector.media/trends/1411978127/pravo_na_zabuttja_scho_tse_take_y_chomu_pro_nogo_v_arto_znati/.
6. Запросы на удаление результатов поиска на основании европейского законодательства о конфиденциальности. Режим доступу: <https://transparencyreport.google.com/eu-privacy/overview>.

Копитко А.

RIGHT TO LOSS

This article describes the possibility of using the right to oblivion, which helps eliminate the problem of accumulation and deletion of information, which may subsequently become unnecessary and will only clog the Internet or even harm human beings.

Key words: the right to oblivion, the right to be forgotten, the removal of information, personal data, information, Google.

Копитко А.И.

ПРАВО НА ЗАБВЕНИЯ

В данной статье рассматриваются возможности использования права на забвение, что способствует устранению проблемы накопления и удаления информации, которая впоследствии может стать не нужной и только засорять просторы сети Интернет или даже наносить вред людям.

Ключевые слова: право на забвение, право быть забытым, удаление информации, персональные данные, информация, Google.

-----***-----

УДК 004.773:001.002-049.5

Булаховська І.С.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

У статті пропонується підхід до забезпечення інформаційної безпеки осіб з урахуванням відкритої інформації, що міститься у соціальних мережах.

Ключові слова: інформаційна безпека, мережа Інтернет, соціальні мережі, ІТ-субкультура, ЗМІ, інформація, інформаційні системи, інформаційний ресурс.

Інформаційна безпека посідає одне з ключових місць у системі забезпечення життєво важливих інтересів усіх без винятку країн. Це в першу чергу обумовлено потребою створення розвиненого інформаційного середовища суспільства.

Саме через інформаційне середовище найчастіше здійснюються загрози національній безпеці в різних сферах діяльності особистості, суспільства й держави. У сучасних умовах виникла потреба в переосмисленні та уточненні проблеми інформатизації України крізь призму її інформаційної безпеки з урахуванням сучасних інформаційних впливів, а саме через соціальні мережі.

Перш ніж говорити про інформаційну безпеку необхідно визначитися з поняттям “інформація”. Це поняття сьогодні вживається дуже широко і різнобічно. Важко знайти таку галузь знань, де б воно не використовувалося. Повсякденно під час здійснення різних видів діяльності користуються таким поняттям: Інформація – нові дані про людей, предмети, факти, події, явища і процеси незалежно від форми їхнього представлення.

У галузі інформаційних систем рекомендується таке визначення інформації: інформація – це відомості, які є об’єктом зберігання, передавання і оброблення. Відомо, що інформація може мати різну форму, зокрема, дані в комп’ютерах, листи, пам’ятні записи, досьє, формули, креслення, діаграми, моделі продукції, дисертації, судові документи й ін.

Як і будь який, інформація має споживачів, що потребують її, і тому володіє певними споживчими якостями, а також має і своїх власників або виробників. Відповідно до різноманітності поняття інформації, словосполучення “інформаційна безпека” в різних контекстах може мати різний сенс. Так, у Законі України “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки” наводиться таке поняття інформаційної безпеки:

Інформаційна безпека – стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, при якому запобігається нанесення шкоди через: неповноту, невчасність та невірогідність інформації, що використовується; негативний інформаційний вплив; негативні наслідки застосування інформаційних технологій; несанкціоноване розповсюдження, використання і

порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації. Спеціальне законодавство в галузі безпеки інформаційної діяльності представлено низкою законів. У їхньому складі особливе місце належить базовому Закону “Про інформацію, інформатизацію і захист інформації”, що закладає основи правового визначення всіх найважливіших компонентів інформаційної діяльності: інформації та інформаційних систем; суб’єктів – учасників інформаційних процесів; правовідносин виробників – споживачів інформаційної продукції; власників інформації – обробників і споживачів на основі відносин власності при забезпеченні гарантій інтересів громадян і держави [2].

Соціальні мережі, такі як Facebook, Twitter, Google+, ВКонтакті, Однокласники, стають сьогодні все більш популярними та налічують 1,6 млрд. активних користувачів. Основна перевага соціальних мереж полягає в тому, що вони об’єднують людей зі схожими інтересами і надають зручний спосіб обміну інформацією різних форматів. Вони дозволяють знаходити людей, спілкуватися і обмінюватися думками, новинами, фотографіями, відео- тощо.

Проте, відкриті середовища, якими є соціальні мережі, мають також і недоліки. Передусім, дружній стиль спілкування, поширений в соціальних мережах, є оманливим і може створити невиправдане відчуття безпеки. Більшість людей не приділяють достатньої уваги інформації, яку публікують на своїх особистих сторінках, залишають в коментарях до записів, розташованих на сторінках друзів та публічних груп. В той час, як аналіз цієї інформації дозволяє робити висновки стосовно громадської та соціально-політичної позиції об’єкта, визначити його ставлення до процесів, що протікають в суспільстві, прогнозувати його поведінку та моделювати соціальну взаємодію [3].

У наш час соціальні мережі асоціюються з особливим видом структур, які є Інтернет-платформою для створення і підтримки особистих та професійних зв’язків між людьми. Як справедливо зазначає Г. Бакулєв, “нові медіа часто дають людям те, що вони хочуть, навіть якщо довгоочікувані наслідки можуть виявитися негативними. На відміну від звичних медіа, вони не мають зв’язків з іншими традиційними соціальними інститутами, які відчувають відповідальність

перед суспільством. Адаптація до нових медіа та їхньої специфіки часто підриває існуючі соціальні ролі та зв'язки. Мінлива медіа індустрія змушує змінюватися й інші суспільні інститути, включаючи політичні, релігійні, військові й освітні” [4].

Використовуючи методи структурно-функціонального та порівняльно-типологічного аналізу та визначаючи розбіжності здійснення впливу в суспільстві, передусім підкреслимо, що: інформаційний ресурс став основним засобом впливу; відбувається зростання кількості каналів впливу та зменшення можливостей об'єктів впливу щодо їх перекриття чи блокування; майже відсутні політичні та географічні обмеження у поширенні інформації; формується чітка диференціація об'єктів впливу та охоплення масштабних аудиторій; відбувається зменшення здатності об'єкта впливу блокувати інформацію; формується залежність об'єктів впливу від отримання необхідної інформації та стираються межі між реальними подіями і фактами та віртуальною реальністю [5].

На думку В.М.Горового, “неформальне об'єднання комп'ютеризованої частини суспільства у своїй колективній свідомості викристалізувало власну підкультуру, культуру окремої соціальної спільноти, засновану на використанні інтернет-технологій як якісно нових засобів доступу до інформаційних ресурсів суспільства, засобів виробництва й ефективного використання інформації. Оскільки найхарактернішою особливістю даної субкультури є використання Інтернету, очевидно, є всі підстави іменувати її ІТ-субкультурою” [6].

Багатоаспектні характеристики нового явища в соціальній сфері нашого суспільства свідчать про його певну усталеність і перспективи розвитку. Сферу безпеки держави воно має турбувати, оскільки в суті своїй не є варіантом культурного розвитку, є асоціальним і потребує адекватного реагування [7].

Слід зазначити, що сучасний процес законотворення з його процедурними порядками й темпами прийняття рішень, що лишаються незмінними ще з кінця XIX ст., об'єктивно не встигає за розвитком електронних інформаційних технологій, трансформацією під їх впливом суспільства, залишаючи протягом тривалого часу неврегульованими в правовому полі відносини, що створюються в суспільстві внаслідок розвитку науково-технічного прогресу. Дуже обмежена

кількість правників, що орієнтуються в специфіці розвитку суспільних правовідносин в умовах розвитку Інтернет-технологій, у період входження суспільства в інформаційний етап його розвитку. У даному випадку мова йде про глобальні інформаційні впливи на розвиток суспільства і про формування інформаційних ринків, і про питання захисту інтелектуальної власності в Інтернет-просторі, і про проблеми національної інформаційної безпеки, захист суверенних інформаційних ресурсів, протидію спробам посягання на національний інформаційний суверенітет тощо [8].

Зважаючи на викладене, варто зауважити, що новітні технології та комунікації здатні вдосконалити методи забезпечення інформаційної безпеки, але окрім цього створюють серйозні загрози. Тенденції негативного впливу соціальних мереж на забезпечення інформаційної безпеки залишаються недостатньо усвідомленими сучасним суспільством. Разом з цим, інформатизація соціального простору, прискорення процесів передачі і обробки інформації, розвиток мережі Інтернет та соціальних медіа стали передумовами формування нової якості відносин та становлення нового типу інформаційної культури, яку необхідно розглядати як обов'язкову умову забезпечення інформаційної безпеки.

Список використаної літератури:

1. Електронний ресурс: Міністерство Оборони України – Режим доступу: <http://www.hups.mil.gov.ua/assets/doc/science/stud-conf/suchasna-viyna-gumanitarniy-aspekt/46.pdf>
2. Лапшин С.А. Вплив засобів масової інформації на формування сучасного інформаційного суспільства в Україні /С.А. Лапшин //Збірник матеріалів «круглого столу» інформаційні ресурси та інтелектуальна власність в освітньо – науковому просторі: правові та філософські виміри. / Упорядники : Довгань О.Д., Беланюк М.В., Лапшин С.А., Радзівєвська О.Г., Яременко О.І. ВДПУ, НДІП НАПрН України, К., Видавничий дім «АртЕк» 2017. С.68-76.
3. Розробка підходу до забезпечення інформаційної безпеки осіб з урахуванням інформації соціальних мереж – Режим доступу: <http://openarchive.nure.ua/handle/document/2891>
4. Бакулев Г.П. Массовая коммуникация : западные теории и концепции /Г.П.Бакулев М.: Аспект Пресс, 2005. 176 с.
5. Смола Л.Є. Детермінанти політичного процесу сучасності: теоретико-методологічний аналіз в інформаційно-психологічному вимірі /Л.Є. Смола. К.:Видавн.дім Д.Бурого, 2010. С. 90.
6. Горовий В.М. ІТ-субкультури в структурі сучасного суспільства /В.М.Горовий // Україна : події, факти, коментарі. 2012. № 5. С.76-85.
7. Панченко В.М. Методика виявлення ознак інформаційного впливу в засобах масової інформації /В.М.Панченко //Інформаційна безпека людини, суспільства, держави. 2011. № 3. С. 67-73.
8. Овчинский В. Сетевой революционер Обама /В.Овчинский. Росбалт, 09.02.11 г. Режим доступа : [//www.rosbalt.ru/2011/02/09/817780.html](http://www.rosbalt.ru/2011/02/09/817780.html).

Bulakhovska I.

INFORMATION SECURITY IN SOCIAL NETWORKS

The article presents an approach to ensuring the information security of individuals, taking into account open information containing personal pages of users of social networks.

Key words: information security, Internet network, social networks, IT-subculture, mass media, information, information systems, information resource.

Булаховская И.С.

ИНФОРМАЦИОННАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ В СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЯХ

В статье предлагается подход к обеспечению информационной безопасности лиц с учетом открытой информации, содержащие личные страницы пользователей социальных сетей.

Ключевые слова: информационная безопасность, сеть Интернет, социальные сети, IT-субкультура, СМИ, информация, информационные системы, информационный ресурс.

-----***-----

УДК [316.324.8:004]:111.32

Гладько Т.В.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ

У статті проаналізовано специфіку розвитку сучасного інформаційного суспільства та проблеми, які виникають в Україні через неузгодженість темпів розвитку економіки, технологій, виробництва та освітнього комплексу.

Ключові слова: інформація, людина, суспільство, інформаційне суспільство, культурний розвиток, засоби масової інформації.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується зростаючою роллю інформаційних технологій. Вони активно впливають на стан політичної, економічної, оборонної та інших складових безпеки держави. Необхідність використання інформаційних технологій вже не викликає жодних сумнівів, оскільки технологія – це одна з найбільш динамічно розвинутих областей сучасного життя. Використання нових інформаційних технологій дозволяє підвищити ефективність процесу навчання, сприяє здійсненню переходу до безперервної освіти, вирішує проблему доступу до нових джерел різноманітної за складом і формами представлення інформації. В освітніх установах, на

виробництві та навіть у повсякденному житті люди дуже часто використовують інформаційні технології [1, с. 42].

Україна економічно і політично є досить молодою державою. Виокремлення сучасної України з загально радянського простору відбувалось досить стихійно, на тлі бурхливого економічного розладу, що охопив СРСР наприкінці 1980-х рр. Втрата державного регулювання, порушення сталих економічних зв'язків стали причинами економічного занепаду. У той час, як більшість країн світу оволодівали провідними комп'ютерними технологіями і стрімко розвивали галузі, пов'язані з виробництвом знань та інформаційних ресурсів, українському суспільству з останніх зусиль доводилося боротися з величезними рівнями відкритого й прихованого безробіття, з гіперінфляційним знеціненням грошової одиниці, із збанкрутуванням та закриттям підприємств.

Існування на межі виживання відкинуло українську економіку на декілька десятиліть відносно економік більш розвинених країн світу. Однак, подолання економічного занепаду і підвищення рівня життя населення зробили свою справу. Україна почала приєднуватися до загальносвітового інформаційного простору. Спочатку досить повільно, а потім все більш прискорено українці почали залучати до використання у виробництві і повсякденному житті сучасні інформаційні технології [2, с. 95].

Новітні технології посилюють небезпеку інформаційного насильства, відбувається експоненціальний розвиток ризику й вразливості нашої цивілізації. Проте, незважаючи на інформаційне домінування, речовинні й енергетичні компоненти насильства зберігаються, вони не зникають. Різниця між інформаційним і фізичним насильством полягає і в енергетичних витратах. Найпоширенішими формами інформаційного насильства є: фізичне (гучна музика, випромінювання); фізіологічне (негативний вплив від поєднання кольорів, 25-й кадр); психологічне (страх, розлади) [3, с. 34-46].

Все більш актуальним стає захист від інформації (а не захист інформації). З появою всесвітньої мережі Інтернет будь-який охочий може заявити про себе на весь світ, причому фактично безкоштовно, на відміну від використання

традиційних ЗМІ. Цензура в мережі, як така, практично безглузда, оскільки навіть при закритті сайту завжди залишається можливість викласти цю саму інформацію на будь-якому іншому сервері анонімно або практично анонімно. Інтернет – відкрите поле для інформаційного насильства. У людини, яка починає сприймати світ через Інтернет, виникає нова картина світу. В цій ситуації змінюється навіть традиційне уявлення про знакові системи. По-перше, величезний потік інформації перекладає її з дискретного рівня на континуальний, можлива навіть інформація без змісту. По-друге, втрачається можливість верифікувати цю інформацію, визначити, де правда, а де брехня. Відбуваються зміни в мові, як основі комунікації, а це, в свою чергу, породжує глобальні трансформації в суспільстві.

За допомогою медіа формується не тільки світогляд, а й дії індивідів. Акцентування уваги на матеріалі в програмах, в яких висвітлюються новини, наприклад, сприяє тому, що засоби масової комунікації не просто повідомляють нам про те, що відбувається, – вони визначають хід наступних подій. Це ненавмисний вплив: засоби масової інформації зовсім не намагаються стимулювати насильство, проте їх всемогутність важко переоцінити [4, с.15-17].

Серед різноманітних впливів в засобах масової комунікації особливе місце займають ті, що пов'язані із зображенням насильства, насамперед, в програмах телебачення. Ця проблема протягом останніх десятиріч залишається предметом численних досліджень і дискусій. Особливої гостроти проблема набула у зв'язку з питанням про соціальну відповідальність засобів масової інформації. До питань, що постійно обговорюються, належать: чи дійсно функціонування ЗМІ призводить до проявів агресивної поведінки і якщо так, то який механізм реалізації цього феномену; який внесок засобів масової комунікації в реальний рівень насильства в тому або іншому суспільстві; чому засоби масової комунікації більше за інших сприяють прояву агресивних дій або звільненню від агресивності; які особливості впливу інформаційних і художніх матеріалів телебачення, що містять сцени насильства. До теперішнього часу серед дослідників не склалося єдиної точки зору про суть і спрямованість впливу показу телевізійного насильства на прояви насильства в реальності.

Телебачення має здатність ефективніше за інші ЗМІ впливати на свідомість людини. Видовищність і систематичність прив'язує людину до екрану, веде до формування потреби включатись у віртуальну реальність телебачення, яке повсякденно впливає на смаки, коригує моду, формує мову, стиль і лексику. Телебачення конструює світ, який не даний нам в сприйнятті, воно – гіпноз і наркотик, “пожирач часу”. Будучи благом, коли суспільство володіє інформацією, воно перетворюється на зло, коли виходить з-під контролю. В цих умовах інформація стає об'єктом продуктивного впорядкування і регулювання, від результатів якого залежить використання інформації в якості глобального стратегічного ресурсу для виживання суспільства [5, с. 47].

Оточуючі нас умови змінилися настільки, що, на мою думку, можна вести мову про еволюційну зміну й самої людини. Коли на зміну типу *Homo sapiens sapiens* приходить *Homo sapiens indicium* (людина інформації), яка вже сьогодні левову частку свого життя перебуває не у реальному, а у віртуальному світі. Точніше, для цієї людини віртуальний світ є таким же реальним як і звичайне оточуюче середовище. Для неї фактичне місцезнаходження не має ніякого значення. Вона легко змінює країну, роботу, взагалі напрямок діяльності. Сучасна молодь, які якраз і є першими представниками нового типу *Homo indicium*, дуже часто не мають таких гарних енциклопедичних знань як попередні покоління, проте вміють дуже швидко отримувати необхідну на даний час інформацію і застосовувати її. Вони не бачать сенсу у запам'ятовуванні всієї отриманої інформації. Молодь просто достає її з комп'ютерних мереж як з камери схову, використовує і знову відправляє на склад до запитання. Фактично, для сучасної людини, комп'ютер та інші засоби накопичення і обробки інформації стають її продовженням, продовженням її рук й мозку.

Список використаної літератури:

1. Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. 2014. № 1(50). 157 с.
2. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Кіровоград. нац. техн. ун-т ; [редкол.: Л.М. Фільштейн, А.Б. Немченко, Д. П. Богиня та ін.]. Кіровоград: КНТУ, 2013. Вип.24. 382 с.
3. Алдер Х. Современные психотехнологии /Х.Алдер СПб., 2000.

4. Назаров М.М. Массовая коммуникация в современном мире методология анализа и практика исследования /М.М.Назаров М., 2002.

5. Маніпуляція свідомістю в умовах інформаційного суспільства / О.Г. Василевич // Мультиверсум. Філософський альманах: Зб. наук. пр. К., 2008. Вип. 69. С.46-56.

Gladko T.

INFLUENCE OF INFORMATION SOCIETY ON HUMAN ACTIVITY

The article deals with the specifics of the development of a modern information society and analyzes the problems that arise in Ukraine due to the inconsistency of the pace of economic development, technologies, production and the educational complex.

Key words: information, person, society, information society, cultural development, mass media (mass media).

Гладько Т. В.

ВЛИЯНИЕ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА НА ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ЧЕЛОВЕКА

В статье рассмотрена специфика развития современного информационного общества и анализируются проблемы, которые возникают в Украине из-за несогласованности темпов развития экономики, технологий, производства и образовательного комплекса.

Ключевые слова: информация, человек, общество, информационное общество, культурное развитие, средства массовой информации (СМИ).

-----***-----

УДК 323.4: [316.324.8:004]

Благодир А.М.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ФОРМИ І МЕТОДИ ПОЛІТИЧНОЇ БОРОТЬБИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті розглядаються методологічні та політико-правові аспекти боротьби як форми взаємодії різних політичних сил, які представляють потреби та інтереси відповідних суспільних груп. Проаналізовано взаємозв'язок політичної культури українців з формами і методами політичної боротьби.

Ключові слова: політична боротьба, інтереси та потреби, влада, опозиція, партія, політичний конфлікт, національна еліта, національний інтерес.

Конфлікт загалом є поширеним явищем у людському житті. Немає людей, які абсолютно уникали б конфліктів, не були хоч якоюсь мірою їхніми учасниками. Сьогодні ми є свідками протистоянь на ґрунті не лише політичної, а й екологічної, національної, економічної, соціальної проблематики, які інколи набувають форми

гострої і драматичної конфронтації, що впливає на функціонування державної влади та її рішення, набуваючи при цьому різноманітних форм політичних конфліктів. Апогей політичного протистояння, як засвідчує досвід, настає під час президентських та парламентських виборів, коли виборчі перегони сприймаються як гостра політична боротьба.

Політична боротьба – складне, багатомірне явище, яке трансформується зі зміною політичного часу. На її сутність, цілі й завдання серйозно впливає вразливий процес реформування сучасного суспільства.

Мабуть, не існує в політології такої проблеми, до якої виявляли б інтерес так багато вчених, як до політичних конфліктів. Їх вивчали і вивчають Р. Дарендорф, К. Боулдінг, Л. Козер, Р. Макк, Р. Снайдер, К. Кучер, Г. Зіммель, К. Маркс, Р. Преторіус, Е. Дюркгейм, Дж. Рекс, Т. Парсонс, В. Овчинникова, А. Здравомислов, В. Семенов, А. Романюк, Ю. Запрудський, В. Іванов та ін. [3, с. 96].

Політична боротьба є насамперед формою взаємовідносин окремих осіб, партій, політичних груп, громадських об'єднань, класів, держав, окремих політиків, громадських діячів з приводу відносин влади. Отже, політична боротьба — це специфічний вид відносин, основу яких становлять відповідні політичні інтереси суб'єктів політики, політичного процесу та застосовуються певні політичні методи для розв'язання таких відносин.

Предметом політичної боротьби є влада. Нас оточують предмети, складний світ предметів. Влада діє на цей світ предметів, а через вплив на них впливає на людей, на відносини, що склалися між ними. Влада постійно намагається встановити певні норми суспільного життя і постійно здійснює контроль над дотриманням цих норм [3, с.101]. Залежно від особливостей суспільства і влади характеризують, типологізують боротьбу.

На думку Ф. Хайєка та інших відомих політологів, фактично розглядають дві основні модифікації боротьби — боротьба авторитарної (тоталітарної) і демократичної влади. Боротьба авторитарної влади - це своєрідний “рух без світлофорів”, коли влада бере на себе повну відповідальність за все, що відбувається в суспільстві, позбавляючи людей свободи і творчості.

Боротьба демократичної влади притаманні “суспільству світлофорів”. У ньому водії (громадяни) “самі обирають маршрут, тобто визначають мету і засоби своєї предметної діяльності відповідно до своїх інтересів”.

Саме принципи демократії та лібералізму роблять владу гнучкішою, стійкішою і гуманнішою, хоча, як відомо, демократія багатьма філософами визнавалася і визнається також далеко не ідеальною формою правління, владарювання, влаштування, організації життя. Кажуть так: демократія не забезпечує раю, але і не дає перемогти пеклу. А це вже чимало.

Політичну боротьбу можна також розрізнити як таку, що стосується всього політичного простору (наприклад, між гілками влади), і як боротьбу усередині владних структур, коли сторони воюють за перерозподіл влади або розширення владних повноважень. Політична боротьба - це загострення взаємовідносин сторін у політиці або їх зіткнення, пов'язане з відмінностями їх становища у суспільстві. Джерелом політичної боротьби є конкуренція, суперництво, антагонізм, ворожість у сферах економіки, політики, інтересів [1, с. 575]. Розрізняють три основних типи політичної боротьби: інтересів, цінностей, ідентифікації.

Боротьба інтересів, як правило, спостерігаються у високорозвинених, стабільних країнах, де час від часу перерозподіляються власність, капітали тощо. Вважають, що розв'язувати такі конфлікти легше, ніж інші.

Боротьба цінностей, або ціннісні конфлікти, навпаки, характерні для держав нестабільних, з нестійким державним устроєм. Ці конфлікти розвиваються навколо таких цінностей, як свобода, рівність, автономія, справедливість тощо.

Боротьба ідентифікації настає тоді, коли суб'єкт політичного процесу намагається ототожнювати себе з відповідною соціальною групою [4, с. 283].

Дієвими чинниками політичної боротьби в демократичному суспільстві є влада та опозиція. Вони постійно перебувають в стані політичного дискурсу, який складається з двох фаз: конфліктного дискурсу і дискурсу узгоджень. Саме конструктивна конфліктна взаємодія влади та опозиції дозволяє зберегти соціум як ціле, оскільки вони є політичним втіленням різноманітних соціальних інтересів

і потреб. Інституціалізація політичного дискурсу влади та опозиції робить їх більш передбачуваними і суспільно корисними.

У соціально і політично неоднорідному суспільстві неможлива однодумність і єдність дій всіх його складових. Розбіжність корінних інтересів є об'єктивним соціальним підґрунтям появи політичної опозиції з боку тих груп, які вважають себе ущемленими. Опозиція до діючої влади і політики, яку вона проводить, може виявлятися як у масових протестних діях, так і в різноманітних формах опонування владі з боку політичних партій, профспілок, суспільних рухів, окремих груп, які представляють інтереси соціальних верств [2,с.159-160].

Метою сучасної розвиненої держави є реалізація національних інтересів, які сприяють росту національної економіки і підвищенню міжнародного статусу країни. Досвід провідних держав свідчить, що основу національних інтересів складають приватні інтереси громадян, і лише спільність приватних і державних інтересів сприяє консолідації зусиль, спрямованих на безумовну реалізацію стратегічних і тактичних завдань. Зрозумілі цілі і завдання дозволяють розробити механізми реалізації національних інтересів сучасної держави. Сучасна Україна поки що не зуміла усвідомити значущість і об'єднуючу силу власних національних інтересів [6, с. 215].

Досить неоднорідним є менталітет народу України, як результат багатонаціонального складу, історично різних витоків та стандартизуючого впливу техногенної цивілізації, міського способу життя. Вплив західної культури, особливо в останні роки, приніс зовсім не кращі цінності та зразки поведінки. І усе це разом узятє дозволяє говорити про вплив маргінальності на менталітет українського народу. Становлення української особистості має виступити чинником дефрагментації української ментальності. При цьому у виробленні стратегії особистісного формування слід свідомо та рішуче долати існуючі на ментальному ландшафті елементи фобій, рештки всіляких комплексів меншовартості, історичної скривдженості тощо [6, с. 219].

Більш драматичними з точки зору державотворення і національних інтересів України виявились популістські методи, які використовувались на

президентських перегонах 2004 року. Саме жага влади в будь-який спосіб змусила претендентів на пост глави держави та їх прибічників розколоти Україну на схід і захід і замість того, щоб подолати суперечності, які історично склалися між населенням різних частин держави, зробити рішучі кроки в бік консолідації суспільства, що є природним обов'язком політиків, протиборчі команди розділили суспільство, вдалися до сепаратистських заходів, що поставило під загрозу цілісність держави [6, с. 227].

Конфлікт і компроміс, конфлікт і консенсус, конфлікт і гармонія – неодмінні супутники людської цивілізації. Взаємодіючи і змінюючи одне одного, вони забезпечують існування і визначають розвиток будь-якого суспільства і людства в цілому. Ідеї і теорії безконфліктного суспільства – соціальна утопія, а спроби його створити – шлях до застою, великих жертв і катастроф. Не випадково на Заході давно вже стало аксіомою твердження про те, що свобода і демократія – це політика існування в конфлікті, це – безперервний конфлікт.

Поступ держави, її авторитет залежать значною мірою від ступеню консолідації народу, котрий творить цю державу. Чим вищий рівень згуртованості нації, тим менше конфліктів у суспільстві, а відтак державний організм виглядає перспективнішим на шляху свого розвитку. В цьому контексті нинішній стан українського соціуму, з його численними проблемними ситуаціями, вимагає стратегічної переорієнтації на пошук внутрішніх механізмів самоорганізації та розвитку.

Список використаної літератури:

1. Лузан А. Боротьба політична // Політична енциклопедія / Ю.Левенець (голова), Ю.Шаповал та ін. К.: Парламентське видавництво, 2011. 808 с.
2. Побочий І.А. Боротьба за створення “партії влади” в процесі демократичної трансформації українського суспільства // Політологічний вісник. Зб-к. наук. праць. К.: Знання України, 2006. Вип. 22. С. 157-169.
3. Політологія. К.: Центр учбової літератури, 2007. 303 с.
4. Побочий І.А. Влада та опозиція як суб'єкти політичної боротьби в процесі державотворення в Україні // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. К.-Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2005. Вип. 7. С.282-290.
5. Побочий І.А. Вплив комуністичних та соціалістичних ідей на українське державотворення // Політологічний вісник. Зб-к наук.праць. К.: Знання України, 2006. Вип. 21. – С.158-169.
6. Політологія: Підручник /За ред. О.В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. Вид. 2-ге, перероб., доповн. К.: Академія, 2003. 526 с.

Blahodyr A.

FORMS AND METHODS OF POLITICAL STRUGGLE

In the article the methodological and political-practical aspects of political fight as forms of co-operation of different political forces which present necessities and interests of the proper community groups are analyzed. Some ways of achievement of political consensus and social consent which are offered in Ukrainian society are described.

Key words: political fight, interests and necessities of social forces, political power, political opposition, party of power, political conflict, national elite, national interest.

Благодир А.М.

ФОРМЫ И МЕТОДЫ ПОЛИТИЧЕСКОЙ БОРЬБЫ В УСЛОВИЯХ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА

В статье рассматриваются методологические и политико-практические аспекты политической борьбы как формы взаимодействия различных политических сил, которые представляют потребности и интересы соответствующих общественных групп. Анализируется процесс формирования многопартийности в Украине, особенности и характер украинских политических партий, их роль в политической борьбе.

Ключевые слова: политическая борьба, интересы и потребности социальных сил, политическая власть, политическая оппозиция, партия власти, политический конфликт, национальная элита, национальный интерес.

-----***-----

УДК 323.23:070

Каштельян Ю.О.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

У статті розглянуто сутність засобів масової інформації, закономірних особливостей їх діяльності. Досліджено особливості методів впливу ЗМІ на громадську думку та роль реклами у становленні свідомості індивідів.

Ключові слова: ЗМІ, політична реклама, громадська думка, маніпулювання.

Одним із важливих питань сьогодення є дослідження впливу інформації на суспільство, його розвиток, рівень соціального і політичного життя. Цілком природньо, що ХХІ століття відрізняється новітніми пошуками підходів для дослідження цієї проблеми та прогнозуванням майбутніх рішень для того, щоб покращити рівень стабільності українців. Усім відомо, що високопосадовці та

державні службовці безпосередньо залежать від впливу засобів масової інформації (ЗМІ), це пояснює постійну зміну їх позицій перед народом під час прийняття доленосних політичних рішень. Сьогодні варто наголосити на тому, що громадська думка формується внаслідок впливу ЗМІ на суспільні настрої, погляди, що підкреслює актуальність дослідження.

Посилення позицій мас-медіа на відносини у соціумі тісно пов'язане з демократизацією та глобалізаційними процесами. Громадські організації, політичні партії та незалежні ЗМІ – основні складові громадянського суспільства. Джерелами впливу на суспільну думку є: опитування, маніфестації, референдуми, збори, а також обговорення, що виносять на порядок денний. Більшість науковців схиляється до думки, що громадська думка формується під час освоєння як колективного, так і індивідуального досвіду, а також під час спілкування.

Значення та роль ЗМІ досліджував А. Москаленко [5], В. Лизанчук проаналізував складні проблеми зародження національної культури, духовності, функціонування української мови в усіх клітинках державного організму [3, с. 7]. Проблеми активного впливу ЗМІ на політичну свідомість і поведінку громадян вивчали О. Пугачов та А. Соловйов [10, с. 15]. М. Князева [1] досліджувала вплив мас-медіа на духовний клімат суспільства та проаналізувала рівень залежності громадян від емоційних та моральних витоків ЗМІ, А. Новікова [6] вивчала роль та місце радіо, телебачення і періодичних видань у демократичному суспільстві.

Громадська думка – це сукупність індивідуальних поглядів суспільства щодо конкретної проблеми. Е. Бернайз стверджував, що «громадська думка – складне поняття, що демонструє ледь помітну, нестійку і рухливу сукупність індивідуальних суджень» [2, с. 121].

Важливе значення під час формування громадської думки відіграють ЗМІ – сукупність новітніх каналів для зв'язку, зокрема радіо, телебачення, преса, Інтернет, кіно, відео і т.д. ЗМІ вдаються до волі і досвіду мільйонів людей, водночас мають значний вплив не тільки на людську свідомість, але на їх вчинки, людські групові дії [4]. Основною проблемою українців є безпідставна довіра до будь-яких видів масової інформації. Вторинна інформація, яку отримує

глядач/слухач переважно містить у своєму складі авторські позиції, таким чином, світогляд слухача формується внаслідок вражень. Пересічний громадянин інформаційного суспільства XXI ст. – зручна мішень для впливу інформації. Проблемним є питання щодо суб'єктивності під час аналізу позицій, оскільки зазвичай слухач автоматично стає на бік оповідача, який вміло доніс основну суть за допомогою засобів масової інформації.

Кандидатські теледебати – визначальна подія під час виборчої кампанії, оскільки вони вдало привертають увагу електорату. Теледебати використовують для аналізу оцінки позиції кандидатів завдяки аудиторії, яка там знаходиться і має можливість скласти певні враження про політичні якості представників. Політична реклама – докладна інформація про кандидата, що впливає на свідомість виборців під час голосування, відрізняючись особливими лаконічністю, емоційністю, образністю та виразністю з-поміж інших кандидатів.

Основні цілі політичної реклами за Р.Харрісом: вступне вітання з кандидатами, яке повинне запам'ятися багатьом; ознайомлення з проблемою, що вважають найважливішими на порядку денному; створення персонального іміджу; ґрунтовне пояснення позиції кандидата [7].

Політична реклама виконує роль помічника для виборців під час політ кампаній, наприклад, чимало роликів призначені тим, кого важливо утримувати в колі своїх прихильників. Сьогодні частіше прослідковуємо тенденцію до збільшення значущості реклами у виборчій кампанії, що супроводжує великі витрати кандидатів [3].

Не можна не відзначити глобальний вплив змістового і стильового наповнення редакційних статей, де чітко розмежовують індивідуальний підхід для вивчення особливостей виборів. Дж. Беєр вказує на нетрадиційність інформаційних джерел у президентських компаніях, наприклад, музичні мережі, ток-шоу тощо [7].

Г. Джоветт окреслював пропаганду як маніпуляції з символами. Сучасні мас-медіа – широкий простір для відкриття можливостей різноманітних дій, не тільки політичного характеру. Інформаційний чинник ЗМІ впливає на процес формування і прийняття рішень суспільства. У кінцевому результаті, внаслідок

укріплення позицій масової інформації, виникає нова спеціалізація – «spindoctor» [8, с. 150], основне завдання – зміна первинного сприйняття події, що відбулася і виходить з-під контролю замовника/представника. У політології існує п'ять видів роботи spindoctora: а) пре-спін (початковий етап підготовки до події); б) пост-спін – вихід блискавичного ефекту, після події, що відбулася; в) торнадо-спін – негайна зміна інтересів аудиторії, наприклад виокремити іншу проблему; г) контроль кризових моментів; д) аналіз роботи з подіями.

Людина – одночасний об'єкт і суб'єкт виховання, оскільки виховний вплив проходить в суспільній сфері, а також у рамках соціальної системи. ЗМІ відіграють важливу роль під час динамічного спілкування, що супроводжує соціальну рівновагу населення. Проте, не кожен розуміє, що засоби масової інформації – найкраще і водночас жорстоке знаряддя для маніпулювання свідомістю громадян. Україна потребує ЗМІ, що будуть абсолютно незалежними від держави для того, щоб мас-медіа добросовісно виконувало свою роботу. Як відомо, підґрунтям для маніпуляції є свідоме перекручування інформації та відверте введення в оману індивідів для задоволення корисливих потреб. Незаперечним є факт впливу ЗМІ на людські інтелект та почуття, зміст – провідна соціальна дійсність в практичному застосуванні.

Велику увагу громади привертають різноманітні інститути, що створюють громадську думку – держава, церква тощо. Засоби масової інформації – четверта влада суспільства, яка істотно впливає на формування індивідуальної особистості. Громадська думка безпосередньо залежить від способу подачі інформації суспільству. Наприклад, якщо журналіст користується авторитетом, його діяльність усім відома, тому до слів такого спеціаліста завжди будуть прислуховуватися. Якщо уявити ту ж ситуацію, тільки в головній ролі буде відома людина (уявімо, що політик), але в суспільства до нього довіри немає, то слова його будуть марними і не залишать жодного сліду в свідомості людей.

Засоби масової інформації не зупиняють свій розвиток на певному етапі. Два десятки років тому, найбільш популярним ЗМІ вважалося телебачення, тому до слів дикторів українці плекали більше довіри, ніж до газет. Згодом всесвітня

мережа інтернет витіснила телевізор, зайнявши провідні позиції серед населення будь-якого віку, оскільки стали доступними перегляд різноманітних відеороликів, інтернет-статті, а також реальна аналітика на конкретні події. Спеціалісти нейролінгвістичного програмування досить часто вдаються до послуг ЗМІ, щоб вплинути на свідомість завдяки вдало підібраним картинці, звуку і тексту.

Отже, ЗМІ мають великий вплив на формування громадської думки у політичному, соціальному і культурному житті суспільства. ЗМІ володіє низкою засобів, які використовує під час маніпулювання громадянською свідомістю. Сьогодні гостро постає проблема створення системи заходів для дотримання журналістами своїх обов'язків, зокрема публікації достовірної інформації.

Список використаної літератури:

1. Князева М.Л. "Черная культура" и светлый человек /М.Л.Князева // Педагогика. 2001. №3. С.97-101.
2. Корольков Г. Паблик рілейшнз. Наукові основи, методика, практика. Підручник, 2-е вид. доп. /Корольков Г. К.: Видавничий дім "Скарби", 2001. 400 с.
3. Лизанчук В. Завжди пам'ятай: ти – українець! 2-ге доп. вид. /Лизанчук В. Львів: Мальва, 2001. 680 с.
4. Дзюба М.Т. Роль засобів масової інформації в формуванні громадської думки //Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. / М.Т.Дзюба Київ: 2008 р., с. 77 – 81
5. Москаленко А.З. Два кити: Журналістика як система засобів масової інформації. Журналістика перехідного періоду. /А.З. Москаленко К.: Школяр, 1997. 360с.
6. Новикова А.А. Медиаобразование в США: проблемы и тенденции /А.А.Новикова //Педагогика. 2000. №3.
7. Мовчан П. Медіа-конструювання та громадська думка /П.Мовчан //Журнал ВРУ «Віче». [Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/961/>]
8. Політологія : Навчальний посібник / Бабкіна О. В., Горбатенко В.П. К.: ВЦ,2006. 568 с. [Режим доступу <http://www.info-library.com.ua/books-text 1738.html>]
9. Полторак В.А. Маркетингові дослідження: Навчальний посібник. /В.А.Полторак К.: Центр навчальної літератури, 2003. 387 с.
10. Лапшин С.А. Політологія: навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей (доповнено) /Струкевич О.К., Конотопенко О.П., Лапшин С.А. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016. 403 с.

Kashtelyan Y.

THE EFFECT OF MASS MEDIA ON FORMATION OF PUBLIC OPINION

The essence of mass media, regular features of their activity is considered in the article. The peculiarities of methods of media influence on public opinion and the role of political advertising in establishing the consciousness of individuals are researched.

Key words: mass media, mass media, political advertising, public opinion, manipulation of consciousness, TV debates.

Каштелян Ю.О.

ВЛИЯНИЕ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ НА ФОРМИРОВАНИЕ ОБЩЕСТВЕННОГО МНЕНИЯ

В статье рассмотрена сущность средств массовой информации, закономерных особенностей их деятельности. Исследованы особенности методов воздействия СМИ на общественное мнение и роль политической рекламы в установлении сознания индивидов.

Ключевые слова: СМИ, средства массовой информации, политическая реклама, общественное мнение, манипулирование сознанием, теледебаты.

-----***-----

УДК 327.5:172.4

Ляхович І.В.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ТИПИ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ

ВИРІШЕННЯ

У статті розглядається міжнаціональний конфлікт, здійснюється аналіз типів міжнаціональних конфліктів, а також шляхи їх вирішення.

Ключові слова: міжнаціональний (міжетнічний) конфлікт, причини конфлікту, типи конфліктів, міжетнічна напруга.

Становлення незалежних національних держав відбувалося в умовах неминучого руйнування одних і формування інших політичних структур. Процес створення нових держав та їх соціально-політичних інститутів потенційно конфліктний, оскільки боротьба йде насамперед за ресурси і можливість здійснювати контроль над ними. Причому, якщо власність в умовах ринку - основний ресурс, то влада в даному випадку виступає як найважливіший засіб, за допомогою якого можна здійснювати контроль над цим та іншими ресурсами [1].

Соціологи, політологи та етнологи розглядають конфлікт виключно як реальну боротьбу між групами, так і через зіткнення несумісних інтересів. При такому розумінні конфлікт являє собою стадію крайнього загострення суперечностей, що виявляється в конфліктній поведінці, і має точну дату виникнення протиборства. При соціологічному підході до пояснення причин конфлікту залучається аналіз взаємозв'язків соціальної стратифікації суспільства

з етнічною залежністю населення. При політологічному підході одним із самих розповсюджених є трактування ролі еліт, перш за все інтелектуальних і політичних в мобілізації етнічних почуттів, міжетнічної напруги і ескалації її до рівня внутрішнього конфлікту. Частіше всього напруга існує між домінантною етнічною спільнотою і етнічною меншиною, але вона може бути як відкритою, яка виявляється у формі конфліктних дій, так і прихованою. В останньому випадку напруга виражається в соціальній конкуренції, заснованої на оціночному порівнянні своєї і чужої груп на користь власної. В ході конфлікту зростає значення двох важливих умов соціальної конкуренції: • Члени свого етносу сприймаються як більш схожі один на одного, чим вони є насправді, акцент на внутрішньо-груповій подібності призводить до деіндивідуалізації, що виявляється в почутті власної анонімності і недиференційованого відношення до окремих представників чужої групи. Члени інших етносів сприймаються як більш відмінні один від одного, чим вони є насправді; часто культурні і навіть мовленнєві межі між етнічними спільнотами є важко помітними, але в конфліктній ситуації вони сприймаються як чіткі.

В ході етнічних конфліктів міжгрупова диференціація протікає у формі протиставлення своєї і чужої груп, більшість протиставляється меншості, християни – мусульманам, титульна нація – нетитульній. Соціальні протиріччя хоча і грають вирішальну роль серед причин конфліктних дій, але не пов'язані з ними прямо: конфліктні дії виникають, якщо протидіючі сторони усвідомлюють несумісність своїх інтересів і мають відповідну мотивацію поведінки. При цьому важливе значення має усвідомлення емоційного визрівання конфлікту. Наприклад, пережиті «історичні несправедливості» викликають бажання встановити справедливість, але це не обов'язково приводить до виникнення миттєвої реакції. В моделях природи міжетнічних конфліктів особливе місце займають поведінські концепції. Вони не відкидають значення соціально-структурних факторів, але акцентують увагу на соціально-психологічних механізмах, які стимулюють конфлікт. В рамках цих концепцій широко відома теорія фрустрації-агресії. Соціальні психологи, філософи і соціологи, вивчаючи

реальні соціально-культурні і політичні ситуації, наповнюють цю теорію конкурентним змістом, виявивши в міжетнічних конфліктах феномен відносної депривації. При цьому не просто підкреслюється загроза депривації у зв'язку з погіршенням умов життя групи, але і саме депривація розглядається як розрив між очікуваннями людей та їх можливостями [2].

Таким чином, під міжнаціональним (міжетнічним) конфліктом в широкому розумінні слід розуміти будь-яку конкуренцію між етносами (чи етнічними групами) – від реального протиборства за володіння обмеженими ресурсами до конкуренції соціальної – у всіх випадках, коли протистояння зумовлено етнічною приналежністю її членів.

Розрізняють декілька типів міжнаціональних конфліктів:

1. Конфлікти стереотипів (етнічні групи чітко не усвідомлюють причини суперечностей, але щодо опонента створюють негативний образ «небажаного сусіда», вірмено-азербайджанський конфлікт).

2. Конфлікт ідей: висунення тих чи інших домагань, обґрунтування «історичного права» на державність, на територію (Естонія, Литва, Росія).

3. Конфлікт дій: мітинги, демонстрації, пікети, прийняття інституціональних рішень, відкриті зіткнення.

Слід відзначити безпосередні *причини* міжнаціональних конфліктів: Економічні причини - боротьба етносів за володіння власністю, матеріальними ресурсами. Соціальні причини - вимоги цивільного рівноправ'я, рівності перед законом в освіті, оплаті праці під час прийому на роботу, особливо на престижні місця в органах влади. Культурно-мовленнєві причини - вимоги збереження чи відродження, розвитку рідної мови, об'єднання етносу в єдине ціле. Конфесійні, релігійні відмінності. Історичне минуле взаємин народів. Етнодемографічні - швидка зміна співвідношення численності контактуючих народів внаслідок міграції та відмінностей у рівні природного приросту населення.

Проаналізуємо методи вирішення міжнаціональних конфліктів: 1) позбавитися найбільш радикальних елементів або груп і підтримати сили, більш схильні до компромісів; важливо виключити будь-які чинники, здатні

консолідувати конфліктуючі сторони (загроза застосування сили, наприклад); 2) застосування широкого спектра санкцій - від символічних до військових; 3) поділ глобальних цілей на ряд послідовних завдань, які вирішують послідовно — від простих до складних; 4) запобігання конфліктам — сума зусиль, спрямована на те, щоб не допустити подій, що призводять до конфліктів [3].

У світі дуже мало держав з етнічно однорідною групою. Отже, людям різних національностей доводиться співіснувати на одній території, і це вимагає від кожного із нас особистої делікатності і відповідальності у відносинах з людьми інших національностей, віросповідань, культурних традицій. Тому, необхідно всіма методами та засобами запобігати виникненню та розвитку міжнаціональних конфліктів згідно таких принципів: розвиток демократії як форми правління, заснованої на праві націй (національностей) із урахуванням інтересів суспільства; пошук компромісу на основах діалогу сторін із подальшими законодавчими змінами в суспільстві; рівноправність усіх етносів – учасників конфлікту; непримиренність до будь-яких проявів шовінізму, сепаратизму та тероризму. Варто пам'ятати та усвідомлювати, що люди подібні за своєю фізіологічною та біологічною сутністю, у різних народів більше спільних рис, ніж відмінностей. Крім того, людська спільність постійно зростає, оскільки посилюються взаємозв'язок та цілісність світу [4].

Отже, чинники, які сприяють подоланню конфліктів і конфліктних ситуацій, мають як об'єктивний, так і суб'єктивний характер. Це передусім загальна міжнародна обстановка і зацікавленість конфліктуючих сторін у подоланні конфлікту. Це також ступінь розвитку демократії в суспільстві та усвідомлення необхідності ліквідувати причини, що призвели до конфлікту; це наявність уряду, якому довіряє народ; це здатність держави чи міжнародних структур консолідувати національні, регіональні та міжнародні політичні сили довкола програми виходу з конфлікту.

Список використаної літератури

1. Бондаренко Я.Г. Міжнаціональні конфлікти і МВС: деякі наслідки психолого-політичного впливу / Я.Г. Бондаренко //Проблеми екстремальної та кризової психології. Режим доступу: http://nuczu.edu.ua/sciencearchive/ProblemsOfExtremeAndCrisisPsychology/vol3_1/09.pdf

2. Платонов Ю. П. Основы этнической психологии /Ю.П. Платонов. Санкт-Петербург: Речь, 2001. 452 с. (Мастерская психологии).

3. Міжнаціональні та міжконфесійні конфлікти та шляхи їх розв'язання [Електронний ресурс] // Довідник цікавих фактів та корисних знань. Режим доступу: <http://dovidka.biz.ua/mizhnatsionalni-ta-mizhkonfesiyni-konflikti-ta-shlyahi-yih-rozv-yazannya/>.

4. Правові механізми врегулювання міжнаціональних конфліктів: поняття та феномен / С.О. Торош // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2014. № 2(10): Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14tsoptf.pdf>.

Lyakhovich I.

TYPES OF INTERNATIONAL CONFLICTS AND WAYS FOR THEIR SOLUTION

The article deals with interethnic conflict and analyzes the types of inter-ethnic conflicts, as well as ways of overcoming them.

Key words: ethnic (interethnic) conflict, causes of conflict, types of conflicts, interethnic tension.

Ляхович И.В.

ТИПЫ МЕЖНАЦИОНАЛЬНЫХ КОНФЛИКТОВ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

В статье рассматривается межнациональный конфликт, осуществляется анализ типов межнациональных конфликтов, а также пути их преодоления.

Ключевые слова: межнациональный (межэтнический) конфликт, причины конфликта, типы конфликтов, межэтническая напряженность.

-----*****-----

УДК 061.100Н:327.5(477)

Святецька Н.В.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

РОЛЬ ООН У ВИРІШЕННІ СУЧАСНИХ КОНФЛІКТІВ

У статті розглядається роль Організації Об'єднаних Націй у вирішенні міжнародних конфліктів та значення для України участі у миротворчих операціях під егідою ООН.

Ключові слова: ООН, сучасні міжнародні конфлікти, миротворчі операції, зовнішня політика України.

Протягом останніх років характерною рисою світового розвитку є розповсюдження конфліктів різного характеру. Такі конфлікти створюють велику потенціальну небезпеку для існування миру в окремих регіонах. Це обумовлює виникнення такої форми світового співробітництва як миротворча діяльність. Провідна роль у цій галузі, безсумнівно, належить Організації Об'єднаних Націй.

Одним з інструментів для врегулювання цих конфліктів є застосування військової сили у формі міжнародних миротворчих операцій. Однак використання міжнародних миротворчих операцій для врегулювання конфліктів та забезпечення миру можливе лише відповідно до норм міжнародного права.

Метою операцій ООН з підтримання миру є припинення воєнних конфліктів; запобігання їхній ескалації; створення умов, які сприяють політичному розв'язанню суперечностей і виключенню можливості рецидиву конфлікту; забезпечення правопорядку в зоні конфлікту; проведення гуманітарних акцій; відновлення порушених соціальних і політичних систем.

Для України її миротворча діяльність має особливе значення, оскільки вона розглядається, з одного боку, як засіб зміцнення її національної безпеки через створення стабільного зовнішньополітичного середовища, а з іншого – як її внесок у зміцнення міжнародної безпеки. Завдяки участі підрозділів Збройних Сил у миротворчих операціях під егідою ООН, Україна стверджує себе як повноправний суб'єкт міжнародних відносин, підвищує свій міжнародний авторитет, має змогу ознайомитися з досвідом інших держав у галузі оборонного планування та реформування збройних сил [1, с. 2-3].

Мета статті: проаналізувати роль ООН у підтриманні миру з урахуванням правових традицій, оцінити значення для України участі її Збройних сил у миротворчих операціях під егідою ООН.

ООН - це універсальна міжнародна організація. Вона була заснована представниками 51 країни, що були прихильниками курсу на підтримку миру і безпеки у всьому світі, розвиток дружніх відносин між країнами і сприяння соціальному прогресу, поліпшення умов життя і стану справ в області прав людини. Статут ООН був підписаний 26 червня 1945 р. на Конференції в Сан-Франциско та набув чинності 24.10.1945 р. Штаб-квартира ООН знаходиться у Нью-Йорку [2].

У статті 1 Статуту ООН закріплено такі загальні цілі цієї міжнародної організації: підтримувати міжнародний мир і безпеку та з цією метою вживати ефективні колективні заходи для запобігання або усунення загрози миру, а також

придушення актів агресії чи інших порушень миру, здійснювати мирними засобами, у згоді з принципами справедливості й міжнародного права, владнання або вирішення міжнародних спорів або ситуацій, що можуть привести до порушення миру; розвивати дружні стосунки між націями на основі поваги принципу рівноправності й самовизначення народів, а також вживати інші відповідні заходи для зміцнення загального миру; здійснювати міжнародне співробітництво у вирішенні міжнародних проблем економічного, соціального, культурного та гуманітарного характеру та в заохоченні й розвитку поваги до прав людини й основних свобод, незважаючи на раси, статі, мови і релігії; бути центром для узгодження націй у досягненні цих загальних цілей.

Для досягнення цих статутних цілей ООН керується такими принципами, що є фактично основними принципами міжнародного права: суверенна рівність усіх членів Організації; сумлінне виконання узятих на себе зобов'язань; вирішення міжнародних спорів мирними засобами таким чином, щоб не піддавати загрози міжнародний мир і безпеку; утримання в міжнародних відносинах від погрози силою або її застосування як проти територіальної недоторканності або політичної незалежності будь-якої держави, так і будь-яким іншим способом, не сумісним з цілями ООН; надання ООН її членами всілякої допомоги в усіх діях, що здійснюються нею відповідно до Статуту; забезпечення того, щоб держави, що не є членами ООН, діяли відповідно до принципів Статуту; невтручання ООН у справи, що входять до внутрішньої компетенції будь-якої держави [3].

Операції ООН з підтримання миру набули поширення в роки «холодної війни». Характерними рисами операцій з підтримання миру першого покоління є: миротворці залучалися тоді, коли Рада Безпеки ставила перед ООН завдання забезпечити спостереження за припинення вогню або роз'єднання сил з метою підтримання міжнародного миру і безпеки, як це передбачено в Статуті ООН; вони не повинні були відповідати вогнем на вогонь або роз'єднання сил з метою підтримання міжнародного миру і безпеки, як це передбачено в статуті ООН; війська ООН вели спостереження на місцях і давали неупереджену оцінку дотримання угод про припинення вогню, виведення сил або інших елементів

мирних угод давало час і створювало умови для дипломатичних зусиль, спрямованих на усунення корінних причин конфліктів. Закінчення «холодної війни» стало сигналом до радикальної зміни характеру операції ООН з підтримання миру.

У Сальвадорі і Мозамбіку миротворці ООН допомогли цим країнам пройти через перехідний період і надалі самостійно підтримувати мир. Деякі зусилля зазнали невдачі, імовірно внаслідок занадто оптимістичної оцінки того, чого можна досягти за допомогою операцій ООН з підтримання миру. Тоді, як у Камбоджі і Мозамбіку здійснювалися складні операції, Рада Безпеки продовжувала направляти миротворців у зони конфліктів, наприклад, до Сомалі та Боснії і Герцеговини, хоча там ще не було досягнуте припинення вогню і не було отримано згоди всіх сторін у конфлікті. Деякі мандати, надані цим місіям, виявилось неможливо виконати з тими ресурсами і персоналом, які були для цього надані. Крім того, у багатьох випадках держави-члени виявилися не готовими досягнути виконання власних рішень за допомогою примусу. Ці невдачі, найважливішими з яких стали масові вбивства в Сребрениці (Боснія і Герцеговина) 1995 року і геноцид у Руанді 1994 року, змусили миротворців ООН ретельно проаналізувати концепцію операцій з підтримання миру.

Статут ООН покладає основну відповідальність за підтримання міжнародного миру та безпеки на Раду Безпеки ООН і дає їй широкі повноваження: проводити розслідування спорів між сторонами конфлікту з метою визначення, чи впливають вони на міжнародний мир і безпеку; звертатися до учасників спору з проханням врегулювання конфлікту завдяки проведенню мирних переговорів; накладати економічні, дипломатичні санкції та санкції на пересування; і, з рештою, давати дозвіл на застосування військової сили. В інших випадках, коли безпосереднє втручання Організація Об'єднаних Націй визначається недоречним або недоцільним, Рада Безпеки дає санкцію регіональним або іншим міжнародним організаціям, таким як, Європейський союз (ЄС), Африканський союз (АС), Організація Північноатлантичного договору (НАТО), Економічне співтовариство західноафриканських держав (ЕКОВАС), або

«коаліціям бажаючих країн», виконувати певні функції з підтримання миру або з примусу до миру. Неготовність міжнародного співтовариства вживати заходи щодо контролю за конфліктами і їхнього мирного врегулювання може стати причиною появи масштабніших конфліктів, здатних дестабілізувати сусідні країни і поширюватися на цілі регіони. Лише набагато сучасних конфліктів можуть вважатися достовірно «локальними». Нерідко вони породжують цілу низку таких проблем, як незаконний обіг зброї, наркотиків або людей; тероризм; потоки біженців; нанесення шкоди довкіллю. Наслідки цих явищ відчуваються далеко за межами безпосередньої зони конфлікту. Операції ООН з підтримання миру, проведення яких протягом майже 60 років дозволили здобути досвід роботи на місцях, є незмінним інструментом для розв'язання цих складних проблем. Унікальність операцій з підтримання миру полягає в їхній загально визнаній легітимності.

Із 1992 р. наша країна є учасником миротворчих операцій під егідою ООН, що стало суттєвим компонентом нашої зовнішньої політики, підкреслило її важливе спрямування на запобігання війнам та збройним конфліктам, а також на збереження миру. Участь України в миротворчій діяльності разом з такою організацією, як ООН, підвищує авторитет держави на міжнародній арені. А також, враховуючи ситуацію, що склалась у нас на сьогодні, з підтримкою ООН конфлікт із Росією буде вирішений швидше.

Миротворча діяльність є пріоритетною для української зовнішньої політики, яка веде до зміцнення зовнішніх гарантій національної безпеки. Захист національних інтересів України у військовій сфері покладається на її головну складову – Збройні Сили України, що мають гарантувати запобігання виникнення та врегулювання воєнних конфліктів. За міждержавними домовленостями Україна як член Організація Об'єднаних Націй використовує свою армію для надання допомоги іншим країнам. Участь у миротворчих акціях ООН – пріоритет зовнішньої політики України. Досвід застосування Збройних Сил України в миротворчій діяльності свідчить, що така участь є окремими завданням військово-політичного характеру і вимагає від особового складу Збройних Сил України

специфічної підготовки (політичної, правової, мовної, психологічної тощо), готовності до виконання невластивих для військовослужбовців функцій, що обумовлені мандатом ООН, відповідного рівня оперативної й технічної підготовки, який передбачав би оволодіння штабними процедурами, технікою і, можливо, зброєю інших держав, що беруть участь у міжнародні миротворчій діяльності. Набутий досвід у миротворчому процесі, безперечно, допоможе Українській державі успішніше розробляти плани на майбутнє та вирішувати сучасні міжнародні конфлікти [1, с. 7-9].

Отже, ООН відіграє дуже важливу роль у подоланні міжнародних конфліктів. Оскільки, завдяки неї багато конфліктів вирішуються мирним шляхом, що для нас є актуальним на сьогодні. Також з допомогою ООН Україна стверджує себе як повноправний суб'єкт міжнародних відносин та підвищує свій міжнародний авторитет.

Список використаної літератури:

1. Вяткіна Т. Г. Миротворчі операції ООН: теорія і практика / Т.Г. Вяткіна. К.. 2010. 13 с.
2. Степанова Н. Роль ООН, Ради Безпеки ООН у врегулюванні міжнародних конфліктів /Н.Степанова. 2013. Режим доступу: ekon.in.ua/role-oon-radi-bezpeki-oon-u-vregulyuvanni-mijnarodnih-konflikt.html.
3. §3 Організація Об'єднаних Націй (ООН) Режим доступу: <http://lawbook.online/pravovoe-regulirovanie-mejdunarodnoe/organizatsiya-obednanih-natsiy-21825.html>.

Svyatetska N.

UN ROLE IN SOLVING MODERN CONFLICT

The article examines the role of the United Nations in solving contemporary international conflicts and what significance Ukraine plays in peacekeeping operations under the auspices of the United Nations.

Key words: United Nations, modern international conflicts, peacekeeping operations, foreign policy of Ukraine.

Святецкая Н.В.

РОЛЬ ООН В РЕШЕНИИ СОВРЕМЕННЫХ КОНФЛИКТОВ

В статье рассматривается роль Организации Объединенных Наций в решении современных международных конфликтов и, какое значение для Украины имеет участие в миротворческих операциях под эгидой ООН.

Ключевые слова: ООН, современные международные конфликты, миротворческие операции, внешняя политика Украины.

-----***-----

Смірнова А.В.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ЦИВІЛІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА СУЧАСНОГО СВІТУ

У статті розглядається поняття цивілізації, її розвиток та значення для людства, структура та аналіз сучасного світу.

Ключові слова: цивілізація, цивілізаційна структура, цивілізаційна парадигма, сучасний світ.

На рубежі тисячоліть світова історія вступає в нову фазу. Стрімка зміна реальності породжує інтенсивні інтелектуальні реакції на нові виклики історії, виникають нові інтерпретації всесвітньо-історичного процесу. Ніколи в історії людства інтерес до свого майбутнього не був таким актуальним, як на початку XXI ст.. Над глобальними проблемами, пов'язаними з термоядерною загрозою, розповсюдженням тероризму, економічними кризами і екологічними катастрофами, з руйнуванням духовної культури і затвердженням жорсткого прагматизму сьогодні вже роздумують не тільки політики, економісти й учені. Відмічений масовий інтерес до проблем виживання людства і подолання кризи сучасної цивілізації. Сам термін «цивілізація» постійно супроводжує сучасну людину в її повсякденному житті. Він зустрічається на сторінках газет, журналів, в радіо- і телепередачах. Цивілізаційна багатоаспектність сучасного світу створює певні труднощі її дослідження й оцінки. Відмічаючи факт цілісності сучасного світу з його ознаками цивілізаційного ренесансу, формування інформаційного суспільства, нерівномірності розвитку успішних і неуспішних держав, науковці досліджують цивілізаційну структуру сучасного світу у двох вимірах. По-перше, в ракурсі концепції «світ – системи» І. Валерстайна, по – друге, виходячи з того, що людство становить складну, динамічну систему окремих взаємодіючих цивілізаційних світів, локальних цивілізацій, їх субцивілізаційних складових. Поведінка різних народів, їх еліт і окремих соціальних груп так чи інакше пов'язана із притаманними їм ідейно-ціннісними, архетипічними структурами, а

багато в чому і визначається ними. Тому, щоб адекватно зрозуміти себе та інших, визначити стратегію внутрішньої і зовнішньої політики, необхідно мати правильне уявлення про природу й структуру окремих цивілізацій.

Головною причиною, яка спонукає забувати, а потім згадувати про існування цивілізацій - це інтенсифікація й поглиблення міжнародних відносин в їх інтеграційному та безпековому вимірах. Саме таким чином і виникла, на думку С. Хантінгтона, ідея універсальної цивілізації. Причиною зриву цієї ілюзії стало завершення «Холодної війни», розвиток глобальних економічних інтеграційних процесів і, передусім міжнародної торгівлі [1, с.69]. Компрометація комуністичної ідеології, безальтернативне поширення ліберальної та глобальна економічна інтеграція - все це спонукає до створення оптимістичних сценаріїв досягнення всесвітньої цілісності людства, причому цілісності ціннісної, тобто цивілізаційної. Загалом, у розвиток міркувань С. Хантінгтона, слід зазначити, що існує якісна відмінність між простим консенсусом між людьми й їх цивілізаційною спорідненістю. Соціальна взаємодія, як в її конфліктному, так і діалогічному вимірі, передбачає спілкування між людьми з різною цивілізаційною ідентичністю, особливо коли мова йде про соціальні взаємодії глобального масштабу. Проте, таке спілкування не обов'язково приводить до виникнення якоїсь нової надцивілізації, адже мінімальна антропологічна спорідненість людей зовсім не спонукає їх сповідувати спільні цивілізаційні цінності. Тут знову виникає питання «вищих цінностей» і «життєвих смислів», які у представників різних цивілізацій є різними. Носії різних цивілізаційних цінностей можуть домовитися щодо базових людських потреб, які впливають з антропологічної спорідненості всіх людських створінь, однак вони навряд чи домовляться стосовно тих самих «вищих цінностей» і «життєвих смислів». Результатом здійснення спроб такої домовленості може стати лише міжцивілізаційний конфлікт, оскільки така домовленість неможлива, а ціннісно-цивілізаційна єдність світу теоретично може бути досягнутою лише силовою уніфікацією, практично ж вона не здійсненна взагалі. Власне міжцивілізаційна взаємодія завжди відбувалася в міжнародній

царині. Проте одна річ взаємодія цивілізацій за умов економічної автаркії, політичного ізоляціонізму, аграрності, інша - взаємодія цивілізацій в сучасній економіці, яка охоплена глобальними й регіональними інтеграційними процесами. С. Хантінгтон говорить про сучасні цивілізації, які відрізняються від традиційних передусім своєю належністю до контексту глобалізованої політики й економіки. Проте, ця належність не лише об'єднує, але й розмежовує. Так, С. Хантінгтон доводить, що інтеграційне зближення цивілізацій не стирає межі, а навпаки загострює почуття цивілізаційної ідентичності. За твердженням цього американського мислителя, після досягнення економічних успіхів, представники східно-азійської цивілізації утвердились у вірі, що ці успіхи вони досягли саме завдяки своїй цивілізаційній належності. Таким чином, східно-азійська цивілізаційна ідентичність була зміцнена економічними успіхами, в той час як ісламська - соціальною мобілізацією та демографічним зростанням [1, с. 102].

Цивілізаційну парадигму С. Хантінгтон розглядає як одну з можливих «когнітивних карт» чи абстрактних моделей, призначенням яких є упорядкування й узагальнення досліджуваної соціальної реальності; розуміння причинно-наслідкових зв'язків між явищами; розрізнення головного й другорядного; передбачення та прогнозування майбутнього розвитку; формування методологічних підходів. Видатний мислитель вирізняє декілька таких моделей: модель «цілісного єдиного світу» (глобальна гармонія); модель «двох протилежних світів» чи жорстко біполярна модель «ми й вони» - Захід і решта, мусульмани й решта тощо; модель «балансу сил»; модель «хаосу» [1, с. 30]. Таким чином, мислення С.Хантінгтона цілковито ґрунтується на здобутках західної теорії науки й пізнання (передусім ідеях Т. Куна), тобто також є цивілізаційно-детермінованим. Тому й його теоретичним побудовам властива зайва абстрактність та схематизм - всі ті якості, що критикувалися в представників суспільної думки Заходу. Крім того, послідовність та безкомпромісність, з якою він обстоює цивілізаційне бачення міжнародних відносин, також віддає суто західним прагненням до влади чи «інтелектуальним імперіалізмом». Отже, С.Хантінгтон зробив власний внесок в обстоювання

цивілізаційної парадигми не лише своїми науковими аргументами, але й усією своєю творчістю чи, навіть, своєю інтелектуальною постаттю. Всі розглянуті видатним американським мислителем парадигми дослідження міжнародних відносин не позбавлені пізнавального сенсу, однак вони поступаються моделі цивілізаційній. Так, біполярна парадигма «ми та решта» або парадигма «двох протилежних світів» є вочевидь конфронтаційною. Вона містить у собі всі ті загрози, яких людство щойно позбулося, залишивши в історії часи двополюсного протистояння комунізму й демократії. Передусім, йдеться про загрозу ядерної війни, виснажливе для обох сторін і цілковито непродуктивне економічне змагання, ідеологічну ненависть та нетерпимість. Сьогодні навряд чи знайдеться хоча б одна політично відповідальна людина, котра б захотіла все це повторити. Крім того, в сучасних міжнародних відносинах біполярність просто не має потенціалу, тобто не існує таких двох полюсів світового протистояння. Парадигма «єдиного світу» є або наївним ідеалізмом, або глобальним імперіалізмом. Світова цивілізація не може бути створена, оскільки, по-перше, цивілізація є органічним утвором, що об'єктивно зростає, а не створюється свідомими зусиллями; по-друге, існування однієї цивілізації об'єктивно передбачає існування інших; по-третє, цивілізаційні цінності є мало сумісними і утвердити одну систему цінностей можна лише проігнорувавши чи знищивши інші. Парадигма «міждержавного балансу сил» є застарілою та відверто західноцентричною. Особливо це стосується сучасних міжнародних відносин, в яких інститут держави прискорено занепадає й відходить в історичне минуле. Крім того, С. Хантінгтон не відкидає цей інститут цілковито, а інтегрує його до власних цивілізаційних уявлень. Так, на думку цього американського мислителя, структура цивілізації компонується саме державами - державами-ядра, державами-членами, розколотими й відторгненими державами. Отже, інститут держави може отримати «нове життя» саме в рамках цивілізацій, як частина їх будови, а не єдиний учасник міжнародних відносин. Нарешті, парадигма «хаосу» викриває всі можливі загрози вже своєю назвою. Разом з тим, сама така парадигма є попередженням стосовно того, що світ безладу набагато небезпечніший, ніж світ

найжорсткішого порядку. Однак, найбільшу перспективу має природний світовий порядок, який ґрунтується на природних (вічних) цінностях та поділах, якими і є цивілізаційні цінності й поділи. Творчість і постать С.Хантінгтона також відкриває одне з ідеологічних джерел цивілізаційного підходу - консерватизм. Цей автор був і залишається послідовним американським консерватором, котрий з підозрою ставиться до більшості новітніх глобальних тенденцій. Зокрема, він застерігає щодо негативних впливів глобалізаційних процесів (передусім міграції) і масової глобальної культури на політичну систему США. Ця система, на його думку, є цілковито унікальною, причому не лише в цивілізаційному (протестантизм), але й расовому (білі англосакси) сенсі. Тому ідея цивілізаційної особистості має для нього не лише суто теоретичне, але й цілком політико-прикладне значення. Обстоюючи окремішність кожної цивілізації, він фактично захищає цивілізаційну ідентичність американців. Можливо, не лише Китай, Індія чи Японія є окремими країнами і цивілізаціями, це стосується й самих США.

Цивілізації, розділяючи світ на різні ціннісні спільноти, визначають зовнішню політику великих держав, причому визначають не ситуативно, а на віки - у формі тривалих тенденцій. Зокрема, цивілізаційний профіль сучасної Росії є відверто євразійським, поєднуючи у собі риси великих цивілізацій Сходу й певною мірою, на рівні поверхової європеїзації, цивілізації Заходу. М.Трубецький вважає, що московська й монгольська держава споріднені у своїх духовно-цивілізаційних засадах, а перша є духовно-цивілізаційною наступницею другої «в самому своєму духовному змісті» [2, с.186]. Твердість духу і самовідданість росіян також мають міжцивілізаційне походження. Принаймні так міркує інший теоретик євразійства П.Савицький, котрий вважає, що роки татарського іноцивілізаційного ярма суттєво зміцнили духовний устрій російського народу, позбавивши його багатьох слабкостей, успадкованих від Київської Русі [3, с. 691]. Таким чином, сучасна Росія також демонструє зразок великої держави, міжнародний статус якої та зовнішньополітична поведінка є цивілізаційно детермінованими. Однак, тут йдеться не про синтез цивілізацій і тим більше не

про їх еkleктичне змішування, а про трансформацію різних цивілізаційних факторів і типів у зовнішню політику.

В разі, коли людина й суспільство цілковито цивілізаційно самовизначились, вони просто втрачають інтерес до агресивної та войовничої поведінки. Таким чином, утворюється культурно й політично затишний соціальний світ — внутрішнь омирний і зовнішнь толерантний. Причиною конфліктів може стати лише спроба представників однієї цивілізації подолати власні культурні межі й нав'язати свої цінності представникам інших цивілізацій. Однак подібна спроба є заздалегідь провальною. Такий провал ми нині спостерігаємо в процесі західноцентричної глобалізації, що не лише не уніфікувала людство, але й спровокувала міжцивілізаційні конфлікти, які не закладено в природі самих цивілізацій, котрим властиво індіферентно співіснувати. Більшість суспільних конфліктів спричиняються пошуком ідентичності, пошуком самого себе. В разі, коли така ідентичність знайдена і цілковито захищена, причини для конфронтаційної та агресивної поведінки втрачаються. Оскільки цивілізаційна ідентичність є найвищою формою ідентичності, то й утвердження в ній робить найбільший внесок у справу глобального миру.

Список використаної літератури:

1. Huntington S. The Clash of Civilizations and The Remaking of World Order / Samuel P. Huntington. N.Y. : Simon and Shuster, 1996. 368.
2. Трубецкой Н. Взгляд на русскую историю не с Запада, а с Востока / Н.Трубецкой. // Классика геополитики XX век : Сб. / [Сост. К. Королев]. М.: АСТ, 2003. с.144–226.
3. Савицкий П. Степь и оседлость /П.Савицкий //Классика геополитики XX век: Сб. /К.Королев. М.: АСТ, 2003. С. 688–699.

Smirnova A.

CIVILIZATION STRUCTURE OF THE MODERN WORLD

The article deals with the concept of civilization, its development and significance for humanity, its structure and, accordingly, the analysis of the modern world.

Key words: civilization, civilization structure, civilizational paradigm, modern world.

Смирнова А. В.

ЦИВИЛИЗАЦИОННАЯ СТРУКТУРА СОВРЕМЕННОГО МИРА

В статье рассматривается понятие цивилизации, ее развитие и значение для человечества, структура и, согласно этому, анализ современного мира.

Ключевые слова: цивилизация, цивилизационная структура, цивилизационная парадигма, современный мир.

-----***-----

УДК 378.4(477) КМА «16/17»

Тарадайко М.Ф.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ ЯК ДУХОВНИЙ ЦЕНТР

ВІДРОДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ

У статті описано роль і значення Києво-Могилянської академії як центру відродження державності та вплив Григорія Сковороди на становлення академії.

Ключові слова: Києво-Могилянська академія, духовний центр державності, Г. Сковорода.

Актуальність теми полягає насамперед у важливості дослідження національних надбань у галузі освіти і культури, які необхідні для розвитку національної культури на даному етапі відродження української державності і духовності. Побудова незалежної і демократичної України можлива за поваги до національної історії та духовної культури, осягнення вагомості втраченого, розуміння шкідливості насадженої псевдо державності, що викоринювала з вітчизняних теренів традиції українського державотворення.

Актуальність даного наукового дослідження полягає також у тому, що попри всю неперехідну цінність КМА, в українській історіографії її місце і роль у суспільно - політичному житті України, в державотворчих процесах українців 14-15 ст. та в єднанні українських земель, консолідації суспільства недооцінювали, а багатогранну діяльність киево-могилянців у процесі національно-культурного відродження українського народу інколи спотворювали в радянській історіографії

Важливість дослідження посилюється необхідністю вивчення та узагальнення досвіду взаємин Києво-Могилянської академії із зарубіжними слов'янськими країнами, її ролі в інтеграції України в європейський та світовий культурні процеси. Упродовж XVII-XVIII ст. КМА була окрасою і духовним центром не лише України, а й усього слов'янського світу. Наукова новизна

дослідження полягає у визначенні на прикладі діяльності Київської академії однієї з граней загальнішої наукової проблеми - місця і ролі національної еліти у громадському житті, у гартуванні національного самоусвідомлення та консолідації, у боротьбі за суверенність й незалежність, у будівництві нової держави республіканського типу.

Відродження України та її історичної місії у світі пов'язане, передусім, з вирішенням однієї з основних проблем а саме реформування системи освіти та підвищення її якості до найкращих зразків світової та європейської освіти. Крім того, як свідчить історія, вихід з кризи будь якої нації в будь який час висуває на перше місце чинник культурі та освіти. Тому такого фундаментального значення набуває культурний проект майбутньотворення України, в якому освіта високого гатунку постає як складова української національної ідеї. Реформа в галузі освіти як шлях до національного відродження України потребує врахування не тільки освітнього досвіду у світовому контексті, а й залучення духовних традицій свого народу. Тому у цьому контексті духовний та освітній досвід Києво-Могилянської академії, як видатного центру українського просвітництва визнаного у провідних навчальних Європи в добу українського бароко має для нас велике значення.

Одним із найважливіших архетипів української культури є архетип слова, який виступає наскрізною і символічною структурою для всіх періодів української історії. У контексті культурної та просвітницької діяльності КМА архетип слова набуває іпостасі меча духовного. Автор відомих книг проповідей «Меч духовний» та «Слова труб проповідних» Л.Баранович стверджував більшу ефективність меча духовного порівняно з козацькою шаблюкою. А Феофан Прокопович у своїх лекціях проголошував: «Стріли, мечі, тарани та інші види зброї можуть мати владу над тілом, можуть підірвати мури, але не можуть подолати загартованого духу. Отже, якою повинна бути та сила, котрій міг би підпорядкуватися дух? Напевно такою силою є красномовство – сила слова» [3, с.108].

Г.Сковорода в листі до М.Ковалинського писав: «О якби у мене тоді був порадник! О книги найкращі порадники! Найвірніші друзі!» [6, с. 247]». Так само

префект академії М.Козачинський стверджував, що слово – це зброя, завдяки якій вона може вступати в боротьбу з усім світом. Доба українського бароко, яка, за визначенням Д.Чижевського, є однією з найважливіших епох у розвитку української культури, співпала з розвитком Просвітництва в Україні, яке було започатковане, передусім, духовною діяльністю українських братств та їх освітніх центрів. У Гетьманщині роль такого центру виконувала КМА, як культурний проект майбутньоготворення України, який заклав П. Могила а потім розроблявся Ф.Прокоповичем, М.Смотрицьким, С.Косовим, Г. Саковичем, К.Транквіліоном Ставровецьким. Висока місія та роль Києво-Могилянської академії як фортеці української духовності та європейської освіти ґрунтувалися передусім на започаткуванні європейських програм освіти, залучення латинської вченості, та синтезі західноєвропейських та східнослов'янських культур. Високе значення КМА для розвитку національної освіти базувалася, на організаційних засадах існування самої академії, в яких знайшов свій прояв архетип етичної цінності вільної особистості. Академія була світським навчальним закладом, до якої могли вступити люди всіх станів незалежно від віку. Цікавий приклад, який свідчить про це, знаходимо в інструкції, написаній Р. Заборовським, у першому його пункті: “До академії може прийматися для набування знань кожна вільна людина всякого звання й стану, звідкіля б вона не прийшла, аби визнавала східну християнську віру й мала здібності до навчання [2, с.1021]”. Глобалізація призвела до всеосяжних обмінів і контактів між людьми, до того, що мільйони осіб проживають і працюють в іншому етнічному, релігійному і ментальному середовищі, поза країною, де народились, і культурою, в якій формувались. Глобалізація також спричинила зміни у соціальній структурі суспільства, у свідомості людей. При цьому не варто обходити увагою певну відчуженість, що зберігається між національними освітніми моделями і глобальною освітою. Зокрема, це проявилось у процесі входження України у Болонський процес. До переліку очевидних позитивів Болонського процесу слід віднести: розширення доступу до вищої освіти, подальше підвищення якості та привабливості європейської вищої освіти, мобільності студентів і викладачів, а також

забезпечення успішного працевлаштування випускників вищих навчальних закладів за рахунок того, що всі академічні ступені й інші кваліфікації орієнтовані на ринок праці. Разом з тим українські університети стикнулися з тимчасовою плутаниною у навчальних програмах: ступінь спеціаліста у країнах Європейського Союзу відсутній, ОКР «бакалавр» там зазвичай здобувається за три роки, а не за чотири, як в Україні, тощо. У сфері освіти потрібна рівновага між чуттєво-духовними підходами та традиціями європейського раціоналізму. Тим більше, що українська ментальність характеризується у низці випадків домінантою емоційно духовної сфери над раціональною. Предметом особливої турботи має стати цілісна ціннісноорієнтаційна структура індивідуальності дитини: спрямованість, сталість і дієвість цінностей як вищої диспозиційної підсистеми особистості; процес усвідомлення самої себе, свого минулого й теперішнього; пошук і віднаходження в ієрархізованому забажає: “Яко вільні люди до шкіл Київських вільно приймаються і, скільки хто захоче, вчаться. Також вільно, хто куди захоче, в яке звання відлучаються. І завжди з часом прибувають, а з часом відбувають учні” [1, с.36]. Цікаво, що той же Р. Заборовський запровадив чіткіший внутрішній порядок в академії і видав інструкцію під назвою “Закони Києво-Могилянської академії”. Головна мета навчання пов’язана з розвитком вільної особистості студентів Києво-Могилянської академії, створенням атмосфери розкутості, яка б сприяла усвідомленню своєї цінності і гідності. В одному з двадцяти двох її пунктів особливо наголошується на користі публічних диспутів, які не тільки сприяють засвоєнню знань, а й готують майбутніх громадян. Студенти на диспутах могли критикувати лекції за попередній тиждень. Так виявлялися активніші і кмітливіші викладачі. Р. Заборовський піклувався про незалежність академії, захищав її вихованців від утисків київських війтів і магістрату.

Створення сприятливого для виховання дітей, молоді та й усього населення інформаційно-культурного простору — першорядна умова духовного оздоровлення, очищення виховної атмосфери суспільства. Визначальним чинником сучасної цивілізації стала інформація й усе, що пов’язане з її накопиченням,

оновленням, передаванням та використанням. Людство постало перед фактом, що знання оновлюються навіть швидше, ніж відбувається зміна поколінь. Відтак перед освітою постало складне двоєдине завдання: з одного боку, вона повинна осучаснюватися на основі новітніх технологій через широке впровадження у навчально-виховний процес інформаційно-комп'ютерних технологій, а з іншого — формувати у молоді компетенції, необхідні для успішної самореалізації після завершення школи в інформаційному суспільстві. Щоб встигати за вимогами часу, освіта у перспективі також має стати глобальною. Вже недостатньо вести мову про стабільність у суспільстві загалом і в освіті зокрема. Сьогодні вимагає інноваційності й перманентних вмотивованих змін. Поява інформаційних технологій докорінно змінила саме поняття «сучасна освіта», міцно пов'язавши його з комп'ютером та аніж високе в несродному ділі. «Краще бути натуральним котом, ніж левом з осячкою природою» [4, с. 436]. Люди займаються несродним ділом не для самої праці, а для зовнішніх причин матеріального прибутку, становища або слави. «Лихо переслідує кожного, хто ласий не до звання, а до прибутків» [5 с. 431].

Таким чином національні надбання духовної і просвітницької діяльності КМА в добу українського бароко набули такого високого гатунку, що дозволили їй інтегруватися в європейську освітню систему. Тому сьогодні актуальним і важливим для нас є повернення до духовної, культурної та освітньої спадщини академії як до цінності, які не зникли в минулому. Подвиг пробудження цих цінностей та втілення їх в духовний та освітній процес є актуальним завданням для всього українського суспільства.

Список використаної літератури

1. Акты и документы относящиеся к исто рии Киевской академии. Отд 2. Т.1 Ч. 2 2.
2. Аскоченский В. Киев с древнейшим его урочищем академия /В.Аскочевский. К.: Ун тип; 1856. ч. 2 3.
3. Прокопович Ф. Про риторичне мистецтво /Ф.Прокопович К., 1979. т. 1
4. Сковорода Г.С. Беседа названа двоє про те що легко бути блаженным) //Сковорода Г.С. Твори: У 2. Т. Київ: Обереги 1994. Т.1.
5. Сковорода Г.С. Розмова п'яти подорожніх про істинне щастя в житті товариська розмова про душевний мир) //Сковорода Г.С. Твори: У 2. Т. Київ: Обереги 1994. Т.1.
6. Сковорода Г. Повне зібрання творів: У 2 т. /Г.Сковорода К., 1973. т. 2.

Taradayko M.

KYIV MOHYLA ACADEMY AS THE SPIRITUAL CENTER OF THE REVIVAL OF STATEHOOD

The article describes the role and significance of the Kyiv-Mohyla Academy as a center for the revival of statehood and the influence of G. Skovoroda on the formation of the Academy.

Key words: Kyiv-Mohyla Academy, spiritual center of statehood, G. Skovoroda.

Тарадайко М.Ф.

КИЕВО-МОГИЛЯНСКАЯ АКАДЕМИЯ КАК ДУХОВНЫЙ ЦЕНТР ВОЗРОЖДЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОСТИ

В статье описано роль и значение Киево-Могилянской академии как центр возрождения государственности и влияние Г. Сковороды на становление академии.

Ключевые слова: Киево-Могилянская академия, духовный центр государственности, Г. Сковорода.

-----***-----

УДК 323.39:323.14

Кравчук К.І.

*Студентка Природн-геогр.факультету
ВДПУ ім. М. Коцюбинського*

БІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ВИЗНАЧЕННІ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ

У статті висвітлено актуальні питання про сучасну думку, що собою становить політична еліта. Також розповідається про «расову теорію» як негативний приклад в історії.

Ключові слова: расизм, расова теорія, біологічний підхід, еліта, суспільство.

Кожна людина генетично має свої якості. Дуже важливо знати про те, які бувають риси характеру, типи темпераменту, поведінка людини у тій чи іншій ситуації. Знання та вміння правильно використовувати переваги над опонентами надає впевненості щодо виконання поставленої задачі, водночас, підвищує вашу самооцінку та дозволяє вам досягти певних цілей. Якщо говорити про політичного лідера, то вміння розуміти сильні та слабкі сторони, контролювати суспільство, дотримуватись певних моральних якостей, є однією із важливих рис характеру лідера. Лідер завжди має відповідну волю, прояв наполегливого прагнення досягти у своїй діяльності відповідної політичної мети. Політична воля - важливий компонент індивідуальної свідомості, якостей політика.

Вона визначається рівнем його освіти, загальної та політичної культури, професійної підготовленості до суспільно корисної, громадсько-політичної діяльності. Проте, якості лідера та можливість контролювання певних емоцій залежить від генетично сформованого матеріалу. Саме тому, для досягнення певних висот, необхідно спочатку сформувавши послідовність дій та навчитися правильно діяти у тій чи іншій ситуації. Для визначення політичної еліти можна використовувати безліч підходів: поведінковий, біхевіористський, когнітивний та ін.[1, С.102]Я вирішила використати саме біологічний підхід до визначення політичної еліти. Говорячи загалом, біологічний підхід – це певна думка, спосіб дослідження певної проблеми з точки зору біології. Якщо ми почали розмову про політичну еліту, то біологічним контекстом даної теми є генетична відмінність політичних лідерів за типом темпераменту та певними рисами характеру, які в майбутньому мають великий вплив на прийняття важливих суспільно-політичних питань, які б задовольнили певну верству населення, адже суспільство складається з різних груп, які мають свою думку, інтереси та потреби, а головним важелем у реалізації цих потреб є влада, тобто політичний ватажок. Прикладом прямої залежності між біологією і соціальними умовами є нацистська расова політика, тобто дискримінація певної групи людей в Третьюму рейху. Згідно цієї політики, вищі класи населення повинні були панувати над нищими. До вищої категорії відносяться представники арійської раси, до нищої - євреї та цигани. Так званним, основоположником «теорії рас» є А.Гітлер. Вживалися певні заходи щодо «очищення крові». Явним представником арійської раси вважалися люди, які змогли довести родовід з 1800 р. У 1833 р. був запроваджений термін «євгеніка», що з грецького означає благородний. У сучасному розумінні, євгеніка – це вчення про селекцію людини та шляхи покращення спадкових якостей. Ще в давнину проводилися відбори людей за спадковими якостями та описувалися у творах Платона. Проводилися безліч спостережень як за духовними так і за зовнішніми ознаками людей різних народів. Саме ці спостереження започаткували «теорію расової нерівності». В Європі таку теорію використовували до кінця Другої світової війни. Хоча і в наш час можна зустріти представників різних народів

світу, які сповідують цю теорію та негативно відносяться до певних верств населення. У відомій усьому світу книзі «Основи XIX століття» («Die Grundlagen des neunzehnten Jahrhunderts»), Х'юстон Стюарт Чемберлен описав арійців, як носіїв цивілізації, у той час, коли євреїв, як народ, який створений служити вищій нації. Значний вплив на формування свідомості та розповсюдження расизму мав німецький композитор - Р.Вагнер. Пізніше А.Гітлер певний час захоплювався його композиціями, а згодом сповідував його ідею «вищого суспільства».

Вже на початку XX ст. в нацистській Німеччині масово розвішували плакати з метою поширення расової теорії та возвеличення арійського народу. Євреїв всіляко принижували та обмежували їх права, відносили їх до «неповноцінної раси людства». У всіх бідах, що проходили у Німеччині звинувачували, звичайно ж, єврейський народ. Видавалися закони про спадкування, за якими отримати майно у спадок можна було лише за умови, що ти зможеш довести «чистоту крові». Цей закон вплинув на 60% населення Німеччини. Відомий генетик Фішер наполягав на тому, щоб в подальшому заборонили укладати шлюби з нищими представниками населення, адже з наукової точки зору це призводить до змішання крові. І вже через певний час, Фішер просив ухвалити план стерилізації частини населення Німеччини, чії предки були євреями. У 1935 р. за положеннями Нюрнберзьких законів визначалась приналежність до певної расової категорії: німці в четвертому поколінні вважалися «чистокровними», нащадки чотирьох поколінь євреїв були «виродками» населення. Загрозу чистоті німців складали і цигани. Багато теоретиків пропонували виокремити «циганський народ» від німецького. Їм заборонялося вступати у шлюб з представниками панівного класу, брати участь у загальнонаціональних виборах, а згодом зовсім позбавили циган громадянства Третього рейху. Неущкодженими залишилися лише цигани класу сінті, тобто чистокровні цигани, які довели свій родовід. Вони мали всі ті ж права та обов'язки що й німці, окрім права вступати в шлюб, а цигани – напівкровки прирівнювалися до нищівних євреїв та втрачали будь-яку можливість на спокійне життя. З 15 листопада 1938 р. усім дітям, чіїх батьків було визнано нечистокровними, заборонялося відвідувати школу. В 1940

р. відбулося продовження політики «расової гігієни». За програмою Т-4 відбувалося знищення усіх психічно хворих та взагалі хворих людей, дітей – калік, неспроможних до праці громадян. При виконанні цієї програми було знищено майже 300 тисяч осіб лише в межах Німеччини. В подальшому створювалися табори, куди відправляли осіб, що підлягали підозрі расової теорії. Нацисти масово розстрілювали в таборах смерті людей, піддавали їх жорстоким тортурам, спалювали живцем. За декілька днів до смерті Гітлер писав заповіт в якому закликав дотримуватися расових законів та безжально знищувати осіб, які руйнують культурну спадщину. Німці дискримінували не лише євреїв та циган, а й поляків, сербів, українців. Слов'янам та представникам інших національностей не дозволялося користуватися не лише засобами побуду, але й певним транспортом. На автомобілях були таблички з надписом «Лише для німців»

Окуповані території України піддавалися масовим пограбуванням, за виявлення будь - якого невдоволення людей піддавали репресіям. [2, С.116]

В певних документах взагалі зазначалось, що слов'янам не потрібно мати вищу освіту, їм достатньо навчитися писати своє ім'я, рахувати до п'ятисот, вміти виконувати важку фізичну працю, підкорятися панівному класу, тобто арійцям, бути чесними та добрими. Щодо читання, то нацисти вважали, що воно не знадобиться для такого «низького» класу населення. Відповідно до архівів нацисти, становлячи расову політику знищили майже 1400 сіл та 51 тисячу жителів сіл України. Під час війни багато мільйонів людей було вивезено на роботу до Німеччини. Їх називали остарбайтерами. Примусова праця проводилася в надзвичайно поганих умовах: людям заборонялося вільно пересуватися по табору, користуватися певним побутом, розмовляти з німцями, відвідувати будь – які освітні та культурні програми. Крім цього, заробітна плата, яку вони отримували, була надзвичайно мізерною. Також їм заборонялося мати статеві відносини з німцями. Більшість провин каралося смертю. Незважаючи на постійні переслідування, ризик, жорстоке ставлення та безвихідність ситуації, люди все таки дочекалися часу, коли відмінили усі заборони, надали людям право вибору, можливість отримувати спадок, укладати шлюб та просто пересуватися, знаючи,

що вони мають на це право... Хоча, і в ХХІ ст.. існують прихильники расової теорії, але це не дозволяє їм принижувати представників іншої раси. Ще одним доказом того, що люди інших націй нічим не відрізняються від нас, є те, що ми можемо укладати шлюб з ними і народжувати психічно та фізично здорових нащадків. Отже, із вищеописаного, зрозуміло, що А.Гітлер був представником політичної еліти нацистської Німеччини. [3] Саме він розширив рамки еліти на всю німецьку націю, яка б мала б бути панівною нацією в світі. В своїх гіпотезах він спирався на біологічну вищість німецької нації над іншими та на переважання закону природи, що більшість завжди переважає меншість. Він писав про те, що хто хоче жити, той усе життя повинен боротися за право бути першим, бо якщо ти не перший, ти – ніхто. На сьогоднішній день більшість не погодилася б з цим твердженням, адже усі ми цивілізовані люди, що мають політичну еліту, тобто певну групу людей, які здійснюють керівництво державою, дотримуючись певної громадської думки, враховуючи інтереси та потреби громадян. Отже, можна зробити висновок, що ідея створення «ідеальних» націй та водночас принизливе ставлення до певної верстви населення, представників інших національностей, в кінці кінців не виправдало очікуваних результатів.

З біологічного погляду ми нічим не відрізняємось від представників, наприклад, негроїдної раси, мабуть лише тим, що маємо інший відтінок кольору шкіри... Проте, всеодно чомусь виникає така проблема, як гноблення людини. Особисто я вважаю, що це безглуздо. Який би колір шкіри не мала людина, ми повинні поважати її та поводитися відповідно. У сучасному світі існують певні заходи щодо вирішення проблеми расизму – антирасизм [4,С.34]. Це певні дії та переконання, спрямовані на протидію расизму та ксенофобії. Антирасизм ґрунтується на отриманні прав і свобод не залежно від культурної та національної приналежності. Він втілює ідею того, що расизм негативно впливає на суспільне життя. Із вище сказаного, можна зрозуміти просту річ: «усі ми шукаємо місце під сонцем», але знайде його лише той, хто дійсно, вміє цінувати і шанувати культурну спадщину інших націй, історію іншого народу. «Чи потрібно йти по головах, заради досягнення своєї мети»? Я вважаю, що ні. Не можна отримати

світле майбутнє для себе, не зруйнувавши, при цьому, чиєсь світле майбуття. До чистої мети потрібно чистою дорогою. Насамперед тому, що подібне породжує подібне: добро породжує добро, зло породжує зло - тому і сама мета може невпізнанно змінитися залежно від того, у який спосіб її досягають. Явним прикладом можуть бути нацисти. Використавши неправильний шлях отримання своєї мети, в результаті взагалі нічого не отримали. А тому потрібно пам'ятати лише одне правило: поважай інших і тебе поважатимуть.

Список використаної літератури:

1. Піча В.М. Політологія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В.М. Піча. «Новий світ» Львів, 2003
2. Лапшин С.А. Вплив засобів масової інформації на формування сучасного інформаційного суспільства в Україні /С.А. Лапшин //Збірник матеріалів «круглого столу» інформаційні ресурси та інтелектуальна власність в освітньо – науковому просторі: правові та філософські виміри. / Упорядники : Довгань О.Д., Беланюк М.В., Лапшин С.А., Радзівська О.Г., Яременко О.І. ВДПУ, НДІП НАПрН України, К., Видавничий дім «АртЕк» 2017. С.68-76.
3. Блондель Ж. Политическое лидерство. Путь к всеобъемлещему анализу /Ж.Блондель. М. 1992
4. Рябов С.Г.,Томенко М.В. Основы теории политики /С.Г.Рябов, М.В.Томенко. Київ, 1996.

Kravchuk K.

BIOLOGICAL APPROACH TO DETERMINING POLITICAL ELITE

The article deals with topical questions about the modern viewpoint of the political elite. It also talks about "racial theory" as a negative example in history.

Key words: racism, racial theory, biological approach, political elite, society.

Кравчук К.И.

БИОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЭЛИТЫ

В статье рассматриваются актуальные вопросы современной точки зрения политической элиты. Также рассказывается о "расовой теории" как негативный пример в истории.

Ключевые слова: расизм, расовая теория, биологический подход, политическая элита, общество.

-----***-----

Коваленко І.І.
Студентка ФДПО
ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ПОЛІТИЧНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ МОЛОДІ

У статті аналізується динаміка розвитку політичної соціалізації, вказується на роль державних та громадських інститутів у соціалізації молоді.

Ключові слова: молодь, соціалізація, політика, мітинг, проблема.

В сучасних умовах агресії Російської федерації, намаганнях дестабілізувати ситуацію в Україні, повернути її до геополітичної структури «русского мира» важливого значення набуває позиція громадян нашої держави, особливо молоді. Яскравим прикладом високого рівня політичної культури української молоді є їх активна участь у "Революції гідності" та волонтерському русі.

Молодь повинна стати дієвим суб'єктом політики у сучасній державі. Коли молодь усвідомить, що вона керує державою, а не держава нею, так вони зможуть створювати свої власні ідеї, а не деградувати у відео іграх типу Dota 2, World of Tanks, та інші. Молодь повинна крутити колесо прогресу, тим самим не давати політикам які при владі ще з ССРСР, управляти країною, і ставити своїх наступників, які будуть хабарниками і убивцями країни в якій вони живуть. В наш час доречна теорія еліт яка була створена В.Паретто, Г.Моска це філософсько-політична теорія, тим самим коли в державі є обдарованні люди, вони повинні управляти державою, а не держава ними, тим самим маса людей не повинна контролювати праведну еліту, яка вирощена з правильним наслідуванням, а не те як за часів ССРСР була знищена демократія і елітою були тирани і деспоти, а люди повинні були не мати своєї точки зору і висловлення думок привселюдно, еліту винищували не даючи їй розвиватися в політичному руслі, а тільки в руслі тому який їм подобався, це покірних слуг, які не будуть мати точки зору і шлях в політику їм був закритий.

В наш час ми повинні боротися за свободу слова і прагнути до змін, не з старою а новою владою, більш радикальною і готовою до змін ,а не до отримання хабарів і відкатів і вирішувати все на користь грошей.

Звісно є молодь, яка займається волонтерством, екологією і т.п. Але більшість молодих людей не задумуються, що політичні організації та рухи теж по-своєму цікаві, але молоді це не цікаво, їм абсолютно байдуже, що діється в державі. Адже є талановита молодь, в яких є власна думка як допомогти своїй країні, щоб вона ще кращою і не було проблем, але сучасна молодь не хоче соціалізуватися політично, думають що це нудно та воно нікому не потрібно, але можливо саме їхня допомога та участь могла б допомогти державі. Щоб зацікавити сучасну молодь до політичної соціалізації потрібно дати їм можливість взяти участь у якомусь русі або організації. А потім дати їм вибір чи хочуть вони залишитись чи піти. Тим самим, соціалізувати їх до суспільства.

Необхідно всебічно та ґрунтовно вивчити механізми та динаміку входження цієї частини суспільства в систему політико-владних відносин. Адже нинішня молодь є своєрідним "поколінням рубежу" між недавньою тоталітарною комуністичною системою та вільним громадянським суспільством, до побудови якого підійшла українська держава.

Процеси реформування, що відбуваються в сучасному українському суспільстві, вимагають розглядати проблему політичної соціалізації молоді під особливим кутом зору. По-перше, молодь є однією з найбільших соціально-демографічних груп нашого суспільства; по-друге, економічно активне населення країни поповнюється випускниками навчальних закладів, які прагнуть знайти своє місце в суспільстві; по-третє, актуальність політичної соціалізації зумовлюється складністю обставин, у яких опинилася сучасна молодь.

Існують глибокі протиріччя між новими соціально-економічними, політичними вимогами і якостями особистості, які традиційно формуються соціальними інститутами сучасного українського суспільства.

Політична соціалізація є двостороннім процесом взаємодії суспільства і особистості. Соціум може впливати на особистість стихійно, у вигляді

різноманітних обставин життя, що можуть носити характер рівно-спрямованих факторів, або здійснювати вплив в умовах цілеспрямованого, організованого і планомірного процесу розвитку особистості [7, с. 64].

З іншого боку, процес політичної соціалізації включає в себе мотивоване засвоєння індивідом соціально-політичних норм, цінностей, установок, ролей і правил поведінки, притаманних суспільству. У всіх випадках соціалізація відображає інтереси людини і суспільства, до якого вона адаптується.

Під дією соціально-політичних, економічних та психологічних обставин формується політична свідомість та політичне мислення особистості, а соціально активна особистість, у свою чергу, здатна впливати на соціально-політичні процеси та сприяти оновленню суспільства. Звідси випливає, що обставини, в яких здійснюється політична соціалізація особистості, неодмінно накладають відбиток на формування політичної свідомості, мислення та поведінки особистості.

Психологи і соціологи виокремлюють цілу низку факторів, які зумовлюють соціалізацію особистості протягом усього її життя. Вітчизняні і західні вчені пропонують кілька класифікацій факторів соціалізації. Згідно з класифікацією, запропонованою, наприклад, А.Мудриком, виділяються три основні групи факторів соціалізації: макро-фактори (космос, планета, світ, країна, суспільство, держава); мезо-фактори (етнос; місце і тип поселення – регіон, село, місто; засоби масової комунікації – радіо, телебачення, газети тощо); мікро-фактори (сім'я, групи ровесників, навчальні, професійні, громадські групи та ін.

Сім'я – перший соціальний інститут, який дає дитині знання про складний світ суспільних відносин. Перші політичні уявлення починають формуватись у дитини досить рано. Вже в 3 – 4 роки вона отримує, в доступних для неї формах, перші уявлення про державу та політику через сім'ю і найближче оточення. Осідаючи у підсвідомості, така інформація дає про себе знати в майбутньому.

В сім'ї дитина засвоює елементи духовної культури, моральні та політичні цінності, притаманні її родині. Реальна цінність вкладу сім'ї в прищеплення громадської та політичної свідомості дітям залежить від громадської, політичної

позиції старших поколінь, їх включення в суспільно-політичне життя. Як свідчать дані багатьох досліджень, сім'я є важливим джерелом отримання політичної інформації для багатьох молодих людей. Не потребує доказів те, що проблеми суспільства знаходять своє відображення у проблемах мікро-соціуму – сім'ї. Батьки часто ще самі не оволоділи формами мислення, зразками поведінки, нормами і цінностями, що відповідають вимогам часу, і, отже, не можуть передати дітям власний досвід адаптації до реалій сьогодення. В цьому плані політична соціалізація старшого і молодшого поколінь у багатьох випадках відбувається одночасно. Відтак молодь вимушена шукати орієнтири в сучасному політичному світі самотійно.

До означених проблем слід додати появу таких негативних факторів, як девальвація сімейних та моральних цінностей, надмірний прагматизм та індивідуалізм, низька політична культура та політична апатія батьків тощо. Це лише неповний перелік несприятливих умов, за яких відбувається первинне набуття молоддю соціальних і політичних знань.

Важливим фактором політичної соціалізації молодої людини є її спілкування з ровесниками. У взаємодії з групою засвоюються норми і способи дій, здійснюється корекція поведінки у відповідності до них. Таким чином утворюється дитяча субкультура, що посідає особливе місце у загальнолюдській культурі. В радянському суспільстві функцію політичної соціалізації молоді виконували піонерська та комсомольська організації. Сьогодні ця ніша залишається незаповненою, розпочався процес десоціалізації. Як результат - відчуття певної незадоволеності у молоді і пошук нових форм колективісткості, які часто носять деструктивний і навіть кримінальний характер .

Політична сфера демократичного суспільства включає в себе суспільно-політичні організації і рухи. Спостерігається тенденція до збільшення кількості молодіжних організацій в Україні (від 7 в 1993 р. до 109 в 2003 р.) . Поряд з цим існує велика кількість організацій, що виникають і зникають, не проявивши ніякої активності, виявившись нежиттєздатними в сучасних умовах. Молодь

залишається поза суспільно-політичною діяльністю, складаючи лише невеликий відсоток серед прибічників фактично всіх партій.

Особливу роль в активізації діяльності щодо політичної соціалізації молоді відіграють заклади освіти. Саме вони знайомлять дітей із державною символікою, культурною та політичною спадщиною українського народу, з характеристиками різних виборчих систем. Навчаючись, діти отримують уявлення про державний устрій та політичну систему суспільства, правові норми і правові системи, права і обов'язки громадян.

Система освіти в будь-якій країні покликана прищеплювати молодому поколінню відчуття приналежності до певного соціуму, народу, суспільства і не може стояти осторонь державотворчих процесів. Останні роки характеризуються зростанням ролі закладів освіти у формуванні громадянської, політичної свідомості молоді. На початок 2017/2018 н.р. в Україні нараховувалося 380 ВНЗ III і IV рівнів акредитації; кількість студентів збільшилася за останні одинадцять років з 881,300 до 1,686000. Все більше молодих людей пов'язує можливість досягнення життєвого успіху з високим освітнім рівнем. За даними соціологічного опитування, яке проводилось у червні 2017 р., для 90% опитаних молодих людей освіта є цінністю, 70% зацікавлені у вищій освіті, оскільки пов'язують з нею можливість одержати престижну та високооплачувану роботу.

Потужним фактором впливу на поведінку, погляди, політичну соціалізацію молоді в цілому здійснюють засоби масової комунікації (ЗМК). Як засвідчують дослідження, вони для більшості молоді є основним джерелом отримання інформації про політичне життя.

На даний час психологи, педагоги, філософи з тривогою відзначають негативний вплив ЗМК на формування і розвиток особистості. Як соціальний інститут, ЗМК впливають на особистість не лише за допомогою подачі певної інформації, але й пропонуючи певні зразки поведінки героїв книг, фільмів, телепередач. Аналіз теле-, радіо- та книго-продукції показує, що у цій сфері переважає пропаганда низькопробних виробів західної поп-культури. Відчувається гостра потреба програм соціально-політичного спрямування,

спроможних викликати інтерес молоді до подій у громадському, політичному, культурному просторі, до суспільно-політичної діяльності.

На процес політичної соціалізації впливає і включеність особистості в трудову діяльність. Як позитивний момент, слід відзначити значне збільшення частки молоді у складі нових соціальних прошарків – підприємців, менеджерів, банківських працівників. Водночас саме молоді люди залишаються найбільш незахищеною частиною суспільства, яка поповнює лави безробітних. За даними статистики, в Україні особи віком до 28 років складають 38,8% загальної кількості безробітних, причому безробіття більше турбує дівчат і молодих жінок (73%), менше юнаків (48%).

За таких умов надзвичайно важливим є розуміння молоддю взаємозалежності економічної ситуації і перебігу соціально-політичних процесів, усвідомлення можливості впливу на ці процеси у демократичному суспільстві. Молодь – динамічна, енергійна і критично мисляча частина суспільства, яка володіє величезним соціальним і творчим потенціалом. Виходячи з цього, створення сприятливих економічних та соціальних умов для особистого зростання молодих людей, формування їх творчої активності, здібностей, навичок повинно бути основою державної молодіжної політики, центром уваги всіх соціальних інститутів суспільства.

Нині в Україні спостерігається значна різниця між сутнісними характеристиками політичної соціалізації молоді та інших вікових груп населення. Люди старшого віку, які мають певний тип соціалізації, передають, звичайно, свої життєві настановлення молоді, але вона отримує й інші зразки соціальної поведінки в процесі навчання, а також із засобів масової комунікації та з практики новітніх суспільних відносин.

Якщо старше покоління, загартоване дуже складними соціально-економічними катаклізмами попередньої епохи, реагує на переміни більш-менш стримано, то молода генерація у вирі нинішніх трансформацій втрачає віру в будь-які суспільні цінності. Це породжує серйозні труднощі в її політичній соціалізації. Актуальність теми дослідження обумовлюється:

1) підвищенням ролі молоді у формуванні державної політики, реальною її участю в модернізації суспільства. Яскравим прикладом політичної участі молодих людей стали вибори Президента України у 2004 році. На процес їх політичної соціалізації активно впливали політичні партії, молодіжні громадські організації, лідери нації. Скажімо, кількість молодіжних громадських організацій з 79 у 2001 році зростає до 121 у 2004 році [9];

2) необхідністю створення можливостей для самореалізації молоді в політичній сфері. Молоді люди повинні вміти використовувати свої політичні, соціально-економічні, культурні права й свободи і водночас сумлінно виконувати політико-правові обов'язки. В цьому контексті процес політичної соціалізації молоді має сутнісне значення, оскільки формування громадянина відбувається в ході засвоєння нею певної системи цінностей, орієнтацій, навичок;

3) розширенням інформаційних можливостей суспільства, що потребує відкритості й доступності інформації, нового знання тощо. Про попит на знання свідчить значне збільшення кількості молоді з вищою освітою;

4) розширенням можливостей громадянського суспільства. Сьогодні, коли формуються демократичні його основи, важливим є залучення громадян до суспільних справ за власним вибором, самостійне ухвалення рішень, свідоме здійснення вчинків і особиста відповідальність за їх результати;

5) системною кризою, викликаною переходом до ринкових відносин, подолання якої потребує якісно іншого рівня свідомості членів суспільства.

Відтак вкрай необхідне теоретичне забезпечення процесу політичної соціалізації молоді. Адже молодь, по-перше, є однією з великих соціально-демографічних груп суспільства. По-друге, вона постійно поповнює економічно активне населення країни. Та життєве самовизначення молоді, при цьому, є неоднозначним. Значна її частина посідає не останнє місце в нових соціальних групах (підприємців, менеджерів, банківських працівників). Збільшилась кількість молодих людей, які очолюють суспільні рухи, молодіжні організації, партії. З іншого ж боку, молодь лишається однією з найбільш незахищених соціальних

груп. Вона не впевнена у своєму майбутньому, потерпає від недостатності соціального досвіду тощо.

Аналіз досліджень з проблем процесу політичної соціалізації молодого покоління дозволяє зробити висновок, що вивчення його тенденцій, так само, як і пошук шляхів подолання політичного нігілізму й абсентеїзму в цьому середовищі, є одним з найактуальніших політологічних завдань, однак не часто стає їх предметом. Молодь, на загал, люди освічені. Нині юнаки і дівчата вивчають нові соціально-політичні дисципліни, засвоюють політичну культуру, яка принципово відрізняється від політичної культури тоталітарного суспільства. На формування сучасної політичної культури молодих людей впливають такі чинники, як політична, економічна та ідеологічна багатоманітність суспільного життя.

Політологи розглядають молодь як суб'єкт політичної системи суспільства, аналізують соціальну обумовленість її позиції в різних сферах життєдіяльності, її особливості як окремої соціально-демографічної групи тощо. Зокрема, С. Матвієнко, С. Рошин, О. Петрунко, А. Пойченко та інші вважають, що політична соціалізація – це набуття нових для людини цінностей. На перший план вони висувають внутрішньоособистісні, психологічні механізми політичної соціалізації молоді, розуміючи їх як непомітний процес політизації особистості.

Отже, у процесі політичної соціалізації польської молоді у період суспільно-політичної модернізації можна вказати на наступну динаміку і тенденції: 1) у перші роки трансформаційних перетворень політична соціалізація мала хаотичний, безсистемний характер. Політичний хаос, перехід до ринкової економіки, відсутність чіткої державної молодіжної політики призвели до «втрати» молодого покоління як групи підтримки і як основи подальших демократичних реформ; 2) у 1999-2004 рр. відбуваються реформи, покликані сприяти залученню молоді до суспільно-політичного життя, покращенню рівня освіти і соціального забезпечення; 3) у 2004-2012 рр. освітні і молодіжні програми, які реалізовувалися недержавним сектором за підтримки європейських інституцій, ряд урядових заходів в рамках здійснення програми «Стратегія української молоді 2003-2012» посилили євроінтеграційні процеси. Таким чином,

ми можемо говорити про зміну характеру і сутності політичної соціалізації молодого покоління українців – молодь перестала бути пасивним спостерігачем суспільно-політичного процесу. Діяльність державних і громадських інститутів, яка була спрямована на формування нової активної політичної особистості з високим рівнем політичної культури, дала відчутні результати. Сучасна молодь Республіки Польща є активним учасником суспільно-політичних процесів в країні, вона будує свою державу в об'єднаній Європі, а досвід політичної соціалізації польської молоді може бути використаний вітчизняними молодіжними організаціями.

Список використаної літератури:

1. Врублевський В.К., Хорошковський В.І. Нова Україна: виклики XXI сторіччя // Українське суспільство на порозі третього тисячоліття. Кол. монографія / Під ред. М.О. Шульги. К.: Ін-т соціології НАН України, 1999 687 с.
2. Виховання національно-свідомого, патріотично зорієнтованого молодого покоління, створення умов для його розвитку як чинник забезпечення національних інтересів України: аналітично-інформаційні матеріали. К.: Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2003. 191 с.
3. Лапшин С.А. Організація національно-патріотичного виховання студентів як чинник національної безпеки України /С.А.Лапшин // Використання соціологічних методів у процесі дослідження питання патріотизму: Матеріали «круглого столу» студентів факультету іноземних мов. Вінниця: ВДПУ, 2016. С.4-7.
4. Молодіжна політика в Україні: аспекти державного та громадського розвитку. К., 2002. 15 с.
5. Лапшин С.А. Політологія: навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей (доповнено) /Ред. Струкевич О.К., Конотопенко О.П., Лапшин С.А. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016 р. 403 с.
6. Пірен М.І. Основи політичної психології. К.: Міленіум, 2003. 418 с.
7. Попова О.В., Титаренко Ю.И. Социализация и профессиональное образование личности: Монография. Барнаул: Изд-во Академии экономики и права, 2001. 335 с.
8. Соколов В., Рябіка В. Громадянське суспільство // Соціс. 2002. №5.
9. Социальная психология и личность в вопросах и ответах. М., Гардарики, 2001, 397 с.

Kovalenko I.

POLITICAL SOCIALIZATION OF MODERN YOUTH

The article analyzes the dynamics of the development of political socialization and points to the role of state and civil institutions in the socialization of youth in the process of building a new society.

Key words: youth, socialization, politics, rally, problem.

Коваленко И.И.

ПОЛИТИЧЕСКАЯ СОЦИАЛИЗАЦИЯ СОВРЕМЕННОЙ МОЛОДЕЖИ

В статье анализируется динамика развития политической социализации, указывается на роль государственных и гражданских институтов в социализации молодежи в процессе построения нового общества

Ключевые слова: молодежь, социализация, политика, митинг, проблема.

-----*****-----

Щебетюк А.В.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА

У статті аналізується місце та роль інформації у житті людини, канали та напрямки передачі інформації, пошук та осмислення інформації. Визначено значення соціальних мереж та їх вплив на суспільство.

Ключові слова: інформація, дезінформація, суспільство, інтернет ресурси , соціальні мережі , суб'єкт та об'єкт інформації, ЗМІ, Facebook , Instagram.

Сучасне трактування поняття інформації змінюється по мірі вивчення форм прояву та усвідомлення ролі інформації в процесах пізнання і керування. В житті сучасного суспільства високу позицію займає інформація. Вона є базою для прийняття будь-яких рішень. Інформація стає реальним соціальним ресурсом, оскільки вона здатна допомогти людині адаптуватися у житті, пристосуватися до постійних змін, виробити нові стереотипи поведінки. Інформація є важливим ресурсом соціально-економічного, технологічного і культурного розвитку. Більше того, інформація сьогодні визначається головною вартістю цивілізації і отримує статус домінанти. Інформація є цінною, постільки сприяє досягненню поставленої цілі. Одна і та ж інформація має різну цінність, якщо її розглядати з точки зору використання різних цілей [1].

Поняття «інформація» можна тлумачити як виклад та роз'яснення факту чи події. На даний момент існує безліч визначень терміну інформації. Життя людини в сучасному світі завжди безпосередньо пов'язане з отриманням, збереженням, накопиченням, поширенням, вивченням, перевтіленням з однієї форми в іншу, трансформацією та переміщенням різних відомостей. Стосовно визначення провідної ролі інформації: вона майже завжди посідала важливе місце в життєдіяльності людства. Неможливо представити самодостатнє соціальне товариство без інформаційних процесів, тобто будь-якого взаємообміну усної або письмової інформації. Інтелект людини відрізняється від тваринного можливістю

отримувати інформацію від світу навколо повноцінно, доходити до осмислених висновків, творити інформацію й передавати її [2].

Вважаємо, що в сучасному розумінні «інформація» - це відомості, які: а) одним суб'єктом (суб'єктом інформації) передаються іншому суб'єкту (об'єкта інформації); б) адекватно (точно, правильно, істинно) відображають той чи інший фрагмент дійсності; в) значущі, тобто важливі, актуальні, представляють інтерес для об'єкта інформації.

Саме значимість відомостей відрізняє інформацію від просто знання. Важливий і другий з названих тут ознак, тому безпідставно до речі «інформація» додавати прикметники «істинна» або «достовірна»: удаваної інформації просто не буває. Якщо відомості неправдиві, то це вже не інформація. Але не всякі відомості, що не містять істини, можна назвати дезінформацією. Дезінформація - це неправдиві відомості, спеціально створені («сфабриковані») і повідомлені об'єкту дезінформації (людини, організації, товариству) з тим, щоб він прийняв рішення, що відповідає інтересам дезінформатора. Таким чином, для інформації характерні наступні ознаки: - вона є явище соціальне, громадське; - передбачає наявність двох сторін - суб'єкта, передає інформацію (суб'єкт інформації) і суб'єкта, сприймає інформацію (об'єкт інформації); - являє собою певні відомості; - відомості повинні адекватно відображати реальність; - відомості повинні мати значення для об'єкта інформації, представляти для неї інтерес.

Різновидом інформації є масова інформація. ЗМІ покликані здійснювати: а) пошук; б) отримання; в) передачу; г) виробництво; д) поширення інформації.

При цьому вони можуть вирішувати пропагандистські, ідеологічні, агітаційні, виховні завдання. В суспільстві з ринковою економікою, свободою слова і плюралістичної демократією ЗМІ як потужне знаряддя влади повинні бути розосереджені серед різних політичних сил, повинна бути налагоджена та ж система стримувань і противаг, що і в механізмі державної влади, з тим щоб у кінцевому рахунку забезпечити контроль суспільства над ЗМІ, і над тими політичними силами, в чиїх руках вони знаходяться [3].

По відношенню до суспільства ЗМІ повинні виконувати дві основні функції:
а) забезпечувати суспільство необхідною і достатньою інформацією; б) адекватно відобразити громадську думку [6, С.69].

В суспільстві обов'язково повинні існувати державні ЗМІ. Без цього держава не зможе виконати свій конституційний обов'язок щодо опублікування законодавчих актів [4]. Але найбільше інформації ми отримуємо в інтернеті, а особливо в соціальних мережах таких як Facebook , Twitter та Instagram. Статистика показує, що додатки зараз в рази популярніші мобільного інтернету, а левову частку часу користувачі проводять в додатках соціальних мереж. Давайте проаналізуємо ці додатки.

Instagram. Щодня відбувається 3.2 мільярда взаємодій, на Facebook, 1.5 мільярда твітів і 70 млн завантажених в Instagram фотографій. Це показує, наскільки активно і швидко поширюється інформація. Реклама в цих соціальних медіа – є досить поширеним явищем, і в достатній мірі прибутковим.

Facebook 1, 5 млрд. Активних користувачів - дійсно хороша аудиторія, більш того, користувачам подобається ділитися з друзями тим, що вони знаходять цікавим. Можна порівняти Facebook з великим ставком, де водиться багато риби, а у вас є безліч інструментів для приманки потрібної. Facebook, в першу чергу, піклується про інтереси користувачів. Тому він вже скоротив обсяги реклами в новинній стрічці. Це не означає, що ваша реклама більше не буде показана взагалі, просто вона буде показуватися менше.

Реклама в Instagram якісна і дорога. Середній CPI - \$ 4.17. Люди постять в інстаграм не життя як вона є, а життя, яке вони хотіли б мати, вони ретельно підбирають фільтри і підписи до своїх фото, а тому вони хочуть побачити від реклами більшого, ніж користувачі інших соціальних медіа. Тому реклама в Instagram зажадає від вас більше креативу і зусиль зі створення рекламних оголошень. Варто відзначити, що функція реклами в Instagram досить сира, через що багато хто не все в ній проходить гладко. Одна з проблем - спам. Instagram працює над очищенням своєї мережі від цієї недуги, однак невідомо скільки часу займе лікування [5].

Отже, інформація для суспільства має надзвичайно велике значення. Отримання, пошук інформації, відсіювання недоречної та зосередження уваги на релевантній інформації, обробка інформації та прийняття на основі цих результатів адекватного даній ситуації рішення. Потреба в інформації існує постійно, і ресурси інформації використовуються безперервно для користування та зв'язку. Інформація сьогодні перетворилася в найважливіший ресурс соціально - економічного, технічного, технологічного розвитку будь-якої організації, вона є як би каталізатором науково - технічного прогресу. Відомий вислів «хто володіє інформацією, той володіє світом» набуває все більш глибокий сенс. Особливостями інформації як ресурсу є її невичерпність, збереженість, можливість паралельного використання, легкість передачі.

Список використаної літератури:

1. Осмислення місця і ролі інформації у сучасному суспільстві. Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_42_1.pdf
2. Роль інформації в сучасному суспільстві. Режим доступу: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/21667/2/X_VSNTK_2017v1_Otrepieva_Y-The_role_of_information_71-72.pdf
3. Засоби масової інформації"/sotszahist.mk.ua. Режим доступу: http://sotszahist.mk.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3320&Itemid=13
4. Місце і роль засобів масової інформації у суспільстві. Правова регламентація їх діяльності. Режим доступу: <http://bibliograph.com.ua/teoria-gosudarstva-i-prava-4/80.htm>
5. Facebook, Twitter или Instagram? Режим доступу: <https://spark.ru/startup/admobispy/blog/12278/facebook-twitter-ili-instagram>
6. Лапшин С.А. Вплив засобів масової інформації на формування сучасного інформаційного суспільства в Україні /С.А. Лапшин //Збірник матеріалів «круглого столу» інформаційні ресурси та інтелектуальна власність в освітньо – науковому просторі: правові та філософські виміри. / Упорядники : Довгань О.Д., Беланюк М.В., Лапшин С.А., Радзівєвська О.Г., Яременко О.І. ВДПУ, НДІП НАПрН України, К.,Видавничий дім «АртЕк» 2017. С.68-76.

Shchebytyuk A.

THE VALUE OF INFORMATION FOR SOCIETY

The article analyzes the place and the role of information in human life. Ways and directions of information transfer, search and comprehension of information. Analysis of modern social networks and their impact on society.

Key words: information, disinformation, society, Internet resources, social networks, subject and object of information, mass media, Facebook, Instagram.

Щебетюк А.В.

ЗНАЧЕНИЕ ИНФОРМАЦИИ ДЛЯ ОБЩЕСТВА

В статье анализируется место и роль информации в жизни человека. Пути и направления передачи информации, поиск и осмысление информации. Анализ современных социальных сетей и их влияние на общество.

Ключевые слова: информация, дезинформация, интернет ресурсы, социальные сети, субъект и объект информации, СМИ, Facebook, Instagram.

-----***-----

УДК [316.324.8:004]:32

Олішевська Ю.В.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ПОЛІТИЧНІ КООРДИНАТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті здійснено аналіз концепції інформаційного суспільства за такими підходами: футурологічний, економічний, соціальний і політичний.

Ключові слова: політика; влада; інформація; інформаційне суспільство; постіндустріальне суспільство; інформаційно-комунікативні технології.

Нині спостерігається черговий етап у розвитку інформаційного суспільства. Сучасні інформаційні і телекомунікаційні технології істотно змінюють не тільки процес вироблення продуктів і послуг, але і те, як ми проводимо дозвілля, реалізуємо свої цивільні права, виховуємо дітей. Вони мають вирішальний вплив на зміни, що можуть статися у соціальній структурі суспільства, економіці, розвитку інститутів демократії тощо.

Людство дедалі помітніше вступає у фазу інформаційного суспільства. Сучасний розвиток інформаційних та комунікативних технологій набуває важливого значення не лише у сфері економіки, соціальних відносин між людьми, а й у політичній сфері зокрема. Політика – це одна зі сфер, в якій особливо помітною є важливість застосування інформативних технологій для управлінської діяльності, а також для артикуляції та агрегації інтересів як політиків, так і членів суспільства. Інформаційно-комунікативні технології сьогодні дедалі більше стають потужним інструментом впливу на поведінку суспільства, що, у свою чергу, впливає на політичні події в країні. Саме тому особливо актуальною постає проблема визначення політичних координат інформаційного суспільства. Слід розглянути особливості функціонування інформаційного суспільства, визначити як саме феномен інформатизації впливає на політичну діяльність та політичну

активність суб'єктів політики (депутатів, політиків, державних службовців, громадян і т. д.).

У 1970-і рр. доктрина постіндустріального (інформаційного) суспільства стала однією з панівних у західній соціології. Термін "інформаційне суспільство", введений в науковий обіг на початку 1960-х, фіксує одну з найважливіших характеристик суспільства, об'єднаного єдиною інформаційною мережею. Розвиток інформаційних технологій у 1980-і, а особливо в 1990-і роки, почав визначати економічний потенціал будь-якої держави.

Основу теорії інформаційного суспільства заклали Д. Белл, Т. Стоуньєр, А. Турен, У. Дайзард, Е. Тоффлер. Саме в їхніх фундаментальних працях 1970-х – 1980-х років було окреслено основні риси цього суспільства [1].

Інформаційне суспільство – соціологічна й футурологічна концепція, де основним фактором суспільного розвитку є виробництво й використання науково-технічної та іншої інформації. Нині футурологи, політологи, філософи, історики дискутують, чи є це суспільство різновидом постіндустріального суспільства, а чи новою фазою історичного розвитку передових країн [2].

Інформаційне суспільство не є чимось абстрактним та неіснуючим в матеріальному житті. За науковцем Р. Нурєвим, в економічній системі інформаційного суспільства, головною сферою економіки є сфера послуг, лімітуючим фактором стає інформація, а домінантною соціальною групою – власники інформації. Якщо після неолітичної революції склалась постпривласнювальна виробнича економіка, основою якої було сільське господарство, а результатом промислової революції стало виникнення постаграрної економіки, основу якої складала спершу легка, а потім – важка промисловість, то в ході науково-технічної революції виникає постіндустріальна економіка [3].

Д.Белл основними ознаками нового суспільства вважає перетворення теоретичних знань на джерело інновацій та визначальний фактор політики. Це суспільство, у якому панує сервісна економіка, причому швидко зростає кількість працівників сервісу в системі охорони здоров'я, освіти, управління . Р. Інглегарт

зазначає, що "в Сполучених Штатах, Канаді й Західній Європі значна частина робітників працює сьогодні поза фабричними стінами. Багато людей уже не живуть у механістичному середовищі, а проводять більшість свого виробничого часу в спілкуванні з людьми й символами.

Зусилля людини все менше сьогодні зосереджуються на виробництві матеріальних товарів, натомість акцент робиться на комунікації й опрацюванні інформації, причому найважливішою продукцією виступають інновації та знання". Отже, основним об'єктом людської діяльності стає обмін інформацією. Вільна її циркуляція в суспільстві дозволяє їй стати найважливішим фактором економічного, національного та особистісного розвитку [4]. Сучасний етап інформаційної революції у світі диктує нову інформаційну парадигму щодо вивчення політичних явищ. Під впливом інформаційних технологій змінюються і політичні інститути, політичні відносини, форми політичного впливу на суспільство та суспільну свідомість, своє місце впевнено посідає інформація.

З огляду на ці зміни управління інформаційними потоками та інформаційними технологіями стає головним важелем політичної влади, а мистецтво управління політичною інформацією визначає успіх майбутнього політичного розвитку. У межах комунікативного підходу політична влада інтерпретується не тільки і не стільки як обмежена часом та простором певна субстанція впливу, підпорядкування, сили або ставлення. Скоріше за все вона сприймається як особливий різновид соціальної взаємодії політичних суб'єктів, а також як специфічна форма соціальної комунікації між суб'єктами та об'єктами політичної діяльності з приводу отримання, зберігання, відтворення та трансформації політичної інформації з метою вироблення адекватних або неадекватних до політичних цінностей суспільних рішень. У даному напрямі досліджень природи політичної влади, перш за все варто виділити онтологічну концепцію Х.Арендт. На її думку, розуміння комунікативності соціальної реальності та її політичної сфери є можливим тільки з точки зору онтології, бо ґрунтується на тому, що політична влада в сучасному світі не суміщається з насиллям, а навпаки, виступає як результат і прямий наслідок процесів

безпосередньої взаємодії між людьми, у тому числі — інформативної, які живуть у згоді та підтримують існуючі політичні інститути публічно і всенародно [5].

Під політичними координатами інформаційного суспільства нами розуміються напрями розвитку та життєдіяльності інформаційного суспільства, пов'язані з політичними відносинами та регулюванням реалізації інтересів громадян. В узагальненому вигляді політичні координати інформаційного суспільства можна умовно розподілити на три вектори. Перший охоплює організацію діяльності структур адміністративно-державного управління на основі нових інформаційно-комунікативних технологій, у тому числі створення елементів «електронного уряду», модернізацію органів влади всіх рівнів, контрольно-регулятивні забезпечення господарської діяльності бізнесу, реформацію армії та пенітенціарної служби, забезпечення конституційних основ та захист їх від небезпечних явищ тощо. Другий вектор включає різноманітні прояви активності членів суспільства за межами державних структур із широким застосуванням ІКТ, у тому числі: комунікаційні мережі – як нові так і традиційні, діяльність ЗМІ, спеціальні ІКТ із формування громадської думки та маніпулювання нею, функціонування політичних партій та рухів із використанням нових ІКТ тощо. Третій вектор стосується того, що прийнято називати «політичною культурою особистості» – стану індивідуальної свідомості в умовах посиленого впливу інформаційних потоків та зростання обсягу інформації; впливу ІКТ на процес політичної соціалізації, пам'ять та політичний досвід, на самоідентифікацію особистості та орієнтацію її в політичному процесі, на спрямованість і характер політичної активності індивідуума та його відносини із владою й суспільством тощо.

Природа політики потребує опосередкованих форм спілкування та спеціальних засобів комунікації між різними носіями влади, державою та громадянами. У сучасному інформаційному суспільстві інтереси громадян численні та диференційовані. Саме тому політична система має бути спроможною задовольнити інтереси соціальних груп, становище яких може змінюватись через територіальні переміщення, у зв'язку зі зростанням рівня освіти, поліпшенням

професійної підготовки тощо. До речі, усі ці умови і є наслідком науково-технічного прогресу. Відтак, політична система повинна створювати необхідні канали для артикулювання та агрегування інтересів суспільства, ефективно використовуючи можливості, що відкриваються бурхливому розвитку ІКТ [3].

Сучасну добу інформаційних та наукових технологій створюється нове – інформаційне – суспільство. Такий розвиток ІКТ впливає не лише на економічні та соціальні сфери людської діяльності – усе, що чинить вплив на комунікації та інформаційний простір, впливає і на політичну сферу. Політика використовує комунікативні технології не лише для управління в державних органах, але ще й задля налагодження зв'язків із громадськістю. Зворотнім зв'язком між державними рішеннями, діями, законами та громадською думкою також стають інформаційні технології. У добу комп'ютеризації полегшується обмін інформацією як між державою та громадянами, так і навпаки, громадяни можуть впливати на ухвалення політичних рішень (приклад цього є петиція громадян США, яка була задовільнена).

Отже, інформаційне суспільство розвивається, впливаючи на різні сфери життєдіяльності людини, і особливо помітно це в політичному напрямі діяльності. Не можна нехтувати новими комунікативними та науковими розробками. Докладне вивчення та застосування всіх інформаційних інновацій – важливий напрям удосконалення політики сучасних держав.

Список використаної літератури:

1. Політологія. Розвиток інформаційного суспільства в Україні: політико-правові аспекти: Режим доступу <http://osvita.ua/vnz/reports/politolog/17416/>.
2. Данько Ю. Теорія інформаційного суспільства в сучасному науковому дискурсі / Ю.Данько // Сучасне суспільство. 2003. № 1. С.76–84.
3. Сіленко А. Соціально-політичні наслідки інформаційної революції / А. Сіленко // Політичний менеджмент. 2005. № 5. С. 61–74.
4. Проскуріна О.О. Інформаційне суспільство: можливості і політико-культурна реальність становлення в Україні /О.О.Проскуріна // Грані. 2005. №1.
5. Федоров А.Ф. Информационная безопасность в мировом политическом процессе / А.Ф. Федоров. М.: МГИМО, 2006. 220 с.

Olishevskaya Y.

POLITICAL COORDINATES OF INFORMATIONAL SOCIETY

The article analyzes the concept of the information society by the following approaches: futurological, economic, social and political.

Key words: politics; power; information; information society; post-industrial society; information and communication technologies (ICT); scientific progress.

Олишевская Ю.В.

ПОЛИТИЧЕСКИЕ КООРДИНАТЫ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА

В статье делается анализ концепции информационного общества за такими подходами: футурологический, экономический, социальный и политический (на нем авторы сосредоточивают наибольшее внимание).

Ключевые слова: политика; власть; информация; информационное общество; постиндустриальное общество; информационно-коммуникативные технологии (ИКТ).

-----***-----

УДК 329.1/.6:316.325

Липко Б.С.

Студент ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ПРОБЛЕМА СПРИЙНЯТТЯ СУЧАСНИХ ПАРТІЙ У СУСПІЛЬСТВІ

У статті визначено місце політичних партій в історичному розвитку суспільства. Проаналізовано функції, що виконуються політичними партіями в сучасних процесах державотворення. Забезпечення публічного характеру процесу прийняття політичних рішень і участь у цьому процесі інститутів громадянського суспільства за посередництва політичних партій; проблема сприйняття політичних партій.

Ключові слова: політичні партії, політична система, громадянське суспільство, функції, державотворення.

На сучасному етапі розвитку України постає питання щодо формування сприятливих правових та політичних умов, необхідних для створення повноцінного демократичного суспільства. Неабияку роль у цьому процесі мають відігравати політичні партії, що складають основу політичної системи більшості розвинених країн світу. Наявність політичних партій є ознакою високого розвитку суспільства та наявності в ньому громадянської культури й толерантності. В умовах загального виборчого права вони є основним механізмом політичної участі громадян. Саме партії формулюють національні інтереси та втілюють їх у життя. Причому вони можуть брати участь у творенні й здійсненні державної

політики шляхом реалізації власних програм та в державному управлінні через свою роботу у структурах державної влади й місцевого самоврядування. Тому це не тільки важлива теоретична, а і практична проблема, оскільки вона пов'язана з розподілом повноважень між гілками влади, з питаннями оптимізації державно-владних відносин, результативного здійснення державної політики.

Сьогодні форма, у якій здійснюється влада в тій чи іншій країні, значно залежить від партій, які, взаємодіючи між собою, утворюють політичну систему суспільства. Значною мірою саме партії як суб'єкти владних відносин визначають характер і напрям політичного та державноуправлінського процесу в конкретній країні. Політичні партії, здійснюючи свої функції, забезпечують стабільність держави, створюють умови для послідовної зміни складу уряду в умовах багатопартійної системи.

Між тим так було не завжди. Прототипи сучасних політичних партій почали з'являтися наприкінці XVII – на початку XVIII ст. У період активного розвитку капіталістичних відносин та буржуазних революцій партії стали легітимним інститутом боротьби з монархами за обмеження їхніх прав, а також засобом артикуляції інтересів різних груп виборців [1].

Варто відзначити, що й досі в науковій літературі немає однозначного розуміння сутності феномена політичних партій. Зокрема, сьогодні можна виділити кілька підходів, що пояснюють особливості формування та діяльності політичних партій у сучасному суспільстві: 1) доктринальний (ліберальна концепція): партії – це групи людей, ідеологічно пов'язаних між собою (Б. Констан, Б. Франклін, Д. Медісон, Й. К. Блунчлі); 2) класовий (марксистська концепція) – пов'язує виникнення й функціонування партій із класовим представництвом та захистом інтересів конкретних класів (К. Маркс, Ф. Енгельс, В. Ленін); 3) інституціональний – представляє партії політичним інститутом, що діє в умовах політичної системи (Р. Міхельс, М. Острогорський, М. Дюверже, Дж. Сарторі); 4) функціональний – розуміє партії, як асоціації, що мобілізують та активізують діяльність людей, і є базою політичних лідерів, які здійснюють управління державою (Р. Макридис, П. Меркл, С. Елдерсфельд) [2].

Оцінити роль та місце партій у системі державної влади України можемо через аналіз соціальних функцій, які вони виконують. На підставі узагальнення результатів наукових досліджень [2, 3, 5] можна визначити такі основні функції політичної партії в сучасному суспільстві: 1. Політичне представництво соціальних інтересів. Політичні партії є важливими виразниками інтересів соціальних класів, прошарків і груп, трансформуючи велику кількість цих різноманітних і специфічних потреб і вимог у більш системні, зручні для оперування пропозиції. Проте в той час, коли групи тиску лише виражають певні інтереси, політичні партії відбирають, раціоналізують і впорядковують інтереси, зазвичай, різних груп, об'єднуючи їх в єдину систему. Фактично партія виступає важливим фактором у визначенні, відборі, систематизації та вираженні суспільних інтересів у політиці. 2. Соціальна інтеграція – узгодження соціальних інтересів через взаємодію політичних партій. 3. Розроблення ідеології, політичних доктрин і програм. Політичні партії, концентруючи в собі певну систему ідейних цінностей щодо здійснення політичної влади в суспільстві, виступають об'єктами емоційної прихильності або протидії. Справляючи в такий спосіб значний вплив на громадську думку та поведінку громадян (виборців), партії відіграють роль своєрідного “лакмусового папірця”, “соціального індикатора” та, відповідно, інтеграційного фактора для тих чи інших соціальних верств, спільнот і груп, які бачать у конкретній партії виразника своїх політичних потреб та інтересів, з якою вони пов'язують свої надії на вирішення певних суспільних завдань і розвиток країни, з якою, нарешті, вони ідентифікують себе у ставленні до різних проблем, що існують у суспільстві. 4. Боротьба за державну владу та участь в її здійсненні. 5. Участь у формуванні й діяльності всіх ланок державного апарату. 6. Участь у розробленні, формуванні та здійсненні політичного курсу держави. У правлячій партії її лідери, що здійснюють політичне керівництво країною, вирішують подвійне завдання щодо встановлення, впорядкування та забезпечення виконання спільних для всього суспільства цілей, національних інтересів даної держави. 7. Політична соціалізація – сприяння засвоєнню індивідом певної системи політичних знань, норм і цінностей, залученню його до політичної системи. За

допомогою партій відбувається політична соціалізація їхніх членів і прихильників, виховання та ідентифікація їх у певному політико-ідеологічному річищі. Почасту передача цих соціальних цінностей та політичних уподобань здійснюється з покоління в покоління. 8. Формування громадської думки, політичне рекрутування, тобто залучення на бік партії якомога ширших верств населення як її членів, прихильників і виборців. 9. Підготовка та висунення кадрів для державного апарату.

Повнота реалізації всіх цих функцій в Україні залежить головним чином від рівня розвитку українського суспільства, ідеологічної та політичної зрілості партії, професійних якостей її лідерів. Між тим більшість цих функцій сучасними українськими партіями або не виконується, або виконується неповною мірою. Зокрема, за результатами соціологічних досліджень “Політичні партії та партійна система України очима громадян” та “Розвиток політичних партій в Україні”, більше половини громадян України вважають, що політичні партії не виконують соціальні функції [4]. За даними соціологічних опитувань, половина (53 %) громадян вважають що в Україні немає партій, які користувалися б підтримкою в усіх регіонах України, і були б дійсно загальнонаціональними [4].

Функція щодо розробки ідеології, політичних доктрин і програм також не виконується належним чином. Про це свідчить те, що 42,1 % громадян вважають, що в Україні немає партій, які б будували свої програми на основі певних ідеологічних засад і дотримувалися б їх у своїй практичній діяльності; протилежної думки дотримуються 37,8 % опитаних; 20,2 % – не змогли визначитися в цьому питанні. Разом з тим понад половина (56,1 %) громадян упевнені, що партії повинні мати певну ідеологію, на основі цінностей і принципів якої формуються партійні та виборчі програми [6].

За таких умов підтримки певних партій по регіонах, партійна система не в змозі забезпечити виконання функції національної інтеграції. Тому сприйняття громадянами політичної сили як представника інтересів певного регіону або регіонів, і в разі проведення нею недостатньо зваженої політики під час

перебування при владі, не лише знижує легітимність влади у сприйнятті жителів інших регіонів, але й сприяє поляризації суспільства за регіональною ознакою.

Громадяни часто говорять про партії, що вони не відповідають вимогам часу і є неефективними, і це очевидно. Проте зміни на краще можуть відбутися у тому випадку коли зміниться парадигма мислення членів партії і партійного керівництва зокрема. Тобто поставити політичні партії в нові нормативні умови функціонування. Для цього необхідно реформувати механізм державного впливу на організаційний розвиток політичних партій в Україні. Відновлення зупинених норм Закону “Про політичні партії в Україні” в частині прямого державного фінансування стимулюватиме партії до прозорої діяльності і сприятиме формуванню професійних організацій.

Проведений аналіз дає підстави стверджувати, що законодавство України, яким регулюється питання функціонування політичних партій та їх участь у здійсненні державного управління, потребує вдосконалення механізму державного впливу на організаційний розвиток політичних партій і перейти від опосередкованого механізму державного впливу до більш збалансованого механізму державного регулювання та кращого сприйняття партій суспільством.

Список використаної літератури:

1. Черноіваненко А.В. Політичні партії: їх роль та функції у сучасних процесах державного будівництва в Україні /А.В. Черноіваненко //Теорія та практика державного управління. 2015. Вип.3. С.91-99.
2. Гонюкова Л. Політичні партії як інститут державної політики та управління: теоретико-методологічний аналіз : монографія / Л. Гонюкова ; за наук. ред. д-ра політ. наук Л.Є. Шкляра. К.: НАДУ, 2009. Ст. 392.
3. Політологія / Кирилук Ф.М., Обушний М.І., Хилько М.І. [та ін.]. К., 2004. 776 с.
4. Політичні партії та партійна система очима громадян //Національна безпека і оборона / Український центр екон. і політ. досліджень. 2010. № 5 (116). С. 64.
5. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки): навч. посіб. / П.П. Шляхтун. К.: Либідь, 2005. 576 с.
6. Громадська думка післявиборчого опитування. Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/upload/1423821492_file.pdf .

Lipko B.

PROBLEMS OF THE PERCEPTION OF MODERN PARTIES IN SOCIETY

The place of political parties in the historical development of society is determined. The functions performed by political parties in modern processes of state formation are analyzed. Ensuring the public character of the political decision-making process and participation in this process of civil society institutions through political parties; the problem of perceiving political parties.

Key words: political parties, political system, civil society, functions, state creation.

Липко Б.С.

ПРОБЛЕМЫ ВОСПРИЯТИЯ СОВРЕМЕННЫХ ПАРТИЙ В ОБЩЕСТВЕ

Определено место политических партий в историческом развитии общества. Проанализированы функции, выполняемые политическими партиями в современных процессах государства. Обеспечение публичного характера процесса принятия политических решений и участие в этом процессе институтов гражданского общества при посредничестве политических партий; проблема восприятия политических партий.

Ключевые слова: политические партии, политическая система, гражданское общество, функции, государства.

-----***-----

УДК 323.23:316.658.4

Херсун С.В.

Абітурієнт ОР магістр

ННІПППФВК

МАНІПУЛЮВАННЯ ГРОМАДСЬКОЮ ДУМКОЮ ЗА ДОПОМОГОЮ ПОЛІТИЧНОЇ РЕКЛАМИ

У статті аналізується маніпулятивний вплив політичної реклами на громадську думку.

Ключові слова: громадська думка, політична реклама, маніпулювання.

Невід'ємною складовою політики, а виборчих кампаній зокрема, є масові комунікації. Це зумовлено самою природою політики. Колективний характер політичних цілей передбачає їхнє обов'язкове усвідомлення різними членами колективу (держави, нації, групи, партії тощо) й координацію діяльності людей та організацій. Усе це звичайно неможливо при безпосередній, контактній взаємодії громадян і вимагає використання спеціальних засобів передавання інформації, що забезпечують єдність волі, цілісність і єдину спрямованість дій безлічі людей. Ці засоби називають ЗМІ, засобами масової комунікації чи мас-медіа [1, с. 12].

Сучасні методики роботи з громадською думкою часто є копійованими із західних зразків, проте дедалі частіше спостерігається тенденція адаптації їх до інформаційного простору України. Така робота не викликатиме великих труднощів, якщо розглядати ці методики на рівні універсальних психологічних законів сприйняття та обробки інформації людиною. Політична реклама є досить

складним явищем, що зумовлено її інтенсивним характером, адже метою такої реклами є досягнення конкретних результатів у стислі терміни, така реклама також максимально вільна щодо змісту і форми. Найбільш вагомим чинником політичної реклами є психологічний фактор. Так, завдання пропагандистської кампанії – сформуванню певну соціальну установку реципієнта, тобто «спонукати» електорат віддати свої голоси за того чи іншого кандидата. А глобальніше – це значить змінити (сформуванню) у людей погляди, думки, переконання, цінності, ідеї, почуття, стереотипи, установки, мотиви та інше на такі, що відповідають задуму кандидата. Однак, наївно було б думати, що організація впливу на електорат за своїм змістом має бути вузько спрямованою. Насправді вона розгортається широким спектром завдань та проблем.

Політична реклама – це заходи та способи формування думки виборців шляхом подання загалом об'єктивної інформації, що переконує у перевагах даного кандидата чи політичної організації над іншими. Вона складається з об'єктивної і переконливої інформації про певну політичну особу чи організацію та емоційно впливового повідомлення. Головна відмінність політичної реклами від звичайної реклами товарів полягає у тому, що вона жодним чином не повинна дратувати виборців [6].

Для політичної реклами та її «товару» все це мало прийнятне, оскільки створює відчуття, що життя кандидата достатньо далеке від життя простої людини. Політична реклама у жодному разі не повинна створювати враження розкішної, агресивної та дорогої, оскільки виборців переважно дуже дратує готовність кандидата розкидатися коштами на дорогу рекламу.

Сучасні маніпулятори вміло використовують закономірності масової психології. Так, один з найпоширеніших та на перший погляд нешкідливих маніпуляційних прийомів, що його називають «спіраль замовчування», полягає в тому, щоб за допомогою посилення на сфабриковані опитування громадської думки чи інші факти переконати громадян у підтримці більшості потрібної маніпуляторам політичної позиції, в її перемозі. Це змушує людей, що дотримуються інших поглядів, через страх опинитися в соціально-психологічній

ізоляції чи інші санкції приховувати думку чи змінити її. На тлі мовчання опонентів голос справжньої чи несправжньої більшості стає голоснішим, що ще більше змушує тих, хто не погоджується чи вагається, поділити «загальноприйнятую» позицію. У результаті «спіраль замовчування» затягується, забезпечуючи перемогу маніпуляторів.

Маніпулювання поширене не тільки у тоталітарних та авторитарних державах, де воно часто є домінуючим методом діяльності ЗМІ, а й у сучасних західних демократіях, особливо в партійній пропаганді та під час проведення виборчих кампаній. Сьогодні жодна президентська чи парламентська виборча кампанія у державах Заходу та багатьох інших державах не обходиться без використання прийомів маніпулювання та реклами, які, тісно переплітаючись між собою, створюють у глядачів уявлення про політику, відмінні від реальності.

Як показують емпіричні дослідження, «середній» виборець зазвичай робить висновки про кандидата в президенти чи депутати за тим іміджем, який створюють йому телебачення та інші мас-медіа. У державах Заходу, а з деякого часу і в Україні розвивається цілий напрям рекламного бізнесу – іміджмейкінг, що займається створенням привабливого образу політичних діячів. Професіонали іміджмейкери та керівники виборчих кампаній диктують претендентам не лише форму одягу та манеру поведінки, а й зміст виступів [2, с. 24].

За штучно виробленою ЗМІ рекламною упаковкою виборцю часто буває важко відрізнити справжні ділові та моральні якості кандидатів, визначити їхні політичні позиції. Така рекламно-маніпулятивна діяльність перетворює вибір громадян з вільного свідомого рішення на суто формальний акт, заздалегідь запрограмований спеціалістами з формування масової свідомості. Можливості маніпулятивного впливу ЗМІ є значними та не безмежними. Межі маніпулювання громадською думкою задають передусім вже існуючий стан масової свідомості, стереотипи та погляди людей. Для того, щоб бути ефективним, маніпулювання повинно спиратись на менталітет та стійкі уявлення населення. Хоча під впливом пропаганди ці уявлення можуть значною мірою змінюватись.

Істотними перешкодами для маніпулювання є власний досвід людей, а також системи комунікацій, які не контролює влада: родина, рідні, знайомі та друзі, інтеракційні групи, що складаються у виробничій та іншій діяльності тощо. Проте політичне маніпулювання, особливо у разі монополії його ініціаторів на ЗМІ, економічну та політичну владу, здатне обходити ці бар'єри, оскільки верифікаційні можливості індивідуального та групового досвіду є обмеженими та допускають різні інтерпретації [3 с. 12–13].

Наприклад, провал економічної політики уряду можна пояснити по-різному: його некомпетентністю та корумпованістю, важким спадком минулого режиму, неминучістю труднощів у період реформування, діями опозиції чи ворожих держав. Найслабкіші захисні механізми проти маніпулювання існують у населення у сфері нової проблематики, з якої у людей ще не склалась думка.

А оскільки громадська думка є одним з визначальних чинників політичного процесу, то можна стверджувати, що мас-медіа із «дзеркала» політичної реальності вже перетворилися на інструмент її формування. За даними Інституту соціології НАН України, засобам масової інформації сьогодні довіряють 35,5 % населення України і ще 33,6 % довіряють їм частково. Тепер нам стає зрозуміло, чому у нашій країні точиться запекла боротьба між політичними та бізнесовими колами за контроль над ЗМІ.

Жодна політична рекламна кампанія не обходиться без чітко визначених етапів політичного рекламування. Для початку необхідним є вивчення ідеологічних і соціопсихологічних настанов громадян щодо іміджу «ідеального» політичного діяча, інституту і т. ін., що сформувався у суспільній свідомості. Наступним кроком є визначення характеристик іміджу реального кандидата, сформованого (якщо він вже сформований) громадськістю на основі виступів кандидата на телебаченні, радіо, у пресі до початку політичної кампанії. Два попередні кроки дозволяють розпочати створення («пакування») іміджу кандидата, який можуть «купити» виборці внаслідок проведення рекламної кампанії. Після теоретичних етапів рекламної кампанії, розпочинається реалізація («продаж») створеного іміджу через засоби масової інформації [4].

Саме ЗМІ відведена провідна роль у будь-якій рекламній кампанії. ЗМІ здійснюють свою політичну, управлінську роль шляхом обговорення, підтримки чи критики різних політичних програм, платформ, ідей і пропозицій окремих осіб, громадських формувань, політичних партій, фракцій.

Якщо скористатися науковими дослідженнями, то можна сказати, що пропорції подачі інформації дуже специфічні. Підраховано, що з екрана телевізора ми зчитуємо 31% словесної інформації, основна ж інформація (69%) принципово невербальна, але саме вона краще запам'ятовується і легше відновлюється. Ми можемо пам'ятати, яка краватка була у людини, хоча не пам'ятаємо, що саме вона говорила. Цього, скажімо, не врахував Джон Мейджор, відмовляючись від послуг іміджмейкерів і кажучи, що населення має бачити його таким, яким він був завжди. Коли ж після першого виступу прем'єр-міністра ніхто із газетярів нічого не написав про його зміст, він змінив свою точку зору. Тоді ця ситуація дістала назву феномену людини, за зовнішнім виглядом якої стежила лише дружина. Та коли людина потрапляє у вири інтенсивних комунікаційних потоків, за нею мають стояти вже професіонали [7].

Дослідники виділяють чотири рівні оперування аудиторією за допомогою повідомлень (будь-яка реклама за своєю суттю є повідомленням) [5]:

1. Інформація. Реципієнт ознайомився з інформацією і дав їй певну довільну оцінку. Нема підстав однозначно стверджувати, що він запам'ятав цю інформацію.
2. Інформація + задана емоція (оцінка). Після знайомства з інформацією реципієнт погодився із заданою емоційною оцінкою і запам'ятав інформацію.
3. Інформація + задана оцінка + готовність до дії. Реципієнт ознайомився з інформацією, погодився з заданою емоційною оцінкою (щиро поділяє її), готовий транслювати інформацію та діяти згідно з нею.
4. Бездумна готовність до дії. Реципієнт ознайомився з інформацією, щиро поділяє її оцінку, готовий транслювати інформацію та відстоювати її, жертвуючи іншими благами та пропозиціями. Вірогідним є те, що він не бачить іншої альтернативи, тобто його уявлення мають домінуючий характер. Це той рівень, на якому працюють

релігійні організації, секти, таємні товариства. Подібний вплив на людину часто порушує суспільні норми та залишає людину без свободи вибору.

Усі рекламні та пропагандистські повідомлення спрямовані діяти на третьому та четвертому рівнях. Комунікатор не прагне змусити людину свідомо аналізувати, а намагається апелювати до підсвідомості людини і викликати реакцію на емоційному рівні.

Сучасна політична реклама оперує образами, а не інформацією. Чим емоційніше повідомлення, тим вірогідніше, що воно потрапить до несвідомої тілесної пам'яті. Тому найдієвіші повідомлення не ті, що запам'ятовуються, а ті, від яких залишається враження. Завдання повідомлення – мотивувати рішення через кілька днів, тижнів чи місяців після того, як воно було сприйняте.

Підсумовуючи все вище сказане, можна сказати, що сьогодні перемогти на виборах можна лише завдяки вмілій і доцільній рекламній, інформаційній та психологічній обробці електорату. Застосувавши вдалі методики та фахівців у галузі реклами, сучасний політичний діяч може спати спокійно – на завтра він обов'язково прокинеться народним улюбленцем чи героєм. Варто лише вдало підібрати імідж, поставити телекамеру з правильного боку, найняти «правильного» журналіста і виголосити те, що хочуть почути виборці, або переконати виборців, що вони хочуть саме цього.

Список використаної літератури:

1. Нестеряк Ю. Державна підтримка ЗМІ: європейські традиції та українська практика /Ю.Нестеряк //Вісник КНУ. Журналістика. 2002. № 10. С.50–52.
2. Почепцов Г. Політична реклама України: стратегії виграшу чи програшу/Г.Почепцов //Київський ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Вісник. Сер. Журналістика. К.,1997. Вип. 5. С.34–36.
3. Почепцов Г. Медіа-культура у політ. сфері /Г.Почепцов // Політична думка. 1999. № 4. С. 10-12.
4. Кара-Мурза С.Г. Манипуляция сознанием /С.Г.Кара-Мурза. М.: Рефл-бук, 2003. 134 с.
5. Заярна О. Як переконати масову аудиторію: Психологічні чинники ефективності пропаганди /О.Заярна // Нова політика. 1999. №1. С.28-31.
6. Лапшин С.А. Політологія: навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей (доповнено) /Ред. Струкевич О.К., Конотопенко О.П., Лапшин С.А. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016 р. 403 с.
7. Почепцов Г. Паблік рилейшнз: навч. посібн. /Г.Почепцов. К.: Т-во “Знання”, КОО, 2000.

Khersun S.

MANIPULATION BY PUBLIC OPINION BY POLITICAL ADVERTISING

The article deals with the manipulative influence of political advertising on public opinion.

Key words: public opinion, political advertising, manipulation.

Херсун С.В.

МАНИПУЛИРОВАНИЕ ОБЩЕСТВЕННЫМ МНЕНИЕМ С ПОМОЩЬЮ ПОЛИТИЧЕСКИХ РЕКЛАМЫ

В статье проанализировано манипулятивное воздействие политической рекламы на общественное мнение.

Ключевые слова: общественное мнение, политическая реклама, манипулирование.

-----***-----

УДК 34(477):[004.77:316.772.5]

Медведєв Р.П.

Студент ННІПППФВК

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано основні правові аспекти та законодавчу базу України з питань функціонування глобальної мережі Інтернет та захисту прав і свобод громадян в мережі Інтернет.

Ключові слова: Глобальна мережа, інтернет-комунікація, Закон України, декларація, конфіденційність.

Вдосконалення інформаційних технологій створює умови для ефективного розвитку сучасного суспільства. Комунікаційні засоби стали невід'ємною складовою життя людей у всіх сферах діяльності. Мобільні телефони, комп'ютери та Інтернет, розширивши комунікаційні, просторові й часові межі, розкрили нові можливості для спілкування, освіти, праці, відпочинку та творчої самореалізації .

В сучасному світі інформаційні технології розвиваються надзвичайно стрімко. Сьогодні фактично не залишилося сфер людського життя, яких не торкнулася б глобальна інформатизація і комп'ютеризація. На сьогодні глобальна мережа Інтернет стала невід'ємною складовою життя 90% суспільства.

До базових послуг, які надаються сьогодні за допомогою Інтернету, зокрема, належать:

- електронна пошта (e-mail, е-пошта) – найбільш поширений та дешевий засіб листування та обміну невеликими за обсягом блоками інформації;
- група новин – засіб надання інформації для загального огляду (телеконференції, електронні дошки оголошень тощо);
- передача файлів (сервіс FTP – File Transfer Protocol) – засіб пошуку та пересилання будь-яких інформаційних файлів;
- www. («всесвітня павутиння») – послуга доступу та надання гіпертекстових документів, які ще називають – веб-сторінками.

До похідних послуг можна віднести безліч послуг, що реалізуються на основі базових чи є її подальшим розвитком, наприклад:

- доступ до інформаційних ресурсів, таких як бази даних, електронні архіви, бібліотеки тощо;
- електронна комерція (е-комерція) – створення віртуальних магазинів, реклама, продаж і здійснення розрахунків засобами інформаційно-телекомунікаційних технологій;
- телебанкінг (Інтернет-банкінг) – здійснення через мережу Інтернет міжбанківських розрахунків і банківського обслуговування клієнтів;
- дистанційне (теле-) навчання – надання методичної та інформаційної підтримки для навчання незалежно від віддаленості того, хто навчається, від навчального закладу;
- телеробота – отримання замовлень на виконання роботи;
- телемедицина – надання медичних послуг на відстані, зокрема, інформування, консультування, діагностика, нагляд за хворими тощо за допомогою засобів спілкування;
- «ІР-телефонія» – здійснення двостороннього голосового контакту віддалених один від одного абонентів через мережу Інтернет.

Особливо популярним у сучасному житті стало інтернет-спілкування, соціальні мережі та інші засоби Інтернет комунікації. Напевно кожен другий

сьогодні користується мінімум одним-двома акаунтами в сервісах онлайн-чату, соціальних мережах та інших засобах онлайн-спілкування. Акаунти і власні інтернет-сторінки є сьогодні і майже у всіх організацій різних державних рівнів.

У зв'язку з цим гостро постає питання забезпечення та правового регулювання державою безпеки використання глобальної мережі Інтернет та захисту персональних даних громадян України. Інтернет комунікацію та персональну інформацію про користувача можна віднести до сфери приватного життя, гарантії недоторканності якого закріплюються в основному законі держави, Конституція України відносить будь-яку конфіденційну інформацію про особу, тобто інформацію, яку не допускається збирати і розголошувати про особу без її згоди, крім випадків, передбачених законом

Інтернет як засіб масової інформації та Інтернет- ЗМІ розглядали такі вчені: О. Радкевич, К. Афанасьєва, В. Іванов, Д. Цехан, Л.Ткачук, М.Федотов, А. Баранов, Г. Почепцов, С. Пиріг, Н. Ковальова та ін.

Інтернет – це інформаційна система, тобто сукупність телекомунікаційних мереж і засобів для накопичення, оброблення, зберігання і передавання даних. Інтернет є екстериторіальним інформаційним простором, що має глобальний, міжнародний характер. Інтернет – це єдиний інформаційний простір, в якому відбуваються глобальні процеси соціальних комунікацій та якому притаманний всесвітній загальний характер доступу.

При цьому Інтернет у цілому не є суб'єктом права, оскільки це не міжнародна організація або юридична особа чи взагалі будь-яка інша організована структура. Інтернет у цілому не є об'єктом права, тому що не існує єдиного конкретного власника мережі, і взагалі не існує суб'єкта, який би управляв чи контролював значну частину цієї мережі. Крім того, Інтернет в цілому не є засобом масової інформації, оскільки власник інформаційного ресурсу не робить жодних активних дій щодо доставки інформації до споживача [2, с. 26].

Інтернет та засоби інтернет-комунікації сьогодні тісно увійшли у повсякденне життя українців і держави в цілому. Як наслідок, гостро постало питання забезпечення державою права на конфіденційність інтернет-комунікації,

відповідно до частин 1 та 2 статті 32 Конституції України. Дана стаття Конституції гарантує захист громадян від втручання в особисте життя, до якого можна віднести і приватність спілкування, а, отже, і в Інтернеті.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про телекомунікації», Інтернет - всесвітня інформаційна система загального доступу, яка логічно пов'язана глобальним адресним простором та базується на Інтернет-протоколі, визначеному міжнародними стандартами. [5]

Таким чином, Інтернет – це інформаційний простір, який не має чітких державних кордонів, тобто зареєстрований інформаційний ресурс Президента України може знаходитися на сервері, що орендується на території будь-якої іншої країни. Отже, важливим є також питання світового регулювання права на конфіденційність інтернет-комунікації. Інтернет не є керованою організаційною структурою і юридичною особою і не є суб'єктом правовідносин, у зв'язку з чим немає юридичних відносин між мережею Інтернет (або її національними сегментами) і державою [1].

Основними суб'єктами правовідносин у зв'язку з функціонуванням Інтернету є: власники інформації і власники інформаційних ресурсів в Інтернеті; інформаційні посередники (провайдери); користувачі. Особливостями Інтернету як інструменту поширення масової інформації є: широка аудиторія користувачів і можливості її необмеженого розширення; поширення інформації є транскордонним; висока швидкість і оперативність надання інформації; практично необмежений вибір джерел і видів інформації; відсутність попереднього контролю змісту інформації (цензури); обговорення питань, що виникають, у режимі реального часу; можливість одночасного подання інформації в різній формі (текст, графіка, звук, анімація та ін.) [1].

Правовідносини, що виникають з приводу функціонування мережі Інтернет (Інтернет–відносини), характеризуються такими ознаками: 1) обмін інформації відбувається в електронній цифровій формі; 2) віддаленість суб'єктів цих відносин у просторі; 3) наявність суб'єктів, які не ініціювали ці відносини, проте мали організаційно-технічну можливість здійснити вплив на них; 4) використання

програмного забезпечення, технічних стандартів і протоколів; 5) схильність цих відносин до саморегуляції; 6) технологічна складність мережі Інтернет; 7) поширені можливості порушення інформаційних прав суб'єктів цих відносин; 8) технічний, культурний та освітній ценз суб'єктів цих відносин.

Суспільні відносини, що виникають у зв'язку з використанням глобальних комп'ютерних мереж, є особливими інформаційними відносинами, спрямованими на організацію руху інформації у суспільстві.

У контексті правового регулювання Інтернету слід зауважити, що ця система утворюється із незалежних компонентів й інформації, що носить як загальний, так і персональний характер, тому, необхідно створити орган, який буде регламентувати відносини з інформацією в окремій галузі Інтернету. У правових питаннях, які будуть виникати стосовно мережі Інтернет, варто звертати увагу на аналогічні питання в законодавстві тієї чи іншої країни. Мережа Інтернет не є чимось цілісним. Відомо, що дотепер у жодній країні світу не існує організаційної структури, яка б виступала як одноосібний власник ресурсу.

Тому у правовому аспекті функціонування мережі Інтернет українське законодавство не є досконалим, і знаходиться в процесі формування. В основному в даному аспекті доцільно опиратися на декларації Ради Європи, а також нормативні документи і положення, щодо правового регулювання використання глобальної мережі, які діють у провідних країнах світу.

Зокрема, ще у 1997 р. Європейський парламент схвалив резолюцію, на доповідь Комісії з протиправного та шкідливого змісту у мережі Інтернет».

Цією резолюцією було запропоновано класифікацію, за якою слід розрізняти матеріали протиправного та шкідливого змісту. Матеріали протиправного змісту – це інформація, що прямо порушує вимоги національних чи міжнародних правових актів. Водночас під інформацією зі шкідливим змістом розуміють інформацію, яка не є протиправною, але поширення її обмежене (лише для дорослих, наприклад), а також інформація, яка може образити деяких користувачів, хоча її публікація не обмежена відповідно до принципу свободи самовираження. Стосовно цих двох категорій інформації потрібно застосовувати

різні заходи. За цією резолюцією, матеріалами протиправного змісту мають займатися за місцем їх створення правоохоронні органи, дії яких регулюють національним законодавством і угодами про судову співпрацю. Проте й сама мережа Інтернет через системи саморегуляції, які добре функціонують, відповідно до існуючого законодавства і за підтримки користувачів, сприяє зменшенню обсягів поширення матеріалів протиправного змісту (особливо дитячої порнографії та матеріалів расистського та антисемітського змісту). Щодо матеріалів шкідливого змісту пропонують, насамперед, забезпечити користувачам можливість самим вирішувати проблему виключно технічними засобами (за допомогою систем фільтрації та рейтингової оцінки змісту), розширюючи обізнаність батьків і розвиваючи саморегулювання, яке здатне створити певні рамки, зокрема, щодо захисту неповнолітніх.

Така позиція стала ще актуальнішою після прийняття Радою Європи «Декларації про свободу спілкування у мережі Інтернет». Приймаючи цю Декларацію, Рада Європи виявила послідовність у дотриманні проголошених нею раніше принципів [6]. Мета цієї Декларації – гарантування права на свободу інформації, встановленого ст. 10 Європейської Конвенції щодо захисту прав і основних свобод людини. Для цього в Декларації сформульовано сім основних принципів, які сприяють реалізації права на свободу слова у мережі Інтернет.

Згідно з цими принципами держави-члени Ради Європи зобов'язуються: не встановлювати обмежень змісту інформації у мережі Інтернет, більших, ніж ті, що існують щодо інших засобів доставки інформації; заохочувати саморегуляцію змісту інформації у мережі Інтернет; зняти попередній державний контроль, зокрема, утриматися від використання блокувань і фільтрів, які перешкоджають доступу до інформації, крім фільтрів, що не допускають до інформації вразливі групи, наприклад, дітей до певних сайтів; утриматися від використання реєстраційних схем, які обмежують надання послуг через мережу Інтернет; зняти перешкоди, які заважають забезпечити доступ до мережі Інтернет або створення та функціонування Інтернет-сайтів для окремих верств суспільства; не зобов'язувати провайдерів проводити моніторинг усієї інформації, що проходить

через їх сервер, та обмежити їх відповідальність за зміст інформації, яка передається з використанням їх послуг; гарантувати право на анонімність у мережі Інтернет (крім випадків розслідування злочинів і розшуку злочинців)

Якщо ж розглядати українську правову політику в сфері функціонування мережі Інтернет, варто відзначити, що значну роль у розвитку українського сегмента мережі Інтернет відіграє Національна програма інформатизації України.

Згідно з положенням розділу III Концепції національної програми інформатизації, державна політика інформатизації формується як складова частина соціально-економічної політики держави в цілому.

Нормами ст. 5 Закону «Про національну програму інформатизації» [5] визначено, що головною метою цієї Програми є створення необхідних умов для забезпечення громадян і суспільства своєчасною, достовірною та повною інформацією шляхом широкого використання інформаційних технологій, забезпечення інформаційної безпеки держави.

Програма спрямована на вирішення таких основних завдань: формування правових, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових, методичних і гуманітарних передумов розвитку інформатизації; застосування та розвиток сучасних інформаційних технологій у відповідних галузях суспільного життя України; формування системи національних інформаційних ресурсів; створення загальнодержавної мережі інформаційного забезпечення науки, освіти, культури, охорони здоров'я тощо; створення загальнодержавних систем інформаційно-аналітичної підтримки діяльності органів державної влади й органів місцевого самоврядування; підвищення ефективності вітчизняного виробництва на основі широкого використання інформаційних технологій; формування та підтримка ринку інформаційних продуктів і послуг; інтеграція України у світовий інформаційний простір.

Першим національним нормативно-правовим актом, який стосувався безпосередньо питань мережі Інтернет, був Указ Президента «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні».

Цим указом визначається (п. 1), що розвиток національної складової глобальної інформаційної мережі, забезпечення широкого доступу до неї громадян і юридичних осіб усіх форм власності в Україні, належне подання в ній національних інформаційних ресурсів є одним із пріоритетних напрямів державної політики у галузі інформатизації, задоволення конституційних прав громадян на інформацію, побудови відкритого демократичного суспільства, розвитку підприємництва.

Слід зазначити, що в цитованому Указі чітко й логічно вирішені питання інформаційної безпеки у мережі Інтернет. Так, держава покладає на себе функції гарантування власної інформаційної безпеки й інформаційних прав і свобод людини. Забезпечення ж безпосередньо інформаційної безпеки людини, суспільства, різних юридичних осіб ґрунтується на створенні дієвих правових механізмів, за допомогою яких перелічені суб'єкти мали б можливість визначити та забезпечити необхідний, на їхню думку, рівень власної безпеки.

Отже, українське законодавство з питань функціонування мережі Інтернет формується і потребує додаткового дослідження і вивчення. Система правового контролю України щодо обміну та захисту інформації в мережі Інтернет, розробляється з урахуванням досвіду та наявної нормативно-правової бази провідних країн світу, зокрема країн Європейського Союзу.

Список використаної літератури:

1. Жилінкова І. Правове регулювання Інтернет – відносин / І. Жилінкова // Право України. 2003. № 5. С. 124-128.
2. Загурський Я.М. Регулювання і саморегулювання мережі Інтернет / Я.М. Загурський // Інформаційне суспільство. 2000. № 4. С. 54-59.
3. Ковалева Н.Н. Информационное право / Н.Н. Ковалева. М.: Дашков и К, 2009. 352с.
4. Харчук В. Запровадження правового регулювання відносин у глобальній мережі Інтернет / В. Харчук // Юридичний журнал. 2010. № 12. С.80-82.
5. Закон України «Про національну програму інформатизації» // Режим доступу: http://ukr-kodeksy.com/pro_natsionalnu_programu_informatizatsiyi.htm
6. Декларації Ради Європи «Про свободу спілкування у мережі Інтернет» Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_885

Medvedev R.

PROVIDING CONFIDENTIALITY OF INTERNET-COMMUNICATION IN UKRAINE'S LEGISLATION

The article analyzes the main legal aspects and legislative basis of Ukraine on the functioning of the global Internet and the protection of the rights and freedoms of Ukrainian citizens on the Internet.

Key words: Global network, Internet communication, Law of Ukraine, declaration, confidentiality.

Медведев Р.П.

АНАЛИЗ ПРАВОВЫХ АСПЕКТОВ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ГЛОБАЛЬНОЙ СЕТИ ИНТЕРНЕТ В УКРАИНЕ

В статье проанализированы основные правовые аспекты и законодательную базу Украины по вопросам функционирования сети Интернет и защиты прав и свобод граждан Украины в сети Интернет.

Ключевые слова: Глобальная сеть, интернет-коммуникация, Закон Украины декларация конфиденциальность.

-----***-----

УДК 34: [351.746:007](477)

Саракуз Т.О.

*Студентка ННПППФВК
ВДПУ ім. М. Коцюбинського*

АНАЛІЗ ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ КІБЕРБЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано основні аспекти кібернетичної безпеки України.

Ключові слова: комп'ютерна система, кіберпростір, кібератака, кіберзагроза, кібербезпека.

Проблема забезпечення кібербезпеки дедалі частіше стає предметом широкої дискусії як на національному, так і міжнародному рівнях. Сьогодні не можна уявити наше життя без інформаційно-комунікаційних технологій. Майже кожен має аккаунт в соціальній мережі, користується банківськими картками, вносить свої персональні дані в додатки для керування банківськими рахунками через Інтернет. Щодня відбувається передача величезної кількості інформації. Тому, актуальність проблеми кібербезпеки стає безсумнівною. В Україні документом, що регулює відносини у сфері забезпечення кібербезпеки, є Стратегія кібербезпеки України, яка була прийнята 15.03.2016 р. [2].

Як відомо, кіберпростір – це середовище існування та розповсюдження

інформації, створюване кіберінфраструктурою (сукупність апаратних, програмних засобів та користувачів, що взаємодіють між собою).

Сучасний етап розвитку української держави, як і багатьох держав світу, характеризується максимальною інформатизацією всіх сфер її життєдіяльності. В той же час перенесення багатьох процесів, зокрема й тих, що стосуються критичної інфраструктури, у т.з. кіберпростір, несе в собі разом з позитивними, також й негативні наслідки: уразливість цих процесів перед численними кіберзагрозами. Забезпечення безпеки у кіберпросторі є на сьогодні вкрай актуальним для нашої держави з огляду на те, що проти неї ведеться гібридна війна, одним з проявів якої є кібератаки на українські державні органи та установи, а також об'єкти критичної інфраструктури. З огляду на це, державі слід приділяти питанню кібербезпеки максимальну увагу [4].

У процесі розвитку високих технологій виникло принципово нове середовище - кіберпростір, що формується із соціальної, технічної, телекомунікаційної, інформаційної, мережево-комп'ютерної складової частини. Кіберпростір одночасно виступає як суб'єкт та об'єкт впливу. Сучасна успішна геополітика неможлива без стійкого домінування у кіберпросторі. Кіберборотьба набула стратегічного управлінського спрямування. Вона проводиться без міжнародних правових обмежень у просторі та часі і характеризується високою ефективністю щодо досягнення воєнно-політичної мети. Вирішальним чинником досягнення успіху у світовому протиборстві стає інформаційно-технічна дезорганізація систем державного і воєнного управління та інформаційно-психологічна деморалізація населення країн, насамперед, складу їх збройних сил. Кіберпростір став невід'ємною частиною інформаційного простору та п'ятою сферою ведення збройної боротьби [1].

Система кібернетичної безпеки – сукупність узгоджених за завданнями елементів кібернетичної безпеки, які комплектуються та розгортаються за єдиним замислом і планом у кібернетичному просторі з метою забезпечення кібернетичної безпеки інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем. Розвиток національної системи кібербезпеки має

супроводжуватись відповідними корективами у процесі реформування сфери національної безпеки, а функціонування вказаної системи є неможливим без тісної співпраці з приватним сектором [3].

Комп'ютерна безпека – це сукупність проблем у галузі телекомунікацій та інформатики, пов'язаних з оцінкою і контролюванням ризиків, що виникають при користуванні комп'ютерами та комп'ютерними мережами і розглядуваних з точки зору конфіденційності, цілісності і доступності.

Правову основу кібернетичної безпеки України становлять Конституція України, закони України “Про основи національної безпеки”, “Про інформацію”, “Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах”, “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр.” та інші закони, Конвенція Ради Європи про кіберзлочинність, інші міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, Доктрина інформаційної безпеки України, а також видані на виконання законів інші нормативно-правові акти.

Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» дає таке визначення: «Кібербезпека – захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави під час використання кіберпростору, за якої забезпечуються сталий розвиток інформаційного суспільства та цифрового комунікативного середовища, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних і потенційних загроз національній безпеці України у кіберпросторі».

Кібернетична безпека України забезпечується шляхом проведення виваженої державної політики відповідно до прийнятих в установленому порядку доктрин, концепцій, стратегій і програм. Стратегія кібернетичної безпеки України повинна бути розроблена у розвиток Доктрини інформаційної безпеки України. Вона має визначати мету і головні пріоритети діяльності держави у цій сфері, а також коротко-, середньо- і довгострокові цілі, методи їх досягнення; стратегічні завдання та засоби зменшення уразливості об'єктів критичної інфраструктури у

національному кібернетичному просторі; основні напрями, підходи та методи забезпечення кібернетичної безпеки України.

Забезпечення належного рівня кібернетичної безпеки є необхідною умовою розвитку інформаційного суспільства. В умовах глобалізації інформаційних процесів, їх інтеграції в різні сфери суспільного життя керівництво провідних держав світу приділяє посилену увагу створенню та удосконаленню ефективних систем захисту критичної інфраструктури від зовнішніх і внутрішніх загроз кібернетичного характеру. У багатьох провідних країнах світу вже сформовані загальнодержавні системи кібернетичної безпеки – як найбільш оптимальні організаційні структури, що здатні за короткий проміжок часу акумулювати сили та засоби різних державних органів і приватного сектору для протидії кіберзагрозам. В Україні також відбувається процес формування системи кібернетичної безпеки. Як складову частину такої системи варто розглядати єдину загальнодержавну систему протидії кіберзлочинності, пропозиції щодо створення якої ще у 2011 р. доручалося розробити Кабінету Міністрів України за участю Служби безпеки України [5].

Конкретні загрози в кібербезпековому просторі характеризуються асиметрією і мають розширений, динамічний і глобальний характер, що ускладнює їх виявлення та реалізацію заходів протидії. Глобальність кіберпростору збільшує його потенційні ризики.

Загрози інформаційній безпеці становлять ведення інформаційної війни проти України, відсутність цілісної комунікативної політики держави, недостатній рівень медіа-культури суспільства, загрози кібербезпеці і безпеці інформаційних ресурсів – уразливість об'єктів критичної інфраструктури, державних інформаційних ресурсів до кібератак; фізична і моральна застарілість системи охорони державної таємниці [7].

Кіберзагрози матеріалізуються за рахунок використання людського фактору та вразливостей технічних засобів у сферах приватного та державного секторів, а також фінансового, транспортного, енергетичного та інших, які зумовлюють загальну сферу національних інтересів. І з метою протидії цим загрозам

необхідним є створення та ефективне функціонування національної системи кібербезпеки як складової частини системи забезпечення національної безпеки України. Створення національної системи кібербезпеки передбачено Стратегією кібербезпеки для безпечного функціонування кіберпростору, його використання в інтересах особи, суспільства і держави.

Побудова дієвої системи забезпечення кібернетичної безпеки вимагає від державних органів України чіткого визначення державної політики у цій сфері та випереджального реагування на динамічні зміни, що відбуваються у світі в сфері забезпечення кібернетичної безпеки. При цьому, вибір конкретних засобів і шляхів забезпечення кібернетичної безпеки України зумовлюється необхідністю своєчасного вжиття заходів, адекватних характеру і масштабам реальних та потенційних кібернетичних загроз життєво важливим інтересам людини і громадянина, суспільства і держави. Організаційне забезпечення системи кібербезпеки також можна розглядати як цілеспрямовану діяльність суб'єкта забезпечення кібербезпеки, пов'язану зі: створенням і впорядкуванням (розвитком) організаційних структур, найбільш доцільних для забезпечення безпеки у кіберпросторі; впорядкуванням (налагодженням) процесу управління у сфері забезпечення безпеки у кіберпросторі, забезпеченням найліпших умов для прийняття та реалізації відповідних управлінських рішень.

Організаційне забезпечення системи кібербезпеки характеризується місцем і роллю спеціальних суб'єктів (відповідних державних органів та їх спеціалізованих підрозділів), їх функціями, повноваженнями, а також підставами, умовами і напрямками їх взаємодії при здійсненні заходів із забезпечення безпеки у кіберпросторі [6].

Важливим напрямом правового забезпечення системи кібернетичної безпеки України є також поглиблення міжнародного співробітництва у цій сфері. З огляду на те, що жодна держава неспроможна самотійно забезпечити ефективний захист об'єктів національної інфраструктури у кіберпросторі, такі системи розроблюються кожною з провідних держав світу з урахуванням принципів міжнародного співробітництва та перспективами їх інтеграції у

глобальну систему кібербезпеки. Враховуючи міжнародний досвід, до основних заходів правового забезпечення кібернетичної безпеки України варто віднести: впровадження законодавчих механізмів щодо отримання правоохоронними органами України інформаційної, консультативної та технічної допомоги від приватного сектору; формування правової основи конструктивного міжнародного співробітництва з якомога ширшим колом компетентних органів інших країн щодо оперативного обміну інформації про інциденти у кіберпросторі та проведення спільних правоохоронних заходів; забезпечення подальшого розвитку правових основ міжнародного співробітництва з протидії кіберзагрозам, зокрема шляхом налагодження співпраці зі Спільним центром передового досвіду з кіберзахисту (м. Таллінн, Естонська Республіка), з метою обміну досвідом і проведення спільних заходів.

Побудова дієвої системи кібернетичної безпеки України вимагає чіткого визначення державної політики у цій сфері та випереджального правового реагування на динамічні зміни, що відбуваються у кіберпросторі.

Список використаної літератури:

1. Коваль З.В. Динаміка світової управлінської реакції на кіберзагрози: уроки для України /З.В. Коваль // Демократичне врядування. 2014. Вип. 14 Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2014_14_5.
2. Стратегія кібербезпеки України. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/962016-19836>.
3. Rosen, J. L and Neuganen, B. L Ego functioning in the middle and later years: a thematic apperception study of normal adults. Journal of Gerontology 15, 62-67.
4. Кібербезпека: українські реалії. Режим доступу: <http://timeua.info/post/oborona-i-bezopasnost/k-berbezpeka-ukra-ns-k--real--07454.html>
5. Шеломенцев В.П. Правове забезпечення системи кібернетичної безпеки України та основні напрями її удосконалення / В.П. Шеломенцев // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2012. Вип. 1. С. 312–320.
6. Діордіца І.В. Поняття та зміст національної системи кібербезпеки /І.В. Діордіца. Режим доступу : <http://goal-int.org/ponyattya-ta-zmist-nacionalnoi-sistemi-kiberbezpeki/>.
7. Стратегія національної безпеки України від 26.05.2015 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555/2015>.

Sarakuz T.

ANALYSIS OF LEGAL ASPECTS OF CYBER SECURITY IN UKRAINE

The article analyzes the main aspects of cybernetic security of Ukraine.

Key words: computer system, cyberspace, cyber attack, cyber threats, cybersecurity.

**АНАЛИЗ ПРАВОВОГО АСПЕКТА КИБЕРБЕЗОПАСНОСТИ В
УКРАИНЕ**

В статье проанализированы основные аспекты кибернетической безопасности Украины.

Ключевые слова: компьютерная система, киберпространство, кибератака, киберугрозы, кибербезопасность.

-----***-----

УДК 347.771.78(477)

Спільніченко П.М.

Студент ННІПППФВК

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В
ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ**

У статті на основі аналізу законодавчих актів проаналізовано забезпечення права інтелектуальної власності. Визначено основні напрями реформування даної сфери та проблеми, які супроводжують їх здійснення.

Ключові слова: інтелектуальна власність, авторське право, законодавство.

Право інтелектуальної власності України останнім часом привертає дедалі більшу увагу науковців і практиків у різних аспектах, що, зокрема, пов'язано з намірами наближення вітчизняного законодавства до законодавства ЄС. Із закріпленням поняття інтелектуальної власності у Конституції України і прийняттям присвячених її регулюванню законів, зазнали змін основи конституційно-правового регулювання у цій сфері.

Законодавство України про інтелектуальну власність знаходиться у процесі становлення, яке відбувається одночасно з розвитком державності та формуванням правової держави. Варто відзначити, що вперше термін «інтелектуальна власність» було згадано лише в 1991 році в Законі України «Про власність» на відміну від європейських країн, де цей термін увійшов до юридичного обігу після прийняття у 1967 році Стокгольмської конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності [1].

Потребу об'єктивної необхідності дослідження проблем забезпечення прав на об'єкти права інтелектуальної власності було звернено у працях Орлюк О.П., Венедиктової І.В., Розгон О.В., Бошицького Ю.Л., Підпригори О.Л., Жарова В.О.

Генезисом забезпечення прав на об'єкти інтелектуальної власності є розділ 2 Конституції України, тому що інтелектуальна власність є, в першу чергу, свободою та правом людини. Отже, досліджуючи регулювання права інтелектуальної власності, необхідно мати на увазі положення всього розділу Основного закону, які стосуються свобод людини, а не окремих його статей, в яких прямо передбачені норми, що регулюють творчий розвиток особистості.

Правові засади розвитку творчої діяльності людини й охорони її результатів закладені у частині 1 статті 54 Конституції України, яка проголосила свободу літературної, художньої, наукової творчості, захист інтелектуальної власності, авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Частиною 1 статті 41 Конституції України передбачено право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної та творчої діяльності. Основний принцип охорони інтелектуальної власності закріплено у частині 2 статті 54 Конституції України – кожен громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом.

Основний Закон у ст. 13 проголошує, що «держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання...» Відповідно до конституційного принципу забезпечення доступності судового захисту прав і свобод людини (стаття 55 Конституції України) кожен суб'єкт має право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, посадових і службових осіб. Норми Конституції України є нормами прямої дії, тому за захистом прав людини в сфері інтелектуальної власності можна звертатись до суду навіть безпосередньо.

Переважає більшість загальних способів захисту об'єктів права інтелектуальної власності регулюються цивільним законодавством, однак сьогодні, в умовах конституційної реформи, можна говорити, що у конституційно-правовій

доктрині відбуваються певні зміни, які стосуються основної форми захисту цивільних прав, закріпленої у статті 55 Конституції України, – судової, а саме: через переосмислення конституційно-правового статусу Верховного Суду України планується змінити обсяг і зміст його повноважень, розглядається можливість надання постановам Пленуму Верховного Суду прецедентного характеру та права законодавчої ініціативи профільним комітетам Верховної Ради (на підставі ст 125 Конституції України та статті 38 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»).

Домінуючою точкою зору в світлі забезпечення захисту права інтелектуальної власності є його поділ на два різновиди, а саме: юрисдикційний та неюрисдикційний. Перший забезпечується у судовому порядку судами та іншими уповноваженими на це державними органами, другий – здійснюється особами самостійно. Суб'єкт права інтелектуальної власності, право якого порушене, має можливість звернутися до відповідного державного органу за захистом.

Крім того, юрисдикційний спосіб захисту права інтелектуальної власності поділяється на окремі види – цивільно-правовий (який, в свою чергу, поділяється на загальні і спеціальні засоби), кримінально-правовий та адміністративно-правовий.

На міжнародному рівні забезпечення прав на об'єкти права інтелектуальної власності здійснюється відповідно до Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності [5], ухваленої Світовою організацією торгівлі на підставі Рішення Ради 94/800/ЕС [6]. Угода містить значну кількість норм, що стосуються засобів охорони прав інтелектуальної власності, які впроваджуються в практику всіма державами – членами СОТ, в тому числі й Україною з 2008 р.

Крім того, як зазначено Планом дій «Україна-ЄС», прийнятим у лютому 2005 року, Україна має «забезпечити рівень захисту, аналогічний до існуючого в Співтоваристві, включаючи ефективні засоби забезпечення дотримання таких прав» відповідно до положень Угоди про партнерство і співробітництво (стаття 50) [7]. Зокрема, це має бути здійснено шляхом приєднання України до багатосторонніх конвенцій про права на інтелектуальну власність, забезпечення застосування законодавства щодо торговельних марок і географічних позначень,

ефективного впровадження санкцій при порушенні прав на інтелектуальну власність та забезпечення належного доступу до перегляду судових справ тощо.

Необхідно наголосити, що навіть питання класифікації об'єктів права інтелектуальної власності, на які має поширюватись забезпечення прав, належить до числа дискусійних, оскільки в умовах сьогодення відсутній уніфікований підхід до об'єднання об'єктів права інтелектуальної власності у групи.

За Стокгольмською конвенцією до об'єктів права інтелектуальної власності належать: літературні, художні твори та наукові праці; виконавська діяльність артистів, фонограми і телерадіопередачі; винаходи у всіх галузях суспільної діяльності людини; наукові відкриття; промислові зразки; товарні знаки, знаки обслуговування, комерційні найменування та позначення. Передбачено також права, пов'язані із захистом від недобросовісної конкуренції (ст 2) тощо [2, с. 705].

Вельми цікавим є той факт, що поняття «об'єкти права інтелектуальної власності» на законодавчому рівні закріплено відразу в декількох правових актах: у статті 420 Цивільного кодексу України («до об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема, належать: літературні та художні твори; комп'ютерні програми; компіляції даних (бази даних); виконання; фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення; наукові відкриття; винаходи, корисні моделі, промислові зразки; компонування (топографії) інтегральних мікросхем; раціоналізаторські пропозиції; сорти рослин, породи тварин; комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення; комерційні таємниці»); у пункті 46 частини першої статті 4 Митного кодексу України («об'єкти права інтелектуальної власності – об'єкти авторського права і суміжних прав, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки, географічні зазначення (зазначення походження товарів) та сорти рослин» [3]); у наказі Міністерства культури і туризму України «Про затвердження Методичних рекомендацій з обліку нематеріальних активів кіновиробництва» від 2 квітня 2008 року № 353/0/16-08 [4] («об'єкти права інтелектуальної власності – відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, раціоналізаторські пропозиції, знаки для товарів і послуг, результати науково-дослідних робіт, твори

мистецтва та ін.)). З цих підстав вважаємо, що існування різних класифікацій об'єктів права інтелектуальної власності у кількох нормативно-правових актах, зміст яких вже визначений в ін. законах, є недоцільним.

В одній з останніх ініціатив ЄС – Директиві Європейського Парламенту та Ради 2004/48/ЕС про забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності зазначено, що «всі держави-члени мають застосовувати ефективні, переконливі, пропорційні заходи і покарання до осіб, пов'язаних зі створенням та поширенням контрафактної та піратської продукції з метою забезпечення необхідного рівня захисту права власників в ЄС» [8].

Система забезпечення захисту права інтелектуальної власності в Україні має розрізнений та неузгоджений характер через інколи суперечливий між собою зміст правових норм, які містяться в чинних законах України про інтелектуальну власність. Переважна більшість законодавчих актів у сфері права інтелектуальної власності формувалася більше ніж десятиліття, тому, в зв'язку з цим, чинне законодавство України потребує оновлення.

Зобов'язання України з приведення законів у сфері інтелектуальної власності до стандартів ЄС зумовлюють домінуючу роль права ЄС у розвитку національного законодавства і гармонізації права інтелектуальної власності в межах європейського регіону [9]. Від створення дієвої системи забезпечення прав на об'єкти права інтелектуальної власності залежить міцність фундаменту для інноваційної моделі розвитку України, її модернізації та підвищення конкурентоспроможності у світовій соціально-економічній системі. Створення додаткового та вагомого механізму боротьби з порушеннями законних прав та інтересів осіб, яким належать права на об'єкти права інтелектуальної власності, сприятиме виконанню Україною своїх міжнародних зобов'язань, забезпеченню ефективного захисту прав інтелектуальної власності на національному та міжнародному рівнях.

Список використаної літератури:

1. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності від 14 липня 1967 року [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/rada/show/995_169.
2. Юридична енциклопедія : В 6 т. /Ю. С. Шемшученко та ін. – К.: «Укр. енцикл.», 1998.

3. Митний кодекс України : Кодекс України від 13 березня 2012 року [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/4495-17>.

4. Про затвердження Методичних рекомендацій з обліку нематеріальних активів кіновиробництва : наказ Міністерства культури і туризму України від 2 квітня 2008 року № 353/0/16-08 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0353655-08>.

5. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15 квітня 1994 року [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/rada/show/981_018.

6. Council Decision 94/800/EC (of 22 December 1994) concerning the conclusion on behalf of the European Community, as regards matters within its competence, of the agreements reached in the Uruguay Round multilateral negotiations (1986–1994) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994D0800:EN:HTML>.

7. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 року [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012.

8. Directive 2004/48/EC On the Enforcement of Intellectual Property Rights [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/directive/index_en.htm.

9. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавства України / За редакцією Ю.М. Капіци К. : Видавничий дім «Слово», 2006. 1104 с.

Spilichchenko P.

PROVIDING THE RIGHTS OF INTELLECTUAL PROPERTY IN UKRAINE'S LEGISLATION

In the article on the basis of analysis of legislative acts analyzed the provision of intellectual property rights. The basic directions of reforming of this sphere and problems that accompany their implementation are determined.

Key words: intellectual property, copyright law, legislation.

Спильниченко П.М.

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРАВА ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ В ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ УКРАИНЫ

В статье на основе анализа законодательных актов проанализированы обеспечения права интеллектуальной собственности. Определены основные направления реформирования данной сферы и проблемы, которые сопровождают их осуществления.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, авторское право, законодательство.

-----***-----

Куліков Г.М.
Студент ФІЕП

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЇ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ПІДНЕСЕННІ ПРИБАЛТІЙСЬКИХ КРАЇН

У статті розглядаються місце інформації у піднесенні національних рухів Прибалтійських країн у кінці 80-х р. ХХ ст. Проаналізовано роль інформаційного забезпечення населення для подальшого розгортання подій, які призвели до відновлення незалежності Естонії, Латвії та Литви.

Ключові слова: національний рух Прибалтійських країн, Естонія, Латвія, Литва, розпад СРСР.

У 2018 р. відзначається сторіччя проголошення незалежності Прибалтійських країн: Естонії, Латвії та Литви. Країни Прибалтики найменше з усіх союзних республік перебували під радянським політичним впливом. Це перші країни, які в умовах Горбачовської Перебудови змогли вийти зі складу СРСР. Унікальною особливістю є те, що Латвія, Естонія і Литва не проголосили незалежність після розпаду Радянського Союзу, а заявили про її відновлення та закріпили за СРСР статус окупанта їхніх земель. Ці країни одразу взяли курс на Європу, що простежується вже у відмові від приєднання до Союзу незалежних держав, створеному як альтернативу колишньому СРСР та асоціації з ЄС.

Інформація завжди мала значний вплив на свідомість людей, адже завдяки їй можна, фактично нав'язати, певні ідеї та настрої у суспільстві. Саме так і діяли представники національних рухів Естонії, Латвії та Литви в кінці 80-х р. ХХ ст. Завдяки діяльності різноманітних газет та програм на телебаченні вдалося згуртувати населення цих країн щодо ідеї відновлення їх власного суверенітету.

Дана тематика є малодослідженою як українськими, так і закордонними вченими. На сьогоднішній день дану проблему в контексті звільнення Прибалтійських країн від Радянської окупації вивчали І. Туряниця, В. Самоніс, В. Гушчін, А.Ткачук, А. Едінантас, А. Бумблаускас, А. Кулакаускас.

Найпершою країною, яка фактично започаткувала піднесення національно-визвольного руху була *Естонія*. Головною причиною цього як не дивно стала інформація. У 1987 році для уряду К.Вайно гостро постало питання будівництва фосфоритних шахт в Кабалі – Тоолсі. Весною цього ж року журналіст Юхан Ааре взяв інтерв'ю в якому керівництво країни відкрито заявило, що поява нових шахт – вирішене питання. Дану інформацію вдалося опублікувати, разом із повідомленням про можливу екологічну катастрофу та напливом мігрантів.

Вперше за час радянської окупації в республіці прокотилася хвиля протестів. На травневу демонстрацію молодь, незважаючи на заборони, вийшла з антифосфоритними лозунгами, широко стали відомими жовті сорочки з текстом: «Фосфорит? Дякую, ні». Народ, відчувши вперше у фосфоритних боях свою силу, невпевненість влади та результативність тиску, не вдалося більше відірвати від політики. Фосфорит, який став спільною проблемою усіх прибалтійських країн повернув Естонію на світову арену. Балтійське питання за підтримки США було включене по порядку денного конференції з Європейської безпеки. В Америці почали відзначати День свободи Прибалтики 14 червня, а також День чорної стрічки 23 серпня, на річницю пакту Молотова-Ріббентропа, який і вирішив долю прибалтійських народів [1].

Досліджуючи подальші події в Естонії, то й на цьому етапі роль інформації була значною. Так, у популярній передачі «Подумаємо ще» обговорювався стан руху за перебудову, який був визнаним незадовільним. Едгар Сависаар запропонував для активізації більш широких народних мас створити Народний фронт на підтримку перебудови. Там же 13 квітня було створено ініціативний центр НФ, в наступні дні так ж група з'явилася в Тарту [2, с. 104]. Ця організація згодом перетворилася на основну політичну силу, яка змогла юридично оформити вихід Естонської Республіки зі складу СРСР.

Національні ідеї Латвійської Республіки судилося представляти аналогічному до естонського «Народному фронту Латвії» (НФЛ), створеному 8 жовтня 1988 р.. Прийнята вже наступного дня Програма НФЛ проголосила його

як всенародний рух на підтримку перебудови, займаючи на початкових етапах позиції широкої автономії для країни у складі реформованого СРСР [3, с. 3].

Рупором діяльності НФЛ була газета «Atmoda» (з латис. – «Пробудження»), яка для поширення у суспільстві виходила як латиською, так і російською мовами. Символічним є і використання даної назви для латишів, адже в історіографії терміном «Атмода» прийнято називати латиський національний рух. Усього таких «пробуджень» було три: перше пов'язується із появою руху Младолатишів у 1850-1880 рр. як супротив спробам асиміляції латиського населення з німцями, наступне «пробудження» розпочалося з отриманням Латвії незалежності від царської Росії у 1918 р. та подальшими державотворчими процесами. «Третє пробудження» власне і пояснюється початком діяльності НФЛ[4] Jānis Stradiņš: Trešā atmoda. Rīga: Zinātne, 1992. Завдяки сприянню активній інформаційній обізнаності латишів, представники НФЛ змогли в результаті перших парламентських виборів у 1990 р. отримати 138 місць з 201, що склало більше ніж 2/3 від максимальної кількості, а отже означало більшість від Конституційного складу для внесення правок до Основного закону. Саме завдяки цьому вдалося відновити незалежність Литви [4, с. 54].

Поширення ідей відновлення суверенітету Литовської Республіки пов'язано з діяльністю Литовської ліги свободи (ЛЛС), створеної 15 червня 1978 р. Це була позапартійна організація. Її керівником став Антанас Терлек. Багато членів ЛЛС (наприклад, Кестутіс Джокубінас, Леонас Лаурінскас, Ромуальдас Рагайсис, Владас Шакаліс, Йонас Волунгвичюс та інші) були ув'язненими за антирадянську діяльність та участь у збройних спробах боротьби. Метою організації, як зазначено у статті, опублікованій у журналі Ауйга було відновлення незалежної держави Литви. Ліга ставила перед собою завдання з виховання національно освідченої молоді, підготовки до відновлення незалежності та висвітлення питання про незаконне приєднання країн Прибалтики до СРСР на міжнародний рівень. Найважливіші публікації, пов'язані з діяльністю ЛЛС, були опубліковані в період 1976-1977 у виданні "Laisvės šauklis" (видано 5 випусків). Особливо

радикальні національні погляди – у виданні "Витіс" (6 номерів, 7-й потрапив до КДБ) протягом 1979-1981 рр[5, с. 436-450].

Таким чином, проведене дослідження підтверджує значну роль інформаційного забезпечення населення Прибалтійських країн під час національно-визвольного руху Естонії, Латвії та Литви в кінці 80-х р. ХХ ст., спрямованим на відновлення їхнього суверенітету. Фактично кожна організація, яка представляла національно-визвольних рух у кожній країні орієнтувалася на газетні видання: Народний фронт Латвії – газета «Atmoda», Литовська Ліга Свободи – видання "Laisvės šauklys" та "Витіс". У розгортанні подій в Естонії головну роль зіграли саме інформаційні програми. Так, завдяки журналістській діяльності Юхана Ааре, розпочалася так звана «фосфоритна війна», яка й дала початок національному пробудженню Прибалтики.

Список використаної літератури:

1. Вишнеvский В. Первый гвоздь в гроб СССР удалось забить Эстонии [Електронний ресурс] / В.Вишнеvский // Деловая газета "Взгляд". 2017. Режим доступу до ресурсу: <https://vz.ru/politics/2017/2/25/859413.html>.

2. Rahvakongress. Eestimaa Rahvarinde kongress 1. 2. X 1988. Materjalide kogumik». Koostanud J. Nõmm ja A. Ottenson, Perioodika, Tallinn 1988, 208 lk.

3. Програма Народного фронту Латвії; Устав Народного фронту Латвії. Рига: Latvijas Tautas fronte, 1988. 25 с.

4. Stradiņš J. Trešā atmoda / Jānis Stradiņš. Rīga: Zinātne, 1992. 404 p.

5. Šidlauskas G. Lietuvos Laisvės Lyga: nuo „Laisvės šauklio“ iki nepriklausomybės: dokumentai, konferencijos medžiaga, kalbos, straipsniai, bibliografija / G.Šidlauskas. Vilnius: UAB Naujoji Matrica, 2004. 522 p.

Kulikov H.

THE ROLE OF INFORMATION IN THE NATIONAL RISE OF THE BAL TIC COUNTRIES

The article considers the place of information in the rise of the national movements of the Baltic countries in the late 1980s. The role of information support for the population for the further development of events that led to the restoration of the independence of Estonia, Latvia and Lithuania was analyzed.

Key words: national movement of the Baltic countries, Estonia, Latvia, Lithuania, the collapse of the USSR.

Куликов Г.Н.

РОЛЬ ИНФОРМАЦИИ В НАЦИОНАЛЬНОМ ПОДЪЕМЕ ПРИБАЛТИЙСКИХ СТРАН

В статье рассматриваются место информации в подъеме национальных движений Прибалтийских стран в конце 80-х гг. ХХ в.. Проанализирована роль

информационного обеспечения населения Латвии и Литвы.для дальнейшего развития событий, которые привели к восстановлению независимости Эстонии,

Ключевые слова: национальное движение Прибалтийских стран, Эстония, Латвия, Литва, распад СССР.

-----***-----

УДК [324:354-057.34(73)]:004

Довгалюк Д.М.

Студент ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА США

У статті розглядається комплексний політологічний аналіз виборчих технологій США у вітчизняній політичній практиці. Досліджено американські виборчі технології як продукт розвитку демократичного режиму в США та головний засіб проведення успішних електоральних кампаній. Окремо розглянуто технологічну складову перемоги Б.Обами на президентських виборах 2008 р.

Ключові слова: виборчі технології, демократизація, транзитивне суспільство, електоральний процес, рецепція, політична культура, демократія.

Виборчі технології є одним з найбільш важливих та впливових інструментів проведення політичних кампаній, що надають суб'єктам політичного процесу широкі можливості для інформування виборців та маніпуляції їхньою свідомістю. Виконуючи інформаційну та пропагандистську функції, виборчі технології впливають на зміст та якість соціальних цінностей, традицій і норм, які регулюють політичні відносини. Комплексне дослідження методів та виборчих технологій на прикладі електоральних кампаній в Україні допомогло розкрити сутність цього складного феномену, що в свою чергу дало змогу визначити шляхи оптимізації впливу на масову аудиторію в процесі політичної комунікації. Це дозволило забезпечити оптимізацію державної політики, спрямованої на формування демократичної політичної культури українського суспільства [1,с.4].

Визнаними лідерами у сфері дослідження виборчих технологій є американські політологи, які першими звернули увагу на необхідність професіоналізації

виборчих кампаній (Р.Агранофф, Х.Ашер, Д. Батлер, П.Лазерсфельд, Д.Каван, Б.Ньюман, Ф.Плессер, А.Ранні, М.Скаммел, Д.Урінг). Ці автори наголошують на необхідності інституціоналізації виборчих технологій та легалізації політтехнологічних структур. Вивченню соціокультурних, національних, демографічних аспектів застосування сучасних виборчих технологій присвячені праці С.Боулера, Д.Маглебі, П.Мачині, Е.Міцкевича, Р.Негріне, Д.Німмо, С.Папатанассопулуса, К.Паттерсона, Дж.Свансона, Д.Фаррелла. Американський політичний (виборчий) процес у вітчизняному політологічному дискурсі всебічно досліджують Л.Т.Боркін, В.Е.Гончаров, С.П.Дацюк, А.М.Круглашов, С.Г.Федуняк, В.П.Фісанов та ін. Міжнародні аспекти взаємодії між Україною та США досліджує академік УА політичних наук Ю.І. Макар [2,с.11].

Виборчі технології – це насамперед побудова різноманітних технологічних прийомів, які стосуються винятково електоральної кампанії. Вони можуть співпадати з політтехнологіями, PR-технологіями, але привід їх застосування завжди залишатиметься один – проведення політичних виборів. У той час, як політтехнології та PR-технології можуть і не стосуватися виборів (референдум, путч, революція тощо [3,с.18].

Починаючи з другої половини ХХ ст., в США формується новий науковий напрям, який вивчає системи засобів та гуманітарних функцій масових інформаційних зв'язків, яка за аналогією з журналістикою отримала назву комунікативістика. Передові позиції США у розвитку комунікативістики визначаються тим фактом, що перший у світі дослідницький центр з вивчення комунікацій був організований Фондом Рокфеллера у 1939 р.

До цього він здебільшого вивчав зв'язки з громадськістю, діяльність ЗМІ, політичну пропаганду та агітацію. У 1955 р. вийшов у світ перший міжнародний часопис комунікативістів під назвою «Газзет», який у 2005 р. було перейменовано у Міжнародний комунікаційний вісник. Спрогнозовано подальшу «комунікативізацію» політичних (виборчих) технологій у відповідності до комунікаційної революції [4,с27].

Останнім часом в американській прикладній політології сформувався особливий негативістський політтехнологічний дискурс. Аналізуючи причини популярності виборчих технологій, спрямованих на дискредитацію політичних опонентів, американські вчені К.Джонсон-Карті та Дж.Копленд знайшли цікаві пояснення природи антиреклами. Вони дійшли висновку, що політтехнологи через засоби масової комунікації впливають на аудиторію символами. Також у політичній науці США помітний вплив отримали так звані візуалісти, які надають вирішальне значення зовнішній рекламі як центральній виборчій технології. Говорячи про візуальний вплив, група американських вчених (П.Ленг, М.Бредлі, Б.Катберт) дійшли висновку, що за допомогою тієї чи іншої «картинки», що використовується в політичній рекламі, можна досягти результату [5,с.40].

Президентські вибори – 2008 р. стали першими в історії Сполучених штатів Америки, в яких Інтернет зіграв вирішальну роль. Першим у світі це продемонстрував кандидат від Демократичної партії США Барак Обама. Його виборчу інтернет-кампанію фахівці назвали видатною: штабу афро-американського сенатора-кандидата в президенти вдалося задіяти практично всі популярні ресурси. База даних прибічників Б.Обами за підсумками виборів містила понад 10 млн. електронних адресів, 4 мільйони номерів мобільних телефонів, мільйони зареєстрованих користувачів в офіційних представництвах Б.Обами. Робота по цих каналах комунікації продовжувалася й після виборів. Передбачається, що ця найактивніша група підтримки президента ще відіграє свою важливу роль на наступних виборах в 2012 році [6,с.9].

Американські вибори-2008 показали, що політичні технології не можуть на голому місці створити потужного політичного лідера. Ефективні виборчі технології лише допомогли Б.Обамі підкреслити свої сильні сторони. Цей політик проявив себе відмінним ком'юніті білдером та менеджером-організатором. Він, на відміну від своїх головних конкурентів, виявився надзвичайно ефективним модерним комунікатором. Образно кажучи, Б.Обама – це «цифровий» кандидат, у той час як Х.Клінтон та Дж.Маккейн – виступили як «аналогові» кандидати в президенти. Настає час «цифрових» політиків [7,с.37].

Політичні (виборчі) технології в США виступають як продукт розвитку американської поліархії та відтепер відіграють провідну роль у системі управління суспільством і процесами, що відбуваються в ньому, вони мають системну природу, визначають суспільну організацію та характеризуються структурно-функціональним змістом. Виборчі технології в демократичному американському суспільстві набули нових, не властивих їм до цього якостей: гнучкості, різноманіття форм, а також нового – інформаційно-комунікативного характеру. Кожному типу суспільства властива своя система соціальних і політичних технологій, яка еволюціонує разом із суспільством і політичним режимом [8,с.12].

Перемога Б.Обами у президентській виборчій кампанії 2008 р. у США стала унікальним прикладом розвитку новітніх виборчих технологій. Іміджі Хіларі Клінтон та Джона Маккейна стали брендами, що є маркет лідерами на відміну від Барака Обами, який «з'явився на ринку» лише в 2007 році, та не мав впізнаваного бренду, але здійснив на електоральному ринку інтенсивну інтервенцію згідно чітко виписаній виборчій стратегії, що спиралася на технології «нового покоління». Виборча кампанія Барака Обами у 2008 р. була бездоганною в двох вимірах – використання інноваційних технологій та робота з активістами. Для волонтерів були задані правильні мотиваційні рамки, які сприяли зростанню їх числа. Зустрічі з виборцями відбувались щодня і мали великий успіх. Кожна така зустріч – плід попередньої роботи волонтерів, незалежних груп підтримки, інтернет комунікацій [9,с15].

Політичні (виборчі) технології з позицій комунікативного підходу (Т.Е.Грінберг, Д.В.Ольшанський та В.П.Пеньков, О.М.Чуміков) тлумачать як комунікативну діяльність суб'єктів електорального процесу. Маркетинговий підхід (Ю.В.Щербатих) інтерпретує виборчий PR як діяльність з виробництва та збуту певних «товарів» на електоральному ринку з грою на підвищення якостей власного продукту та на пониження привабливих якостей продукту політичних конкурентів. Виборчі технології розглядаються з позицій біовлади (В.Ф.Чешко, В.І.Глазко). Останнім часом в американській прикладній політології сформувався

негативістський політтехнологічний дискурс (К.Джонсон-Карті, Дж.Копленд та ін.). Серед останніх напрямів, які досить динамічно розвиваються в американській політичній науці, слід виділити т.зв. компаративістський (Д.Німмо, Дж.Кобмс, Б.Гронбек). Для розкриття суті виборчих технологій застосовується ресурсна парадигма (М.В.Гришин, І.О.Поліщук). Ресурсна парадигма у поєднанні з маркетинговою концепцією є найбільш ефективним методологічним прийомом для аналізу проблеми виборчих технологій у контексті розкриття їх реального впливу на електоральний процес у різних політичних режимах, адже передбачає комплексний розгляд їх інституційних принципів, обов'язкових умов здійснення, результативної якості та ресурсної бази [10,с163].

У широкому розумінні виборчі технології є складовою частиною політичних технологій. Здійснити чіткий, однозначний розподіл між категоріями «політичні технології» та «виборчі технології» можна тільки формальним чином. Застосування виборчих технологій починається з офіційним початком електоральної кампанії, який визначається національним виборчим законодавством, і завершується одночасно з формальним оголошенням результатів виборів. Проте хронологічні рамки використання виборчих технологій є значно ширшими, ніж термін офіційної електоральної кампанії. Виборчі технології – це сукупність ресурсів: методів, програм та практик впливу на свідомість громадян з боку суб'єктів електорального процесу і задіяних ними медіа корпорацій та інших комунікаторів з метою отримати необхідну підтримку виборців через голосування на їх користь на політичних виборах [11,с185].

Список використаної літератури:

1. Oleksandr Sushko, Olena Prystayk. Ukraine 2011. Nationsintransit. / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.freedomhouse.org/images/File/nit/2011/NIT-2011- Ukraine.pdf>
 2. Василь Кедик. Інтернет та соціальні мережі на службі політика. / [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://article-blogger.blogspot.com/2011/02/blog-post_7013.
 3. Diarmaid Byrne. The Evolving Use of Social Media for Political Campaigns. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://socialmediatoday.com/diarmaidbyrne /338242/evolving-use-social-media-political-campaigns>
 4. Katie Kindelan. Social Media in Politics: Positive or Polarizing?/ [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://socialtimes.com/social-media-in-politics-positive-or-polarizing_b42439
 5. PR Newswire . Get On Twitter and Facebook or Get Out of the Race. / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.virtual-strategy.com/2011/10/31/ get-twitter-andfacebook-or-get-out-race>
- 200 Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 101 (Частина I), 2011.

6. Обозреватель. Соціальні мережі - засіб формування прозорого образу влади. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://ukr.obozrevatel.com/publication/sotsialnimerezhi-zasib-formuvannya-prozorogo-obrazu-vladi.htm>

7. В.Абаринов. Роль социальных сетей в американской политике. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.svobodanews.ru/content/transcript/24256911.html>

8. Зернецька О.В. «Битва розкруток» і не тільки. Британські 4. Вибори–2001 в умовах інформаційної доби / О.В. Зернецька // Віче. № 2 (119). 2002. С. 12.

9. К.Строкольський. Политики обживают социальные сети. Режим доступу: <http://mnenia.ru/rubric/politics/politiki-obivayut-socialnye-seti/>

10. Моторнюк Т.М. Виборчі технології США: специфіка та універсальність / Т.М.Моторнюк // Вісник СевНТУ: Зб.наук.праць. Серія «Політологія». Вип. 112. Севастополь. 2010. С. 162-166.

11. Моторнюк Т.М. Виборча кампанія Б.Обами-08: триумф технологій «нового покоління» / Т.М.Моторнюк // Вісник НЮА імені Ярослава Мудрого. Серія: філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2010. № 6. С.182-190.

Dovgalyuk D.

The use of information technology during US presidential election

The article deals with a comprehensive political analysis of US electoral technologies in domestic political practice. American electoral technologies have been explored as products of the development of a democratic regime in the United States and a key means of successful electoral campaigns. Separately, the technological component of B is analyzed. Obama's victory in the 2008 presidential election in the United States was considered.

Key words: electoral technologies, democratization, transitive society, electoral process, USA, reception, political culture, democracy.

Довгальук Д.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ВО ВРЕМЯ ПРЕЗИДЕНТСКИХ ВЫБОРОВ В США

В статье рассматривается всесторонний политический анализ избирательных технологий США во внутривнутриполитической практике. Американские избирательные технологии были изучены как результат развития демократического режима в Соединенных Штатах и ключевым средством успешных избирательных кампаний. Отдельно рассматривалась технологическая составляющая победы Б. Обамы на президентских выборах 2008 года в Соединенных Штатах.

Ключевые слова: избирательные технологии, демократизация, переходное общество, избирательный процесс, США, прием, политическая культура, демократия.

-----***-----

Бірюк О.О.

Студент ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ У СФЕРІ ПОЛІТИКИ

У статті розглядається інформаційна політика України, напрями та форми використання інформаційних систем в державному управлінні. Визначено чинники, які заважають інформаційно-аналітичній роботі у сфері політики.

Ключові слова: інформаційні системи, політична система, інформація, управління, інформатизація політики.

Актуальність проблеми підвищення ефективності державного управління за допомогою інформаційних систем не викликає сумніву, адже використання автоматизованих систем підвищить якість та швидкість обробки та передачі інформації, потік якої постійно зростає.

Особливістю системи державного управління є першочерговість закону, тому інформація цієї системи базується на відповідному законодавстві. Згідно зі статтею 4 Закону України “Про інформацію”, законодавство України про інформацію складають: Конституція України, цей Закон, законодавчі акти про окремі галузі, види, форми і засоби інформації, міжнародні договори та угоди, ратифіковані Україною, та принципи і норми міжнародного права [2, с. 59].

У сучасному світі інформація є стратегічним національним ресурсом, одним з основних багатств держави, який відіграє дедалі більшу роль у системі державного управління. В Україні здійснюється державна інформаційна політика – сукупність основних напрямків і способів діяльності держави з одержання, використання, поширення та зберігання інформації [1, с. 18].

Значним зрушенням у цьому напрямку є виокремлення поняття Національного інформаційного простору України, як сукупності національних інформаційних ресурсів та інформаційної інфраструктури, які дозволяють на основі єдиних принципів і загальних правил забезпечувати інформаційну взаємодію громадян, суспільства, держави з їх рівним правом доступу до відкритих інформаційних ресурсів та максимально повним задоволенням

інформаційних потреб суб'єктів держави на всій її території з додержанням балансу інтересів на входження у світовий інформаційний простір і забезпечення інформаційної безпеки відповідно до Конституції України та міжнародних правових норм [3, с. 73].

За останні роки значно виріс обсяг спільної інформації органів державного управління, а також потік управлінських документів та всього діловодства. У даному контексті варто розглянути ще одне сучасне поняття – електронна демократія – це така система інформаційної взаємодії органів державної влади і суспільства, при якій за рахунок надання громадянам доступу до WEB-сайтів державних структур значно спрощується задача отримання державної інформації. Така система забезпечує прозорість діяльності вищих органів влади, дозволяє громадянам більш повно брати участь в розв'язанні державних питань [3, с. 90].

Доцільно погодитись з думкою вченої М. Павлютенкової, яка вважає, що інформатизація впливає і на політичну ситуацію в світі, виділяючи чотири інформаційні фактори [8, с. 41]: можливість використовувати у найбільше інтелектуальний потенціал як своєї країни, так і інших країн; можливість, використовуючи усі види інформаційних технологій, успішно формувати соціокультуру – глибинну основу нації, держави, розповсюджувати та запроваджувати свої духовні й ідейні цінності, свою культуру, мову; можливість гальмувати духовно-культурний розвиток інших країн, трансформувати і навіть підірвати їх духовно-моральні засади; уміння поряд з відкритими силовими.

Як будь який суспільний процес, процес інформатизації має свої переваги та недоліки. Зокрема, використання інформаційно-довідкових та аналітичних систем позитивно впливає на сферу державного управління та створює можливості для вдосконалення і збагачення практики державного управління. Негативний вплив впровадження інформаційних технологій відзначений в основному робочому документі II Міжнародного конгресу ЮНЕСКО “Освіта і інформатика”: “Існує небезпека того, що технології при всій їх корисності можуть потягнути за собою уніфікацію та втрату культури і мови багатьох народів світу. Розширення

INTERNET та інших доступних на міжнародному рівні комунікаційних мереж переважно акцентує увагу на загальних моментах на шкоду специфічності, що поглиблює стурбованість щодо можливості втрати власної культури” [7, с. 82].

При впровадженні інформаційних систем в державне управління постає питання захисту конфіденційної інформації від несанкціонованого доступу і модифікації, що можуть спричинити значні не тільки економічні, але і матеріальні збитки. Для України, в якій на фоні економічних реформ розгортається адміністративна реформа, питання формування інформаційної і аналітичної бази для прийняття управлінських рішень на державному рівні є особливо актуальним. Органи державної влади гостро відчувають недостатність інформаційного забезпечення своєї діяльності.

Інформатизація органів державного управління повинна розглядатись як постійний технологічний процес, що забезпечує своєчасну обробку інформаційних запитів і сприяє виробленню і прийняттю оптимальних рішень. При інформатизації структур державної служби керівництво цих структур має усвідомлювати, що впровадження комп'ютерних систем і інформаційних технологій в сферу їх діяльності потребує системного підходу, який передбачає глибокий аналіз проблем і виявлення “вузьких місць”, що не підлягають інформатизації. Чинне законодавство України не відповідає сучасному рівню розвитку інформаційних відносин та не в змозі адекватно вирішувати проблеми, що виникають. Більшість діючих законів, спрямованих на регулювання інформаційних відносин, навіть зі значними змінами і доповненнями непридатні для задоволення потреб сьогодення. Найбільш істотними є прорахунки базових, власне інформаційних законів (“Про інформацію”, “Про державну таємницю” та ін.), оскільки інші закони інформаційного характеру, наприклад, “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”, “Про телебачення та радіомовлення” можуть функціонувати з незначними доповненнями, якщо існуватимуть ґрунтовні основні закони, останні ж практично не мають власно- го змісту (норм, придатних до практичного застосування), тобто або відсилають до

інших нормативних актів (які також містять посилання, що не можуть бути застосовані до інформаційних відносин), або містять декларації.

Впровадження інформаційних технологій дозволить: підвищити обґрунтованість рішень та зменшити вплив суб'єктивних факторів за рахунок застосування ефективних методів своєчасної обробки інформації; запровадити ефективний контроль за виконанням доручень та своєчасну розсилку документів посадовим особам; синхронізувати інформаційні процеси в структурах виконавчої влади щодо питань супроводження кадрового потенціалу державної служби; забезпечити умови оперативного розв'язання задач аналізу та оцінювання розвитку подій у сфері кадрового забезпечення державної служби; підвищити рівень інформування про діяльність органів виконавчої влади; звільнити від рутинної роботи державних службовців та скоротити термін підготовки документів щодо обліку кадрового ресурсу державної служби; створити засади для самоосвіти та оперативної консультації на основі використання інформаційних ресурсів, які доступні засобам для взаємодії із суб'єктами глобальної мережі [4, с. 22].

Отже, на сучасному етапі розвитку інформаційних систем, основними напрямками державної політики у сфері державного управління мають бути електронізація документообігу в органах державної влади та місцевого самоврядування всіх рівнів, автоматизований моніторинг стану управління системами і підсистемами державного організму на основі вироблених критеріїв і показників роботи за допомогою автоматизованих засобів і технологій, проведення соціологічних досліджень з використанням електронних засобів інформації, розвиток засобів “електронного уряду” та “електронної демократії” .

Створення інтегрованої інформаційно-аналітичної служби повинно забезпечити якісно новий рівень державного управління завдяки забезпеченню: доступності національних і світових інформаційних ресурсів для використання; оперативності одержання інформації для прийняття рішень, незалежно від складності вирішуваних питань і обсягів оброблюваної інформації; достовірності, повноти, важливості та своєчасності одержуваної інформації для

прийняття рішень; підвищення ступеня розмежування сфер відповідальності органів державної влади та зменшення дублювання їх роботи; рівномірності розвитку інформаційно-аналітичної діяльності в різних сферах управління територіального й галузевого підпорядкування; технологізації процесів управлінської діяльності на рівні сучасних потреб державного управління і сучасного рівня розвитку інформаційних систем у світі.

У зв'язку з різким зростанням вимог до рівня інформатизації сучасного суспільства та інформаційно-аналітичного забезпечення системи державного управління, створення інтегрованої системи стане безпосереднім фактором підвищення дієвості та прозорості функціонування органів державного управління, а, отже, підвищення економічного зростання, обороноздатності, соціально – політичної стабільності та міжнародного іміджу України.

Список використаної літератури:

1. Закон України “Про Концепцію Національної програми інформатизації” від 4. 02. 1998 р. №75/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1998. №27-28. 175 с.
2. Закон України “Про інформацію” (від 2 жовтня 1992р.): №2657- XII // Відомості Верховної Ради України. 1992. №48. С. 650
3. Закон України “Про Національну програму інформатизації” (від 4 лютого 1998 р.): №74\98-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1998. №27-28. С. 181.
4. Білик В.М. , Костирко В.С. Інформаційні технології та системи: Навч. посіб. /В.М.Білик. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 232 с.
5. Голубев В.О. Програмно-технічні засоби захисту інформації від комп'ютерних злочинів / Ред. О.П. Снігерьова. Запоріжжя, 2000. 144 с.
6. Державне управління: Навч. посіб. /А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський. 2-ге вид., випр. і доп. К.: Знання, 2004. 342 с.
7. Матвієнко О.В., Цивін М.Н. Інформаційний менеджмент. Опорний конспект лекцій у схемах і таблицях: Навч. посіб. /О.В.Матвієнко. К. : Видавничий Дім “Слово”, 2007. 200 с.

Bryuk O.

INFORMATION SYSTEMS IN THE FIELD OF POLICY

The article deals with information policy of Ukraine, directions and forms of use of information systems in public administration. The legal base is analyzed, the advantages and disadvantages of implementing information systems in the field of politics, the state of the usage of information systems in domestic and foreign practice are considered. The factors that complicate the implementation of informational and analytical work in the field of politics are identified.

Key words: information systems, political system, information, management, informatization of politics.

Бирюк А.А.

ИНФОРМАЦИОННЫЕ СИСТЕМЫ В СФЕРЕ ПОЛИТИКИ

В статье рассматривается информационная политика Украины, направления и формы использования информационных систем в государственном управлении. Проанализирована законодательная база, рассмотрены преимущества и недостатки внедрения информационных систем в сфере политики. Определены факторы, затрудняющие осуществление информационно-аналитической работы в сфере политики.

Ключевые слова: информационные системы, политическая система, информация, управление, информатизация политики.

-----***-----

УДК 316.776

Білик О.В.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА СУСПІЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

У статті розглянуто сутність ЗМІ, закономірних особливостей їх діяльності. Досліджено особливості впливу ЗМІ на формування інформаційного суспільства та роль інформації у встановленні свідомості індивідів.

Ключові слова: ЗМІ, суспільна інформація, громадська думка, інформаційно-культурний простір.

Одним із важливих питань сьогодення є дослідження впливу інформації на суспільство, його розвиток, рівень соціального і політичного життя. Цілком природно, що ХХІ століття відрізняється новітніми пошуками підходів для дослідження цієї проблеми, та прогнозуванням майбутніх рішень для того, щоб покращити рівень стабільності українців. Усім відомо, що високопосадовці та державні службовці безпосередньо залежать від впливу засобів масової інформації (ЗМІ), це пояснює постійну зміну їх позицій перед народом під час прийняття доленосних політичних рішень. Сьогодні варто наголосити на тому, що інформаційне суспільство формується внаслідок впливу ЗМІ на суспільні настрої, погляди, що підкреслює актуальність дослідження.

Зростання й укріплення позицій мас-медіа на відносини у соціумі тісно пов'язане з покращенням рівня освітньо-культурного життя українців, власне демократизацією, глобалізаційними процесами. Різноманітні громадські

організації, політичні партії та незалежні ЗМІ – основні складові громадянського суспільства в Україні. Джерелами впливу на суспільну думку є: опитування населення, маніфестації, референдуми, збори, а також обговорення, що виносять на порядок денний. Більшість науковців схиляється до думки, що громадська думка формується під час освоєння як колективного, так і індивідуального досвіду, а також під час спілкування.

Значення та місце ЗМІ у житті країни досліджували А. Москаленко [7], В. Лизанчук проаналізував складні проблеми зародження національної культури, духовності, функціонування української мови в усіх клітинках державного організму [6, с. 7]. Проблеми активного впливу ЗМІ на політичну свідомість і поведінку громадян вивчали О. Пугачов та А. Соловйов [9, с. 15]. М. Князева [5] досліджувала вплив мас-медіа на духовний клімат суспільства та проаналізувала рівень залежності громадян від емоційних та моральних втоків ЗМІ, А. Новікова [8] вивчала роль та місце радіо, телебачення і періодичних видань у демократичному суспільстві. Сьогодні в Україні настала криза інформаційної культури, доказом може слугувати велика кількість деструктивних публікацій, телепрограм, щ переважають над нейтрально-конструктивними [5, с. 14].

Варто розглянути особливості розгалуженої системи інформаційного законодавства України. Наприклад, усім відомі закони «Про телебачення і радіомовлення», «Про інформацію», «Про інформаційні агенства», «Про систему Суспільного телебачення та радіомовлення України», «Про державну підтримку засобів масової інформації соціальний захист журналістів», проте інформаційне законодавство досі позбавлене єдиної структури та чіткої систематизованості. Інформаційним простором керують правові норми, що водночас «розкидані» на сторінках різних законів та нормативно-правових актів, тому це значно ускладнює можливість їх практичного використання. Чимало необґрунтованих протиріч містить у своїй внутрішній структурі інформаційне законодавство, наприклад, з правової точки зору досі не врегульована діяльність Інтернет-видань.

Законом України «Про інформацію» (далі – Закон) [2] у ст. 22 визначено, що засоби масової інформації – засоби, призначені для публічного поширення

друкованої або аудіовізуальної інформації. Необхідно зауважити, що на законодавчому рівні не дається визначення поняття «друкована інформація», що відразу спричиняє відсутність критерію розмежування даного поняття від поняття «аудіовізуальна інформація». Саме тому варто законодавчо передбачити зміст поняття «друкована інформація», що сприятиме формуванню належного теоретико-методологічного підходу до класифікації ЗМІ.

Людина – одночасний об'єкт і суб'єкт виховання, оскільки виховний вплив проходить в суспільній сфері, а також у рамках соціальної системи. ЗМІ відіграють важливу роль під час динамічного спілкування, що супроводжує соціальну рівновагу населення. Проте, не кожен розуміє, що засоби масової інформації – найкраще і водночас жорстоке знаряддя для маніпулювання свідомістю громадян. Україна потребує ЗМІ, що будуть абсолютно незалежними від держави для того, щоб мас-медіа добросовісно виконувало свою роботу. Як відомо, підґрунтям для маніпуляції є свідоме перекручування інформації та відверте введення в оману індивідів для задоволення корисливих потреб. Незаперечним є факт впливу ЗМІ на людські інтелект та почуття, зміст – провідна соціальна дійсність в практичному застосуванні. Основною проблемою українців є безпідставна довіра до будь-яких видів масової інформації, що вважаються важливим джерелом для суспільного інформування. Вторинна інформація, яку отримує глядач/слухач переважно містить у своєму складі авторські позиції оповідача, таким чином, світогляд слухача формується внаслідок вражень.

Засоби масової інформації не зупиняють свій розвиток на певному етапі. Два десятки років тому, найбільш популярним ЗМІ вважалось телебачення, тому до слів дикторів українці плекали більше довіри, ніж до газет. Згодом всесвітня мережа інтернет витіснила телевізор, зайнявши провідні позиції серед населення будь-якого віку, оскільки стали доступними перегляд різноманітних відеороликів, інтернет-статті, а також реальна аналітика на конкретні події. Спеціалісти нейролінгвістичного програмування досить часто вдаються до послуг ЗМІ, щоб вплинути на свідомість людини завдяки вдало підібраним картинці, звуку і тексту.

Отже, розгалужена система ЗМІ – основа для розвитку інформаційно-обізнаної особистості. Водночас, ЗМІ і суспільна інформація мають бути вдосконаленими завдяки системі нормативно-правових норм, щоб вберегти психічно-моральне здоров'я українського інформаційного простору.

Список використаної літератури:

1. Закон України про друковані засоби масової інформації // Відом. Верховної Ради України. 1993. № 1. Ст. 1.
2. Закон України про інформацію // Відом. Верховної Ради України. 1992. № 48. Ст. 12.
3. Закон України про систему Суспільного телебачення і радіомовлення // Відом. Верховної Ради України. 1997. № 45.
4. Закон України про телебачення і радіомовлення. Режим доступу: www.rada.gov.ua
5. Князева М.Л. "Черная культура" и светлый человек /М.Л.Князева // Педагогика. 2001. №3. С.97-101.
6. Лизанчук В. Завжди пам'ятай: ти – українець! 2-ге доп. вид. /В.Лизанчук. Львів: Мальва, 2001. 680 с.
7. Москаленко А.З. Два кити: Журналістика як система засобів масової інформації. Журналістика перехідного періоду /А.З.Москаленко. К.: Школяр, 1997. 360с.
8. Новикова А.А. Медиаобразование в США: проблемы и тенденции /А.А.Новикова // Педагогика. 2000. №3.
9. Пугачев В.П. Политология. Справочник студента. /В.П.Пугачев. М.: Филологическое общество "Слово", 1999. 576 с.

Bilyk O.

MASS MEDIA AND SOCIAL INFORMATION

The essence of the mass media, the regular features of their activity is considered in the article. The peculiarities of media influence on the formation of the information society and the role of information in establishing the consciousness of individuals are investigated.

Key words: mass media, public information, public opinion, information and cultural space.

Билык А.В.

СРЕДСТВА МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ И ОБЩЕСТВЕННАЯ ИНФОРМАЦИЯ

В статье рассмотрена сущность средств массовой информации, закономерных особенностей их деятельности. Исследованы особенности влияния СМИ на формирование информационного общества и роль информации в установлении сознания индивидов.

Ключевые слова: СМИ, общественная информация, общественное мнение, информационно-культурное пространство.

-----***-----

Бойко В.В.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ В ПОЛІТИЦІ

В статті проводиться аналіз можливості застосування математичного моделювання щодо сфери політики. Головна увага зосереджена на аналізі основних підходів до застосування моделювання в рамках політичного процесу, зокрема, при дослідженні політичних конфліктів. Використання математичних моделей і методів дозволяє розглядати всі можливі сценарії і поведінкові типи.

Ключові слова: політичний конфлікт, моделювання, математичні моделі, політичний процес, регулювання.

Моделювання в політиці означає опис політичних процесів за допомогою обмеженої кількості значущих, вагомих факторів. Обмеження кількості факторів відбувається за рахунок абстрагування від тих, впливом яких на процес за певних обставин можна знехтувати. При цьому моделювання забезпечує отримання досвіду, дає змогу: припускаючись помилок, виправляти їх, уникаючи матеріальних і моральних втрат; здійснювати перевірку запропонованих модифікацій систем та процесів; вивчати організацію і структуру систем в динаміці ще задовго до втілення їх у життя; відтворювати події минулого, сьогодення, а також, звичайно, і можливого майбутнього та перевіряти дію сил у тих процесах, які складно відтворити в реальних умовах [7].

Як вважає С.Денисюк, математичне моделювання стає все більш значущим, і зарубіжні дослідники знаходять його досить ефективним для вивчення політичних процесів. Перш за все, воно застосовується для дослідження і супроводу процесу ухвалення рішень. Моделювання дозволяє визначати механізми розвитку політичного процесу, допомагає орієнтуватися в складному електоральному процесі, а також знаходити зв'язки між елементами процесу, недоступні іншим методам вивчення політичного процесу. Методика політичного моделювання, розроблена Сааті, може використовуватися, наприклад, в ході

політичних переговорів. За допомогою математичного моделювання проводяться дослідження суспільно-політичної ситуації і формулюються стратегії політичної поведінки. Використання математичного моделювання в політології робить необхідним глибоке осмислення даного методу пізнання об'єктивних закономірностей функціонування і розвитку суспільства, що дає можливість організувати різні форми організації навчального процесу і забезпечують дослідження актуальних суспільно-політичних процесів [8].

Повноцінна формалізація в прикладній політології може бути зроблена тільки з опорою на емпіричні дані, що містять кількісні подання або дозволяють продукувати їх. Завданням формальних підходів при цьому стає виявлення стійких явищ, що виявляються в результаті статистичного аналізу. У разі виявлення стійкості ми отримуємо підставу говорити, з одного боку, про виявлені статистичних закономірностях, з іншого боку, про факти як явища, виявляють свою об'єктивну складову незалежно від тих чи інших теоретичних побудов, індивідуальних поглядів політологів, і не мінливих з часом [1].

Політичні процеси піддаються математичній обробці:

- Багато політичні рішення містять у собі значний економічний компонент, а звідси впливає, що помітну роль у політології повинні грати моделі, розроблені в рамках економічної науки. І економічні, і політичні процеси включають в себе в якості важливої складової "раціональне" (тобто цілеспрямоване) прийняття рішень в умовах невизначеності, конкретних обмежень і часто суперництва. Кращим прикладом перетину процесів прийняття політичних та економічних рішень може служити теорія ігор;

- Підсумки голосування на виборах також наводяться у вигляді чисел;
- Військово-політичні рішення зазвичай описуються в числовому вираженні (кількість ракет, танків і т.п.);

- Результати досліджень громадської думки виражаються у вигляді процентних співвідношень між різними групами респондентів.

Таким чином, крок від просто кількісного дослідження до математичної моделі в області політичного аналізу дуже невеликий. Нарешті, математичне

моделювання не обмежується операціями з кількісними показниками, воно може також мати справу і з якісними характеристиками політичного процесу. У цьому випадку математичні моделі є засобом вивчення логічних наслідків з спостережуваних правил, і часто такі процеси виявляються куди більш складними, ніж це можна було очікувати які має та чи інша сторона. Однак держава несе тягар витрат, пов'язаних з вирішенням соціальних проблем, і не може перевести всю економіку на військові рейки.

Вирішальним прогностичним інструментом при цьому є характер траєкторії, що відображає динаміку гонки озброєнь сторін за певний відрізок часу. Так, траєкторія на графіку А (рис. 1) ілюструє приклад стабільної гонки озброєнь і тому не становить загрози, в той час як траєкторія на графіку В свідчить про різкої ескалації, провідною до війни.

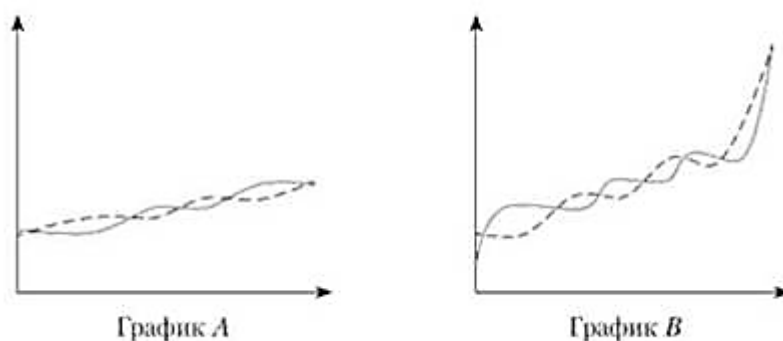

Рис. 1. Типи гонки озброєнь моделі Л. Річардсона

У 1976 р на основі моделі Річардсона було проведено масштабне дослідження за чотирма випадками гонки озброєнь: СРСР і США; Індія і Пакистан, Ізраїль та Єгипет, Іран і Ірак в період з 1948 по 1973 рр. З усіх чотирьох випадків, стабільної була тільки гонка СРСР - США, і вона, у точній відповідності з моделлю, не перейшла в війну. Всі інші випадки демонстрували нестабільну гонку озброєнь, і дійсно, між Ізраїлем і Єгиптом, Індією і Пакистаном за вказаний період мали місце збройні конфлікти. Проблема полягав у тому, що на момент проведення дослідження між Іраном та Іраком війни не було.

На початку 1950-х рр. з появою перших серійних і доступних науковому співтовариству ЕОМ, математичне моделювання політичних процесів виходить на якісно новий рівень. Найбільш масштабні аналітичні проекти в даній області

були реалізовані американським дослідницьким центром "Rand Corporation" на замовлення Пентагону і державного департаменту США. Так, значущим результатом проекту, що мав відношення до моделювання перебігу і наслідків гіпотетичної Третьої світової війни, став науково обґрунтований висновок про неминуче настанні "ядерної зими" і загибелі людської цивілізації. Результати цього дослідження мали безпосередній вплив на військово-політичні плани американського політичного керівництва, спонукавши його виключити застосування ядерної зброї з арсеналу інструментів своєї стратегії.

Спочатку дослідження в даному напрямку мали строго секретний характер, проте вельми скоро накопичений у вузьких предметних областях досвід комп'ютерного моделювання став відкрито застосовуватися в різного роду розробках як американських, так і європейських і японських учених-політологів, які поступово розширювали спектр і сферу його використання. Серед численних робіт такого плану слід насамперед відзначити праці дослідницьких центрів Young & Rubicam(США), математичного факультету Ланкастерського університету (Великобританія) і Concorde (Франція) [2].

За першими спробами практичного застосування комп'ютерних моделей у сфері політологічного аналізу послідувало серйозне теоретичне і методологічне осмислення моделювання в гуманітарній області. Почали з'являтися окремі дослідження, а потім і узагальнюючі монографії з даної проблематики. Серед таких монографій особливої уваги, як видається, заслуговують роботи американських учених Т. Сааті [3] і Дж. Проктора [4] соціально-економічних та суспільно-політичних, що базуються на обробці експертної інформації. Свого роду настільною книгою політичних аналітиків стала робота Дж. Б. Мангейма і Р. До. Річа, присвячена методології політичних досліджень⁴. Найбільший інтерес представляють глава "Математичне моделювання", написана Ф. А. Шродтом, і глави, присвячені комп'ютерній обробці даних.

Математичні моделі дозволяють здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення рішень, прийнятих у комплексних, багатофакторних проблемних ситуаціях. У декількох рівняннях математичної моделі часто може бути

укладений величезний обсяг інформації. У багатьох випадках можлива і комп'ютерна імітація політичного процесу. Використовуючи математичні засоби, аналітик виявляється в змозі взяти на озброєння багато з методів, розроблених в логіці, статистиці, фізиці, економіці та інших галузях знань, і застосувати їх до вивчення політичної реальності. І нарешті, математичні моделі зрозумілі за формою і не залишають недомовленостей зв'язків між явищами.

Математичні моделі мають чотири потенційні переваги в порівнянні з простими вербальними конструкціями. По-перше, вони упорядковують ті ментальні моделі, якими ми зазвичай користуємося. По-друге, вони позбавлені неточності і неоднозначності. По-третє, математична запис на відміну від природно-мовних виразів дозволяє оперувати на дуже високому рівні дедуктивної складності. І нарешті, математичні моделі сприяють знаходженню спільних рішень для проблем, які здаються на перший погляд різнорідними, що дозволяє різним науковим дисциплінам обмінюватися своїми дослідницькими засобами.

Моделювання забезпечує отримання досвіду, дозволяючи робити помилки і виправляти їх, не несучи при цьому матеріальних і моральних втрат; дає можливість проводити перевірку пропонованих модифікацій і змін, вивчати організацію і структуру систем в динаміці ще до реального втілення в життя; дозволяє відтворювати події минулого, сьогодення, а також ймовірного майбутнього і перевіряти дію сил в тих процесах, реальне перебіг яких здійснити в сучасних умовах і обстановці неможливо [5].

Математичні моделі, застосовувані в політичному аналізі, можна розділити на три основні групи [6, с. 29-30]: 1) детерміновані (каузальні) моделі, що описують в математичній формі причинно-наслідкові зв'язки досліджуваної системи; 2) імовірнісні моделі, засновані на принципі максимізації функції корисності (тобто припущенні, що людина приймає рішення виходячи зі співвідношення очікуваних вигод і витрат, помножених на імовірність їх настання); 3) моделі оптимізації, засновані на припущенні, що деякі змінні в досліджуваному процесі або ситуації максимізуються або мінімізуються.

Існують і інші підходи до процедури конструювання політологічних моделей. Так, широке поширення в політичному аналізі, зокрема при дослідженні конфліктних ситуацій, а також проблем роззброєння та контролю над озброєннями, має метод аналізу ієрархій (МАІ), розроблений відомим американським математиком Т. Сааті [6].

Алгоритм конструювання моделей МАІ починається з загального опису досліджуваної проблеми і визначення того, що саме про неї потрібно дізнатися. Далі здійснюється побудова ієрархії, починаючи з вершини, через проміжні рівні аж до самої основи. Потім проводиться побудова безлічі матриць попарних порівнянь для кожного з нижніх рівнів - по одній матриці для кожного елемента примикає зверху рівня. Після проведення попарних порівнянь і введення значень визначається узгодженість. Все це повторюється для всіх рівнів і груп ієрархій, після чого використовується ієрархічний синтез для зважування власних векторів за допомогою певних критеріїв і обчислюється сума по всім відповідним зваженим компонентів власних векторів рівня ієрархії. Завершується моделювання визначенням узгодженості всієї ієрархії. Методика політичного моделювання, розроблена Сааті, може використовуватися в ході, наприклад, політичних переговорів.

Важливе місце моделювання конфлікту займає в Єдиній теорії конфлікту В. Светлова, яка заснована на системному аналізі, доповненому елементами теорії графів, теорії ймовірностей, динамічного аналізу та теорії ігор. В теорії ігор не існує єдиної концепції рішення, що підходить для всіх класів ігор. Пов'язано це, по-перше, з тим, що формальний опис гри є лише загальною копією з надзвичайно складних реальних процесів, що відбуваються в ході гри. Наприклад, обмін інформацією між політиками, можливих угод між ними, самостійних дій політичних діячів зі збільшення своєї інформованості. Звичайно, неможна виключити і можливість ірраціональної поведінки гравців, яка практично не піддається формалізації.

Отже, важливою особливістю і перевагою математичного моделювання є те, що воно дозволяє різним науковим дисциплінам обмінюватися своїми засобами і

прийомами. Так, моделі корисні тим, що здатні побачити глибинну однорідність явищ, яка може бути не доступна для інших засобів. До того ж модель реальної політичної ситуації дозволяє отримати такі позитивні ефекти: По-перше, модель є дешевою і доступною порівняно з оригіналом, отже, зменшуються витрати на дослідження. По-друге, модель набагато компактніша за оригінал, що наочно виявляється в математичних і, взагалі, знакових моделях. З таких елементів можна побудувати надзвичайно складні наукові теорії, які при традиційних методах неможливі. По-третє, з моделлю можна проводити експерименти.

Математичне моделювання стає все більш значущим, і зарубіжні дослідники знаходять його досить ефективним для вивчення політичних процесів. Перш за все, воно застосовується для дослідження і супроводу процесу ухвалення рішень. Моделювання дозволяє визначати механізми розвитку політичного процесу, допомагає орієнтуватися в складному електоральному процесі, а також знаходити зв'язки між елементами процесу, недоступні іншим методам вивчення політичного процесу.

Список використаної літератури:

1. Доу Ш. Математика в економічній теорії: історичний і методологічний аналіз / Ш. Доу. // Питання економіки. 2006. №7. С.53–73.
2. Яковлев І.Г. Моделювання політичних процесів як метод пізнання соціально-політичної дійсності / І.Г. Яковлев. // Поліс. Політичні дослідження. 1998. №2.
3. Сааті Т.Л. Математичні методи дослідження операцій. Математичні моделі конфліктних ситуацій / Т.Л. Сааті. М., 1962.
4. Proctor JH A Theoretical Basis for International Organisation Change with Comments from a Thirty Year Perspective // Journal of the Washington Academy of Sciences. 1992. Vol. 82. № 1.
5. Гаррет Р. Основи аналізу операцій на морі / Р. Гаррет, Д. Лондон. М., 1974. С. 111.
6. Яковлев І.Г. Моделювання політичних процесів / І.Г. Яковлев. К.: Поліс., 1998.
7. Півончук І. Використання прикладного моделювання під час аналізу міжнародних політичних процесів / І.Півончук. – Режим доступу: <http://nato.pu.if.ua/journal/2009/2009-24.pdf> 9.
8. Денисюк С.Г. Математичне моделювання в політології в контексті гуманітарної освіти / С.Г.Денисюк //Гуманізм та освіта. – Режим доступу: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2008/txt/denisyuk.php>

Boiko V.

MATHEMATIC MODELING IN POLITICS

This article analyzes the possibilities of the use of mathematical modeling in studies of contemporary conflicts. The main attention is focused on the analysis of the main approaches to the usage of simulation in the political process, in particular on the analysis of political conflicts. Of particular interest is the analysis of the process of modeling and forecasting of political conflict further use mathematical models to analyze the current political conflict. The use of mathematical models and methods

allows to consider all possible scenarios and behavioral types of subjects responses when circumstances change in a particular conflict situation.

Key words: political conflict, modeling, mathematical model, political process, regulation

Бойко В.В.

МАТЕМАТИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ В ПОЛИТИКЕ

В статье проводится анализ возможности применения математического моделирования в политике. Главное внимание сосредоточено на анализе основных подходов к применению моделирования в рамках политического процесса, в частности, при исследовании политических конфликтов. Использование математических моделей и методов позволяет рассматривать сценарии и поведенческие типы.

Ключевые слова: политический конфликт, моделирование, математические модели, политический процесс, регулирование.

-----***-----

УДК 329.18(100) «20»

Зосич І.А.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

НЕОФАШИЗМ:

ЙОГО СУТЬ, ЙМОВІРНІСТЬ ПОШИРЕННЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

У статті проаналізовано термін “сучасний неофашизм” та його ймовірність поширення в сучасному світі.

Ключові слова: неофашизм, фашизм, ідеологія, расизм.

Неофашизм – ідеологія, яка об'єднує деякі сучасні праворадикальні рухи, що є ідейними і політичними правонаступниками заборонених після Другої світової війни фашистських організацій. Неофашисти виявляють схильність до політичного екстремізму, використовують терористичні методи [1].

Неофашизм має два основні напрями: 1) традиційний фашистський рух, який трансформує довоєнну ідеологію і практику; 2) система влади, яка прагне поєднати нелегальні й напівлегальні форми діяльності, пристосуватися і зберегти зовнішню лояльність до законності, чинної правової системи і державних парламентських інститутів. Неофашистські організації діють більш як у 80 країнах світу. Серед найвідоміших можна назвати Національний фронт на чолі з Ж. Ле Пеном у Франції, Республіканську партію в Німеччині, Італійський

соціальний рух — Національні праві сили. Ідеологія сучасного неофашизму проявляється у вимогах перегляду кордонів, обмеження імміграції, збереження "чистоти нації", "наведення порядку" тощо [2].

Стрижнем неофашистської ідеології є расизм як невід'ємна складова фашизму, яка модифікувала гітлерівський расизм, відсунувши на задній план його тезу про перевагу німців над іншими європейськими народами. Певне забарвлення характерне для неофашизму в США. Його ідеологи висловлюють расистську ідею про "вищу" і "нижчу" раси в таких концепціях, як "перевага англосаксонської раси", "расова війна". Один із "теоретиків" американського неофашизму М.Рут головними перевагами англосаксів вважав "здорове почуття нерівності", "загострену недовіру до демократії"; пролетаріат і службовців визначав як "дві неповноцінні маси людей, що борються за привілеї, розмножуючись, забруднюючи планету".

Ідеологи неофашизму постійно звертаються до витоків фашистської доктрини, намагаються виступати під гаслом відродження "справжнього", "первісного", "чистого" фашизму, зовні відмежовуючись від його злочинів. Вони охоче підхопили теорію "нового", "гуманізованого" фашизму французького письменника М.Бардіна, який трактує фашизм лише як психологічну схильність людей до рішучих дій, незалежно від соціальних інтересів. Твердження, що людина — хижа і зла, неофашисти використовують для виправдання воєнних злочинів фашистів. "Так було і так буде" — мотив їх виступів з цього приводу. З куряви століть вони витягують приклади жорстокості Атілли, Чингісхана, Тимура, звірства прадавніх володарів, щоб реабілітувати гітлерівських злочинців. У західному суспільствознавстві функціонує навіть напрям вайоленсологія — наука про насильство. Визнаючи, що насильство стало невід'ємною частиною сучасного способу життя, ідеологи неофашизму намагаються подати його як фаталістичну тенденцію, притаманну як сучасній епосі, так і суспільству в цілому, вишукуючи аргументи в генетиці, психології, щоб довести ідею про вродженість, біогенетичну природу феномена насильства, успадковану людиною від своїх пращурів із тваринного світу, що передається з покоління в покоління [3].

Неофашисти розглядають людину як нікчемність, яка не має самостійного значення. Цей неофашистський погляд викладено в концепції Е.Анріха. Надаючи містичного змісту положенню про спадковість духовного життя поколінь, Анріх до “народного суспільства” включає не тільки живих людей певної національності, а й численні покоління мертвих, воля яких нібито жива і спрямовує дії нащадків. Ця цілісність усіх генерацій народу, в тому числі й давно померлих, втілюється, за Е. Анріхом, у державу. Тому держава, посилаючись на “волю мертвих”, має право нав'язувати свої незаперечні рішення всім громадянам. Неофашизм як політична течія виник у 60-х роках ХХ ст.; тоді ж сформувались його ідеологія та організаційні структури. З 70-х років ці організації проводять загальні зльоти. 80-90-ті рр. позначені активними спробами неофашистів координувати свої дії в міжнародному масштабі. Неофашистські організації діють в усіх країнах Європи, Америки, більшості країн Азії, в Австралії та країнах Африки. Резиденція світового координаційного неофашистського центру - Всесвітнього союзу нацистів - знаходиться у США [3].

На даний момент внутрішню політику, схожу з неофашизмом, проводять держави як Латвія та Естонія. Кожного року у цих країнах відбуваються нацистські паради, встановлюють пам'ятники фашистам.

Також варто додати, що неофашистські організації діють у Великобританії, Австрії, Німеччині та інших країнах Заходу. Неофашистське угруповання таке як "Європейська робоча партія" має міжнародний характер.

Отже, фашизм не зник, він продовжує своє існування по планеті. Однозначної відповіді на питання чи можливе поширення фашизму в сучасному світі, немає. Розглядаючи це питання з історичної точки зору, то слід визнати, що досвід Другої світової війни створив стійкий імунітет до поняття «фашизм». Але це не означає, що даний імунітет вічний і що він поширюється не тільки на термінологію фашизму, а і на весь арсенал його ідей і стратегій. Є спроби героїзувати фашизм і насадити його згубну ідеологію серед молоді. Один із варіантів вирішення даної проблеми є збереження історичної пам'яті про Перемогу у Другої світової війни через підручники історії, літератури, книги.

Список використаної літератури:

1. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. За ред. М. П. Требіна. Х. : Право, 2015.
2. Підручник І.С. Дзюбко, К.М. Левківський, В.П. Андрущенко та ін. К.: Вища школа, 1998. 304 с.
3. Політологія: курс лекцій. Навчальний посібник. Тернопіль, 2004. 236 с.
4. Антоненко В. Г., Бабкін В. Д., Бабкіна О.В., Бебик В. М., Головатий М. Ф. Політологія: Підручник /О.В.Бабкіна (ред.), В.П.Горбатенко (ред.). — 3. вид., перероб., доп. — К. : ВЦ "Академія", 2006. 568с.
5. Муссоліні Б. Доктрина фашизму /Перевод и предисловие В.Н. Новикова. М.,1938 г.

Zosic I.

NEOFASHISM: ITS JUSTICE, THE POSSIBILITY OF DISSOLUTION IN THE MODERN WORLD

The article analyzes the term "modern neo-fascism" and its probability of spreading in the modern world.

Key words: neo-fascism, fascism, ideology, racism.

Zosich II.

НЕОФАШИЗМ: ЕГО СУТЬ, ВЕРОЯТНОСТЬ РАСПРОСТРАНЕНИЯ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ

В статье проанализированы термин "современный неофашизм" и его вероятность распространения в современном мире.

Ключевые слова: неофашизм, фашизм, идеология, расизм.

-----***-----

УДК 070.48-053.6(477) «1991/2018»

Піскова В.І.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

МОЛОДІЖНА ПРЕСА НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

У статті розглянуто основні фактори впливу на зміст молодіжних засобів масової інформації. Досліджено тематику, яку публікувала молодіжна преса.

Ключові слова: молодь, засоби масової інформації, молодіжна преса, молодіжні ЗМІ, регіональна преса, студентська преса.

Для розвитку громадянського суспільства важливу роль відіграють молодіжні організації та молодіжні рухи. Поширення організованих молодіжних рухів в Україні безпосередньо відобразилися у регіональних та центральних ЗМІ на початку 90-х рр. ХХ ст. На початковому етапі своєї діяльності, молодіжна преса незалежної України ідентифікувала себе як опозицію поваленого радянського режиму. Внаслідок проблем фінансового та соціального характеру, друковані медіа молодіжної преси видавалися досить рідко, а окремі і припиняли існування.

До основних чинників впливу на наповнення друкованої молодіжної періодики в Україні впродовж 1990-2000-х М. Іващенко відносить: 1.Формування в Україні інформаційного суспільства. 2. Переосмислення молоддю свого місця у соціумі. Трансформація цінностей української молоді: із радянських цінностей на цінності незалежної України. 3.Розвиток молодіжного організованого руху. 4.Підвищення та розповсюдження політичної свідомості української молоді. 5.Фінансово-економічне становище молоді та молодіжних ЗМІ.

Із проголошенням в Україні суверенітету, у регіональних молодіжних ЗМІ актуальними були питання, які пов'язані з подіями української історії й духовного життя, а також роль молоді у вказаних процесах. Особливо гостро соціальна проблема у пресі регіонів України постала після Революції гідності у 2014 році. Молодіжна журналістика різних регіонів, протягом перших років після здобуття незалежності, піднімала такі питання: можливість проведення дозвілля та культурне життя молоді; розвиток різних молодіжних субкультур та течій; спортивне життя; перспективи побудови молодими людьми професійної кар'єри. Крім того, розглядалися питання економічної і фінансової тематики.

Звертаючись до регіональної преси Вінниччини, яку детально розглянули В. Огороднік та М. Козакевич [8], варто вказати, що в перші роки здобуття Україною незалежності газета «Панорама» вміщувала нові рубрики, зокрема: «Бізнес-клуб», «Школа менеджменту», «Банк ідей». Проблеми молоді в умовах нового часу обговорювалися в рубриці «Молодь і час». Також в рубриці «Двоє» газета публікувала психологічні статті. Багато уваги приділялося тематиці дозвілля: спортивні та культурні новини, кросворди, поради для саду та городу, програма телепередач тощо. В рубриці «Майстер популярної мініатюри» від майстра шахових етюдів і задач М. Пархоменка у багатьох випусках того періоду можна знайти шахові мініатюри.

М.Д. Дяченко в [3] вказує такі характерні якісні риси викладу матеріалу в регіональній молодіжній пресі як: наочність, динамічність, емоційно-забарвлена стилістика, просторово-часова дискретність і умовність, активна позиція автора, документальність, образна аналітичність.

Велике поширення в незалежній Україні отримують студентські друковані видання молодіжної періодики. Студенти-журналісти виступають головними співробітниками таких ЗМІ. Студенти журналістських спеціальностей створюють такі видання для себе та для своїх ровесників, а пишуть про своє студентське життя, про те, що їх оточує і хвилює.

Сьогодні в Україні кожен престижний університет має своє періодичне студентське видання. Кошти, які виділяє навчальний заклад, ледве вистачає, тому про кольоровий друк і якісний папір можуть говорити одиниці. Тиражі студентських газет сьогодні не перевищують двох тисяч, а більшість студентських друкованих ЗМІ не виписуються і не продаються. Проте, у студентської преси все ж таки є свої перспективи, тому що студенти і далі все активніше входять в суспільне життя.

Молодіжна преса, щоб зацікавити цільову аудиторію має відповідати найвищим мультимедійним стандартам подання інформації. Технічна модернізація молодіжних видань безпосередньо впливає на рівень їх інформаційного наповнення. Так, серед рис більшості сучасних друкованих видань для молоді, О. Лаврик у [7] називає націленість редакцій на формування якісного інформаційного продукту, нетерпимість до статей низького рівня чи з використанням неналежної лексики.

Зі зміною інформаційних запитів молоді не можна ігнорувати витіснення друкованих молодіжних видань іншими ЗМІ: телебачення, молодіжні радіостанції, а після 2000 р. – Інтернет.

Американський науковець Р.Крейг, який досліджував новітні засоби масової інформації для молодіжної аудиторії вказує на те, що спершу Інтернет-ЗМІ майже не відрізнялися від друкованих засобів масової інформації. Разом із тим, швидкість і надійність роботи комп'ютерної та комунікаційної техніки зростала, а редактори онлайн-видань все більше усвідомлювали безмежні можливості, які відкривав Інтернет. Деякі вебресурси почали пропонувати аудіокліпи зі змістом інтерв'ю та прес-конференцій, що було цілком новим явищем порівняно із традиційними газетами та журналами. Пізніше до них додалися відеокліпи [6].

Причиною зменшення друкованих видань в усій Україні, є не тільки перехід до цифрових мас-медіа, і не тільки тому, що функція інформувати від газет поступово переходить до Інтернету, а й через фінансові труднощі, які зазнає преса в сучасних економічних умовах. Зменшується не тільки кількість назв газет, а й їх реальний наклад, за останні роки – на 30–40%.

Отже, молодіжна преса мала важливе значення у формуванні суспільно-політичного життя незалежної України на всіх етапах державотворення. Молодіжна преса за змістом і формою суттєво відрізняється від інших сучасних періодичних видань. Однак, молодь сьогодні усе більше тяжіє до текстів в електронному вираженні: телевізійному, комп'ютерному, мобільному.

Список використаної літератури:

1. Артамонова І.М. Тенденції становлення та перспективи розвитку інтернет-журналістики в Україні: монографія / І.М. Артамонова. Донецьк: Лебідь, 2009. 416 с
2. Вайшенберг З. Новинна журналістика: навчальний посібник / за загал. ред. В.Ф. Іванова. К.: Академія Української преси, 2011. 262 с.
3. Дяченко М.Д. Особливості жанрової палітри у місцевій молодіжній пресі 60 - 90-х років ХХ століття/ М.Д.Дяченко // Психолінгвістика. 2008. Вип. 1. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/jpdf/psling_2008_1_15.pdf.
4. Іващенко М. Аналіз соціально-економічних факторів впливу на розвиток молодіжної преси у незалежній Україні / М.Іващенко. // Емінак. – 2017. С. 84–90.
5. Іващенко М.М. Молодіжна преса регіонів України наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.: статистичні показники та якісне наповнення / М.М. Іващенко //Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2017. С.211–215.
6. Крейг Р. Інтернет-журналістика. Робота журналіста і редактора у нових ЗМІ / Р.Крейг; пер. А. Іщенко. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 324 с
7. Лаврик О.В. Інтерв'ю в сучасній молодіжній пресі: жанрово-стильові особливості (на матеріалі журналів «Молоко» та «Екстимир ХЗМ) / О.В. Лаврик // Наукові записки Інституту журналістики. 2009. С.80-83.
8. Огороднік В. Вінницькі газети сьогодні і вчора [Електронний ресурс] / В. Огороднік, М. Козакевич //Покоління ХХІ. 2017. Режим доступу до ресурсу: <https://pokolinnya21.wordpress.com>

Piskova V.

YOUTH MEDIA INDEPENDENT UKRAINE

The article considers the main factors influencing the content of youth mass media. The subject, which was published by the youth press was researched.

Key words: youth, mass media, youth press, youth mass media, regional press, student press.

Пискова В.И.

МОЛОДЕЖНАЯ ПРЕССА НЕЗАВИСИМОЙ УКРАИНЕ

В статье рассмотрены основные факторы влияния на содержание молодежных средств массовой информации. Исследована тематика, которую публиковала молодежная пресса.

Ключевые слова: молодежь, средства массовой информации, молодежная пресса, молодежные СМИ, региональная пресса, студенческая пресса.

-----***-----

УДК 321.01:005.73

Бойчук Д.Ю.

Студент ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ПРОБЛЕМА БЮРОКРАТІЇ ЯК ПРОЯВ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВИ

У статті проаналізовано основні теорії бюрократії, розкриті особливості політологічного підходу до поняття бюрократії, диференційовано терміни “бюрократія” і “бюрократизм”. Визначено особливості формування вітчизняної бюрократії та її роль у політичних процесах.

Ключові слова: бюрократія, держава, влада, політика, демократія.

У сучасних умовах суспільного розвитку перед Україною постає комплекс проблем, розв'язання яких може бути забезпечено лише шляхом ефективної діяльності органів державної влади. Процес формування сучасної демократичної Української держави не може бути успішним без забезпечення функціонування системи добре налагодженої, висококваліфікованої управлінської бюрократії, адекватної вимогам високоефективних управлінських систем. Таким чином, у процесі трансформацій, що відбуваються в українському суспільстві, особливої ваги набувають процеси, безпосередньо пов'язані з розвитком бюрократії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що проблематика, пов'язана із вивченням особливостей бюрократії, є предметом дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких М.Вебер, К.Маркс, В.Бакуменко, С.Серьогін М.Білинська, В.Князев, О.Оболонський, І.Яковенко, які обґрунтовують значення цього феномену [4; 6].

Бюрократія, виступаючи одним із найважливіших компонентів механізму реалізації політичної влади, традиційно в масовій свідомості розглядається з позицій негативних іміджевих характеристик. Історично склавшись у межах

тоталітарного політичного режиму, вітчизняна бюрократія стала асоціюватися з бюрократизмом - тяганиною, зневагою до сутності справи заради дотримання формальностей. Тому для розуміння проблеми бюрократії важливо розмежовувати два семантично близьких, але різних поняття: бюрократію як соціальну групу, яка здійснює повсякденне управління державою, і бюрократизм - як стиль роботи частини управлінців.

Поняття "бюрократія" в буквальному перекладі означає панування канцелярії (від фр. *bureau* - бюро, канцелярія), владу апарату управління. До наукового обігу термін "бюрократія" був уведений у 1765 р. французьким філософом Венсаном де Гурне. Учений вважав бюрократію новою формою правління, яка існувала разом із аристотелевськими монархією, аристократією, демократією [3, с. 172]. Різні ланки державного апарату створюються для управління процесами, для організації зв'язків між учасниками суспільного життя. При цьому цілком логічно, що ці органи наділені певною владою в рамках своєї компетенції. Виходячи з буквального значення поняття "бюрократія" його часто вживають як синонім адміністративного управління. Таке розуміння бюрократії багато в чому пов'язане з роботами німецького соціолога Макса Вебера (1864-1920). У визначенні джерел появи феномену бюрократії існує кілька, інколи діаметрально протилежних, наукових підходів. Це визначає і відмінність у поглядах на генезис цього явища, і можливість подолання її негативних явищ.

У негативному сенсі розглядає бюрократію К.Маркс, стверджуючи, що бюрократія - це "соціальний організм-паразит протягом усього свого історичного існування, результат соціально-класових антагонізмів і протиріч матеріалізація політичного відчуження" [4, с. 205]. Він вважав, що бюрократія - це зло, яке підлягає негайному викоріненню. К.Маркс не вбачав в управлінській бюрократії соціальної користі, окреслюючи такі її негативні риси, як: підміну суспільного інтересу приватним інтересом влади і конкретного чиновника, тобто "присвоєння держави" чиновництвом; формалізм, претензії на монопольну компетентність; нездатність бюрократії вирішувати проблеми розвитку суспільства [5, с. 185].

Зовсім інші витoki прояву бюрократії в суспільно-політичному і господарському житті описує М.Вебер. Розглядаючи бюрократію як апарат управління, він досліджує його в контексті організаційного аспекту панування, що забезпечує цілісність існування суспільства. Соціальна структурованість, на думку М.Вебера, необхідна не лише для сил (соціальних груп, станів і т.ін.), що задіяні безпосередньо в системі апарату управління і зацікавлені в його консервації, але і для всіх членів суспільства. У цьому аспекті панування отримує своє функціональне виправдання, що дає право на застосування прямого насильства вузькою групою осіб до всього суспільства, а не того або іншого класу. Джерело подальшого розвитку бюрократії, що пронизує всі сфери суспільної діяльності, М.Вебер вбачає в процесах концентрації (соціальної, політичної, економічної тощо), які супроводжуються відчуженням безпосереднього виконавця ("виробника") від засобів виробництва. Це призводить до необхідності в посереднику, який забезпечує відновлення цього зв'язку. Тобто коріння бюрократії, на думку М.Вебера, виходять з онтологічної потреби людини в соціальній структурованості й організації для забезпечення безпеки.

Веберівська модель раціональної бюрократії побудована на таких "ідеологічних" постулатах: а) бюрократія однаково ефективно служить будь-якому політичному "господареві", але не втручається при цьому в політику; б) бюрократія - це найкраща з усіх можливих форм організації, її найважливіше достоїнство - це незалежність від об'єктивних впливів на прийняття рішень [2].

На сучасному етапі розвитку в країнах західної демократії домінує "реалістична" концепція бюрократії. По суті, йдеться про неовеберівську модель раціональної бюрократії. У зв'язку з цим виникають концепції "чуйної" адміністрації, поліцентризму, "пласких" структур тощо (Г.Саймон, В.Остром, А.Бернс, С.Сталкер, Р.Мертн). Як правило, суть еволюції сучасних західних поглядів на бюрократію полягає в доповненні веберівської моделі. У суспільно-політичному дискурсі термін "бюрократія" часто вживається у негативному сенсі, як своєрідне "контруправління". Тобто акцент зміщується у бік викривлених форм управління (роздутість і заплутаність апарату управління, писанина, підміна

законів підзаконними актами, тяганина, консерватизм, недоступність, протекціонізм тощо). Тому необхідно чітко диференціювати розуміння термінів "бюрократія" і "бюрократизм", оскільки виникає можливість нівелювання відмінностей самих принципів управління і негативних рис їх прояву. Поняття "бюрократизм", як правило, вживається в контексті нездатності бюрократичної організації до ефективного функціонування. Бюрократизм, на відміну від раціональної бюрократії, в теорії оцінюється як явище негативне. У соціально-політичному контексті сутність бюрократизму полягає у відриві апарату управління від більшості суспільства, внаслідок чого він перетворюється на самостійну силу із власними егоїстичними інтересами, які він забезпечує, використовуючи свій статус розпорядника суспільними справами. Тобто "бюрократизм" необхідно сприймати як хронічну недугу органів управління, яка притаманна будь-якому суспільству, незважаючи на відмінності в соціально-політичному устрої.

Розглядаючи проблему співвідношення бюрократії та демократії, політологи Йельського університету в США виходять з посилення, що, по-перше, держава - головний інститут політичної системи. Її відмінна риса - суверенність, що відображається у праві офіційно представляти все суспільство, видавати закони і інші нормативні акти, обов'язкові до виконання всіма членами суспільства, здійснювати правосуддя. По-друге, державна влада має у розпорядженні професійний апарат управління, а також спеціальні збройні загоны людей - армію, поліцію. Природно, держава виступає як сила, що здатна здійснювати насилля у ставленні до будь-якого члена суспільства. По-третє, в теоретичних джерелах дедалі частіше ототожнюється поняття демократії як типу держави і правової держави. Народ особливо привертає: верховенство права в суспільстві в усіх сферах; повна незалежність трьох гілок влади - законодавчої, виконавчої і судової; політичний плюралізм; рівність і свобода особи; народовладдя; висока політична культура мас і апарату управління; об'єктивне і повне інформування громадян про все, що відбувається в країні та за її межами

В теорії обґрунтування демократії багато політологів України гадають, що державна адміністративна система має бути підпорядкована тим, хто визначає політику України, що система має бути загальнодоступна і скоротити до мінімуму ступінь секретності, таємничості адміністративних процедур і характеру дій, бути відкритою і надавати громадянам рівний доступ до управлінського апарату. Оскільки у вищих колах бюрократії великі адміністратори фактично творять політику, отже, ідея підзвітності бюрократії часто здається наївною. В дійсності навіть на низьких рівнях державної адміністративної системи фактично свобода дій чиновників у тлумаченні і здійсненні державної політики перетворює їх практично у творців політики. Ось чому часто спостерігаються гострі конфлікти між демократично обраними державними структурами і назначеними елементами бюрократичної системи. Часто буває і ігнорування виконавчою владою рішень законодавчих органів. Для більшості громадян будь-якої країни державна політика - це те, що здійснюють поставлені до них адміністратори, які представляють уряд.

Аналізуючи політичну історію України, можна виявити глибоке коріння і традиції вітчизняної бюрократії, якій притаманні власні специфічні особливості. Традиційно держава завжди домінувала над суспільством, а державна бюрократія мала переваги порівняно з іншими, також привілейованими станами суспільства. Економічні перетворення значною мірою здійснювалися "зверху", шляхом державного примусу, причому інтереси держави ставилися понад усе, навіть якщо вони не завжди збігалися з інтересами інших привілейованих станів. Неминучим наслідком цього принципу стала монополія держави на соціальні ініціативи.

До особливостей бюрократизму в системі державного управління України належать: 1. Значний вплив на бюрократичну систему незалежної України радянської номенклатури, яка за відсутності люстрації забезпечила "наступність і збереження інституційної пам'яті" радянської партійної бюрократії разом із усіма бюрократичними вадами; 2. Слабкість громадянського суспільства, яке ще донедавна не могло і не вміло ефективно впливати на прийняття управлінських рішень, контролювати діяльність держави та прояви бюрократизму в публічному

секторі; 3. Відсутність добросовісності в діяльності державних службовців, як необхідної умови якісної бюрократії в системі державного управління.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що бюрократія відіграє важливу роль у процесах модернізації, виступаючи одним із найважливіших компонентів механізму реалізації державного управління. Обмеження бюрократизму у сфері державного управління потрібно розглядати в широкому контексті економічного, політичного і духовного оновлення українського суспільства. Проблема полягає не в необхідності викорінення бюрократії, а в її найбільшій ефективності з точки зору вирішення проблем державного управління.

Список використаної літератури:

1. Гайдар Е. Т. Государство и эволюция / Е.Гайдар. М.: Евразия, 1995. 206 с.
2. Гайденко П. П. Проблема бюрократии у Макса Вебера / П.П. Гайденко, Ю.П. Давыдов // Вопр. философии. 1991. № 3. С.174-182.
3. Кревельд Мартин Ван. Расцвет и упадок государства / Мартин Ван Кревельд ; [пер. с англ. ; под ред. Ю. Кузнецова и А. Макеева]. М. : ИРИСЭН, 2006. 544 с.
4. Маркс К. Избранные произведения / К. Маркс и Ф. Энгельс. Т. 1. - М. : Прогресс. 616 с.
5. Масловский М.В. Теория бюрократии Макса Вебера и современная политическая социология: монография / М.В.Масловский Н. Новгород: Изд-во Нижегород. гос. ун-та, 1997. 87 с.
6. Оболонский А.В. Постсоветское чиновничество: квазибюрократический правящий класс / А.В. Оболонский // Общественные науки и современность. 1996. № 5. С. 5-15.
7. Яковенко И. Почему деградирует мировая политическая элита / И. Яковенко // Ежедневн. журн. 2009. 13 апр. Режим доступа : <http://www.ej.ru/?a=note&id=8975>

Boychuk D.

THE PROBLEM OF THE BUREAUCRACY AS ISSUED THE FUNCTIONAL DEPOSIT

Basic theories of bureaucracy are analysed, political science approach to bureaucracy is cleared up, terms “bureaucracy” and “bureaucratism” are differentiated. Specific features of the native bureaucrats and her role in the processes of modernization has been determined.

Key words: bureaucracy, state, power, politics, democracy.

Бойчук Д.Ю.

ПРОБЛЕМЫ БЮРОКРАТИИ КАК ПРОЯВЛЕНИЕ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ГОСУДАРСТВА

В статье проанализированы основные теории бюрократии, раскрыты особенности политологического подхода к бюрократии, дифференцировано понятия “бюрократия” и “бюрократизм”. Определены особенности формирования отечественной бюрократии и ее роль в процессах модернизации.

Ключевые слова: бюрократия, бюрократизм, государство, власть, политика, демократия.

-----***-----

Райковська О.М.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА. РОЛЬ УКРАЇНИ У ЇХ ВИРІШЕННІ

У статті розглядаються глобальні проблеми України. Класифіковано їх зміст та специфіку, проаналізовано причини їх виникнення та наведено шляхи вирішення.

Ключові слова: глобальні проблеми, проблеми України, глобальність, глобалізація.

Події, які відбувалися у другій половині ХХ століття, особливо у останньому десятиріччі, значно змінили політичну ситуацію в Україні, що створило нові та загострило увагу до традиційних глобальних проблем. Глобальні проблеми – головні проблеми, від вирішення яких залежить існування, збереження та розвиток наступних поколінь. Якщо їх своєчасно не вирішити, вони можуть не лише загальмувати розвиток суспільства, а й підірвати основи його існування.

Впровадження у виробництво найновіших досягнень науки і техніки, поява нових технологій призвели до глибоких якісних змін у житті суспільства. Відбувається вдосконалення технологій і зростання виробництва, що сприяють повнішому задоволенню потреб людей, раціональнішому використанню природних ресурсів, збільшенню виробництва продуктів харчування, але в той же час забруднюється природне середовище, знищуються ліси, посилюється ерозія ґрунтів, випадають кислотні дощі, зменшується озоновий шар навколо землі, погіршується стан здоров'я людей тощо.

Поняття «глобальні проблеми» походить від французького слова «global», що означає всезагальний; той, що охоплює всю земну кулю. Термін «глобальні проблеми» з'явився у 60-х рр. ХХ ст. Спочатку на Заході, згодом – на Сході, у колишньому СРСР. До цього часу серед науковців не існує єдиної, загальноприйнятої, універсальної думки на природу і причини їх виникнення,

оцінку та шляхи вирішення. Західні дослідники (зокрема, представники «Римського клубу») вважають, що сучасному людству загрожує близько сотні глобальних проблем. Вітчизняні – нараховують таких близько трьох десятків. Набагато істотнішим є встановлення серед них пріоритетних, які необхідно вирішувати в першу чергу, і як вирішувати. Мова йде про конкретні наукові, техніко-технологічні, матеріально-ресурсні шляхи, методи й засоби їх вирішення та затрати, які має понести людство. Науковці єдині в тому, що глобальні проблеми загрожують людському буттю. Особливо резонансними є екологічні. Тому стан сучасної екології є постійним об'єктом роздумів мислителів. На думку А. Печчеї та М.Ф. Реймерса, людина сама створила ці проблеми [1].

Глобальні проблеми є об'єктом вивчення багатьох наук (природничих, соціально-гуманітарних, в тому числі й філософських). Існує безліч проблем, які мають першочергове значення лише для окремих країн або навіть соціальних груп. У наш час, як зазначає В.А. Тураєв, за загальним визнанням більшості фахівців, глобальними можна вважати наступні проблеми: збереження миру, зміцнення всесвітньої безпеки і роззброєння; реалізацію розумної демографічної політики; подолання екологічної кризи, перехід до стійкого розвитку; раціональне використання мінерально-сировинних ресурсів.

Окрім вищеназваних, які стали вже традиційними глобальними проблемами, до їх переліку останніми роками додалися такі як: запобігання поширенню наркотиків; проблеми науки і науково-технічного прогресу; розвиток самої людини, соціально-політичних змін глобального масштабу [5].

В.О. Корнієнко вважає, що кожна з цих проблем породжена комплексом специфічних причин, що зумовлені особливістю розвитку продуктивних сил, географічного середовища, рівня прогресу техніки, природно-кліматичними умовами, а також суспільною формою, політичними, юридичними, ідеологічними та іншими сферами відносин. Глобальні проблеми мають подвійний, соціоприродний характер, вони водночас і природні, і соціальні. На його думку, перший комплекс причин виникнення глобальних проблем пов'язаний із суперечливістю взаємодії суспільства і природи.

Важливою причиною зростання глобальних проблем, на думку багатьох вчених, став інтенсивний розвиток науково-технічного прогресу, наслідки якого проявилися буквально у всіх сферах життя.

Неймовірно зросли наукові, технічні і технологічні можливості людини, які дозволили їй розщепити атомне ядро, створити ядерну, хімічну і бактеріологічну зброю, що призвело до порушення у світі геополітичної рівноваги та стабільності.

Другий комплекс причин породжений особливостями і протиріччями сучасного політичного й економічного розвитку світового співтовариства. Він пов'язаний, насамперед, з найтіснішим економічними відносинами усіх держав сучасного світу, які розкриваються через сутність такого поняття, як «глобалізація» [6].

Розглянемо детальніше проблеми, які необхідно вирішити в Україні. Демографічна та продовольча проблеми набули нині загальносвітового масштабу. Зростання населення — складовий чинник сьогочасної екологічної ситуації. Аналізуючи сучасну демографічну ситуацію в Україні і порівнюючи статистичні дані з іншими країнами, бачимо кризу іншого порядку. За основними показниками природних змін населення - народжуваності, смертності, приросту, Україна за рівнем народжуваності вона посідає передостаннє місце серед європейських країн, за смертністю населення - друге місце.

Загрозою для перспектив розвитку нації стають обсяги й темпи депопуляції, тобто абсолютного зменшення населення внаслідок перевищення кількості померлих над кількістю народжених. В результаті зниження народжуваності населення країни "старіє". Кількість осіб похилого віку в 1995 р. становила понад 1/5 всього населення. Ця ситуація викликала необхідність розробки комплексної науково обгрунтованої демографічної політики, вироблення ідеології демографічного розвитку України.

Ще однією глобальною демографічною проблемою стала проблема імміграції. Міграція як процес переселення народів існувала завжди, але явище, коли змінюють своє постійне місце проживання одночасно мільйони людей, виникло у ХХ ст. з початком світових війн, поглибленням розриву між рівнями

життя населення різних країн і континентів. Особливо потрібно зважити на те, що певні конфлікти в одному регіоні призводять до одночасного переселення мільйонів людей з місць виникнення конфліктів практично по всій планеті.

Імміграція залежить й від різкого поглиблення нерівномірності в економічному розвитку різних країн: в одних панує хронічний голод, немає найелементарніших умов для існування, а в інших — національний дохід на душу населення перевищує дохід бідніших країн у тисячі разів. Таке становище підштовхує мільйони людей до пошуку кращих умов життя шляхом переселення до економічно більш розвинених країн.

Відвернення війни та забезпечення ненасильницького миру — ще одна ключова глобальна проблема людства. Вчені відмічають три основні тенденції сучасного світу: переростання локальних війн у глобальні (світові), зростання кількості загиблих серед цивільного населення та вступ людства в космічно-ядерну еру. Статистика свідчить: у світі нагромаджено стільки різних ядерних боєзарядів (близько 60 тис. загальною потужністю приблизно 55 тис. мегатонн), що ними можна багаторазово знищити все живе на Землі. Саме тому без'ядерний світ - не тільки вища соціальна цінність, а й необхідна попередня умова для вирішення всіх глобальних проблем сучасності, бо в ядерній війні не буде ні переможців, ні переможених. Сучасна ядерна політика більшості держав спрямована на мирне використання атомної енергії. Понад 160 країн, в тому числі і ядерні держави — Велика Британія, Китай, Франція, Росія, США, - є учасниками Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. Проте на сьогодні все ще зберігається реальна загроза поширення ядерної зброї, а також сучасних ядерних і ракетних технологій, ще не створено належних гарантій від можливого потрапляння ядерної зброї в розпорядження авантюристських, екстремістських правлячих режимів і угруповань.

Історичний поступ підвів людство до якісно нового і дуже відповідального рубежу. Науково-технічний прогрес, зростаюча акумуляція знань, що дає можливість людині впливати на природу, близькість вичерпання невідновлюваних природних ресурсів, поглиблення диспропорції між

видобуванням, виробництвом і споживанням інших їх видів, зміна кліматичного балансу Землі, забруднення навколишнього середовища, зміна демографічної ситуації, голод та епідемії, війни — все це збільшує відповідальність людини за наслідки своїх дій.

Зважаючи на це, світова політика все більше зосереджує увагу на позитивному вирішенні глобальних проблем людства. Визначено коло стратегічних цілей, які підкріплюються політичними запобіжними засобами для більш швидкого й ефективного їх досягнення.

Необхідність пошуку шляхів розв'язання глобальних проблем людства породжена тими реальними загрозами, які виникли перед світовим співтовариством, їх небезпечний характер для подальшого існування людства. Розв'язання таких глобальних проблем як екологічна, паливно-енергетична та сировинна пов'язуються зі швидким розвитком і використанням основних видів відновлюваної енергії (сонячна, вітрова, океанічна та гідроенергія річок); структурними змінами у використанні існуючих невідновлюваних видів енергії: зростання частки вугілля в енергобалансі національних економік та зменшення газу і нафти, адже запасів останніх на планеті значна менше, а їх цінність для хімічної промисловості набагато більша [7].

Серед шляхів розв'язання цих проблем доцільними є розробка сукупності конкретних заходів дотримання екологічних стандартів. Йдеться про стандарти чистоти повітря, водних басейнів, раціонального споживання енергії, підвищення ефективності енергетичних систем; необхідне також вивчення запасів усіх ресурсів; розширення у власного сировинно-переробного виробництва; припинення вирубування лісів, забезпечення раціонального лісокористування; формування екологічного світогляду, що створило б можливості для розгляду всіх економічних, політичних, юридичних, соціальних, ідеологічних, регіональних, кадрових питань з позиції розв'язання екологічних проблем людства, надання проблемам екологічного характеру, пріоритету над іншими. Позитивний вплив на розв'язання екологічних проблем мала б комплексна розробка законодавства про охорону довкілля, в т.ч. про відходи, проведення науково-дослідних робіт у цій

сфері, поширення передового досвіду щодо збереження природного середовища, а також підписання договорів та угод, спрямованих на розв'язання цих проблем. Певні кроки в цьому напрямі вже зроблено країнами членами ООН.

Доцільно відзначити, що в умовах глобалізації Україна не зможе самостійно вирішувати глобальні проблеми суспільного розитку, саме тому, що у неї не завжди вистачає власних адміністративних, політичних та економічних ресурсів для їх вирішення. Та головним, про що необхідно пам'ятати – глобальні проблеми людства наразі набули такого рівня загострення, що вирішити їх без належного рівня об'єднання міжнаціональних зусиль практично неможливо.

Отже, здійснений нами аналіз глобальних проблем України дав змогу чітко класифікувати їх зміст та специфіку, показати відповідні форми їх впливу на функціонування системи державного управління, а головне проаналізувати причини їх виникнення та навести шляхи безпосереднього вирішення.

Список використаної літератури:

1. Волкогонов О.Д. Приоткрывая завесу времени: о социальном предвидении будущего / О.Д. Волкогонов. М., 1989. 112 с.
2. Лейбин В.М. «Модели мира» и образ человека. Критический анализ идей Римского клуба / В.М. Лейбин. М.: Изд-во политической литературы, 1982. 253 с.
3. Хозин Г. Каким быть международным отношениям в XX веке / Г.Хозин // Международная жизнь. 2001. № 2. С. 78.
4. Гладкий Ю. Глобалистика: трудный путь становления / Ю.Гладкий // Мировая экономика и международные отношения. 1994. № 10. С.105–106.
5. Капітон О.В. Глобалістика і глобальні проблеми сучасності / О.В. Капітон [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Fkzh/2010_35/3Kapiton_O.pdf
6. Корнієнко В.О. Основні політико-ідеологічні доктрини та глобальні проблеми сучасності / В.О. Корнієнко, Г.Я. Буртяк. Вінниця, 2003. 91 с.
7. Впереди XXI век: перспективы, прогнозы, футурологи [Текст]: антология современной классической прогностики. 1952–1999 гг. / И.В. Бестужев-Лада. М: Academia, 2000. 480 с.
8. Программа действий: Повестка дня на XXI век и другие документы конференции в Рио-де-Жанейро в популярном изложении [Текст] / сост. М. Китинг. Женева: Центр за наше общ. будущее, 1993. 70 с.
9. Політична економія: підручник / В.Г. Федоренко, О.М. Діденко, М.М. Руженський, О.Ф. Іткін. К.: Алерта, 2008. 487 с.

Raikovska O.

GLOBAL PROBLEMS OF UKRAINE

The article deals with the global problems of Ukraine. Their content and specifics are classified, the causes of their occurrence are analyzed and solutions are given.

Key words: global problems, problems of Ukraine, globality, globalization.

ГЛОБАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ УКРАИНЫ

В статье рассматриваются глобальные проблемы Украины. Классифицировано их содержание и специфика, проанализированы причины их возникновения и приведены пути решения.

Ключевые слова: глобальные проблемы, проблемы Украины, глобальность, глобализация.

-----***-----

УДК 141.82

Гринь Т.І.

Студентка ФМФТ

ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ХАРАКТЕРИСТИКА КОМУНІСТИЧНОЇ ІДЕОЛОГІЇ

У статті розкрито сутність та особливості комуністичної ідеології. Визначено вплив комуністичної ідеології на свідомість людини.

Ключові слова: ідеологія, комунізм, комуністична ідеологія, марксизм.

Ідеологія - система поглядів, уявлень, ідей, що виражають інтереси того або іншого суспільства або соціальної спільноти. Політична ідеологія концентрує свою увагу на політичних ідеях, теоріях, інтересах. Політичні ідеології виступають як раціонально-ціннісна форма мотивації політичної поведінки і складають світоглядну основу політики.

Комуністична ідеологія сформувалася на основі марксизму - вчення, що виникло в Західній Європі у середині XIX століття. Тоді на протигагу класичному лібералізму марксизм сформулював вчення про побудову справедливого суспільства, в якому буде, нарешті, раз і назавжди покінчено з експлуатацією людини людиною [1]. До характерних рис комунізму як ідеології відносять: планування - регламентацію з боку держави процесів виробництва і розподілу продукції; публічну власність - існування лише колективної (державної, колгоспно-кооперативної) форми власності, заборону приватної власності, рівність умов - декларування рівного права громадян на одержання матеріальних і духовних благ. Комуністи абсолютують рівність, вважаючи, що з тієї обставини, що люди народжуються рівними, впливає й рівність результатів праці. Ще однією характерною рисою комуністів є експорт ідеології за межі країни [2].

Комуністична ідеологія пропагує соціальну рівність. Мається на увазі, що кожен віддає, скільки може (працює на користь інших, як може), а отримує стільки, скільки йому потрібно. Але як цього можна досягти, коли всі люди за своєю природою певною мірою ледачкуваті і хочуть отримати щось по «акції», тобто задарма. Ніхто не буде докладати зусиль, якщо і без цих зусиль можна отримати те, що потрібно.

Абсолютно неможливо досягти рівності для всіх. Інакше це порушить закон збереження енергії. Нічого просто так не виникає і нікуди не зникає. Щоб комусь дати щось, треба у когось це щось відібрати.

Провідним класом, який повинен боротися за торжество комунізму вважався робітничий клас, очолюваний партією нового типу із жорсткою регламентацією і ієрархією стосунків всередині партії. Сформульовані Марксом і Енгельсом теоретичні положення про комунізм лягли в основу уявлень В. Леніна про нове суспільство. Грунтуючись саме на цих положеннях, він керував партією більшовиків під час Жовтневого перевороту 1917 р. Однак при цьому ні В. Ленін, ні партія більшовиків в цілому не мали більш-менш чітких уявлень про конкретні шляхи, засоби і методи побудови соціалізму і комунізму. Твердження про те, що Ленін після перемоги перевороту в Росії розробив чіткий план побудови соціалізму, який передбачав проведення індустріалізації, колективізації і культурної революції, є виданням бажаного за дійсне, бо в жодній його праці про такий план не йдеться. Цим пояснюються експерименти в ході соціалістичного будівництва, дія методом спроб і помилок. Вже нова економічна політика означала деяке повернення до капіталізму. Однак діяльність Сталіна через репресії і голодомори призвела до побудови лише «казарменного соціалізму». Водночас незаперечними є і його досягнення. В економічно відсталій, аграрній країні в обстановці ворожого оточення у стислі строки було здійснено індустріалізацію, ліквідовано безробіття і масову неписьменність, введено безкоштовну освіту, охорону здоров'я, державне забезпечення житлом. Це сприяло ще більшому поширенню ідей соціалізму і комунізму [4].

Комуністичний рух поступово став впливовою політичною силою. Особливо зріс його вплив під час Другої світової війни, в якій комуністи проявили себе борцями з фашизмом. Однак головна комуністична ідея – ідея соціальної рівності – виявилася не тільки недосяжною, а й утопічною. Скоріше це є той ідеал, до якого можна рухатися, але якого не можна досягти. Ідейна криза комунізму зумовила його політичну кризу на рубежі 1990-х рр. [2].

Теоретично, можна припустити існування такого ідеального суспільства, де майже всі ідеальні, і більшість людей намагається віддавати себе суспільству і обмежувати свої потреби. Вочевидь це може бути тільки за умов існування високих моральних принципів.

Список використаної літератури:

1. Білоус А.О. Політичні об'єднання України. К., 1993. 108 с.
2. Лиховид О.М. Політичний компас виборця / КВУ. Херсон, 2003. 52 с.
3. Політичні партії в Україні. К.: ЦВК, 2001. 360 с.
4. Політологія посткомунізму: Політичний аналіз посткомуністичних суспільств / [В. Полохало керівник авт. колективу]. К.: Політична думка, 1995. 368 с.

Grin T.

CHARACTERISTICS OF THE COMMUNISTIC IDEOLOGY

The article reveals the essence of ideology and peculiarities of communist ideology. Impact of communist ideology on human consciousness.

Key words: ideology, communism, communist ideology, marxism.

Гринь Т.И.

ХАРАКТЕРИСТИКА КОММУНИСТИЧЕСКОЙ ИДЕОЛОГИИ

В статье раскрыта сущность идеологии и особенности коммунистической идеологии. Влияние коммунистической идеологии на сознание человека.

Ключевые слова: идеология, коммунизм, коммунистическая идеология, марксизм.

-----***-----

УДК 347.77/.78(477)

Слободянюк М.С.
*студентка ФІМ ВДПУ
ім.М.Коцюбинського*

УПРАВЛІНСЬКЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

РЕГІОНУ: ПРАВА СПОЖИВАЧІВ

У статті проаналізовано забезпечення прав споживачів як основи інноваційного розвитку. Визначено напрями реформування даної сфери.

Ключові слова: права споживачів, Законодавство України, обізнаність громадян.

Якість та безпечність продукції, всіх видів послуг і робіт контролюється з боку держави та громадсько-суспільним рухом на його підтримку. Це являється складовою частиною захисту прав людини.

Оскільки проблематика прав споживачів є одною з найбільш поширених у суспільстві, ми зустрічаємо інформацію у засобах масової інформації в нашій країні та закордоном. Проте метою статті являється дослідження Законодавства України і як повинні чинити споживачі в його рамках.

Тому, метою даної статті є дослідження і аналіз чинного Законодавства України, в якому йдеться про права споживачів. Розглянемо деякі ситуації, при яких порушуються наші права, та як нам потрібно реагувати в таких ситуаціях. Захист прав споживачів – в Україні гарантований Конституцією контроль за якістю і безпечністю продукції та всіх видів послуг і робіт з боку держави та громадсько-суспільний рух на його підтримку.

Під час придбання чи використання продукції, котра реалізується на території України громадяни мають право на захист своїх прав державою; належну якість продукції та обслуговування; безпеку продукції; необхідну, доступну, достовірну та своєчасну інформацію про продукцію, її кількість, якість, асортимент, а також про її виробника (виконавця, продавця); відшкодування шкоди (збитків), завданих дефектною чи фальсифікованою продукцією або продукцією неналежної якості, а також майнової та моральної (немайнової) шкоди, заподіяної небезпечною для життя і здоров'я людей продукцією у випадках, передбачених законодавством; звернення до суду та інших уповноважених органів державної влади за захистом порушених прав; об'єднання в громадські організації споживачів (об'єднання споживачів) [5].

Існують товари належної і неналежної якості і вони відносяться до різних груп товарів. Товари належної якості виконують свою функцію. Вони не пошкоджені, не поламані і працюють добре і їх в разі потреби можна обміняти. Товари неналежної якості – це ті які зіпсовані, не працюють зовсім або працюють погано і їх за будь яких умов можна поміняти або повернути гроші. Наприклад, ми купуємо настільну лампу, а вона замаленька для нашого робочого місця.

Звісно, що ми хочемо її обміняти на більшу та зручнішу для нас. Лампа належної якості, але вона не підходить нам для інтер'єру. Ми її можемо обміняти або повернути гроші. Це нам гарантує стаття №9 Закону про права споживачів. Товар можна повернути впродовж чотирнадцяти днів, не рахуючи самого дня покупки. Причини того, що ми передумали різноманітні. Товар не підходить нам за формою, габаритами, фасоном, кольором, розміром. Звідси робимо висновок, що оголошення в магазинах «Товари обміну не підлягають» не є правомірним. Але деякі товари справді не підлягають поверненню, якщо вони неналежної якості. Це такі товари як продукти харчування, ліки та продукти самогігієни, парфумерія та пір'яно-пухові вироби, фотоплівки, корсетні товари, дитячі м'які та гумові надувні іграшки. Не можна повертати зубні щітки, мундштуки, апарати для гоління та гребінці. Не можна повертати натільну та постільну білизну, тканину, панчохи, рукавички та шкарпетки. Продавці також не заберуть назад деякі буд матеріали: труби, плитку, вікна, що не підійшли за розміром. Не можна повернути перуки, підгузки та пляшки для годування дитини. Добре треба обдумувати при покупці коштовностей, адже при виході із ювелірного магазину товар, придбаний у ньому поверненню не підлягатиме.

Всі решта товарів нам зобов'язані повернути з тієї причини, що вони нам не сподобалися або не підходять. Якщо нам відмовлять, то одразу потрібно писати заяву у двох примірниках на ім'я директора. Один віддаємо, а на іншому працівники магазину мають вказати вхідний номер заяви, за яким вони її зареєстрували, дату тощо, тобто зафіксувати, що цю заяву вони в нас прийняли. Якщо в магазині не хочуть фіксувати чи приймати заяву, тоді потрібно йти на поштове відділення і відправляти таку заяву на адресу магазину рекомендованим листом з повідомленням про вручення. Це буде доказом, що магазин прийняв від нас заяву. З цим доказом можна іти до інспекції із захисту прав споживачів. Закон гарантує, що будь який товар можна повернути, обміняти або вимагати його ремонту.

Придбані покупки можна повернути за наявності: квитанції, товарний або касовий чек, квиток, талон, інший розрахунковий документ, договір або інший

письмовий документ. У відношенні товару, на який встановлено гарантійний строк, засобами доказу можуть бути: технічний паспорт, інший документ, який його замінює, з позначкою про дату продажу [2].

У захисті прав споживачів необхідно довести наступні фактори: факт придбання послуги чи товару; надання інформації про товар (послугу) та її змісту; відомості про властивості товару і його відповідність потребам споживача та встановленим нормативним вимогам; використання товару; заподіяння шкоди життю, здоров'ю та / або майну споживача.

Тягар доказування факту придбання товару лежить на споживачеві [1].

Він може довести це за допомогою квитанції, товарного або касового чека, квитанка, талона або іншого розрахункового документа, а також письмовим документом (наприклад, письмовим договором).

Згідно з п. 5 ст. 7 Закону України «Про захист прав споживачів», покупець має право пред'явлення продавцю відповідні вимоги аби повернути товар [3, ст.25].

Покупка одягу та взуття має гарантію на сезон. Одяг і хутро сезонний весняно-літній асортимент розпочинається з 1 квітня, на осінньо-зимовий з 1 жовтня. На зимове взуття гарантія триває з 15 листопада по 15 березня. На весняно-осіннє взуття гарантія триває з 15 березня по 15 травня та з 15 вересня по 15 листопада, а на літнє взуття з 15 травня по 15 вересня.

Що потрібно знати, якщо ми купили неякісні продукти? Слід пам'ятати, що ті продукти, які ми купили і вдома відкрили, інспекція з захисту прав споживачів не може взяти на експертизу. За нашою заявою працівники тільки вийдуть з перевіркою до магазину та вилучать продукти тієї ж торгової марки та партії. Треба діяти швидко в даній ситуації, через те, що товар можуть розкупити або всю партію продавці можуть свідомо приховати. Якщо ж відбувається отруєння і ми маємо чек на руках, потрібно обов'язково викликати лікаря, щоб зафіксувати від чого людина отруїлась і тоді можна через суд отримати моральну компенсацію.

Захист прав споживачів — в Україні гарантований Конституцією контроль за якістю і безпечністю продукції та всіх видів послуг і робіт з боку держави та громадсько-суспільний рух на його підтримку.

Ми бачимо, що споживачам потрібно частіше та завятіше відстоювати свої права. Можна змінити нашу країну на краще ламаючи стереотипи - скаржитись — це погано, обмінювати товар — совісно. Адже, якщо мільйони пересічних українців кожного дня будуть відстоювати свої права жити достойно, наше життя та майбутнє держави набагато швидше зміняться на краще! [6].

Отже, коли ми озброїмося знаннями закону про права споживачів, наберемося впевненості, то зможемо захистити свої права. І якщо так буде робити кожен, то ми зможемо змінити наше суспільство і наша держава стане не гіршою ніж інші європейські держави.

Список використаної літератури:

1. Андрій Бузинний «Захист прав споживачів: як обґрунтувати свою позицію?»
2. Витяг з аналізу судової практики з розгляду цивільних справ про захист прав споживачів (2009-2012 рр.) Офіційний сайт ВСУ
3. Зверева О.В. Захист прав споживачів / О. В. Зверева, – Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 192 с
4. Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики / М. Г. Тофтул, Словник. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 405 с.
5. Закон України «Про захист прав споживачів».
6. Інтернет джерело: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/kulykova1/jak-pratsjuje-zahist-prav-spozivachiv-1275122.html>

Slobodyanyuk M.

MANAGEMENT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT IN THE REGION: THE RIGHTS OF CONSUMERS

The article analyzes the provision of consumer rights as a basis for innovation development. The directions of reforming of this sphere are determined.

Key words: consumer rights, legislation of Ukraine, citizens' awareness.

Слободянюк М.С.

УПРАВЛЕНЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНА: ПРАВА ПОТРЕБИТЕЛЕЙ

В статье проанализированы обеспечения прав потребителей как основы инновационного развития. Определены направления реформирования данной сферы.

Ключевые слова: права потребителей, Законодательство Украины, осведомленность граждан.

-----***-----

Пащенко О.М.

студентка ФІМ Вінницького
державного педагогічного

університету ім. М. Коцюбинського

ВЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА ФОРМУВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В США

У статті автором було проаналізовано вплив формування інформаційного суспільства на появу нових юридичних термінів у США. Було акцентовано, що феномен інформаційного суспільства спричинив формування інформаційного права в США. Визначено, що право інтелектуальної власності тісно пов'язано з інформаційним правом. Було встановлено, що в зв'язку з появою явищ інтернет-піратства та плагіату, захисту інформації в сучасному світі повинна приділятися велика увага. Було класифіковано види кіберзлочинності та зазначено, що кібертероризм є одним з найнебезпечніших злочинів у США сьогодні.

Ключові слова: інформаційне суспільство, захист інформації, інтелектуальна власність, інтернет-піратство, плагіат, кіберзлочинність, види кіберзлочинності, кібертероризм, юридична термінологія.

Процеси інформатизації життя та розвиток комунікаційних та інформаційних технологій у сучасному світі спричинили формування такого феномену, як інформаційне суспільство (англ. information society), в якому велику роль відіграють знання та інформація.

Існує багато варіантів тлумачення цього поняття, але сучасники дотримуються наступного визначення: “інформаційне суспільство – це таке суспільство, в якому виробництво і споживання інформації є найважливішим видом діяльності, а інформація визнається найбільш значущим ресурсом, нові інформаційні та телекомунікаційні технології і техніка стають базовими технологіями і технікою, а інформаційне середовище поряд із соціальною та екологічною – новим середовищем проживання людини” [1, с. 33]. Тобто, інформація та інформаційне середовище разом з найсучаснішими технологічними засобами складають основу інформаційного суспільства.

Поява інформаційного суспільства значно змінила та вплинула на різні аспекти соціальної організації життя в США, включаючи економіку, управління, освіту, охорону здоров'я, демократію та особливо правові відносини.

Активність розвитку інформаційного суспільства збільшує важливість суспільного значення та ролі інформаційних відносин, що, в свою чергу, підвищує обсяги правового регулювання у цій сфері [2, с. 3]. Саме це спричинило формування в США інформаційного права (англ. information law), яке регулює суспільні відносини, пов'язані з обігом інформації та використанням інформаційних ресурсів. У результаті, правова термінологія у США також урізноманітнилась.

Говорячи про інформаційне право, варто згадати право інтелектуальної власності (англ. intellectual property law), об'єктом якого є інформація, що пов'язана з інтелектуальною діяльністю людини та яка може мати будь-які форми зовнішнього відображення, придатні для сприйняття особою безпосередньо чи за допомогою технічних засобів [3, с. 19]. Як результат інтелектуальної діяльності, інформація може виступати як самостійний об'єкт, а також у формі результатів творчості. Авторське право (англ. copyright) захищає продукти інтелектуальної власності. Авторське право надає творцю оригінального продукту виняткові права на його використання та розповсюдження. З появою Інтернету зростають порушення прав інтелектуальної власності. Найбільш поширеними є інтернет-піратство (англ. internet-piracy) та плагіат (англ. plagiarism).

Інтернет-піратство – це нелегальне копіювання та розповсюдження матеріалів, які охороняються авторським правом, для особистого або комерційного використання. Розрізняють п'ять основних видів інтернет-піратства: аудіопіратство (англ. audio piracy) – незаконне розповсюдження копій музичних композицій; відеопіратство (англ. video piracy) – нелегальне поширення копій фільмів; літературне піратство (англ. literary piracy) – протизаконне розповсюдження літературних творів; піратство комп'ютерних ігор (англ. video game piracy) – злочинне розповсюдження копій ігор; піратство комп'ютерного

забезпечення (англ. software piracy) – копіювання та розповсюдження програмних продуктів на дисках та через комп'ютерні мережі [4]. Інтернет-піратство має глобальний характер, саме тому його важко побороти в окремій країні.

Плагіат, як один з видів порушення права інтелектуальної власності, здійснюється фізичною особою цілеспрямовано в результаті незаконного використання захищених авторським правом результатів чужої творчої праці, яка супроводжується доведенням до інших осіб помилкових відомостей про себе як про дійсного автора. Плагіат вважається не просто “академічною нечесністю”, а є актом шахрайства, що включає в себе крадіжку чужої роботи та брехню про це.

Невпинний розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, а особливо Інтернет-технологій, дозволяє збирати, використовувати, аналізувати та розповсюджувати інформацію в безпрецедентному масштабі, що спричиняє необхідність у захисті інформації (англ. data protection) в Інтернет мережі, в тому числі особистої. Проблеми, які можуть виникнути, варіюються від занепокоєння щодо конфіденційності та можливого зловживання особистими даними в Інтернеті та щодо загроз, спричинених кіберзлочинністю (англ. cyber crime) або масштабними операціями спостереження.

Під кіберзлочинністю пропонується розуміти: “незаконні дії, які здійснюються людьми, що використовують інформаційні технології для злочинних цілей” [5, с. 33]. Кіберзлочинність є об'єктом кіберправа (англ. cyber law), права, яке застосовується до Інтернету та технологій, пов'язаних з Інтернетом. Кіберправо є однією з найновіших областей правової системи. Кібернетичне законодавство надає юридичний захист людям, які користуються Інтернетом, як підприємствам, так і простим громадянам. Кіберзлочинність – це злочинність у віртуальному просторі, яка пов'язана з використанням комп'ютера як інструмента для подальших незаконних цілей. Ціллю кіберзлочину може стати будь-який користувач Інтернету.

Найпоширенішими видами таких злочинів є: соціальна інженерія (фішинг, вішинг, претекстінг, “троянський кінь”, “дорожнє яблуко”), кардинг, кіберсквотинг [6].

Соціальна інженерія (англ. social engineering) – це метод несанкціонованого доступу до інформації або систем зберігання інформації без використання технічних засобів. Метод заснований на використанні слабкостей людського фактора і є дуже ефективним завдяки різноманіттю технік соціальної інженерії.

Фішинг (англ. phishing від fishing – рибна ловля, виловлювання) – вид інтернет шахрайства, який має на меті отримати доступ до конфіденційних даних користувачів, таких як логін та пароль. Зазвичай шахраям вдається досягнути своєї мети за допомогою масового розсилання електронних листів від імені різних відомих брендів, або ж особистих повідомлень з перенаправленням на інші сайти, після переходу на які, користуючись різними психологічними прийомами, шахраї спонукають користувача вводити свої паролі та логіни, які використовуються для входу на певний сайт, в результаті чого шахраї отримують доступ до аккаунтів та банківських рахунків жертви. Фішинг є одним з різновидів соціальної інженерії, який базується на незнанні користувачів Інтернету основних правил мережевої безпеки. Перш за все, потрібно запам'ятати, що сервіси ніколи не розсилають листів з проханням повідомити свої особисті дані.

Вішинг (англ. vishing від voice phishing) – це один з методів шахрайства з використанням соціальної інженерії, який полягає в тому, що зловмисники, використовуючи телефонну комунікацію і граючи певну роль (співробітника банку, покупця і т. д.), під різними приводами виманюють у власника платіжної картки конфіденційну інформацію або стимулюють до вчинення певних дій зі своїм картковим рахунком / платіжною картою.

Претекстінг (англ. pretexting) – це вид шахрайства, відпрацьованого за заздалегідь складеним сценарієм (претекстом), в результаті якого жертва видає певну інформацію або вчиняє певну дію. Часто цей вид шахрайства проводиться по телефону. Ця техніка вимагає попереднього дослідження про жертву (наприклад, з'ясування імені співробітника, посади, яку він обіймав та проектів, над якими працював) з метою забезпечення довіри з боку жертви.

“Троянський кінь” (англ. “trojan horse”) – шкідлива програма, яка використовується для збору, руйнування або модифікації інформації, порушення

працездатності комп'ютера або використання ресурсів користувача в чужих цілях. Посилання на заражені сайти можуть бути відправлені по електронній пошті, через соціальні мережі, системи миттєвого обміну повідомленнями.

"Дорожнє яблуко" (англ. "road apple attack") – це різновид "троянського коня", тільки замість листа або SMS-розсилки жертві підкидають носій інформації, що містить шкідливе програмне забезпечення (флеш-носій, CD / DVD, переносний жорсткий диск і т.д.).

Кардинг (англ. carding) – це вид шахрайства, який відбувається в результаті операцій з використанням банківських карток або реквізитів, які власник не ініціював або не підтвердив. Джерелом для реквізитів платіжних карток стають зламані сервери інтернет магазинів, розрахункові та платіжні системи та персональні комп'ютери(за допомогою програм віддаленого доступу).

Кіберсквотинг (англ. cybersquatting – захоплення доменів) – нелегальна діяльність, яка пов'язана з реєстрацією, торгівлею або використанням доменного імені з метою отримання прибутку від доброзичливості чужої товарної марки. Основною причиною попиту на доменні імена є можливість отримати цільову аудиторію за допомогою прямого набору доменного імені в адресному рядку браузера. Але разом з розвитком інформаційного суспільства еволюціонують й нові, більш небезпечні злочинні дії у кіберпросторі (англ. cyberspace). Останнім часом в межах інформаційного суспільства набуває невпинних обертів інформаційна війна (англ. information war), складовою якої стає кібертероризм (англ. cyberterrorism). Кібертероризм – це нелегальне проведення атак на комп'ютерні системи за допомогою використання Інтернету для проведення насильницьких дій, які можуть спричинити значні тілесні пошкодження або загрожувати втраті життя людини, з метою досягнення політичних цілей шляхом залякування.

У сучасному світі кібертероризм є найнебезпечнішим видом злочинності. Кібератаки (англ. cyber attacks) можуть спричинити шкоду на локальному, державному та навіть міжнародному рівні. Адже зовнішні кібератаки можуть переслідувати і більш серйозні цілі, ніж пасивний збір даних, а об'єктами

кібертероризму можуть бути грошова і секретна інформація, апаратура контролю над космічними приладами, ядерними електростанціями, воєнними комплексами головні комп'ютерні вузли тощо [7, с. 55].

Таким чином, можна зробити висновок, що з настанням ери інформаційного суспільства в США з'явилося багато нових юридичних термінів для позначення різноманітних кіберзлочинів, починаючи від інтернет-піратства і плагіату та закінчуючи різними видами соціальної інженерії, кардингом, кіберсквотингом та кібертероризмом.

Список використаної літератури:

1. Советов Б.Я. Информационные технологии : учебник для СПО / Б.Я. Советов, В.В. Цехановский. 6-е изд., перераб. и доп. М. : Издательство. Юрайт, 2015. 261 с.

2. Кормич Б.А. Інформаційне право: підручник / Б.А. Кормич. – Харків: “Бурун і К”, 2011. 334 с.

3. Кодинець А.О. Інтелектуальна власність та інформаційні відносини: Теоретичні засади правового регулювання / А.О. Кодинець // Підприємництво, господарство і право. – Київ, 2016. № 8. С.16-20.

4. Darrell P. The persistence of piracy: the consequences for creativity, for culture, and for sustainable development / P. Darrel // UNESCO. Paris: UNESCO, 2005. p.8-40.

5. Пфо О.М. Основні поняття і класифікація кіберзлочинності / О.М. Пфо // Актуальні задачі та досягнення у галузі кібербезпеки : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 23-25 листоп. 2016 р. Кропивницький : КНТУ, 2016. С. 33-34.

6. Furnell S.M. Categorising cybercrime and cybercriminals: The problem and potential approaches / S.M. Furnell// Journal of Information Warfare. Vol. 1, No. 2. 2001. p. 35-44.

7. Яцик Т.П. Особливості інформаційного тероризму як одного із способів інформаційної війни / Т.П. Яцик // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). 2014. № 2. С. 55-60.

Paschenko O.

INFLUENCE OF INFORMATION SOCIETY ON LEGAL TERMINOLOGY FOR USING IN THE USA

In the article the author has analyzed the influence of the formation of the information society on the appearance of new legal terms in the United States. It was emphasized that the phenomenon of the information society has led to the formation of information law in the United States. It has been determined that intellectual property rights are closely linked to the information law. It was found that due to the emergence of phenomena of Internet piracy and plagiarism, it should be given a lot of attention to the data protection in the modern world. Types of cybercrime were classified and cyberterrorism was indicated to be one of the most dangerous crimes in the US today.

Key words: information society, data protection, intellectual property, Internet piracy, plagiarism, cybercrime, types of cybercrime, cyberterrorism, law terminology.

Пащенко О.Н.

ВЛИВ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА НА ФОРМИРОВАНИЕ ЮРИДИЧЕСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ В США

В статье автором проанализировано влияние формирования информационного общества на появление новых юридических терминов в США. Было акцентировано, что феномен информационного общества стал причиной для формирования информационного права в США. Определено, что право интеллектуальной собственности тесно связано с информационным правом. Было установлено, что в связи с появлением явлений интернет-пиратства и плагиата, защите информации в современном мире должно уделяться больше внимание. Были классифицированы виды киберпреступности и указано, что кибертерроризм является одним из самых опасных преступлений в США сегодня.

Ключевые слова: информационное общество, защита информации, интеллектуальная собственность, интернет-пиратство, плагиат, киберпреступность, виды киберпреступности, кибертерроризм, юридическая терминология.

-----***-----

УДК 34:004

Пастухова А. П.

студентка ФІМ

*Вінницького державного педагогічного
університету ім. М. Коцюбинського*

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ПОНЯТТЯ «ГЕОБЛОКУВАННЯ» В СИСТЕМІ ІНТЕРНЕТ ВІДНОСИН

В статті аналізуються класи нормативного перекладу комп'ютерних термінів. Автор статті досліджує особливості перекладу поняття «геоблокування».

Ключові слова: переклад, комп'ютерний термін, калькування, геоблокування.

Динаміка розвитку сфери комп'ютерних технологій неабияк змінила наше суспільство. Більша частина населення планети не уявляє свого життя без комп'ютерів, планшетів та інших гаджетів. Безсумнівно, ця тенденція позначається й на словниковому запасі пересічного громадянина, який значно поповнився професійною комп'ютерною лексикою, адже знання, принаймні базової термінології, стало повсякденною необхідністю.

Враховуючи шалену популярність комп'ютерних технологій, зацікавленість лінгвістів цим феноменом стає очевидною. Проблема постає у фокусі досліджень як зарубіжних, так і вітчизняних лінгвістів, але залишається не повністю вивченою. Цей факт пояснюється стрімким розвитком комп'ютерних технологій, а отже, й постійним оновленням лексичної складової сфери.

Можна виділити чотири класи нормативного перекладу комп'ютерних термінів: неперекладні терміни, запозичення через транскрипцію, переклад семантичним еквівалентом або функціональним аналогом (наближений переклад) і калькування (морфемне або лексичне) [3, с. 97].

Перший спосіб має на увазі повне копіювання англomовного написання терміну. Не перекладаються назви корпорацій, технологічні стандарти і назви програмних продуктів. Наприклад, назва корпорації *IBM* (від *International Business Machine*) в сучасних українськомовних документах залишається незайманою і записується латиницею. Аналогічно йде справа і з назвами інших корпорацій: *Nvidia*, *AMD*, *Novell*, *Microsoft* і ін. Цілком природно, що ці непереведені назви в українському тексті не схиляються.

Другий спосіб перекладу – запозичення основи через транскрипцію, тобто, відтворення звукової форми початкового терміну за допомогою букв українського алфавіту. Представляється скрутним визначити формальні межі застосування методу запозичення транскрипції основи до перекладу комп'ютерних термінів [1, с. 105].

Проте ця модель перекладу на сьогодні найбільш поширена і включає такі слова, як принтер, сканер, файл і т.д. В даному випадку англійський термін набуває української морфології, парадигми відмін і відмінювань, зберігаючи при цьому початковий корінь в кириличному написанні [3, с. 97].

Третій тип перекладу комп'ютерних термінів – використання семантичних еквівалентів, тобто, реально існуючих українських слів, що повністю або частково відображають значення англomовного терміну. На відміну від попередньої моделі, тут перекладач знаходить український корінь, відповідний до значенню

англійському терміну. Наприклад, network=мережа, data=дані, router=маршрутизатор і т.д.

Четвертий спосіб перекладу комп'ютерних термінів – морфемне або лексичне калькування, тобто, переклад лексичної одиниці оригіналу через заміну її складових частин на лексичні відповідності в українській мові [2, с. 69]. Цей спосіб використовується для перекладу складених термінів. Наприклад, application server=сервер додатків, hyperlink=гіперпосилання або peer2peer=кожний-з-кожним.

Фактично, тільки копіювання і калькування мають чітко окреслені межі застосування. Для копіювання – це назви фірм, стандартів і програмних продуктів, а для калькування – складені терміни (з більш ніж однією основою). Терміни, що залишилися, перекладаються по другій або третій моделі неформалізовано – за принципом сталої традиції. Тут дуже цікава і розпливчата межа між термінами, перекладені транскрипцією і термінами, які перекладаються семантичними еквівалентами.

Термін «Geoblocking» – це складний термін. Він складається з «Geo» – географічного розташування користувача, «blocking» – блокування. При переводі з англійської мови на українську застосовується калькування. Тут калькується сама структура терміну, при цьому окремі компоненти можуть вдавати із себе транскрипцію – «Geo» та лексико-семантичну заміну «blocking».

Список використаної літератури

1. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на укр. мову. – Tempus, 1997. – 260 с.
2. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. – М.: Высш. шк., 1990. – 328 с
3. Сарієва А. Б. Особливості перекладу комп'ютерних термінів / А. Б. Сарієва // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Сер. : Філологічна. - 2012. - Вип. 25. - С. 97-98
4. Сергієнко М. Труднощі перекладу лексичної складової комп'ютерного дискурсу / М. Сергієнко // Traektoriâ Nauki = Path of Science. 2017. Vol. 3, No 1. – С. 1020-1024.

Pastukhova A.

PROBLEMS OF TRANSLATION OF CONCEPT "GEOBLOCKING" IN THE INTERNET RELATIONS SYSTEM

In the article the classes of normative translation of computer terms are analyzed. The author of the article investigates the peculiarities of the translation of the concept of "geoblocking".

Keywords: translation, computer term, calibration, geoblocking.

Пастухова А. П.

ПРОБЛЕМЫ ПЕРЕВОДА ПОНЯТИЯ «ГЕОБЛОКУВАННЯ» В СИСТЕМЕ ИНТЕРНЕТ ОТНОШЕНИЙ

В статье анализируются классы нормативного перевода компьютерных терминов. Автор статьи исследует особенности перевода понятия «геоблокировки».

Ключевые слова: перевод, компьютерный термин, калькирование, геоблокировки.

-----***-----

УДК 34:004

Костюченко Є.А.

студентка ФІМ

*Вінницького державного педагогічного
університету ім. М. Коцюбинського*

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

У статті розглядається проблема перекладу англomовних юридичних термінів з англійської на українську мови; аналізуються види збагачення словника української мови новими юриспрудентськими термінами.

Ключові слова: юридичні терміни, особливості перекладу.

На сьогоднішній день, юридична термінологіє невпинно зростає за своїм лексичним складом. Оскільки кожна мова прагне до заощадження мовних ресурсів, виникають багатозначні слова. Проте досить відомим є і той факт, що терміни не можуть полісемантичними. У даному випадку виникає проблема перекладу даних багатозначних термінів, оскільки основним способом збагачення словникового запасу будь-якої мови є запозичення.

Мета даної статті – проаналізувати особливості перекладу термінів в галузі юриспруденції.

Термін – емоційно-нейтральне слово чи словосполучення, яке вживається для точного вираження понять та назв предметів. Передача англійських термінів на українську мову вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів англійською мовою і знання термінології рідною мовою. При передачі науково-технічної та юридичної літератури з англійської мови на українську важливе значення має взаємодія терміну з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова [2, с.157].

Юридичні поняття і відповідні їм терміни знаходяться у постійному нерозривному зв'язку, який проявляється в тому, що без глибокої наукової розробки юридичних понять упорядкування правової термінології є неможливим. Тобто, якщо юридичні поняття були визначені недостатньо чітко та зрозуміло, не можна і говорити про точнозроблену юридичну термінологію. Як відзначав академік В.В. Виноградов, усякі „спроби упорядкування термінів без попереднього аналізу понять, що ними виражаються, залишаються безрезультатними” [1, с.124].

Таким чином, можна говорити про багатозначність юридичних термінів, хоча як вже зазначалося вище, однією з основних ознак термінів є їх однозначність, адже законодавець повинен дати термінові лише одне визначення, яке включатиме всі істотні ознаки, які мають регулюючий характер та правове значення. Наявність декількох дефініцій терміну веде до нечіткості регулювання правової поведінки і тому породжує непорозуміння, здебільшого з боку тих, на кого поширюється дія законодавчого акту.

Розгляд факторів передачі будь-якого тексту в умовах міжкультурної комунікації будується з урахуванням основних особливостей мовної культури, типу і механізму соціального кодування рідної (української) та іноземної (англійської) мов.[3, с.54] Даний підхід дозволяє виокремити нову точку зору на вирішення певних проблем, які пов'язані з перекладом юридичних текстів. Окрім бездоганного знання юридичних норм та фахової термінології, важливу роль відіграють особистісні якості перекладача, оскільки передача будь-якого тексту передбачає взаємодію двох різних мов, а відповідно до цього і різних культурних

концептів. Тому, для адекватного перекладу необхідно володіти специфікою образних понять тих типів культур, між якими відбувається комунікативний акт.

На думку чеських лінгвістів В.Матезіуса і В.Прохазки, передача тексту – це не тільки заміна мови, але і функціональна заміна елементів культури. Така заміна не може бути повною, оскільки вимога передачі тексту повинна читатися як оригінал навряд чи здійснений, тому що вона має на увазі повну адаптацію тексту до норм іншої культури [7, с.183].

Найбільш повне спілкування між різномовними комунікантами здійснюється шляхом створення мови передачі тексту, комунікативно рівноцінного іншомовному оригіналові, тобто, шляхом його перекладу. Поняття „комунікативна рівноцінність” текстів вкрай важливо для розуміння механізму передачі іншомовного матеріалу. Для комуніканта два тексти виступають як рівноправні форми існування того самого повідомлення, вони рівноцінні в їхньому функціональному і структурно-семантичному ототожненні. Під час передачі юридичного тексту досягнення такої адекватності можливо лише, коли сам перекладач володіє „юридичною грамотністю”, причому як іноземною, так і рідною мовою [8, с.53].

Юридична мова – це державна мова. Найбільша проблема, яка постає перед перекладачем в даному випадку – неможливість в деяких ситуаціях знайти точний, адекватний переклад з однієї мови на іншу. Це є досить вагомою причиною, яка може ускладнити роботу перекладача та створює певні перешкоди при розумінні та інтерпритації іншомовного юридичного документу.

Ступінь збереження близькості перекладу до оригіналу залежить і від виду перекладу. Оскільки досягнення ідеального перекладу є майже неможливим, то перекладачеві доводиться шукати певного компромісу „Ступінь же реального наближення двомовної комунікації з перекладом до комунікації одномовної залежить від майстерності перекладача, але також і від ряду об’єктивних обставин. До таких, в останню чергу, відносяться властивості тексту, що перекладається, і спосіб виконання перекладу. Наприклад, юридичний документ є

особливим перекладом, де мова повинна забезпечувати реалізацію суспільного призначення і відповідності правовому узусу" [4, с.17].

Здійснюючи переклад юридичного тексту, перекладач навмисно відступає від структурної і смислової відповідності між двома сторонами комунікації на користь їх рівноцінності в плані дії. Так, юридичний текст – одна з найважливіших життєвих форм виразу права. Юридичний документ, інший письмовий носій перекладної юридичної інформації, має текстові особливості, своєрідний мовний вираз. Не дивлячись на наявні суперечності в поглядах учених-лінгвістів і юристів, більшість єдина в тому, що всякий текст має лексичну, логічну і граматичну основи, певним чином організовані з метою передачі інформації. Немає сумніву, що юридичні тексти в перекладі з іноземної мови на мову перекладу незалежно від їх функціонального призначення і прагматичної ролі мають такі ж основи [7, с.102].

Необхідно зазначити, що правом є сукупність правил поведінки індивідів і груп в суспільстві, що приписують кожному певну форму дій і що формують принципи дозволу спірних питань. Тому мова перекладу юридичного документа повинна в цілому відповідати трьом умовам: бути точним, ясным і достовірним [5, с.78].

Тексти юридичного характеру повинні мати спокійний, тобто стилістично немаркований стиль, та повинні бути зрозумілими та чіткими. Оскільки, саме нейтральний виклад матеріалу не відволікає читача від суті написаного і підвищує ефективність регулювання норм права. Якість юридичного перекладу певним чином впливає на ефективність правозастосування, ступінь регламентації конкретних стосунків.

Список використаної літератури:

1. Виноградов В.С. Общие лексические вопросы. – М.: КДУ, 2004. – 240 с.
2. Казакова М.В. Практические основы перевода. – М.: Союз, 2005. – 320с.
3. Комісаров В. Н., Рецкер Я. І., Тархов В. І. Посібник по перекладу з англійської мови на російську. – М.: Вища школа, 1965. – 268 с.
4. Латышев Л.К. Курс перевода: эквивалентность перевода и этапы его достижения. — М.: Просвещение, 1980. — 160 с.
5. Назаров В.Ф. Курс юридичного перекладу. М.: МГУ, 2000. – 166 с.

6. Циткіна Ф.О. Термінологія й переклад. – Львів: ВЛІ, 2003. – 187 с.
7. Швейцер А. Д. Теория перевода: статус, проблемы, аспекты. – М.: Наука, 1985. – 215 с.
8. Шевченко Й. С. Лінгвістичні й дидактичні проблеми іншомовної комунікації. - Харків: Константа, 2002. – 86 с.

Kostiuchenko E.

PECULIARITIES OF TRANSLATION OF LEGAL TERMINOLOGY

The article deals with the problem of the translation of English-language legal terms from English into Ukrainian; the types of enrichment of the Ukrainian language vocabulary with new juristic terms are analyzed.

Key words: legal terms, peculiarities of translation.

Костюченко Е.А.

ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ЮРИДИЧЕСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ

В статье рассматривается проблема перевода англоязычных юридических терминов с английского на украинский язык; анализируются виды обогащения словаря украинского языка новыми юриспрудентскими терминами.

Ключевые слова: юридические термины, особенности перевода.

-----***-----

УДК 94(47+57):316.356.2

Чередніченко І.В.

*студентка магістратури ФІЕП
Вінницького державногopedagogічного
університету ім. М. Коцюбинського*

ХАРАКТЕРИСТИКА РАДЯНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ШЛЮБНО-СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Стаття присвячена питанням соціальної політики СРСР у сфері шлюбно-сімейних відносин у другій половині 40-х – 50-х рр. ХХ ст. Проаналізовані правові заходи держави, викликані необхідністю поліпшити демографічну ситуацію в країні.

Ключові слова: шлюбно-сімейні відносини в СРСР, соціальна політика в СРСР, сімейна політика в СРСР.

Трансформаційні процеси, які відбуваються в сучасному українському суспільстві, покликані ліквідувати рудименти, створені за часів радянської влади. Особливо гострими суспільні відносини у СРСР були у післявоєнний період. Величезні прямі людські втрати – вбитими, зниклими без вісті, померлими від

голоду тощо, а також такі негативні демографічні наслідки як деформація статевовікового складу, погіршення показників шлюбності, народжуваності, природного приросту населення, погрожували негативно відбитися у майбутньому на соціально-економічному розвитку держави і потребували від влади рішучого перегляду демографічної політики. Протягом невеликого проміжку часу державою було проведено низку правових, соціально-економічних та пропагандистських заходів, спрямованих на досягнення бажаного у довготривалій перспективі типу відтворення населення. Першочерговим завданням демографічної політики держави стає стимулювання народжуваності.

Соціальна політика радянської держави у сфері шлюбу та сім'ї післявоєнних років не залишалася поза увагою науковців. Тривалий час (особливо до кінця 50-х) її дослідження велося переважно в рамках правознавства. Абсолютна більшість досліджень з вказаної тематики була проведена за часів радянського ладу. Наведені в них дані, в цілому розкривають основні напрями політики держави у сфері шлюбу та сім'ї, але через ідеологічну упередженість радянської епохи не можуть претендувати на наукову об'єктивність і потребують додаткового аналізу. На основі опрацювання таких джерел як нормативно-правові акти та статистичні дані робиться спроба оцінити доцільність та ефективність реалізованих державою заходів.

Зіткнувшись з масштабними втратами населення, із зниженням народжуваності, значною кількістю дітей, що залишилися без батьківського піклування, радянське керівництво змушено було вдатися до проведення активної демографічної політики. Було прийнято низку правових актів, які, за словами А. Харчева, мали на меті забезпечити більшу міцність сім'ї та її більшу зацікавленість у народженні та вихованні дітей [24, с. 167]. Ще до кінця війни був виданий Указ Президії Верховної Ради СРСР від 8 липня 1944 р. — Про збільшення державної допомоги вагітним жінкам, багатодітним та одиноким матерям, підсиленні охорони материнства та дитинства, про встановлення почесного звання - Мати-героїня та заснування ордену - Материнська слава і медалі - Медаль материнства [22]. Цей нормативно-правовий акт мав на меті

підтримати материнство як морально, так і матеріально. Так, в країні, де до цього ушановували жінку-робітницю, активістку, вирішили героїзувати багатодітну матір. Запроваджувалося почесне звання та орден Мати-героїня, яких удостоювалися матері, що народили і виховали десять і більше дітей після досягнення останньою дитиною одного року і залишення в живих решти дітей. Далі йшов орден "Материнська слава" трьох ступенів (залежно від наявності дев'яти, восьми чи семи дітей) і "Медаль материнства" двох ступенів (відповідно за шість та п'ять дітей). Багатодітним матерям виплачувалася щомісячна допомога, сума якої збільшувалася після народження кожної наступної дитини, починаючи з четвертої. Жінки і сім'ї, що мали трьох-чотирьох дітей, отримували знижку у розмірі 30 % від прибуткового податку. При народженні третьої дитини виплачувалася одноразова допомога, яка складала 400 крб. Після народження четвертої дитини починалася щомісячна виплата дитячої допомоги до досягнення дитиною п'ятирічного віку. Цікаво, що при призначенні допомоги багатодітним матерям враховувалися всі рідні діти, незалежно від віку та місця проживання, всиновленні діти, а також діти чоловіка від попереднього шлюбу та всиновлені ним діти, які знаходилися на утриманні мачухи у віці не більше 12 років та виховувалися нею [3, с.18-19].

Крім того, батьки, в яких було більше чотирьох дітей, якщо їх заробіток складав до 600 крб. на місяць, звільнялися на 50 % від сплати за утримання дітей в дитячих садках та яслях. За наявності п'ятьох та більше дітей це поширювалося на всі сім'ї, незалежно від розміру заробітку [3, с.26].

В результаті в СРСР з липня 1944 р. по 1960 р. отримали статус багатодітних матерів 6 млн. 937 тис. громадян, у тому числі нагороджено орденом - Матері-героїні 65 тис. багатодітних матерів, орденами - Материнська слава – 1 млн. 759 тис., медалями - Медаль материнства – 5 млн. 293 тис. [2, с.89]. Кількість багатодітних матерів, що отримували державну допомогу з 1945 р. по 1960 р. зросла з 844 тис. до 3 млн. 455 тис. [2, с. 90].

Державну допомогу отримували також одинокі матері до досягнення дитиною 12 років щомісячно. Статус одинокої матері мала не тільки жінка, яка

не була в зареєстрованому шлюбі на момент народження дитини, але й жінка, яка стала самотньою через припинення шлюбу на день звернення за призначенням до-помоги [3, с.26].

Такі в цілому позитивні зміни по запровадженню державної допомоги багатодітним та самотнім матерям, на жаль, не стали вагомим фактором підтримки материнства, бо, по-перше, розмір допомоги був незначним, а, по-друге, виплати допомоги в подальшому зменшилися. Про це свідчить Указ Президії Верховної Ради СРСР від 25 листопада 1947 року «Про розмір державної допомоги багатодітним та самотнім матерям», в якому йшлося про зменшення виплат грошової допомоги майже наполовину, начебто через підвищення купівельної спроможності карбованця [21]. Не зважаючи на те, що пізніше виданий Указ Президії Верховної Ради СРСР від 19 травня 1949 року - Про поліпшення справи державної допомоги багатодітним та самотнім матерям та поліпшення умов праці та побуту жінок ввів деякі додаткові заходи соціального захисту вказаних категорій громадян (державну допомогу на дитину можна було отримувати навіть у випадку, якщо дитина через смерть або хворобу матері виховувалася в інших осіб; була надана пільга на 50% при сплаті за утримання у дитячих садках дітей самотніх матерів, заробітна плата яких не перевищувала 60 крб. на міс.) розмір допомоги залишався зменшеним [20].

Вірогідно це було продиктовано постійно зростаючою кількістю матерів, які підпадали під категорію самотніх. За офіційними даними та-ких тільки на 1960-й рік нараховувалося близько 3,5 млн. зі 116 млн. 400 тис. жіночого населення

СРСР [2, с. 46, 90]. По-перше, після війни зали-шилося багато вдів, що самі виховували дітей; по-друге, через порушення статевовікового ба-лансу велика кількість жінок не мала змоги вийти заміж, але свідомо йшла на народження дитини поза шлюбом; по-третє, в країні з 1936 р. існувала заборона на аборт [21], через яку багато жінок були змушені народжувати дітей, у т.ч. поза шлюбом. Держава, маючи на меті стимулювання народжуваності у незаміжніх жінок, окрім певних матеріальних гарантій впровадило низку правових норм, які, на думку П.Полянського, є аналогічними тим, що існували ще в Російській імперії.

Наприклад, садиноким матерям заборолялося встановлювати батьківство та визискувати у судовому порядку алименти з фактичних батьків. Інакше кажучи, був відроджений інститут позашлюбних дітей, коли батьківські права та обов'язки виникають не стільки з факту народження, скільки із зареєстрованого шлюбу батьків [11, с. 74-75].

Якщо вказані норми повністю підтримувалися науковцями того часу як такі, що були покликані стимулювати народжуваність і захищати право жінки на материнство, то вже згодом з'являється справедлива критика деяких з них. Так Н.Юркевич та Г.Яковлева вказують, що державна допомога на дитину в деякій мірі полегшила утримання позашлюбних дітей, які вже були, але не була в змозі стати стимулом для їх появи. Указ від 8 липня 1944 р. міг прямо заохочувати лише поведінку певної частини чоловіків, звільняючи їх від правового обов'язку утримувати своїх позашлюбних дітей [28, с. 183].

Указ Президії Верховної Ради СРСР від 8 липня 1944 р. взагалі принципово змінював ставлення держави до офіційного визнання шлюбних відносин між подружжям. Встановлювалося, що тільки зареєстрований шлюб породжує права і обов'язки подружжя. Фактичні шлюбні відносини більше не прирівнювалися до зареєстрованого шлюбу, як це було встановлено Кодексом законів про шлюб та сім'ю 1926 р. Особи, які знаходилися у фактичних шлюбних відносинах до видання Указу, могли зареєструвати шлюб з вказівкою терміну спільного життя.

Деякі положення Указу були скореговані наступним Указом Президії Верховної Ради СРСР від 10 листопада 1944 р. «Про порядок визнання фактичних шлюбних відносин у разі смерті або зникнення безвісті одного з подружжя», за яким допускалося як виняток судове встановлення фактичних шлюбних відносин, якщо вони виникли до 8 липня 1944 р. і не могли бути зареєстровані унаслідок смерті або зникнення без вісті на фронті одного з подружжя [18].

На переконання Г.Свердлова, - держава, беручи на себе функцію визнання даного конкретного шлюбного відношення, виражає цим суспільну зацікавленість у взаємовідносинах між статями і одночасно створює необхідну передумову для ефективного впливу на них [14, с. 14]. Отже, міра втручання

держави в особисте життя людей зростала. Така тенденція була започаткована Постановою ЦВК та РНК СРСР від 27 червня 1936 р. про заборону абортів і логічно продовжена Указом Президії Верховної Ради СРСР від 8 липня 1944 р.

Невизнання державою фактичних шлюбів також звільняло її від обов'язку виплачувати пенсію дітям загиблих військовослужбовців, що знаходились до призову на військову службу у фактичних, але не зареєстрованих шлюбних відносинах. Відповідно, мати набувала статусу одинокої і могла розраховувати тільки на отримання допомоги, яка була набагато менше пенсії через втрату годувальника-військовослужбовця.

Маючи на меті стимулювання народжуваності держава не обійшла увагою і питання щодо пільг вагітним: зросла тривалість відпустки по вагітності і пологам (з 63 до 77 календарних днів), призначався додатковий продуктовий пайок, вводилися додаткові гарантії в галузі трудового права [3, с. 24-25].

Окрім введення додаткових заходів з підтримки материнства, держава продовжує політику з укріплення радянської сім'ї. По-перше, була ускладнена процедура розлучення. Згідно зі славнозвісним Указом від 8 липня 1944 р. шлюб можна було розірвати тільки через суд. Подання заяви мало супроводжуватися публікацією в місцевій газеті оголошення про розірвання шлюбу. Справи про розірвання шлюбу проходили дві стадії судового розгляду: в народному суді, який вживав заходи щодо примирення подружжя, та у вищестоящій судовій інстанції. На тих, хто бажав розлучитися, вчинявся і моральний тиск через трудовий колектив та громадськість [24, С.167, 170]. По-друге, держава, стимулюючи до укладення офіційно зареєстрованого шлюбу та народження дітей, підвищує податок на неодружених та бездітних, а також вводить податок на малодітних. По-третє, попереджаючи виїзд з СРСР своїх громадян, переважно молодих жінок, позбавлених на батьківщині можливості створити власну сім'ю, був виданий Указ Президії Верховної Ради СРСР від 15 лютого 1947 р., який заборонив шлюби радянських людей з іноземцями [19].

Всі ці правові заходи в певній мірі досягли поставленої мети: народжуваність в перші повоєнні роки зросла. Державою було продовжено створення системи

соціальних гарантій для матерів та дітей, яку було закладено ще в минулі десятиліття радянської влади. Але з іншого боку такі заходи не відповідали в повній мірі дійсним потребам даної категорії громадян. Незважаючи на курс держави на укріплення сім'ї та заходи з підтримки материнства, тенденція підвищення народжуваності не набула стійкого характеру.

Список використаної літератури:

1. Васильева Л.Е. Особенности развития семейного права СССР в области охраны материнства и детства в 1930 – 40-е гг. / Л.Е.Васильева // Известия Саратовского университета. Серия: Экономика. Управление. Право. 2007. Т.7. Вып. 2. С. 67- 69.
2. Женщины и дети в СССР. Статистический сборник. М.: Госстатиздат, 1961. 230 с.
3. Забота социалистического государства о матерях и детях. М.: Изд-во Юридическая литература, 1946. 27 с.
4. Кваша А.Я. Демографическая политика в СССР / А.Я.Кваша. М.: Финансы и статистика, 1981. 200 с.; Кваша А.Я., Чистяков О.И., Литвинова Г.И. Право и демографические процессы в СССР / А.Я.Кваша, О.И.Чистяков, Г.И.Литвинова. М.: Наука, 1981. 200 с.
5. Киселев В.И. Основные тенденции социальных преобразований брачных отношений при социализме: автореф. дисс. на соискание степени канд. филос. наук; спец. 09.620—Диалектика и исторический материализм / В.И.Киселев. Саратов, 1972. 20 с.
6. Литвинова Г.И. Право и демографические процессы в СССР / Г.И.Литвинова. – М.: Наука, 1981. – 200 с.; Литвинова Г.И., Урланис Б.Ц. Демографическая политика Советского Союза / Г.И.Литвинова, Б.Ц.Урланис // Советское государство и право. 1982. № 3. С. 38-46.
7. Малахова В.В. Проблемы институционального кризиса семьи. Особенности советской системы материальной поддержки семьи / В.В.Малахова // Объед. науч. Журнал = Integrated sci. j. (М). 2005. № 23. С.42-50.
8. Наталочная О.В. К вопросу о социальной политике страны в послевоенный период (1946-1948) / О.В.Наталочная // Социальное развитие России: состояние, проблемы, перспективы: Материалы Всероссийской научно-практической конференции. Майкоп, 2005. С. 193-195.
9. Нечаева А.М. Правовая охрана детства в СССР / А.М.Нечаева. М.: Наука, 1987. 112 с.; Нечаева А.М. Охрана материнства и детства в СССР / А.М.Нечаева. М.: Московский рабочий, 1988. 92 с.
10. Нечаева А.М. Социальная роль семейного права и история его развития / А.М. Нечаева // Право и политика. 2003. № 11. С.109-112.
11. Полянский П.Л. Личные права и обязанности супругов в советском семейном праве / П.Л.Полянский // Вестник Моск. ун-та. – Сер.11. Право. 2006. № 5. С. 19-82.
12. Постановление ЦИК и СНК СССР от 27.06.1936 г. О запрещении аборт, увеличении материальной помощи роженицам, установлении государственной помощи многодетным, расширении сети родильных домов, детских садов, усилении уголовного наказания за неплатеж алиментов и о некоторых изменениях в законодательство о браке и семье // Сборник законодательства СССР. 1936. № 34.
13. Ростова О.С. Правовая охрана материнства и детства в советском государстве: автореф. дисс. на соискание степени канд. юрид. наук; спец. 12.00.01 Теория и история права и государства / О.С.Ростова. Саратов, 2007. 20 с.
14. Свердлов Г.М. Брак и развод / Г.М.Свердлов. М-Л.: Изд-во АН СССР, 1949. 148 с.
15. Свердлов Г.М. Советское законодательство о браке и семье / Г.М.Свердлов. – М.: Гос. изд-во юрид. лит-ры, 1961. – 96 с. Свердлов Г.М. Права граждан в семье / Г.М.Свердлов. – М.: Изд-во АН СССР, 1963. – 111 с.
16. Синельников А.Б. Брачность и рождаемость в СССР / А.Б.Синельников. М.: Наука, 1989.

101 с.

17. Сифман Р.И. Динамика рождаемости в СССР / Р.И.Сифман. М.: Статистика, 1974. 183 с.
18. Указ Президиума Верховного Совета СССР от 10.11.1944 г. —О порядке признания фактических брачных отношений в случае смерти или пропажи без вести одного из супругов // Ведомости Верховного Совета СССР. — 1944. — № 60.
19. Указ Президиума Верховного Совета СССР от 15.02.1947 г. —О воспреещении браков между гражданами СССР и иностранцами // Ведомости Верховного Совета СССР. 1947. № 10.
20. Указ Президиума Верховного Совета СССР от 19.05.1949 г. —Об улучшении дела государственной помощи многодетным и одиноким матерям и улучшении условий труда и быта женщин // Ведомости Верховного Совета СССР. 1949. № 26.
21. Указ Президиума Верховного Совета СССР от 25.11.1947 г. О размере государственного пособия многодетным и одиноким матерям // Ведомости Верховного Совета СССР. 1947. № 14.
22. Указ Президиума Верховного Совета СССР от 8.07.1944 г. Об увеличении государственной помощи беременным женщинам, многодетным и одиноким матерям, усилении охраны материнства и детства, об установлении почетного звания Мать-героиня и учреждении ордена Материнская слава и медали Медаль материнства //Ведомости Верховного Совета СССР. 1944. № 37.
23. Урланис Б.Ц. Рост населения в СССР / Б.Ц.Урланис. М.: Статистика, 1966. 38 с.
24. Харчев А.Г. Брак и семья в СССР / А.Г. Харчев. М.: Мысль, 1964. 325 с.
25. Чуйко Л.В. Браки и разводы / Л.В.Чуйко. М.: Статистика, 1975. 176 с.
26. Шахматов В.П. Основы законодательства Союза ССР и союзных республик о браке и семье / В.П. Шахматов. Красноярск, 1968. 46 с.; Шахматов В.П. Молодежи о браке и семье / В.П.Шахматов. М.: Юрид. лит-ра, 1969. 128 с.
27. Юркевич Н.Г. Советская семья. Функции и условия стабильности / Н.Г.Юркевич. Минск: изд-во БГУ, 1970. 208 с.
28. Юркевич Н.Г., Яковлева Г.В. К вопросу о внебрачной рождаемости и положении одинокой матери / Н.Г.Юркевич, Г.В.Яковлева // Взаимоотношение поколений в семье /Сб. статей/. М., 1977. С 177-190.

Cherednichenko I.

CHARACTERISTICS OF THE SOVIET POLICY IN THE AREA OF MARRIAGE AND FAMILY RELATIONS IN THE POSTWAR PERIOD

This article is dedicated to the USSR's social policy in a sphere of marriage household's relations in the second half 40 – 50th years of XX century. The legal measures are analyzed the states, caused a necessity to improve a demographic situation in a country.

Key words: marriage household's relations in the USSR, social policy of the USSR, household policy of the USSR.

Чередниченко И.В.

ХАРАКТЕРИСТИКА СОВЕТСКОЙ ПОЛИТИКИ В СФЕРЕ БРАЧНО-СЕМЕЙНЫХ ОТНОШЕНИЙ В ПОСЛЕВОЕННЫЙ ПЕРИОД

Статья посвящена вопросам социальной политики СССР в сфере брачно-семейных отношений во второй половине 40-х – 50-х гг. XX в. Проанализированы правовые меры государства, вызванные необходимостью улучшить демографическую ситуацию в стране.

Ключевые слова: брачно-семейные отношения в СССР, социальная политика СССР, семейная политика СССР.

-----***-----

УДК [001.102:30/35] (06)
I-74

Упорядники: Довгань О. Д., Беланюк М.В., Лапшин С.А., Яременко О. І.

«Інформаційно-правове та організаційно- управлінське забезпечення інноваційного розвитку регіону»: Матеріали круглого столу / 24 травня 2018 р., м. Вінниця / Упорядники : Довгань О. Д., Беланюк М.В., Лапшин С.А., Яременко О. І. – ВДПУ, НДІП НАПрН України, К., Видавничий дім «АртЕк» – 2018. – 376 с.

У матеріалах круглого столу висвітлено актуальні проблеми інформаційно-правового та організаційно-управлінського забезпечення інноваційного розвитку Вінницького регіону. Тези виступів учасників «круглого столу» із числа експертів і вчених, науково-педагогічних працівників, представників державних органів та громадських організацій надані у авторській редакції.

Технічні редактори: Савюк Ю.О., Спільниченко П.М.

Формат 60x84/16.

Спосіб друку – цифровий. Ум.друк. арк. 13,19 Тираж 100 прим.

Виготовлено з оригінал-макета в друкарні 01032, м. Київ, вул. Саксаганського 110-в тел/факс

(044) 234-94-56, 234-90-73 21001, м. Вінниця, вул. К.Острозького, 32, тел. 26-71-33 ТОВ

«Видавничий дім «АртЕк» 04050, м. Київ, вул.. Мельникова, буд. 63

Тел.. 067 440 11 37

www.artek.press www.book-on-demand.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції – серія № ДК №4779 від 15.10.14 р.